

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 211

Anul 51

Ediția în limba română

Comunicări și informări

19 august 2008

Numărul informării

Cuprins

Pagina

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008

2008/C 211/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Regiuni europene competitive datorită cercetării și inovării — O contribuție în favoarea consolidării creșterii și a îmbunătățirii cantitative și calitative a locurilor de muncă” COM(2007) 474 final	1
2008/C 211/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția pietonilor și a altor utilizatori vulnerabili ai drumurilor COM(2007) 560 final — 2007/0201 (COD)	9
2008/C 211/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea de tip a autovehiculelor și a motoarelor cu privire la emisiile provenite de la vehicule grele (Euro VI) și accesul la informații privind repararea și întreținerea vehiculelor COM(2007) 851 final — 2007/0295 (COD)	12
2008/C 211/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare a tractoarelor agricole sau forestiere pe roți (încercări statice) (versiune codificată) COM(2008) 25 final — 2008/0008 (COD)	17
2008/C 211/05	Aviz al Comitetului Economic și Social European pe tema „Către o politică energetică comună”	17

RO

Preț:
18 EUR

(continuare în pagina următoare)

2008/C 211/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind — propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/54/CE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică — propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/55/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale — propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei Agenții pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic — propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică — propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale COM(2007) 528 final — 2007/0195 (COD) — COM(2007) 529 final — 2007/0196 (COD) — COM(2007) 530 final — 2007/0197 (COD) — COM(2007) 531 final — 2007/0198 (COD) — COM(2007) 532 final — 2007/0199 (COD)	23
2008/C 211/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană COM(2007) 575 final	31
2008/C 211/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1172/98 al Consiliului privind datele statistice referitoare la transportul rutier de mărfuri în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei COM(2007) 778 final — 2007/0269 (COD)	36
2008/C 211/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor „IMM-uri ecologice și competitive — program de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii în vederea respectării legislației de mediu” COM(2007) 379 final, SEC(2007) 906, SEC(2007) 907, SEC(2007) 908	37
2008/C 211/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor privind revizuirea Recomandării 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre COM(2007) 707 final	40
2008/C 211/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind produsele alimentare destinate unei alimentații speciale (reformare) COM(2008) 3 final — 2008/0003 (COD)	44
2008/C 211/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind adaptarea la procedura de reglementare cu control — propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 338/97 privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei COM(2008) 104 final — 2008/0042 (COD)	45
2008/C 211/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind adaptarea la procedura de reglementare cu control — propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 79/409/CEE a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice, în ceea ce privește implementarea competențelor de executare conferite Comisiei COM(2008) 105 final — 2008/0038 (COD)	46

2008/C 211/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 999/2001 (de stabilire a unor reglementări pentru prevenirea, controlul și eradicarea anumitor forme transmisibile de encefalopatie spongiformă) în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei COM(2008) 53 <i>final</i> — 2008/0030 (COD)	47
2008/C 211/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Către principii comune ale flexisecurității: locuri de muncă mai multe și mai bune prin flexibilitate și securitate COM(2007) 359 <i>final</i>	48
2008/C 211/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind combaterea diferenței de remunerare între femei și bărbați COM(2007) 424 <i>final</i>	54
2008/C 211/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind prevenirea terorismului și a radicalizării violente	61
2008/C 211/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind cotele de TVA altele decât cotele standard de TVA COM(2007) 380 <i>final</i> — SEC(2007) 910	67
2008/C 211/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind strategia pentru regiunile ultraperiferice: realizări și perspective COM(2007) 507 <i>final</i>	72
2008/C 211/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind libertatea de asociere în țările partenere mediteraneene	77
2008/C 211/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind negocierile privind noi acorduri comerciale — poziția CESE	82
2008/C 211/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Parteneriat pentru comunicarea privind Europa” COM(2007) 568 <i>final</i> și anexa COM(2007) 569 <i>final</i>	90

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 444-A SESIUNE PLENARĂ DIN 22 ȘI 23 APRILIE 2008

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Regiuni europene competitive datorită cercetării și inovării — O contribuție în favoarea consolidării creșterii și a îmbunătățirii cantitative și calitative a locurilor de muncă”

COM(2007) 474 final

(2008/C 211/01)

La 16 august 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei „Regiuni europene competitive datorită cercetării și inovării — O contribuție în favoarea consolidării creșterii și a îmbunătățirii cantitative și calitative a locurilor de muncă”.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 aprilie 2008. Raportor: dl Pezzini.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 130 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul poate susține cu hotărâre inițiativa Comisiei doar în măsura în care aceasta are în vedere atât problemele cererii, cât și, mai ales, optimizarea ofertei, prin evitarea eșecurilor și a birocrăției.

1.2 Comitetul este ferm convins că promovarea acțiunilor la nivel local și regional, ca și capacitatea de conectare a acestora în rețea, în vederea punerii în practică a Strategiei de la Lisabona, sunt fundamentale pentru eforturile conjugate de cercetare și dezvoltare care trebuie să conducă la crearea și dezvoltarea cu succes a unor întreprinderi inovatoare pe tot cuprinsul Uniunii, dar mai ales la implicarea forțelor economice și sociale care operează în teritoriu în activitățile destinate realizării obiectivelor comune de îmbunătățire și creștere a numărului locurilor de muncă, într-un context de dezvoltare globală, durabilă și competitivă.

1.3 Comitetul reafirmă importanța triumphiului cunoașterii (educație, cercetare și inovare), care îndeplinește un rol esențial în promovarea creșterii economice și a ocupării forței de muncă, și consideră prioritare accelerarea reformelor, promovarea excelenței la nivelul învățământului superior și al parteneriatelor dintre universități, centre de cercetare și întreprinderi, și garantarea faptului că toate sectoarele din domeniul educației și formării își joacă pe deplin rolul în ceea ce privește promovarea

creativității și inovării, în special la nivel regional și local. Este vorba, în special, de anumite regiuni — EUREGIO — implicate în rețele de vecinătate și de parteneriat circumscrise unor zone care transcend granițele naționale.

1.4 În opinia Comitetului, competitivitatea și dezvoltarea economică, socială și ocupațională a regiunilor europene trebuie abordate de toată lumea într-un mod mai proactiv și mai coordonat decât în prezent, în vederea obținerii unor rezultate concrete optime în procesul de îndeplinire a obiectivelor Strategiei de la Lisabona.

1.5 Comitetul se declară pe deplin de acord cu diagnosticul Comisiei Europene referitor la deficiențele în utilizarea, în comun și coordonată, a instrumentelor comunitare, dar își exprimă regretul pentru faptul că, după trecerea unui deceniu, o astfel de problemă crucială este abordată încă la modul analitic, fără să se ajungă la miezul problemei, care constă în dezvoltarea unor noi capacități de „inginerie simultană” ⁽¹⁾ (*simultaneous engineering*) între diferite tipuri de intervenție, comunitară și europeană.

1.6 Comitetul consideră că întreprinderea de acțiuni doar în ceea ce privește cererea este necesară, nu însă și suficientă. În opinia sa, dincolo de afirmarea necesității acordării unei atenții sporite regiunilor, trebuie să se ajungă la:

⁽¹⁾ Expresie folosită în documentele Comisiei cu sensul de „proiectare simultană”.

- o strategie teritorială de cercetare și dezvoltare tehnologică și de inovare;
- considerații specifice cu privire la cooperarea transfrontalieră (EUREGIO);
- o utilizare coordonată a instrumentelor comunitare;
- o mai bună informare cu privire la oportunitățile create la nivel național și european;
- reducerea semnificativă a sarcinilor birocratice.

1.7 În opinia Comitetului, trebuie acționat în profunzime asupra ofertei, pentru garantarea unui cadru coerent și ușor accesibil al tuturor instrumentelor puse la dispoziție, în vederea unei dezvoltări competitive a realităților teritoriale europene, trecând peste obstacolele de natură juridică și peste neconcordanțele dintre momentul inițierii și cel al acordării efective a sprijinului financiar.

1.8 Comitetul consideră că este absolut necesar să fie pus la punct un ghid practic european, care să rezume, într-un tabel sinoptic:

- tipurile de intervenții comunitare și paneuropene la care se poate apela;
- diferențele referitoare la cerințe și la criteriile de evaluare;
- concordanțele și neconcordanțele procedurale și administrative;
- compatibilitatea și complementaritatea posibilelor intervenții.

1.9 De asemenea, Comitetul consideră că inițierea unei acțiuni comunitare, precise și punctuale, în vederea asigurării unor noi capacități de „inginerie simultană” a diferitelor tipuri de intervenții și a optimizării și concentrării resurselor în teritoriu, nu mai suportă amânare.

1.10 Așadar, după cum a afirmat deja ⁽²⁾, Comitetul consideră prioritară rezolvarea problemei multitudinii nivelurilor de guvernare și a fragmentării intervențiilor, ceea ce ar duce la relansarea competitivă a regiunilor europene, și propune lansarea unei noi inițiative, Jasmine (*Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe*), care să acopere carențele instituționale existente, atât sub aspectul cererii, cât și sub cel al ofertei, și care să permită reducerea semnificativă a sarcinilor birocratice.

1.11 Jasmine ar trebui să urmărească o mai bună înțelegere și o coerență a comportamentelor diverșilor actori, care sunt chemați să se implice într-un proces de luare de decizii în rețea, într-un cadru unitar și coerent de proiectare teritorială.

⁽²⁾ A se vedea avizul, JO C 44/1, 16.2.2008, raportor: dl Wolf: „Comitetul recomandă elaborarea unor reglementări clare și ușor de înțeles pentru diversele instrumente de finanțare și de coordonare a cercetării și dezvoltării comunitare, inclusiv a unei liste (și a unui ghid de utilizare) a tuturor instrumentelor și măsurilor de promovare și coordonare a activității de cercetare-dezvoltare aflate la dispoziția Comisiei.”

2. Context

2.1 Regiunile europene ale cunoașterii se confruntă cu numeroși factori generatori de schimbare care constituie tot atâtea provocări, dar și oportunități, și care au influență asupra capacității lor de a îndeplini obiectivele Strategiei de la Lisabona revizuite.

2.2 Printre factorii schimbării pot fi menționați:

- **factori exogeni:** un proces de globalizare din ce în ce mai intens, apariția, pe continent, a unor zone cu o creștere extrem de dinamică, majorări semnificative ale prețurilor la energie și materii prime, evoluții surprinzătoare în știință și tehnologie, internaționalizarea inovației, problemele legate de schimbările climatice, presiunea migratorie deseori necontrolată sau de necontrolat;

- **factori endogeni:** îmbătrânirea populației, protecția mediului și conservarea calității vieții, uzura morală a aparatului de producție și a serviciilor, modernizarea sectorului public, interacțiunea crescută a nou apărutelor aspecte ale cunoașterii cu capitalul uman disponibil, capacitatea de dezvoltare culturală și de creativitate, dezvoltarea infrastructurilor teritoriale comune, atât materiale, cât și nemateriale.

2.3 Comitetul a avut ocazia să se pronunțe în repetate rânduri cu privire la aceste teme, atât la modul general, în contextul evoluției Strategiei de la Lisabona și al politicilor comunitare de cercetare și inovare, de mediu, de educare și formare, cât și la modul concret.

2.4 În special, Comitetul a avut posibilitatea de a sublinia necesitatea ca „întregul teritoriu comunitar să fie în măsură să răspundă provocărilor economiei bazate pe cunoaștere, astfel încât toate regiunile să poată ține cont de obiectivele de la Lisabona” ⁽³⁾.

2.5 De asemenea, Comitetul a subliniat că „noua configurație a modelelor concurențiale pe piața globală impune schimbări radicale. Noile platforme integrate și rețelele trebuie să abordeze teme precum cercetarea și inovarea, gestionarea noilor resurse umane, promovarea și marketingul, finanțele și creditul, logistica și atenția acordată pieței și serviciilor oferite clienților” ⁽⁴⁾.

2.6 Comitetul își reafirmă convingerea că promovarea de acțiuni la nivel local și capacitatea integrării acestora în rețele în vederea punerii în practică a Strategiei de la Lisabona sunt esențiale pentru a încuraja înființarea unor întreprinderi inovatoare, într-un cadru de dezvoltare durabilă și competitivă. Afirmția ar trebui să fie valabilă mai ales pentru acele regiuni — EUREGIO — și activități în cazul cărora rețelele constituite între vecini și parteneri sunt situate în zone care transcend granițele naționale.

⁽³⁾ A se vedea avizul, JO C 10/88, 14.1.2004, raportor: dl Malosse.

⁽⁴⁾ A se vedea avizul, JO C 255/1, 14.10.2005.

2.7 În Avizul său privind Cartea verde „Spațiul European de Cercetare: perspective noi”, Comitetul a recomandat „completarea Spațiului European de Cercetare cu un Spațiu European al Cunoașterii, în scopul creării unei societăți europene bazate pe cunoaștere” și a semnalat necesitatea unei „coordonări din partea Comisiei [...] pentru a se realiza [...] structuri de conducere și consultanță eficiente ca organizații de lucru funcționale” ⁽⁵⁾.

2.8 În fine, Comitetul a subliniat importanța „triunghiului cunoașterii”: educație, cercetare și inovare, care joacă un rol esențial în promovarea creșterii economice și a ocupării forței de muncă. În acest scop, sunt importante accelerarea reformelor, promovarea excelenței la nivelul învățământului superior și al parteneriatelor dintre universități, centre de cercetare și întreprinderi, și garantarea faptului că toate sectoarele din domeniul educației și formării își joacă pe deplin rolul în ceea ce privește promovarea creativității și inovării, în special la nivel regional și local.

2.9 În opinia Comitetului, competitivitatea și dezvoltarea economică, socială și ocupațională a regiunilor europene trebuie abordate de toată lumea într-un mod mai proactiv și mai coordonat: Comisia trebuie să încerce să depășească restricțiile impuse de diversitatea sistemelor juridice și de criteriile procedurale, în vederea obținerii de rezultate concrete optime privind îndeplinirea obiectivelor Strategiei de la Lisabona, prin intermediul diferitelor instrumente ale bugetului comunitar. Este un răspuns dat contribuabilului și în termeni de eficacitate a accesului comun, coordonare, sinergii și sincronizare a inițiativelor care pot fi luate la nivel comunitar și paneuropean, pentru a se atinge masa critică necesară obținerii unui efect de multiplicare.

2.10 În conformitate cu liniile directoare integrate privind creșterea și ocuparea, din Agenda de la Lisabona revizuită, politica de coeziune definește trei priorități strategice ⁽⁶⁾:

- o mai mare capacitate de atracție a statelor membre, regiunilor și orașelor (Cetățile Științei) ⁽⁷⁾, prin facilitarea accesului, asigurarea unor niveluri de calitate adecvate ale serviciilor și prin protecția mediului;
- promovarea inovării și a spiritului antreprenorial și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, prin cercetare și aplicații inovatoare, inclusiv prin tehnologii ale informației și comunicării;
- înființarea de locuri de muncă, mai bune și mai numeroase, prin atragerea mai multor persoane către activități profesionale și antreprenoriale, prin îmbunătățirea capacității de adaptare a întreprinderilor și a muncitorilor și prin creșterea investițiilor în capitalul uman.

2.11 Când privește oferta, dificultățile de asigurare a unui efect de pârghie și a unei utilizări coordonate a instrumentelor finan-

ciare disponibile pentru îndeplinirea acestor obiective decurg chiar din caracteristicile intrinseci ale acestor instrumente, și anume:

- din orientările administrative și procedurale diferite care le guvernează;
- din dimensiunea acestora, în esență teritorială sau transnațională;
- din specificitatea obiectivelor urmărite;
- din bazele juridice diferite;
- din atribuirea de responsabilități, de decizie și administrare, unor unități și organisme diferite.

2.12 În ceea ce privește cererea, regiunile se caracterizează adesea prin:

- lipsa unei viziuni clare, bine definite și unanim împărtășite referitoare la strategia teritorială de cercetare și dezvoltare tehnologică și de inovare;
- dificultăți de informare și comunicare;
- insuficiente capacități de guvernare a proiectelor complexe, structurate pe mai multe niveluri și cu obiective diverse;
- dezvoltare insuficientă a conglomeratelor (*cluster*) și a rețelilor districtuale;
- dezvoltarea neadecvată a capacităților profesionale, tehnice și organizatorice, necesare pentru valorificarea optimă a strategiei de inovare.

2.13 Carențele trebuie remediate prin asigurarea de asistență tehnică și coordonare, încă din faza de debut a tuturor programelor comunitare.

2.14 Inițiativele sinergice laudabile, prezente în diferitele programe și intervenții structurale în perioada 2007-2013, par a fi o condiție necesară, dar nu suficientă, pentru optimizarea rezultatelor concrete.

2.15 Comitetul a avut posibilitatea să se pronunțe în favoarea inițiativelor Comisiei, precum JEREMIE, și a propus crearea unui Punct Focal Jeremie, care să servească drept unitate de coordonare și de informare pentru diversele acțiuni; totodată, insistă asupra faptului că se resimte lipsa unui proiect care să fie în măsură să asigure coordonarea și finalizarea numeroaselor instrumente de creditare care există în prezent ⁽⁸⁾.

2.16 Comitetul susține și își asumă pe deplin declarațiile comisarului Danuta Hübner referitoare la Jasper, Jeremie și Jessica ⁽⁹⁾, „care au creat noi dinamici și perspective de investiții, de creștere și de ocupare, la nivel național și regional, ca și între părțile sociale din toate regiunile UE”.

⁽⁵⁾ A se vedea avizul, JO C 44, 16.2.2008.

⁽⁶⁾ Decizia Consiliului din 6.10.2006.

⁽⁷⁾ A se vedea și inițiativa *Science Cities* (www.sciencecities.eu).

⁽⁸⁾ A se vedea avizul, JO C 110, 9.5.2006.

⁽⁹⁾ **Jeremie**: Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises — Resurse europene comune pentru microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii. **Jessica**: Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas — Sprijin european comun pentru investiții durabile în zonele urbane. **Jasper**: Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions — Asistență comună pentru sprijinirea proiectelor în regiunile europene.

2.17 Comitetul consideră că liniile directe adoptate de Comitetul de cercetare științifică și tehnică al UE (CREST) ⁽¹⁰⁾ și publicate în septembrie 2007 reprezintă un instrument orientativ important, deși limitat la interacțiunile dintre programul-cadru comunitar de cercetare, dezvoltare tehnologică și demonstrație (CDTD) și noile fonduri structurale.

3. Conținutul propunerii Comisiei

3.1 Propunerea Comisiei Europene pune în evidență sinergiile potențiale care există la nivelul proiectării instrumentelor de finanțare a politicilor europene de cercetare, inovare și coeziune, puse la dispoziția celor interesați, pentru a face ca regiunile europene să devină mai competitive, în funcție de capacitatea acestora de absorbție.

3.2 Sunt desemnate, ca instrumente principale de acțiune, Al șaptelea program-cadru (PC7) de cercetare și dezvoltare tehnologică (CDT) și noul program-cadru pentru competitivitate și inovare (PCI), precum și noile orientări ale fondurilor structurale și de coeziune.

3.3 Comisia atrage atenția asupra faptului că a acționat prin intermediul mai multor grupuri consultative de coordonare, care au recomandat următoarele:

- elaborarea unei strategii specifice de utilizare coordonată a PC și a programelor politicii de coeziune, în contextul strategiei de cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDTI);
- consolidarea guvernancei strategice a CDT prin schimburi și legături în rețea;
- sinergii eficace de consolidare și dezvoltare a capacității de CDT, cultivarea excelenței, atenție acordată IMM-urilor, instituirea de cooperări la nivel european și internațional și valorificarea rezultatelor;
- îmbunătățirea comunicării și colaborării dintre operatorii naționali și cei regionali, și cu beneficiarii;
- recursul la inițiativele din programul special „Capacități” al PC7, pentru acțiuni coordonate;
- consolidarea sinergiilor dintre politica de coeziune și PC7 cu privire la infrastructurile de cercetare, cu implicarea statelor membre.

3.4 Comisia invită statele membre să-și perfecționeze modalitățile de dezvoltare și utilizare coordonată a instrumentelor comunitare, prin instituirea de sisteme de informare a operatorilor implicați cu privire la ocaziile care li se oferă, și se angajează să publice, până la sfârșitul anului 2007, un ghid practic despre posibilitățile de finanțare a instituțiilor de cercetare, cu precizarea modalităților prevăzute de mecanismele naționale

și regionale, în vederea încurajării unui acces coordonat la finanțare.

4. Observații generale

4.1 Comitetul este întrutotul de acord cu diagnosticul stabilit de Comisie privind carențele în utilizarea, în comun și coordonată, a instrumentelor comunitare indicate de aceasta, dar nu aprobă și remediul propus, considerându-l insuficient pentru atingerea obiectivelor politicii comunitare, mai ales în domeniul cercetării, inovării și formării.

4.2 Comitetul este de aceeași părere cu Comisia ⁽¹¹⁾ în privința faptului că „eforturile de promovare a economiei bazate pe cunoaștere, în special prin cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare, sunt cruciale pentru realizarea Parteneriatului reînnoit pentru Creștere Economică și Crearea de Locuri de Muncă”, dar consideră că un astfel de parteneriat rezultă dintr-o responsabilitate comună a tuturor părților interesate, în primul rând la nivel comunitar, dar și la nivel național, regional și local.

4.3 Comitetul consideră că trebuie depășit stadiul elaborării unei strategii teritoriale de cercetare și dezvoltare tehnologică și de inovare, utilizându-se mai ales:

- instrumentele de perspectivă și analiza SWOT ⁽¹²⁾, pentru identificarea oportunităților strategice ale regiunilor;
- acțiunile de consolidare a capacităților (*capacity building*) și de perfecționare profesională adecvate;
- sporirea capacității de atracție a locurilor de muncă din cercetare și dezvoltare, pentru a se evita exodul creierelor atât în interiorul UE, cât și în exteriorul acesteia;
- schimbul de experți și de experiențe inovatoare;
- sprijinul acordat dezvoltării și coordonării în sectoarele industriale bazate pe cunoaștere;
- utilizarea platformelor tehnologice europene, împreună cu inițiativele comune europene;
- utilizarea coordonată a instrumentelor comunitare, odată cu crearea de sisteme interactive, în scopul informării operatorilor implicați cu privire la posibilitățile care li se oferă;
- posibilitățile de comunicare și de schimb de experiență, mai ales între IMM-uri.

4.4 În opinia Comitetului, trebuie acționat în profunzime la nivelul ofertei, pentru a se asigura un cadru ușor accesibil al tuturor instrumentelor disponibile pentru dezvoltarea competitivă a realităților teritoriale europene, în funcție de obiectivele unui „teritoriu socialmente responsabil”, cu implicarea partenerilor sociali, a camerelor de comerț, a universităților și a societății civile organizate, conform unor strategii ale politicii industriale europene durabile ⁽¹³⁾, atât în ceea ce privește producția, cât și consumul.

⁽¹¹⁾ A se vedea COM(2007) 474 final.

⁽¹²⁾ SWOT: *Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats Analysis* — Analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor.

⁽¹³⁾ COM(2007) 374 final, 4.7.2007.

⁽¹⁰⁾ Liniile directe CREST — 1.6.2007.

4.5 Comitetul consideră, de asemenea, că lista instrumentelor care contribuie la consolidarea creșterii și la îmbunătățirea cantitativă și calitativă a situației ocupării forței de muncă și a competitivității regiunilor europene, prin cercetare și inovare, este incompletă sub aspectul instrumentelor de intervenție comunitară relevante și prezintă omisiuni în ceea ce privește gama de oportunități oferite regiunilor europene și necesitățile de coordonare a instrumentelor paneuropene și internaționale disponibile.

4.6 În comunicare nu se menționează deloc sau sunt doar amintite ⁽¹⁴⁾ posibilități de intervenție precum:

- Banca Europeană de Investiții, ale cărei oferte sunt numeroase;
- Inițiativa „Innovation 2010” (i2i);
- acțiunile de colaborare lansate la nivel european și comunitar, precum *European R&D Infrastructures* (ESFRI) sau platformele tehnologice europene;
- echipamentele destinate resurselor umane europene în știință și tehnologie, Eiburs (*EIB University Research Sponsorship Programme*);
- STAREBEI — Stagii de cercetare BEI (*STAgEs de REcherche BEI*) și rețelele universitare BEI (*BEI University Networks*);
- dotările regionale și locale pentru cercetare, dezvoltare și inovare;
- investițiile publice și private în CDI;
- serviciile în domeniul tehnologiilor informației și comunicării (TIC) și audiovizualul;
- programul de acțiune integrat „Educație și formare 2010”, alcătuit din subprograme sectoriale ulterioare pentru „învățare pe tot parcursul vieții prin cunoaștere, creativitate și inovare” ⁽¹⁵⁾, care constituie parte componentă a triumghiului cunoașterii;
- instrumentele comunitare de intervenție ale societății informației, cum ar fi programele din cadrul Inițiativei „i2010” ⁽¹⁶⁾;
- contribuția dialogului social la consolidarea societății cunoașterii;
- consolidarea formării continue, pe parcursul întregii vieți;
- Fondul european de ajustare la globalizare ⁽¹⁷⁾, menit să ofere un sprijin specific și punctual, în scopul facilitării reinserției lucrătorilor din departamente și sectoare care sunt afectate brusc de o gravă perturbare economică ⁽¹⁸⁾.

4.7 Mai mult decât atât, nu sunt menționate programele și inițiativele paneuropene necomunitare, care acționează totuși în sensul dezvoltării inovării pe teritoriul UE, precum:

- inițiativa Eureka, rețea interguvernamentală paneuropeană pentru organizații de cercetare-dezvoltare industrială orientate către piață, care susține competitivitatea întreprinderilor europene prin crearea de legături și rețele de inovare în 36 de țări diferite, cu care Comisia a încheiat acorduri de cooperare;
- programul Eurostars, inițiativă comună UE-Eureka, bazat pe o schemă transeuropeană de susținere a IMM-urilor, pentru crearea de noi produse și servicii de piață;
- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), care a încheiat un acord de parteneriat cu Comisia, în scopul facilitării elaborării de proiecte mari, cofinanțate de Fondul de coeziune și de Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), în special în noile state membre, în perioada 2007-2013;
- programul LEED-OECD (*Local Economic and Employment Development Programme* — Program de dezvoltare economică și de creare de locuri de muncă la nivel local), care identifică, analizează și difuzează idei inovatoare pentru dezvoltarea locală și își propune îmbunătățirea guvernantei întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv în cooperare cu Comisia Europeană;
- Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE), care a încheiat un acord de parteneriat cu Comisia și care finanțează proiecte sociale pentru o coeziune economică și socială sporită și pentru consolidarea integrării sociale, a protecției mediului și a dezvoltării capitalului uman în regiuni;
- diverse activități și inițiative EUREGIO;
- inițiativele „Cetățile Științei”.

4.8 Comitetul consideră, de asemenea, că dificultățile și obstacolele întâmpinate la utilizarea în comun și coordonată a instrumentelor disponibile la nivel național, regional și local ⁽¹⁹⁾ și de către diferiți operatori — cu respectarea articolului 54 alineatul (5) din Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului — trebuie să fie mai bine definite, nu doar cu privire la temeiul juridic diferit, specializarea tematică, zona geografică, modalitățile de punere în aplicare, ci și în privința deosebirilor de fond, uneori prohibitive, precum:

- proiecte care au sau nu caracter transnațional;

⁽¹⁴⁾ A se vedea SEC(2007) 1045, 16.8.2007.

⁽¹⁵⁾ A se vedea COM(2007) 703 final, 12.11.2007.

⁽¹⁶⁾ A se vedea COM(2007) 146 final.

⁽¹⁷⁾ A se vedea COM(2006) 91 final.

⁽¹⁸⁾ A se vedea avizul, JO C 318, 23.12.2006.

⁽¹⁹⁾ A se vedea avizul, JO C 44/1, 16.2.2008: „Instrumentele existente de finanțare și coordonare comunitare. Comitetul recomandă elaborarea unor reglementări generale, clare și ușor de înțeles pentru diversele instrumente de finanțare și coordonare a activității de cercetare-dezvoltare comunitare. În acest scop, ar fi foarte utile enunțarea și descrierea de către Comisie (sub forma unui ghid de utilizare ușor de înțeles) a tuturor instrumentelor și formelor de finanțare și coordonare disponibile. Astfel, s-ar putea determina dacă numărul tot mai mare de instrumente mai poate garanta că sarcinile sunt clare și separate în mod corespunzător și dacă aceste instrumente sunt clare și utile pentru potențialii utilizatori și pentru funcționarii Comisiei sau este necesară redefinirea lor.”

- concordanța termenelor de lansare;
- concordanța termenelor de acordare a sprijinului financiar;
- concordanța duratei de punere în aplicare;

— posibilitatea și capacitatea de a descompune un proiect global de acțiune teritorială într-o serie de „subproiecte”, care pot fi lansate în funcție de cerințele fiecărui program sau instrument, fie acesta comunitar, paneuropean sau internațional.

4.9 Comitetul consideră că este indispensabilă punerea la punct a unui ghid practic european care să rezume într-un tabel sinoptic tipurile de intervenții comunitare și paneuropene care pot fi puse în aplicare, diferitele criterii de evaluare, compatibilitatea și complementaritatea posibilelor intervenții.

4.10 Comitetul insistă asupra necesității unei acțiuni întreprinse coordonat și în comun „privind raporturile dintre politicile structurale comunitare și politicile de cercetare și inovare ale Uniunii, dorință exprimată și cu alte ocazii de către Comitet”, subliniind că „o strânsă coordonare a acestor politici este indispensabilă pentru activarea unor niveluri optime de sinergie operațională și pentru a se putea răspunde pe deplin nevoilor cetățenilor, întreprinderilor și societății, obiectivul global fiind cel al creșterii durabile și armonioase pe termen mediu/lung, în concordanță cu abordarea integrată *problem solving* a CDTD și cu factorul-cheie pe care îl reprezintă aceste niveluri de sinergie pentru dezvoltarea investițiilor nemateriale” ⁽²⁰⁾.

4.11 Comitetul subliniază multitudinea politicilor comunitare care contribuie, alături de politica de coeziune și de politica de cercetare, la îndeplinirea obiectivului dezvoltării competitive a regiunilor europene și reafirmă nevoia unei abordări integrate și coordonate care constă în:

- politica industrială durabilă, așa cum a subliniat Consiliul European de la Bruxelles, din decembrie 2007: „o abordare integrată a competitivității la nivel european ar trebui să fie stimulată de o politică industrială durabilă, conjugată cu inovarea și crearea de competențe, dezvoltându-și propria dimensiune externă pentru a asigura condiții de concurență echitabile” ⁽²¹⁾;
- revizuirea politicii privind piața unică europeană, pentru garantarea unor condiții propice inovării, protecției proprietății intelectuale, colaborării dintre universități, întreprinderi și centre de cercetare și dezvoltării politicii de standardizare legislativă;
- politica socială și de ocupare a forței de muncă, prin asigurarea unui dialog social structurat, a principiilor împărtășite de flexicuritate ⁽²²⁾, prin încurajarea unei bătrâneți active și a politicilor de incluziune activă și de formare continuă pentru toți cetățenii;

- politica dezvoltării și consumului durabile, care presupune activități de cercetare și aplicare a tehnologiilor inovatoare curate, implicând totodată o politică integrată privind clima, energia, gestionarea durabilă a resurselor naturale, producția și consumul durabile.

4.12 Din această perspectivă, Comitetul insistă, o dată mai mult, asupra unor afirmații anterioare ⁽²³⁾:

- „formularea și adoptarea unei strategii globale comunitare de raționalizare a mecanismelor existente și de integrare a diverselor politici europene relevante care, în deplinul respect al specificului diferitelor regiuni, să confere un sens unitar intervenției comunitare, din perspectiva competitivității și a dezvoltării durabile și armonioase a sistemului Europa”;
- „identificarea instrumentelor integrate ale piețelor locale, regionale și naționale ale inovării ...”;
- „definirea nivelurilor de integrare și a interacțiunilor necesare dintre acestea, inclusiv în vederea stabilirii unei compatibilități și unei mai bune sincronizări între sistemele decizionale și de punere în aplicare a politicilor structurale de coeziune și de CDT și inovare, necesare pentru integrarea deplină și eficace a acestora”;
- „identificarea de noi forme de lansare integrată a instrumentelor de coeziune și de CDTD, prin proceduri și metode simplificate și, în măsura posibilului, uniformizate și automate, exploatând din plin posibilitățile de modulare a nivelurilor de sprijin acordat CDT a întreprinderilor ...”;
- „realizarea de sisteme de control și de monitorizare a acțiunilor comune de CDTD și de coeziune, în scopul evaluării eficacității acestora prin prisma rezultatelor obținute, comparativ cu obiectivele declarate, prin intermediul unor indicatori de performanță prestabiliți și armonizați și al evaluării comparative (*benchmarking*) la nivel regional”.

4.12.1 Comitetul recomandă, de asemenea, integrarea programelor comunitare de formare.

4.13 Comitetul regretă faptul că, și după trecerea unui deceniu, o astfel de problemă crucială este abordată încă la modul analitic, fără să se ajungă la miezul problemei, care presupune intervenția comunitară pentru asigurarea de noi capacități de „inginerie simultană” (*simultaneous engineering*) pentru diferitele tipuri de intervenție: tehnologică, demonstrativă, inovatoare, de diseminare, formativă, financiară etc., menite să exercite o influență benefică asupra ocupării forței de muncă și producției din diferitele zone locale ⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ A se vedea avizul, JO C 40, 15.2.1999.

⁽²¹⁾ Consiliul European de la Bruxelles din 14 decembrie 2007, concluziile Președinției.

⁽²²⁾ Conform celor menționate în concluziile Consiliului European din 13-14 martie 2008 (punctul 16) și în avizele CESE.

⁽²³⁾ A se vedea avizul, JO C 40, 15.2.1999.

⁽²⁴⁾ A se vedea nota de subsol 23.

4.14 Comitetul consideră că inițierea unei **acțiuni comunitare, precise și punctuale, nu mai suportă amânare**, în caz contrar existând riscul unor pierderi în termeni de competitivitate și ocupare a forței de muncă la nivelul regiunilor europene.

5. Propunerea CESE

Inițiativa Jasmine — Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe

5.1 CESE insistă asupra imperativului ca JASMINE să reprezinte un instrument de acțiune voluntară pentru simplificarea și eliminarea obstacolelor birocratice, procedurale și conceptuale care apar în calea utilizării în comun a programelor paneuropene, comunitare, naționale și regionale, în acord cu dezvoltarea accelerată a Spațiului European de Cercetare — SEC.

5.2 În acest stadiu, Comitetul consideră prioritară rezolvarea problemei multitudinii nivelurilor de guvernare ale intervențiilor care pot fi inițiate pentru relansarea competitivă a regiunilor europene, și propune lansarea unei noi inițiative, Jasmine (*Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe*), care să remedieze carențele instituționale existente, atât la nivelul cererii, cât și la cel al ofertei de intervenții destinate sprijinirii inovării și cercetării în teritoriu.

5.3 Acțiunea comunitară trebuie să fie întemeiată pe politica de rețea — *Policy Networking* — și s-ar putea concretiza prin următoarele:

- crearea unei inițiative comunitare numite, cu titlu de exemplu, **Inițiativa comunitară Jasmine**, care să desfășoare, alături de Jasper, Jeremie și Jessica, acțiuni de asistență tehnică în beneficiul autorităților naționale, regionale și locale, ca și al operatorilor interesați, pentru a conferi o eficacitate reală coordonării intervențiilor comunitare, paneuropene și naționale și a răspunde necesităților de „inginerie simultană” între diferitele tipuri de intervenții;
- acțiunea urmărește o mai bună înțelegere și coerență a comportamentelor diversilor actori, în calitate de participanți la procesul de luare de decizii în rețea, și interdependența acestora în termeni de informare, capacitate administrativă, competențe și resurse financiare, în vederea lansării simultane a unor intervenții de guvernare la mai multe niveluri, într-un cadru unitar și coerent de proiectare teritorială, atât pentru acțiuni de parteneriat public-privat (PPP), cât și pentru proiectele naționale, comunitare și transnaționale;
- o politică de rețea verticală, care să implice instituțiile de guvernare la diferite niveluri (internațional, comunitar, național și regional) în sisteme de cooperare bine definite și structurate;
- o politică de rețea orizontală, care să implice actori publici și privați din teritoriu, precum guvernele locale, întreprinderile, băncile, organizațiile neguvernamentale, grupurile de interese și instituțiile de dialog social ⁽²⁵⁾;
- înființarea unui **Punct Focal Jasmine, ca unitate comunitară de legătură** și de informare — și prin intermediul unui site web adecvat, dar cu evitarea oricărei forme de centralizare excesivă ⁽²⁶⁾ — pentru diferitele niveluri și tipuri de acțiuni, care se supun unor reguli distincte și au responsabilități administrative distincte în interiorul și în afara serviciilor Comisiei, în scopul optimizării rezultatelor acestora;
- constituirea unei **rețele comunitare de Puncte Focale Jasmine în regiunile care doresc acest lucru**, pentru a se răspunde problemelor de concepție globală a proiectelor subîmpărțite în proiecte mai mici; relația între teritorialitatea și transteritorialitatea acestor subproiecte; căutarea de parteneri transnaționali și naționali pentru propuneri care asociază mai multe proiecte; concordanța termenelor de lansare; concordanța termenelor de acordare a sprijinului financiar; concordanța duratei de punere în aplicare, interzicerea duplicărilor;
- înființarea de către regiuni, pe bază de voluntariat, de **Fonduri de Holding Jasmine regionale**, care să fie acreditate de către Comisie după criterii de rentabilitate, eficacitate, imparțialitate, tratament egal și transparență a procedurilor, și să integreze scheme definite în prealabil de către acestea;
- lansarea unei acțiuni comunitare prospective „Regiuni europene competitive”, care să valorifice experiența DG Cercetare și să-i implice pe cei mai înalți responsabili din toate serviciile interesate ale Comisiei, precum și pe reprezentanții politici ai regiunilor, Parlamentul European, Comitetul Regiunilor și Comitetul Economic și Social European;
- includerea acțiunilor specifice de evaluare comparativă privind „succesul noilor metode de guvernare pe baze pe transparență, pe simplificarea procedurilor și pe formate de parteneriat autentic cu forțe economice și sociale locale și regionale” ⁽²⁷⁾;
- acțiunea de consolidare a capacităților în beneficiul administrațiilor locale și al operatorilor economici și sociali, sprijinirea dezvoltării rețelelor transnaționale, finalizate prin parteneriate de proiect, monitorizarea sinergiilor și sincroniilor de proiect, susținerea acțiunilor de comunicare și de informare transparentă și interactivă.

⁽²⁵⁾ A se vedea DG Politica Regională, CE, ianuarie 2003.

⁽²⁶⁾ A se vedea avizul, JO C 44/1, 16.2.2008: „În orice caz, ar trebui evitată impresia că ar exista o intenție a Comisiei de a conduce activitatea de cercetare la nivel european în mod centralizat. Altminteri, aceasta ar alimenta și mai mult îngrijorarea deja existentă a cetățenilor din statele membre cu privire la o prea mare centralizare la Bruxelles.”

⁽²⁷⁾ A se vedea avizul, JO C 10/88, 14.1.2004.

5.4 Noile priorități ale programelor regionale, axate pe inovare, competitivitate și învățare reciprocă pe parcursul întregii vieți active, ar trebui să permită dezvoltarea unor politici active de consolidare și susținere a competitivității în teritoriu, mulțumită finanțării acțiunilor prospective regionale și interregionale, a conglomeratelor și rețelelor districtuale, care să garanteze o viziune strategică împărtășită de fiecare regiune. Pe această bază se poate construi o acțiune de asistență tehnică pentru o optimă utilizare în comun a celor mai potrivite instrumente naționale, comunitare, paneuropene și de PPP.

5.5 Jasmine ar putea servi ca marcă de garanție pentru diverse organisme și programe de finanțare în vederea facilitării aprobării proiectelor directe, în ceea ce privește complementaritatea și/sau succesiunea fazelor cronologice ale acestora, mulțumită memorandumurilor de înțelegere sau acordurilor de cooperare dintre Comisia Europeană și alte organisme comunitare sau necomunitare, sau prin intermediul regulamentelor administrative ale Comisiei destinate propriilor servicii responsabile pentru diferite programe, în vederea primirii unei singure documentații pe proiect, de către entitățile care alocă fonduri, destinate ale unui pachet de propuneri.

5.6 Obiectivul inițiativei Jasmine este facilitarea mobilizării resurselor financiare care țin de diverse responsabilități administrative și de niveluri diferite de guvernare, nu numai publică, ci și privată, pentru atingerea masei critice optime a resurselor — și sporirea efectului de pârghie de ansamblu — în scopul realizării unui cadru unitar multiproiect care să corespundă

întregului viziunii strategice împărtășite a unei regiuni europene, în scopul consolidării atuurilor sale în domeniul tehnologiei și inovării.

5.7 Jasmine ar trebui să pornească de la experiențele înregistrate de inițiativa privind piața-pilot (*Lead Market Initiative*), ale platformelor tehnologice europene și ale inițiativelor tehnologice comune, ale rezultatelor Eranet și Eranet-PLUS, ale inițiativelor Regiuni pentru schimbare economică și Pro Inno, precum și ale Jeremie, Jasper și Jessica ⁽²⁸⁾.

5.8 Jasmine ar putea optimiza eforturile de inovare și cercetare ale teritoriilor și întreprinderilor, ale resurselor umane, universităților, centrelor de cercetare și administrațiilor care acționează în acest domeniu și prin intermediul comunităților cunoașterii și inovării (CCI) ale Institutului European de Tehnologie (IET), dar ar trebui amintit că inovarea este în cea mai mare măsură o activitate antreprenorială care trebuie să se poată dezvolta în cel mai favorabil cadru operațional posibil, mai ales din punctul de vedere al sistemului de impozitare privind activitățile de cercetare, tratamentul și protecția proprietății intelectuale, ca și din cel al structurilor educative și formative de excelență, pentru a fi posibile îmbunătățirea și creșterea numărului de locuri de muncă.

5.9 În sfârșit, Jasmine ar putea contribui la punerea în valoare a avantajelor specifice anumitor regiuni și la promovarea schimburilor în domeniul inovării și cercetării.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁸⁾ A se vedea nota de subsol 9.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția pietonilor și a altor utilizatori vulnerabili ai drumurilor

COM(2007) 560 final — 2007/0201 (COD)

(2008/C 211/02)

La 23 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția pietonilor și a altor utilizatori vulnerabili ai drumurilor.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 aprilie 2008. Raportor: dl Ranocchiari.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 155 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Rezumat și concluzii

1.1 În fiecare an, în cele 27 de state membre, peste 44 000 de oameni mor și 1,7 milioane sunt răniți în accidente rutiere. Dintre aceștia, peste 8 000 de morți și 300 000 de răniți fac parte din categoria cea mai vulnerabilă de utilizatori ai drumurilor, pietoni și bicicliști ⁽¹⁾.

1.2 Pentru garantarea unei mai bune protecții a acestora, în 2003 a fost aprobată o directivă-cadru care prevedea o revizuire radicală a construcției părții frontale a autovehiculelor, care urmează a fi realizat în două faze: prima a fost aplicată deja pe mașinile omologate începând cu 1 octombrie 2005, iar cea de-a doua trebuia să înceapă în septembrie 2010, în urma efectuării unui studiu de fezabilitate, înainte de sfârșitul lui 2004.

1.3 După cum s-a demonstrat prin studiile a numeroși experți independenți, această a doua fază s-a dovedit a fi inaplicabilă, cel puțin în forma în care a fost gândită inițial: Comisia propune așadar să fie revizuită, prin includerea unor noi măsuri alternative, care oricum garantează și chiar îmbunătățesc nivelul de siguranță, comparativ cu prevederile directivei deja existente.

1.4 În special studiul realizat de expertul însărcinat de Comisie ⁽²⁾ a avansat diferite soluții, prezentate în propunerea supusă examinării, care prevăd măsuri combinate de siguranță activă și pasivă, în conformitate cu recomandările CARS 21 ⁽³⁾ și cu propunerea de reglementare tehnică la nivel mondial (*Global Technical Regulation — GTR*) pentru protecția pietonilor, elaborată de Comisia economică pentru Europa a Națiunilor Unite — Geneva (*United Nations Economic Commission for Europe — UN/ECE*).

1.5 CESE consideră, printre altele, că propunerea nu denaturează libera concurență între constructori, în măsura în care nu restricționează oferta pe piață de modele de autovehicule, ci urmăresc orientarea cererii către modele care corespund într-o mai mare măsură cerințelor de securitate.

1.6 În lumina celor enunțate mai sus, CESE sprijină așadar fără rezerve propunerea Comisiei; își exprimă totuși regretul pentru întârzierea — de circa 3 ani — cu care s-a ajuns la revizuirea măsurilor ce s-au dovedit a fi imposibil de pus în aplicare și la elaborarea altora noi, chiar dacă este probabil ca o parte din întârziere să se fi datorat faptului că unele date și soluții tehnice nu erau disponibile în momentul aprobării directivei în vigoare în prezent.

1.7 În opinia CESE, este de dorit ca această întârziere să fie recuperată — cu atât mai mult cu cât este vorba de viața și sănătatea cetățenilor europeni — printr-o aprobare grabnică și fără rezerve a propunerii, de către Parlamentul și Consiliul European, permițându-se astfel începerea celei de-a doua faze la termenul stabilit.

1.8 CESE își exprimă satisfacția față de adoptarea unor măsuri tehnice mai eficace pentru autovehicule și, totodată, solicită instituțiilor europene și statelor membre să ducă mai departe, cu mai multă hotărâre, și inițiativele privind celelalte două aspecte care contribuie la siguranța rutieră: pe de o parte, infrastructuri îmbunătățite și sigure, pe de altă parte, formarea și sensibilizarea tuturor utilizatorilor drumurilor. Acest apel se adresează și autorităților regionale și locale, solicitate într-o măsură tot mai mare să-și asume responsabilități determinante în acest domeniu.

2. Introducere

2.1 În fiecare an, în cele 27 de state membre, se înregistrează circa 8 000 de morți și 300 000 de răniți, pietoni și bicicliști, utilizatorii cei mai vulnerabili ai drumurilor, care devin victime ale accidentelor rutiere.

⁽¹⁾ Sursă: CARE (*Community Road Accident Database*) — bază de date în care sunt culese și prelucrate date cu privire la accidentele rutiere din statele membre.

⁽²⁾ Transport Research Limited UK.

⁽³⁾ COM(2007) 22 final, 7.2.2007 — Un cadru competitiv de reglementare privind autovehiculele pentru secolul XXI.

2.2 Încă din 2001, Comisia Europeană obținuse angajamentul constructorilor de automobile de a pune la punct noi măsuri menite să îmbunătățească protecția pietonilor și bicicliștilor atât în ceea ce privește siguranța activă (înainte de coliziune), cât și siguranța pasivă (în momentul coliziunii).

2.3 Printre diferitele măsuri sugerate la vremea aceea de către constructori trebuie amintite instalarea sistemului pentru prevenirea blocării roților la frânare (ABS) pe toate autovehiculele, interzicerea voluntară a vânzărilor de parașocuri rigide (*rigid bull bars*), instalarea de sisteme de lumini de întâlnire pe timp de zi (DRL), măsură care a fost retrasă ulterior din cauza opoziției unor state membre și, în sfârșit, introducerea, în viitor, a unor sisteme de siguranță activă din noua tehnologie, aflată încă în studiu.

2.4 Consiliul și Parlamentul European au apreciat angajamentul industriei, solicitând în același timp ca problema să fie rezolvată nu printr-un acord voluntar sau printr-o recomandare, ci prin norme propriu-zise de protecție a pietonilor, sub forma unei directive speciale.

2.5 Astfel a luat naștere Directiva-cadru 2003/102/CE ⁽⁴⁾ privind protecția pietonilor și a altor utilizatori vulnerabili ai drumurilor și, ulterior, Directiva 2005/66/CE ⁽⁵⁾ privind folosirea sistemelor de protecție frontală la autovehicule (eliminarea parașocurilor rigide).

2.6 Directiva-cadru privind protecția pietonilor se bazează pe teste și valori-limită sugerate de Comitetul european pentru îmbunătățirea siguranței vehiculelor (EEVC) și prevede punerea în aplicare în două faze, ambele centrate pe siguranță pasivă. Prima fază, care stabilea modificări la nivelul construcției și capotă și parașocuri mai ușoare pentru vehiculele M₁ și N₁ ⁽⁶⁾ a căror masă maximă nu depășește 2 500 kg, a intrat în vigoare pentru vehiculele omologate începând cu 1 octombrie 2005. Faza a doua, care prevede teste și valori-limită mai severe, se va aplica mașinilor care vor fi omologate începând cu 1 septembrie 2010.

2.7 Cât privește fezabilitatea testelor prevăzute pentru faza a doua, s-au ivit numeroase nedumeriri încă din momentul discuțării propunerii la Parlamentul European, astfel încât, în versiunea finală, directiva prevedea elaborarea de către Comisie până la 1 iulie 2004 a unui studiu de fezabilitate a celei de-a doua faze. Studiul trebuia să identifice în special: „alte măsuri alternative — măsuri pasive sau o combinație de măsuri active și pasive — care să aibă o eficacitate cel puțin echivalentă” ⁽⁷⁾.

2.8 O serie de studii elaborate de experți independenți, inclusiv cele comandate de Comisie, au demonstrat că este imposibil din punct de vedere tehnic să se realizeze cerințele celei de-a doua faze la termenele și cu testele care fuseseră prevăzute inițial de EEVC. În lumina acestei concluzii, noua propunere prevede parametri revizuiți pentru siguranța pasivă,

ca și elemente noi de siguranță activă, dezvoltate între timp de industrie, în măsură să corespundă și chiar să întrecă exigențele de la articolul 5 din directivă: „să aibă o eficacitate reală cel puțin echivalentă”.

2.9 Mai mult, testele sugerate în prezent sunt identice cu cele cuprinse în propunerea *Global Technical Regulation* pentru protecția pietonilor, elaborată de Comisia economică pentru Europa a Națiunilor Unite (UN/ECE). Ar putea rezulta o armonizare a legislației europene cu cea din afara UE, care ar presupune și beneficii evidente în ceea ce privește competitivitatea industriei europene de automobile.

3. Conținutul propunerii Comisiei

3.1 Noua propunere, care nu mai e de data aceasta de directivă, ci de regulament, prevede, înainte de toate, combinarea cerințelor directivei privind sistemele de protecție frontală cu cele ale directivei precedente, privind protecția pietonilor, care va fi modificată în așa fel încât punerea ei în aplicare să fie garantată. Ca urmare, în cazul în care regulamentul supus examinării va fi aprobat, cele două directive sus-menționate vor fi abrogate.

3.2 Testele la care automobilele vor face față pentru a fi omologate în conformitate cu regulamentul propus se referă la:

3.2.1 coliziunea modelului de cap de copil sau de adult de talie mică cu fața capotei; coliziunea modelului de cap de adult cu partea posterioară a capotei și coliziunea părții inferioare și a celei superioare a unui model de picior cu parașocurile, parametrii fiind parțial revizuiți comparativ cu faza a II-a prevăzută de directiva în vigoare. Se solicită și teste de coliziune a bazinului cu muchia anterioară a capotei și a modelului de cap de adult cu parbrizul, de această dată nu în vederea omologării, ci în vederea monitorizării, anticipând evoluțiile tehnologice ulterioare;

3.2.2 în privința sistemelor de protecție frontală (Directiva 2005/66/CE), sunt confirmate ca teste de omologare coliziunea părții inferioare și a celei superioare a unui model de picior, ca și a modelului de cap de copil sau de adult de talie mică, cu sistemul respectiv. Sunt prevăzute și teste de efectuat în vederea monitorizării, precum și cerințe obligatorii pentru construcția și instalarea sistemelor respective.

3.3 La măsurile de siguranță pasivă se mai adaugă instalarea unui sistem de siguranță activă, pentru garantarea nivelurilor de siguranță prevăzute de cele două directive precedente. Este vorba de un dispozitiv de asistență la frânare (*Brake Assist System — BAS*), ce îl ajută pe șoferul care încearcă să acționeze brusc frâna în situații de urgență, dar fără suficientă forță. Asocierea acestuia cu ABS asigură presiune maximă pe frâne și îmbunătățește durata decelerației, reducând simțitor viteza de impact cu pietonul.

⁽⁴⁾ JO C 321, 6.12.2003, p. 15.

⁽⁵⁾ JO C 309, 25.11.2005, p. 37.

⁽⁶⁾ M₁ = automobile cu 8 pasageri + șofer, a căror masă maximă nu depășește 3 500 kg.

N₁ = vehicule comerciale derivate din M₁, a căror masă maximă nu depășește 3 500 kg.

⁽⁷⁾ Articolul 5 din Directiva 2003/102/CE privind protecția pietonilor.

3.4 În sfârșit, utilizarea vehiculelor grele fiind din ce în ce mai răspândită pe drumurile urbane (în special cea a SUV-urilor), se recomandă în prezent ca, după o perioadă de tranziție, cerințele prevăzute să se aplice nu numai vehiculelor M₁ și N₁ a căror masă maximă nu depășește 2 500 kg, în conformitate cu legislația în vigoare, ci și celor cu o masă mai mare, de până la 3 500 kg, limita maximă a celor două categorii în discuție.

4. Observațiile CESE privind propunerea Comisiei

4.1 Mai întâi, CESE își exprimă satisfacția pentru hotărârea Comisiei de a contopi în regulamentul propus cele două directive precedente. Această opțiune clarifică mai bine și simplifică legislația în domeniu, după cum însuși CESE subliniasă la momentul respectiv, prin avizul privind propunerea de directivă privind folosirea sistemelor de protecție frontală ⁽⁸⁾.

4.2 Din această perspectivă, CESE apreciază și instrumentul legislativ ales, adică regulamentul, care asigură, în toate statele membre, termene și metode de punere în aplicare bine stabilite, aspect deosebit de relevant pentru o legislație cu un conținut de înalt nivel tehnic.

4.3 CESE regretă însă că testele pentru faza a II-a prevăzute de Comitetul european pentru îmbunătățirea siguranței vehiculelor s-au dovedit a fi inaplicabile, fezabilitatea acestora nefiind verificată la timp (1 iulie 2004), ceea ce a dus la o întârziere de mai mult de trei ani.

4.4 CESE se declară totuși de acord cu soluția propusă la capătul unui drum lung, dar rodnic, pe parcursul căruia au fost puse în aplicare recomandările venite din partea CARS 21, referitoare la abordarea integrată, permițând și armonizarea legislației europene cu cea neeuropeană. Apreciază în mod deosebit faptul că totul s-a bazat pe o evaluare de impact riguroasă, care în primul rând a fost supusă examinării și aprobată de comitetul de evaluare a impactului (*Impact Assessment Board*), înființat recent de Comisia Europeană.

4.5 Utilizând și măsuri de siguranță activă, soluția aleasă va contribui — conform previziunilor Comisiei și ale experților săi — la reducerea numărului de morți și răniți grav cu 80 %, respectiv cu 44 %, comparativ cu rezultatul care ar fi fost obținut cu o fază a II-a ⁽⁹⁾ în forma ei originală (care ulterior s-a dovedit a fi inaplicabilă), contribuind astfel la salvarea a 1 100 de vieți și la reducerea numărului de răniți cu peste 46 000. Trebuie adăugat că noile măsuri presupun costuri foarte reduse și vor avea deci consecințe neglijabile asupra prețurilor automobilelor.

4.6 În lumina celor enunțate mai sus, CESE recomandă cu hotărâre ca propunerea Comisiei să fie aprobată rapid și fără rezerve de Parlament și de Consiliul European, pentru evitarea întârzierilor suplimentare, la care se adaugă o întârziere inevitabilă datorată termenului de aplicare (*lead time*) ⁽¹⁰⁾ al industriei de automobile.

4.7 CESE dorește totuși ca noile dispoziții să fie grabnic aplicate și la vehiculele mai grele, inclusiv la SUV-uri, care sunt întâlnite tot mai des în traficul urban. În acest scop, ar fi de preferat să se stabilească încă de pe acum perioada de tranziție prevăzută în propunere.

4.8 În sfârșit, nu trebuie uitat că, evident, aceste măsuri de protecție nu sunt valabile pentru mașinile mai vechi aflate în circulație, care, în prezent, reprezintă unul dintre pericolele cele mai mari pentru utilizatorii vulnerabili. Este de ajuns să fie amintit faptul că, deși sistemul ABS, în prezent combinat în mod eficace cu BAS, este liber asumat de numeroși utilizatori încă din 2004, va deveni obligatoriu doar odată cu noua legislație.

4.9 CESE amintește în sfârșit că tipul de coliziune în discuție provoacă două categorii de leziuni: cele cauzate de impactul „primar” al pietonului sau biciclistului cu partea frontală a vehiculului și cele datorate impactului „secundar” cu suprafața drumului, pe care pietonul este proiectat adeseori. În orice caz, trebuie subliniat faptul că, atunci când impactul primar se produce cu o viteză mai mare de 40 km/h, speranțele ca pietonul să fie protejat sunt zadarnice.

4.10 Precizările de mai sus sunt menite să reliefeze, o dată mai mult, faptul că rezolvarea acestei probleme, ca de altfel, a multor alte probleme privind siguranța utilizatorilor drumurilor, depinde de adoptarea unei abordări integrate, care trebuie să presupună — pe lângă îmbunătățirile de ordin tehnic aduse vehiculelor — încă două aspecte fundamentale: comportamentul utilizatorilor drumurilor și infrastructurile, aspecte pentru care atât instituțiile europene, cât și statele membre trebuie să-și asume cea mai mare răspundere.

4.11 În această privință, CESE apreciază eforturile depuse de Comisie, care continuă și în prezent, prin propuneri de inițiative legislative și politice, prin finanțarea unor programe-cadru europene pentru cercetare, prin programul de subvenții pentru siguranța rutieră și, nu în ultimul rând, prin lansarea Cartei europene a siguranței rutiere.

4.12 Pe de altă parte, deși acordă atenție acestei chestiuni, celelalte instituții și statele membre nu sprijină totdeauna cum s-ar cuveni inițiativele Comisiei. În această privință, este relevant exemplul foarte recent al propunerii Comisiei care urmărește să ridice standardele de siguranță ale infrastructurii rutiere ⁽¹¹⁾. Această propunere, pe care CESE o consideră necesară pentru reducerea numărului de victime ale accidentelor rutiere, a fost considerată de Parlamentul European ca fiind prea prescriptivă și, în numele principiului subsidiarității, i-au fost suprimate dispozițiile cu caracter obligatoriu mai incisive; și în acest caz, cu excepția unei improbabile revizuirii cu ocazia votului din ședința plenară, Parlamentul European a deferit orice decizie statelor membre.

⁽⁸⁾ Avizul, JO C 118, 30.4.2004.

⁽⁹⁾ SEC(2007) 1244 — Studiul de evaluare a impactului care însoțește propunerea de regulament.

⁽¹⁰⁾ Interval de timp necesar pentru punerea în aplicare a oricărei noi cerințe care presupune intervenții structurale asupra vehiculului.

⁽¹¹⁾ COM(2006) 569.

4.13 În ceea ce privește primul aspect menționat mai sus, și anume comportamentul utilizatorilor căilor rutiere, trebuie precizat că imprudența șoferilor este deseori cauza unor accidente, dar la fel de des pietonii și bicicliștii sunt cei care au un comportament imprudent, ignorând reguli elementare ale codului rutier și, uneori, pur și simplu, ale bunului-simț. Educația și informarea în acest domeniu trebuie avute în vedere încă din școala primară, și prin campanii de sensibilizare periodice, menite să-i determine pe utilizatori să adopte un comportament corect. La fel de important este să fie introduse măsuri severe de sancționare a tuturor utilizatorilor drumurilor publice care au o conduită periculoasă.

4.14 Celălalt aspect esențial pentru siguranța drumurilor este legat de infrastructuri, mai ales în cazul orașelor, unde se înregistrează 80 % din decesele pietonilor și cicliștilor. Separarea fizică

a utilizatorilor drumurilor, ori de câte ori este posibil, reprezintă modul cel mai eficace de evitare a contactului dintre autovehicule, pietoni și bicicliști. Din această perspectivă, lucrările destinate realizării de treceri de pietoni protejate, de pasarele și piste pentru cicliști, de iluminat și pavaj adecvate, de indicatoare care să semnalizeze clar și, pe cât posibil, uniform în toate statele membre etc. ar contribui la reducerea numărului de accidente, dar și la crearea unui ambient urban mai puțin ostil față de persoanele cu dizabilități.

4.15 Încurajarea unor astfel de inițiative duce la consolidarea siguranței și la o calitate superioară a vieții în orașe: ar merita deci să fie invocate în orice propunere a Comisiei, inclusiv în acelea care, precum cea prezentă, se referă exclusiv la aspecte tehnice ale autovehiculelor.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea de tip a autovehiculelor și a motoarelor cu privire la emisiile provenite de la vehicule grele (Euro VI) și accesul la informații privind repararea și întreținerea vehiculelor

COM(2007) 851 final — 2007/0295 (COD)

(2008/C 211/03)

La 30 ianuarie 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea de tip a autovehiculelor și a motoarelor cu privire la emisiile provenite de la vehicule grele (Euro VI) și accesul la informații privind repararea și întreținerea vehiculelor.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 aprilie 2008. Raportor: dl Ranocchiari.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 142 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Creșterea nevoii de mobilitate, a ponderii transportului individual, problemele ridicate de congestionarea traficului mai ales — dar nu numai — în zonele urbane au făcut ca transportul pe drumurile publice să devină una dintre activitățile umane asupra căreia atenția se concentrează în mod special, în scopul evaluării impactului său asupra mediului. În această tendință se înscrie și propunerea Comisiei, menită să reducă emisiile poluante din atmosferă, provenite de la vehicule grele.

1.2 CESE sprijină propunerea, pe care o consideră pertinentă atât din punctul de vedere al eficacității, cât și din cel al terme-

nelor de aplicare, în raport cu exigențele de mediu și cu termenul-limită (*lead time*) acordat industriei.

1.3 CESE este de acord cu afirmația Comisiei potrivit căreia regulamentul care face obiectul prezentului aviz reprezintă un pas înainte pe calea unei armonizări globale progresive a nivelului emisiilor.

1.4 CESE consideră că instrumentul legislativ propus, adică regulamentul, este potrivit și foarte indicat deoarece garantează termene și metode de aplicare sigure în toate statele membre, aspect deosebit de relevant pentru reglementări cu pronunțat conținut tehnic.

1.5 CESE susține fără rezerve dreptul reparabililor independenți de a avea acces neîngrădit la informațiile privind repararea vehiculelor. Își exprimă totuși nedumerirea cauzată de alegerea, și în cazul vehiculelor comerciale grele, a formatului standardizat OASIS prevăzut pentru automobile, din motive care vor fi prezentate în cele ce urmează.

1.6 Pentru eliminarea acestor dubii, CESE speră într-o cercetare ulterioară efectuată de către Comisie, care să identifice soluții alternative ce pot aduce beneficii similare celor scontate și în cazul sistemului OASIS, dar al căror mod de aplicare să fie mai simplu și mai puțin costisitor pentru utilizatori.

1.7 În contextul politicilor Comisiei, de reducere a emisiilor poluante, CESE dorește să insiste, o dată mai mult, asupra oportunității de a încuraja introducerea vehiculelor alimentate cu carburanți alternativi, care produc emisii scăzute de oxizi de azot și de particule, și de a garanta prezența conceptului de calitate a carburanților în textul viitorului regulament.

1.8 În sfârșit, CESE consideră nepotrivită introducerea obligației de măsurare a emisiilor de CO₂ într-un text legislativ care ar trebui să se refere doar la emisiile poluante. De fapt, CESE nutrește temeri legate de caracterul complex și de specificul acestei teme, cu implicații concurențiale serioase, care pot da naștere unei dezbateri în stare să impiezeze asupra calendarului procesului legislativ, întârziind rezultatele așteptate de la acest regulament. De asemenea, CESE sugerează ca tema dioxidului de carbon să facă obiectul unui regulament *ad-hoc*, atunci când se va dispune de date mai sigure decât cele actuale.

2. Introducere

2.1 Cu toate că în ultimii 10 ani calitatea aerului s-a îmbunătățit, aceasta reprezintă încă o mare problemă pe tot cuprinsul Uniunii, mai ales în zonele urbane și în regiunile intens populate.

2.2 Chiar și în 2020, UE va fi încă departe de a fi îndeplinit obiectivele celui de-al 6-lea Program de Acțiune pentru Mediu. Dintre diferitele forme de poluare, poluarea cu particule stârnește din ce în ce mai multă îngrijorare în sânul comunității științifice: propunerea de regulament care face obiectul prezentului aviz are în vedere obținerea unei îmbunătățiri a calității aerului, cu evitarea impactului negativ asupra competitivității industriei și a liberei circulații a mărfurilor.

2.3 Noul standard Euro VI, la care s-a referit vicepreședintele Verheugen, va constitui, de asemenea, un pas înainte pe calea

armonizării globale a reglementărilor privind nivelul emisiilor, în măsura în care prevede valori-limită similare celor stabilite în alte țări din afara spațiului european, precum Statele Unite ale Americii.

2.4 În parte de origine naturală și în parte rezultat al unor activități antropogene și, mai ales, al proceselor de combustie, pulberile care formează particulele prezintă o compoziție complexă și variată, atât din punct de vedere chimic, cât și ca dimensiuni.

2.5 Trebuie amintit că, deși sunt asociate deseori unor activități atribuite omului, se constată cazuri grave de poluare cu particule fine chiar și la distanță de zonele intens urbanizate, care sunt cauzate de fenomene naturale și stimulate de anumite condiții meteorologice și de topografia locală. De asemenea, ponderea procentuală a diferitelor surse de emisii poate să difere în mod semnificativ de la o zonă la alta. Agenția Europeană de Mediu (AEM) estimează că, în EU-15, transportului îi revine o cotă de 26 % dintre emisiile totale datorate activităților umane.

2.6 Este încă o confirmare a faptului că problema emisiilor și a poluanților trebuie evaluată în ansamblu și în contextul unei abordări integrate.

2.7 Din această perspectivă, CESE apreciază faptul că propunerea Comisiei a fost elaborată în contextul programului „Aer curat pentru Europa” (CAFE⁽¹⁾), care a pus la dispoziție baza tehnică necesară pregătirii strategiei tematice privind poluarea aerului.

2.8 CESE apreciază totodată și abordarea pe „niveluri separate” (*split approach*), adoptată de Comisie în cazul acestei probleme. Într-adevăr, regulamentul propus stabilește principiile de bază pentru noile dispoziții ce urmează a fi adoptate conform procedurii de codecizie. Normele tehnice de punere în aplicare a acestora din urmă vor fi stabilite printr-un alt regulament, care va fi adoptat de Comisie cu sprijinul unui comitet de reglementare pentru adaptarea la progresul tehnic, în conformitate cu procedura de comitologie.

3. Propunerea Comisiei

3.1 Comisia și-a propus identificarea măsurilor necesare pentru atingerea nivelurilor preconizate privind calitatea aerului. Euro VI este o măsură importantă de reducere a emisiilor gazeoase (precum oxizii de azot — NO_x și hidrocarburile — HC) și a particulelor.

⁽¹⁾ CAFE, *Clean Air for Europe*. Este vorba despre un program lansat prin comunicarea COM(2001) 245 final, care își propune să pună la punct o strategie destinată evaluării directivelor privind calitatea aerului și a eficacității programelor aflate în desfășurare în statele membre, garantării unei monitorizări permanente a calității aerului, promovării popularizării informației și participării la revizuirea și actualizarea valorilor-limită ale emisiilor, precum și la elaborarea unor sisteme noi de monitorizare și de modelare.

3.2 Regulamentul propus se aplică în cazul vehiculelor din categoriile M_1 , M_2 , N_1 și N_2 , astfel cum sunt definite în anexa II la Directiva 2007/46/CE, cu masă de referință mai mare de 2 610 kg, precum și tuturor autovehiculelor din categoriile M_3 și N_3 , astfel cum sunt definite în anexa respectivă. La cererea constructorilor însă, acesta nu se aplică vehiculelor din categoriile M_1 , M_2 , N_1 , și N_2 , cu masă de referință mai mică sau egală cu 2 840 kg, omologate-tip conform Regulamentului (CE) nr. 715/2007⁽²⁾.

3.3 În raport cu nivelul Euro V (obligatoriu pentru noile omologări începând cu 1 octombrie 2008), noile valori-limită propuse pentru emisiile de gaze la țeava de eșapament (Euro VI) presupun o reducere cu 80 % a oxizilor de azot și cu 66 % a particulelor. Nivelul autorizat de emisii se aliniază astfel celui prevăzut în SUA pentru aceeași perioadă. Regulamentul mai prevede introducerea unei valori-limită pentru numărul de particule emise, odată cu punerea la punct a metodei adecvate de măsurare.

3.4 Regulamentul propus stabilește aceste valori pe baza ciclurilor actuale de testare, dar prevede introducerea de cicluri de teste armonizate la nivel mondial (*WHDC — worldwide harmonised duty cycle*), atunci când va fi posibilă corelarea emisiilor măsurate cu ciclurile actuale, cu cele măsurate cu cicluri armonizate.

3.5 În raport cu legislația în vigoare, regulamentul prelungește durata de viață utilă a vehiculelor, în funcție de durata dispozitivelor pentru controlul poluării și de conformitatea în funcționare.

3.6 În acest scop, definirea vieții utile a diferitelor categorii de vehicule se va extinde după cum urmează:

- a. 160 000 km sau 5 ani, luându-se în considerare prima condiție îndeplinită, în cazul motoarelor montate pe vehicule de categoria M_1 , N_1 și M_2 ;
- b. 300 000 km sau 6 ani, luându-se în considerare prima condiție îndeplinită, în cazul motoarelor montate pe vehicule de categoria N_2 , N_3 , având o masă maximă tehnic admisă de cel mult 16 tone și M_3 clasa I, clasa a II-a, clasa A și clasa B, având o masă maximă tehnic admisă de cel mult 7,5 tone;
- c. 700 000 km sau 7 ani, luându-se în considerare prima condiție îndeplinită, în cazul motoarelor montate pe vehicule de categoria N_3 , având o masă maximă tehnic admisă de cel mult 16 tone și M_3 clasa a III-a, și clasa B, având o masă maximă tehnic admisă de cel mult 7,5 tone.

⁽²⁾ Vehiculele din categoria N sunt vehicule cu cel puțin 4 roți, destinate transportului de marfă. Se împart în 3 clase, N_1 , N_2 și N_3 , în funcție de masa maximă: $N_1 < 3\,500$ kg; $N_2 < 12\,000$ kg; $N_3 > 12\,000$ kg. Clasa N_1 se împarte la rândul ei, în 3 subclase, NI, NII și NIII, tot în funcție de masă. Vehiculele din categoria M sunt însă vehicule cu cel puțin 4 roți, destinate transportului de călători. Se împart în 3 clase (M_1 , M_2 , M_3) în funcție de numărul de locuri și de masa maximă: $M_1 < 9$ locuri; $M_2 > 9$ locuri și $< 5\,000$ kg; $M_3 > 9$ locuri și $> 5\,000$ kg.

3.7 Regulamentul supus examinării prevede adoptarea de către Comisie a unui regulament de punere în aplicare, ale cărui măsuri vizează:

- emisiile la țeava de eșapament, inclusiv ciclurile de probă, emisiile la temperatură ambientală scăzută, numărul particulelor, emisiile la turația de mers în gol, opacitatea fumului, funcționarea corectă și regenerarea dispozitivelor de control al poluării;
- emisiile de carter;
- sistemele OBD (*on board diagnostic*-diagnosticare la bord) și performanța în funcționare a dispozitivelor pentru controlul poluării în condiții de utilizare;
- durabilitatea dispozitivelor pentru controlul poluării, dispozitivele de schimb pentru controlul poluării, conformitatea funcționării motoarelor și vehiculelor în condiții de utilizare, conformitatea producției și inspecțiile tehnice;
- emisiile de dioxid de carbon și consumul de carburant;
- extinderea omologărilor;
- echipamentul de testare;
- carburanții de referință;
- măsurarea puterii motorului;
- prevederi specifice pentru a asigura funcționarea corectă a măsurilor de control al NO_x ; astfel de măsuri trebuie să ofere garanția că vehiculele care necesită un reactiv pentru a respecta valorile-limită pentru emisiile de oxid de azot nu pot funcționa fără un astfel de reactiv.

3.8 Regulamentul mai prevede că operatorilor independenți le va fi permis accesul nelimitat și standardizat la informațiile privind diagnosticarea la bord a vehiculelor (OBD) și la informațiile privind repararea și întreținerea vehiculelor⁽³⁾. Făcând trimitere la un regulament mai detaliat, stabilește, de asemenea, ca informațiile privind diagnosticarea la bord a vehiculelor (OBD) și informațiile privind repararea și întreținerea vehiculelor să fie disponibile prin intermediul site-urilor internet, în formatul standard elaborat de un comitet tehnic al părților interesate („formatul OASIS”⁽⁴⁾).

3.9 Datele de aplicare a limitelor Euro VI stabilite de regulament sunt următoarele:

- 1 aprilie 2013, pentru noile omologări;
- 1 octombrie 2014, pentru noile înmatriculări.

⁽³⁾ „Informații referitoare la repararea și întreținerea vehiculelor” înseamnă toate informațiile necesare pentru diagnosticarea, efectuarea de lucrări de service, inspecția, controlul periodic, repararea, reprogramarea sau reinițializarea parametrilor vehiculului și pe care producătorii le furnizează distribuitorilor și reparatorilor agreați, inclusiv toate modificările și completările ulterioare ale acestor informații. Aceste informații cuprind toate explicațiile necesare referitoare la montarea pieselor sau a echipamentelor pe vehicule.

⁽⁴⁾ OASIS — Organisation for the Advancement of Structured Information Standards (Organizația pentru promovarea standardelor privind informația structurată).

4. Observații generale

4.1 Pe parcursul ultimului deceniu, în ciuda intensificării considerabile a circulației autovehiculelor, calitatea aerului s-a îmbunătățit. Cu toate acestea, pe tot cuprinsul Uniunii, mai ales în zonele urbane și în regiunile intens populate, problema poluării aerului este departe de a fi rezolvată. Prin urmare, CESE întâmpină favorabil propunerea Comisiei de a stabili norme legislative omogene pentru construcția de autovehicule, în scopul garantării unei bune funcționări a pieței interne și, în același timp, a unui nivel înalt de protecție a mediului.

4.2 Limitele de emisii Euro IV pentru camioane și autobuze sunt în vigoare de la 9 noiembrie 2006, iar limitele de emisii Euro V pentru noile omologări se vor aplica de la 1 octombrie 2008. CESE consideră, ca atare, că datele propuse pentru aplicarea noului regulament sunt potrivite.

4.3 Dat fiind faptul că propunerea nu este de competență exclusivă a Comunității, CESE sprijină recursul la principiul subsidiarității. Cu toate acestea, punctul de vedere este împărțit și de Comisie care, acordând atenție, pe bună dreptate, prevenirii apariției barierelor pe piața unică, și fiind totodată conștientă de implicațiile transfrontaliere ale poluării atmosferice, consideră că obiectivele propunerii nu pot fi îndeplinite doar prin acțiuni ale statelor membre și că sunt necesare măsuri obligatorii la scară europeană.

4.4 CESE apreciază de asemenea instrumentul legislativ propus, adică regulamentul, care garantează termene și metode precise de aplicare în toate statele membre, aspect deosebit de relevant pentru reglementări cu pronunțat conținut tehnic.

4.5 CESE este de acord atât cu afirmațiile de la punctul 5 din introducerea propunerii de regulament, conform cărora „îndeplinirea obiectivelor UE privind calitatea aerului necesită un efort continuu de a reduce emisiile provenite de la vehicule. În acest scop, ar trebui ca sectorului industrial să-i fie furnizate informații clare cu privire la viitoarele valori-limită de emisii”, cât și cu punctul 6, conform căruia „stabilirea timpurie de valori-limită pentru emisiile de oxizi de azot ar oferi producătorilor de vehicule siguranța planificării pe termen lung la nivel european”.

4.6 De asemenea, CESE este de acord cu Comisia atunci când aceasta amintește că, la stabilirea normelor privind emisiile, trebuie să se ia în considerare implicațiile pentru competitivitatea piețelor și producătorilor, costurile directe și indirecte pentru operatorii economici și creșterea beneficiilor prin stimularea inovațiilor, îmbunătățirea calității aerului, reducerea costurilor pentru sănătate și creșterea speranței de viață.

4.7 CESE susține fără rezerve dreptul reparatorilor independenți de a avea acces neîngrădit la informațiile privind repararea vehiculelor. Își exprimă totuși nedumerirea cauzată de alegerea, și în cazul vehiculelor comerciale grele, a formatului standardizat OASIS, prevăzut pentru automobile.

4.7.1 De fapt, vehiculele de serie foarte mare fac excepție de la regulament, care se aplică vehiculelor comerciale cu masă de peste 2 610 kg. Vehiculele comerciale sunt produse într-un număr foarte mare de versiuni și variante, ceea ce face ca încercarea de a standardiza informațiile să fie problematică și extrem de costisitoare în raport cu beneficiile reale pe care le-ar putea aduce, ținând cont și de faptul că întreprinderile de reparații sunt puține și cu înaltă specializare în anumite mărci. Aplicarea sistemului OASIS în cazul reparatorilor de vehicule comerciale grele, care sunt, aproape fără excepție, IMM-uri, ar însemna să li se impună acestora însemnate poveri financiare și organizatorice de instalare și administrare a noului sistem, poveri care s-ar dovedi exagerate în raport cu beneficiile scontate pentru utilizatorii sistemului respectiv.

4.7.2 Pe baza argumentelor de mai sus, CESE sugerează deci Comisiei să elaboreze un studiu de impact prin care să evalueze raportul costuri/beneficii al folosirii OASIS, comparativ cu alte soluții posibile, mai simple și mai puțin costisitoare.

4.8 CESE insistă încă o dată, cum a făcut-o deja în repetate rânduri, cu privire la alte propuneri ale Comisiei, asupra ocaziei de a încuraja introducerea vehiculelor alimentate cu carburanți alternativi, care produc emisii scăzute de oxizi de azot și de particule. Este deci de acord cu necesitatea introducerii de valori-limită pentru hidrocarburi, alte hidrocarburi decât cele metanice și metan.

4.9 CESE speră că, de îndată ce va fi posibil, Comisia va adopta cicluri de conducere armonizate la nivel mondial, în cadrul procedurilor de testare care stau la baza regulamentelor privind emisiile în vederea omologării CE.

4.10 Regulamentul mai prevede măsurarea consumului de carburant și a emisiilor de CO₂, abătându-se oarecum de la obiectivul propus, de reducere a poluanților din atmosferă.

4.10.1 Datele folosite pentru astfel de măsurători ar fi cele obținute cu motor frânat, pe bancul de probă, care însă nu sunt la fel de relevante ca cele efectuate asupra vehiculului. După cum bine se știe, eficiența energetică a vehiculului depinde de mai multe aspecte, motorul reprezentând doar unul dintre elementele importante (transmisie, aerodinamică, rezistență la rulare, componente auxiliare etc.). Același tip de motor poate fi întâlnit la vehicule cu caracteristici și moduri de utilizare diferite (la camioane, la utilaje, autobuze din transportul urban etc.).

4.10.2 Cu această ocazie, CESE ține să amintească faptul că nu întâmplător, în comunicarea sa privind strategia de reducere a emisiilor de CO₂ [COM(2007) 19 final], Comisia a prevăzut și includerea vehiculelor comerciale N₁, intenție la care a renunțat ulterior, în propunerea de regulament corespunzătoare [COM(2007) 856 final], datorită specificității temei și faptului că datele disponibile nu sunt cele adecvate.

4.10.3 CESE mai amintește că, în cazul vehiculelor comerciale, reducerea consumului de carburant (proporțional cu emisiile de CO₂) este foarte cerută pe piață, în măsura în care carburantul reprezintă, de cele mai multe ori, postul cel mai important al costului operațional al transportului. Concurența îi determină așadar pe producătorii de vehicule să ofere soluții mai avansate în ceea ce privește consumul și, implicit, emisiile de dioxid de carbon.

4.10.4 Referitor la aspectul, nu mai puțin important, al măsurării emisiilor de CO₂, CESE atrage atenția asupra riscului denaturărilor nejustificate ale pieței, în cazul în care datele privind consumul și CO₂, măsurate doar pe motor, sunt utilizate pentru stabilirea unor eventuale stimulente sau taxe.

4.10.5 În lumina celor prezentate anterior, CESE este de acord cu oportunitatea de a legifera cât mai repede și cu privire la emisiile de CO₂ ale vehiculelor grele, dar consideră că este de preferat ca acest subiect să fie abordat și aprofundat separat, prin redactarea unei propuneri speciale, și pentru a nu risca deschiderea unei dezbateri conflictuale, care ar putea să întârzie aprobarea prezentului regulament.

4.11 Dată fiind reticența pieței la achiziționarea de vehicule mai puțin poluante, din cauza prețului totdeauna mai ridicat, CESE este de acord cu posibilitatea instituirii de stimulente financiare la cumpărare și consideră că statelor membre trebuie să li se permită să grăbească, prin utilizarea unor stimulente diverse, comercializarea vehiculelor conforme cu exigențele stabilite la nivel comunitar.

4.12 Desigur, CESE sprijină pe deplin propunerea ca statelor membre să le revină sarcina stabilirii unor măsuri de aplicare a sancțiunilor în situația încălcării prevederilor prezentului regulament, precum și ca sancțiunile respective să fie efective, proporționate și disuasive.

4.13 CESE consideră că datele de intrare în vigoare propuse de Comisie (1 aprilie 2013, pentru noile omologări de tip și 1 octombrie 2014, pentru noile înmatriculări) sunt corespunzătoare. Într-adevăr, cinci ani de stabilitate între un nivel de emisii și următorul reprezintă un interval de timp suficient pentru ca industria să poată obține profit de pe urma investițiilor făcute în vederea comercializării noilor soluții.

4.14 CESE este de acord cu propunerea Comisiei ca, la cererea producătorului, noul regulament să nu se aplice vehiculelor din categoriile M₁, M₂, N₁, și N₂, cu masă de referință mai mică sau egală cu 2 840 kg, omologate conform

Regulamentului (CE) nr. 715/2007. Cu alte cuvinte, CESE este de acord cu existența unei anume flexibilități privind omologarea vehiculelor al căror tonaj este „la limită”, pentru a se putea răspunde mai eficient exigențelor unor clienți, îndeosebi cu privire la compromisul consum/distanță parcursă/emisii poluante.

5. Observații specifice

5.1 CESE este de acord cu limitele de emisii propuse. Este vorba despre limitele prevăzute în scenariul A ⁽⁹⁾, studiat de Comisie și întâmpinat favorabil de majoritatea părților interesate implicate în procesul de consultare.

5.2 CESE consideră, totuși, că trebuie să ridice încă o dată problema raportului invers proporțional dintre emisiile de NO_x și cele de CO₂. Din moment ce reducerea amândurora este un obiectiv important de protecție a mediului, stabilirea unui echilibru al limitelor oxizilor de azot, în așa fel încât să nu fie stimulată creșterea emisiilor de dioxid de carbon, capătă o mare însemnătate. Într-adevăr, reducerea NO_x prevăzută va antrena creșterea CO₂ cu 2-3 %. Pe baza unui studiu din 2001, realizat în SUA, Comisia este de părere că, la data aplicării prezentului regulament, creșterea prevăzută la ora actuală va fi fost anulată grație progreselor făcute în tehnologia motoarelor. Cu toate acestea, CESE își permite să sugereze necesitatea actualizării studiului în cauză, pentru a avea la dispoziție date cât mai sigure cu puțință referitoare la efectul valorilor-limită ale NO_x propuse asupra consumului de carburant și, implicit, a emisiei de CO₂.

5.3 După cum s-a mai spus, CESE este de acord cu abordarea paralelă (*split approach*), care limitează procesul de codecizie la elementele cu semnificație politică majoră, lăsând pe seama procedurii de comitologie măsurile de punere în aplicare și detaliile de ordin tehnic.

5.4 Comitetul atrage totuși atenția asupra faptului că multe dintre măsurile încredințate comitetului de reglementare (sistemele OBD, numărul particulelor, metodele de convingere a conducătorului auto în cazul utilizării unui reactiv etc.) sunt foarte complexe și au un puternic impact asupra tehnologiei vehiculului. Este deci recomandat ca toate aceste aspecte să fie implementate într-o singură etapă, împreună cu valorile-limită ale sistemului Euro VI și ca, întocmai cum prevede prezentul regulament, intervalul dintre data intrării în vigoare și cea a punerii în aplicare să fie destul de mare, astfel încât industria să aibă la dispoziție suficient timp pentru a proceda la schimbările necesare.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁹⁾ Studiul de impact, punctul 6.6.2: Euro VI emission limit value sub-options.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare a tractoarelor agricole sau forestiere pe roți (încercări statice) (versiune codificată)

COM(2008) 25 final — 2008/0008 (COD)

(2008/C 211/04)

La 7 martie 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare a tractoarelor agricole sau forestiere pe roți (versiune codificată).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu necesită nicio observație din partea sa, în cea de-a 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 143 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 6 abțineri.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Aviz al Comitetului Economic și Social European pe tema „Către o politică energetică comună”

(2008/C 211/05)

La 27 septembrie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz pe tema

„Către o politică energetică comună”.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 aprilie 2008. Raportor: dl Buffetaut.

În cea de-a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 23 aprilie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 173 de voturi pentru și 13 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

pentru exercitarea unei reale influențe politice în negocierile internaționale.

1.1 Problema aprovizionării cu energie, a diversificării surselor energetice, a dezvoltării surselor de energie regenerabile va deveni una dintre problemele fundamentale pentru viitorul Europei, pentru echilibrul mondial și pentru lupta împotriva schimbărilor climatice.

1.2 În opinia CESE, Uniunea Europeană constituie un cadru potrivit pentru a interveni în confruntarea internațională apărută în urma cursei pentru resurse energetice și combaterea schimbărilor climatice, dat fiind că oferă masa critică necesară

1.3 Comitetul ia notă cu satisfacție de introducerea în proiectul Tratatului de la Lisabona a unui titlu XXVI, consacrat energiei, care va consolida temeiul juridic al acțiunii Uniunii Europene în acest domeniu.

1.4 CESE subliniază importanța crucială a cercetării și a dezvoltării în domeniul energiei durabile și al mediului și subliniază caracterul vital al unei alocări judicioase a resurselor.

Promovarea surselor de energie și a tehnologiilor cu consum redus de energie și care permit reducerea emisiilor trebuie studiată cu discernământ, pentru că nu este sigur că se poate conta pe atingerea unui echilibru economic, iar fondurile publice nu trebuie risipite prin subvenționarea unor tehnologii fără viitor. Dimpotrivă, trebuie alocate resurse pentru cercetarea tehnicilor despre care comunitatea științifică consideră că au un viitor promițător. De exemplu, tehnologiile care permit reducerea sau captarea emisiilor de gaze cu efect de seră, eficiența energetică, cărbunele exploatat prin tehnologii nepoluante, vehiculele electrice sau funcționând cu un alt tip de propulsie alternativă, pilele de combustie, energia solară, eficientizarea valorificării din punct de vedere energetic a deșeurilor, fuziunea nucleară și eliminarea deșeurilor nucleare etc.

1.5 Comitetul insistă și asupra importanței eficienței energetice a echipamentelor și clădirilor.

1.6 Comitetul consideră necesară aplicarea, pe plan european, a unei adevărate politici de achiziții, pentru a face față presiunilor producătorilor care adesea sunt foarte bine organizați, recomandând în același timp coordonarea la nivel european a politicilor energetice și a pozițiilor adoptate în forurile internaționale, precum OMC, ONU, NATO, OCDE.

1.7 El subliniază importanța diversificării surselor de aprovizionare și recomandă o atitudine constructivă, dar prudentă în ce privește parteneriatele cu Rusia și republicile din regiunile Caucazului și Asiei Centrale.

1.8 CESE insistă asupra faptului că ar trebui analizată posibilitatea relansării programelor energetice nucleare în țările în care există un consens în această chestiune și ar trebui intensificată cercetarea în domeniul reprelucrării deșeurilor. De asemenea, Comitetul încurajează dezvoltarea cercetării privind fuziunea nucleară în cadrul celui de-al 7-lea Program-cadru pentru cercetare al Euratom și prin inițiativa ITER.

1.9 CESE consideră necesară consolidarea cooperării și coordonării în domeniul politicii energetice, a reprezentării și a acțiunii în forurile internaționale, dezvoltarea politicii de vecinătate în domeniul energiei și luarea în considerare a eventualității punerii în aplicare, în timp, a unei politici energetice comune, care să se sprijine pe instituții proprii. Comitetul consideră că avântul comercial al energiilor regenerabile în toate statele membre arată interesul cetățenilor pentru acestea. Faptul că această situație coincide cu noua politică energetică comună definită în Tratatul de la Lisabona poate constitui o șansă strategică pentru acceptarea și dezvoltarea sa.

2. Introducere: temeiul unei politici energetice europene

2.1 O situație geostrategică dificilă

2.1.1 Agenția Internațională a Energiei prevede o creștere a cererii de energie la nivel mondial cu 55 % până în 2030.

2.1.2 Uniunea Europeană este ea însăși într-o mare măsură dependentă de combustibilii fosili solizi, de produse petroliere și gaze naturale, iar această dependență este de așteptat să crească în anii care vin. Dependența de combustibilii fosili fiind de 80 %, importurile de energie ale Uniunii Europene ar trebui să crească de la 50 la 70 % până în 2030.

2.1.3 Se estimează că resursele petroliere exploatate în prezent vor începe să scadă începând din 2050, însă alte resurse (neexploatate încă) vor deveni exploatabile din punct de vedere economic în viitor, din cauza cererii crescânde și a progresului tehnologic.

2.1.4 Trecerea la alte tipuri de energie este inevitabilă, dar va fi dificilă. Cu toate acestea, lumea a cunoscut deja o dată mutații de acest tip, mai ales în secolul al XIX-lea, când a trecut de la combustibilii din biomasă (în principal, lemnul) la cărbune și apoi la petrol. În prezent, însă, nu dispunem încă de suficiente mijloace de exploatare a energiei regenerabile pentru a avea o mutație comparabilă cu cea din secolul al XIX-lea.

2.1.5 Obstacolele sunt cauzate de mai mulți factori: densitatea de energie, suprafețele necesare pentru producerea biocarburanților (în detrimentul altor activități, în principal agricole), caracterul discontinuu și greu previzibil al fluxurilor (vânt, energie solară, marea), ceea ce face necesară o planificare detaliată în materie de capacități de stocare, precum și distribuția geografică a surselor de energie regenerabile. În ce privește energia nucleară, chiar dacă va fi lansată o politică foarte ambițioasă de reînnoire și creare de centrale, industria nucleară mondială nu va reuși să facă față cererii.

2.1.6 În ce privește Europa, aceasta se află într-o situație de dependență energetică acută. Europa importă în prezent 50 % din energie, iar această dependență va ajunge la 70 % în 2030. Dependența de petrol va fi de 90 %, iar cea de gaz de 70 %.

2.1.7 În martie 2006, Consiliul European a redactat un raport îngrijorător, care menționează:

- situația dificilă a piețelor de gaze și petrol;
- dependența crescândă a Uniunii Europene;
- creșterea și volatilitatea prețurilor la energie (care au crescut și mai mult între timp);
- creșterea cererii mondiale de energie;
- riscurile în materie de siguranță a aprovizionării;
- amenințările legate de schimbările climatice;
- progresele modeste realizate în materie de eficiență energetică și de utilizare a energiei din surse regenerabile;
- necesitatea de a crește transparența pe piețele energetice și de a continua integrarea și interconectarea piețelor energetice naționale în contextul liberalizării pieței energiei;

- coordonarea limitată a acțiunilor de tip energetic, atât timp cât sunt necesare investiții masive în infrastructurile energetice.

Această constatare preocupantă a stat la baza propunerilor cuprinse în noul pachet energetic care constituie, într-un fel, un răspuns la provocările cu care ne confruntăm.

2.1.8 Liderii europeni trebuie să facă față unei duble probleme: pe de o parte, scăderea cantitativă a resurselor tradiționale primare, pe de altă parte localizarea problematică din punct de vedere geografic a resurselor, cea mai mare parte a lor situându-se în țări instabile din punct de vedere politic, care ar putea folosi resursele proprii ca mijloc de presiune față de țările dependente, cum s-a întâmplat deja.

2.2 Constituie Uniunea Europeană un cadru potrivit?

2.2.1 Fiecare stat membru al Uniunii Europene se confruntă cu această întrebare, dar dispersarea acțiunilor individuale reprezintă, desigur, o slăbiciune în raport cu producătorii, deseori organizați.

2.2.2 Statele membre au deci interesul să se solidarizeze și să folosească Uniunea Europeană ca pe un instrument eficient pentru elaborarea unei strategii energetice comune, având ca obiectiv fundamental un consum mai bine gestionat și o diversificare a surselor de aprovizionare.

2.2.3 Uniunea Europeană are amploarea potrivită și dispune de instrumente instituționale. Aceasta este capabilă să elaboreze politici transnaționale, să coordoneze politicile naționale, să genereze o mai mare coeziune europeană în domeniul energetic și, în sfârșit, să elaboreze o politică energetică în raport cu țările terțe.

2.2.4 Trebuie adăugat și că, după respingerea proiectului de tratat constituțional european și în contextul dinamicii Tratatului de la Lisabona, o politică energetică europeană ar putea crea o nouă dinamică coagulantă și, totodată, să aducă dovada utilității concrete a Uniunii Europene.

2.3 Un cadru juridic care ar trebui să evolueze

2.3.1 În prezent, Uniunea Europeană nu are competențe proprii în domeniul energetic. Una dintre inovațiile importante ale proiectului Tratatului de la Lisabona este tocmai crearea unei astfel de competențe.

2.3.2 Este adevărat că, în momentul creării Comunității Economice Europene, Euratom, pe de o parte, și CECO, pe de altă parte, erau competente pentru o bună parte a problemelor energetice din acea perioadă.

2.3.3 Se poate spune însă că Uniunea Europeană s-a abținut de la orice acțiune în domeniul energetic?

2.3.4 Cu siguranță nu. Pe de o parte, în temeiul articolului 308 din Tratatul CE, aceasta a elaborat o adevărată politică energetică, iar pe de altă parte, în temeiul articolului 154 din Tratatul CE, a fost elaborată o politică în domeniul rețelilor transeuropene de energie (cf. Decizia 1364/2006/CE). Regulile pieței interne și ale concurenței au fost aplicate, desigur, și în domeniul pieței energetice (Directiva 2003/55/CE privind deschiderea pieței gazului, Directiva 2003/54/CE privind electricitatea, Directiva 90/377/CEE modificată de Directiva 93/87/CEE privind

transparența prețurilor la gaze și electricitate). Primele consecințe ale acestei deschideri ale piețelor și ale sfârșitului monopolurilor publice au suscit uneori neliniști privind nivelul prețului energiei, dar creșterea prețurilor, constatată câteodată, rezultă, de fapt și înainte de toate, din creșterea cererii mondiale de resurse limitate și, în unele cazuri, sortite dispariției.

2.3.5 La aceasta trebuie adăugate textele Comisiei, care țin nu de propunerea legislativă propriu-zisă, ci, mai ales, de dispozițiile fără caracter obligatoriu („soft law”): Cartea verde privind o strategie europeană de securitate a aprovizionării (28 noiembrie 2000), Comunicarea „Către o strategie europeană pentru securitatea aprovizionării cu energie” (26 iunie 2002), Cartea verde privind eficiența energetică sau cum să consumăm mai mult cu mai puține resurse, Planul de acțiune pentru perioada 2007-2012 (19 octombrie 2006), Comunicarea privind Fondul mondial pentru promovarea eficienței energetice și a energiei regenerabile (6 octombrie 2006).

2.3.6 Uniunea Europeană a reflectat, astfel, îndelung asupra chestiunilor energetice, dar acțiunea sa avea un temei juridic cam incert, respectiv articolul 308 TCE, așa-numita clauză de flexibilitate, care prevede: „În cazul în care, în cursul funcționării pieței comune, o acțiune a Comunității apare ca necesară pentru realizarea unuia dintre obiectivele Comunității, fără ca prezentul tratat să fi prevăzut atribuțiile de a acționa necesare în acest scop, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European, adoptă dispozițiile corespunzătoare.” De asemenea, UE a abordat problema în mod indirect, utilizând mai ales normele referitoare la piața internă, la concurență și la mediu. Demersul era, cel puțin în aparență, mai degrabă tehnic și juridic decât politic.

2.3.7 Chiar din această cauză, dată fiind importanța mare pe care a căpătat-o problema energiei (atât pentru viața cotidiană a cetățenilor europeni, cât și pentru viața economică sau stabilitatea mondială), proiectul Tratatului de la Lisabona cuprinde un articol 176 consacrat energiei, care definește obiectivele Uniunii în domeniul energetic „ținând seama de nevoia de a conserva și de a îmbunătăți mediul înconjurător” și „într-un spirit de solidaritate între statele membre”.

2.3.8 Politica energetică europeană, în formularea viitorului tratat, va urmări:

- să asigure funcționarea pieței energiei;
- să garanteze siguranța în aprovizionare;
- să promoveze eficiența energetică și economia de energie, precum și identificarea unor surse de energie noi și regenerabile;
- să promoveze interconectarea rețelilor.

2.3.9 Această politică va intra sub incidența competenței partajate, unde regula ar trebui să fie majoritatea calificată, cu excepția chestiunilor fiscale, care intră sub incidența regulii unanimității. Cu toate acestea, al doilea subparagraf al articolului 176 A punctul (2) prevede că „dreptul unui stat membru de a stabili condițiile de exploatare a propriilor resurse energetice, de a alege diferite surse de energie și structura generală a aprovizionării sale cu energie” nu este afectat de măsurile luate pentru atingerea obiectivelor definite la primul punct al acestui nou articol.

2.3.10 Uniunea Europeană va dispune, deci, de o competență, un prim instrument necesar pentru o acțiune mai solidă și mai concretă. Va fi suficient acest instrument sau trebuie să se meargă mai departe pe plan instituțional? Oricum, înainte de a crea instrumentul, trebuie definite politicile, iar acestea pot evolua, sub influența combinată a constrângerilor externe și a evoluției serviciilor și tehnicilor.

3. Ce fel de politici?

3.1 Strategiile energetice europene au făcut, până acum, obiectul unor imperative economice și/sau de dezvoltare durabilă: voința de liberalizare a pieței energiei, cu ajutorul directivelor și al politicii privind industriile de rețea, politica de încurajare a eficienței energetice, politica de promovare și dezvoltare a energiei din surse regenerabile, lupta împotriva emisiilor de CO₂ etc.

3.2 Dat fiind că, într-un anumit sens, Uniunea Europeană nu a deținut, până acum, competențe proprii în domeniul energiei, aceasta a abordat chestiunea într-o manieră mai degrabă indirectă, folosind mai ales normele aplicabile în domeniul pieței interne, al concurenței și al mediului înconjurător. Demersul era, cel puțin în aparență, mai degrabă tehnic și juridic, decât politic.

3.3 Acest lucru nu a împiedicat Uniunea Europeană să aibă, după cum am văzut, o activitate legislativă și de orientare importantă pe plan energetic. De altfel, aceasta tocmai a publicat (la 19 septembrie 2007) o serie de propuneri legislative care modifică textele actuale (modificarea regulamentului privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de electricitate, regulamentul de instituire a Agenției europene de cooperare a autorităților naționale de reglementare în domeniul energiei, modificarea regulamentului privind condițiile de acces la rețelele de transport a gazelor naturale, modificarea directivelor privind normele comune pentru piața internă a gazului și electricității).

3.4 Dacă Tratatul de la Lisabona va fi ratificat în forma actuală, Uniunea s-ar putea confrunta cu această problemă politică majoră în mod din ce în ce mai clar și mai direct. Dar competența juridică nu înlătură prin ea însăși toate obstacolele politice, economice și sociale. Este bine cunoscut faptul că există opțiuni naționale foarte diferite, mai ales în legătură cu energia nucleară. Începând cu summit-ul european informal de la Hampton Court, Consiliul European a definit bazele unei veritabile politici energetice europene, concretizată prin noul pachet privind energia, elaborat de către DG Energie împreună cu DG Mediu.

3.5 Așa cum s-a văzut deja, Uniunea Europeană a dorit mai întâi să utilizeze mecanismele pieței pentru a crea o piață concurențială care ar trebui să fie mai eficientă și să ducă, datorită rețelelor transeuropene de energie, la o piață interconectată.

3.6 A dorit să promoveze, de asemenea, eficiența energetică, mai ales în sectoarele marilor consumatori: încălzirea și climatizarea clădirilor, industriile manufacturiere și transporturile.

3.7 Se știe că ambițiosul obiectiv al Planului de acțiune pentru perioada 2007-2012 (din octombrie 2006) este economisirea 20 % din consumul anual de energie până în 2020, ceea ce înseamnă o economie de intensitate energetică de aproximativ 1,5 % pe an până în 2020.

3.8 Uniunea a insistat mult pe necesitatea de a dezvolta energiile regenerabile. Și în acest caz, obiectivul Uniunii Europene este foarte ambițios, din moment ce trebuie să se atingă 20 % din cantitatea totală de energie consumată până în 2020, în plus urmând să fie stabilit un obiectiv minim obligatoriu de cel puțin 10 % biocarburanți (conform foii de parcurs pentru energiile regenerabile din 10 ianuarie 2007).

3.9 Or, aceste tipuri de energie sunt în prezent dezavantajate în comparație cu energia fosilă: densitate energetică mai mică, consum de spațiu (de exemplu, câmpuri fotovoltaice), producție intermitentă și, bineînțeles, costul tehnologiilor respectiva. Aceasta înseamnă că, deși dezavantajele legate de costuri se reduc constant, tranziția către aceste tehnologii va fi probabil progresivă și îndelungată, în afara cazului în care vor primi un sprijin politic și financiar mult mai semnificativ, și că toate sursele noi de energie necesită studii serioase de evaluare a impactului (cf. OECD Observer, decembrie 2006, nr. 258-259, „21st century energy: some sobering thoughts”, de Vaclav Smil).

3.10 În cazul energiei folosite în transporturi, Comisia și-a concentrat atenția asupra promovării biocarburanților și asupra pilelor de combustie și hidrogen. Cu toate acestea, amploarea preconizată pentru extinderea biocarburanților ridică unele probleme. În ceea ce privește pilele de combustie, acestea sunt, într-adevăr, convertori de energie foarte eficienți, care permit reducerea semnificativă a gazelor cu efect de seră și a poluanților. Totuși, este puțin probabil că aceste tehnologii vor putea deveni, în viitorul apropiat, viabili din punct de vedere economic.

3.11 Acesta este motivul pentru care Comisia a propus, în contextul celui de-al 7-lea Program-cadru pentru cercetare și al inițiativei tehnice comune în vederea creării de parteneriate public-privat, un regulament de înființare a întreprinderii comune pentru pile de combustie și hidrogen [COM(2007) 571 final], în scopul realizării unui program de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrație în domeniul pilelor de combustie și hidrogen.

3.12 În scopul dezvoltării pieței vehiculelor cu motor pe bază de hidrogen, Comisia a propus de asemenea un regulament privind omologarea acestor vehicule [COM(2007) 593 final], pentru a avea garanția că standardele nu variază de la un stat membru la altul, ceea ce n-ar face decât să obstrucționeze răspândirea acestei tehnologii.

4. Aceste orientări sunt necesare; sunt ele, însă, și suficiente?

4.1 Cererea de energie de origine fosilă va continua să fie importantă cantitativ și să reprezinte o problemă vitală. Prin urmare, dezbaterea se va concentra pe acest aspect inevitabil și, de aceea, este necesar un demers realist în ceea ce privește energia din surse regenerabile.

4.2 În această privință, este necesar ca statele membre ale Uniunii Europene să aplice o politică comună în raport cu țările producătoare de combustibili fosili, în „spiritul de solidaritate” invocat de Tratatul de la Lisabona. O politică de achiziții ar fi, de asemenea, utilă, dar aceasta depinde, în principal, de multinaționalele din sectorul petrolier.

4.3 Piața petrolului funcționează în mod organizat, sub egida OPEC. În aceste condiții, cele 27 de state membre regrupate ar cântări, desigur, mai greu decât dacă ar acționa individual, cu atât mai mult cu cât aceste state sunt printre țările cele mai industrializate și, deci, mari consumatoare de energie. Trebuie amintit faptul că Uniunea Europeană reprezintă o piață integrată cu aproape o jumătate de miliard de consumatori.

4.4 Un asemenea bloc de achiziție poate dispune de o reală forță politică în raport cu cartelul producătorilor de petrol, situația fiind diferită în cazul gazelor, unde acest fenomen al cartelizării nu există.

4.5 În ce privește siguranța aprovizionării, diversificarea reprezintă o necesitate. În acest sens, este necesar ca relațiile cu Rusia, o mare națiune europeană, să fie considerate cel puțin la fel de importante ca relațiile cu OPEC. În mod similar, ar trebui reflectat la elaborarea unei politici de aprovizionare din republicile caucaziene și cele din Asia Centrală.

4.6 Tot în domeniul energiilor fosile, ar fi foarte recomandabilă crearea unor sectoare alternative, mai ales pe bază de cărbune. Cercetarea privind „cărbunele curat” (exploatat prin tehnologii nepoluante) face progrese considerabile, care vor trebui și mai mult accelerate dacă se dorește ca o nouă expansiune a utilizării cărbunelui să nu agraveze și mai mult încălzirea globală. Ar trebui elaborat un amplu plan european de cercetare și dezvoltare în acest domeniu, cu atât mai mult cu cât Europa rămâne un continent bogat în cărbune, iar această resursă este evident mai ieftină decât petrolul pe piața mondială. Mai rămâne o problemă foarte delicată, cea a modului de extracție a cărbunelui. Sunt bine cunoscute condițiile dificile și uneori periculoase ale meseriei de miner. Prin urmare, o atenție deosebită va trebui să fie acordată în acest domeniu condițiilor de muncă, de securitate și de sănătate la locul de muncă.

4.7 Anvelopele uzate ale vehiculelor ar putea fi, de asemenea, utilizate ca resursă regenerabilă, cu condiția captării corecte a emisiilor rezultate în urma combustiei. Există centrale electrice pe bază de anvelope deja operaționale de câteva decenii în diverse țări.

4.8 Tehnicile de stocare a CO₂ progresează, dar sunt încă costisitoare, dificile și comportă riscuri de scurgeri, de exemplu în caz de fisuri ale rocii sau de cutremure, precum și în cazul poluării pânzelor freactice profunde. CESE pregătește în prezent mai multe avize care abordează în mod amănunțit aceste aspecte.

4.9 În afara combustibililor fosili, există o resursă locală abundentă, chiar prea abundentă: deșeurile. Uniunea Europeană produce miliarde de tone. Reciclarea și reutilizarea deșeurilor sunt considerate în general cea mai bună utilizare posibilă a acestora, dat fiind faptul că reduc cererea de diferite tipuri de materii prime virgine și că evită producția de gaze cu efect de seră asociată majorității formelor de eliminare a deșeurilor. Când acest lucru nu este totuși posibil, trebuie în mod evident luată în considerare utilizarea deșeurilor ca sursă de energie. Și în acest domeniu trebuie încurajată cercetarea și dezvoltarea, pentru a atinge o mai bună eficiență energetică, reducând la maximum, în același timp, emisiile de gaze cu efect de seră și ale altor poluanți.

4.10 Legislația și jurisprudența în acest domeniu ar trebui să avanseze, dat fiind că valorificarea din punct de vedere energetic nu este recunoscută ca atare. Propunerea revizuită de directivă-cadru privind deșeurile, aflată în discuție la Parlamentul European, reprezintă, totuși, o evoluție încurajatoare în acest sens.

4.11 În sfârșit, chestiunea energiei nucleare se va pune în mod inevitabil. Va fi dificil să se ajungă la o reducere cu 20 % a gazelor cu efect de seră până în 2020 fără a ridica problema unei relansări a programelor privind centralele nucleare de generație nouă în statele membre care au decis să utilizeze acest tip de energie. Celelalte state membre ar trebui să își îmbunătățească politicile în materie de energie regenerabilă.

4.12 Bineînțeles, sunt cunoscute marile provocări ce privesc siguranța, securitatea și gestionarea deșeurilor pe care le ridică dezvoltarea acestui domeniu. Dar neluarea în seamă a acestui domeniu reprezintă, oare, o soluție reală?

4.13 Alegerea surselor de energie suscită multe polemici, dar nici una nu atinge nivelul polemicii dintre cei care sunt pentru și cei care sunt împotriva energiei nucleare. De fapt, există o puternică divizare europeană în privința energiei nucleare, de aceea soluția cea mai potrivită pare să fie lăsarea la latitudinea statelor a deciziei privind utilizarea acestor surse de energie.

4.14 Europa dispune, prin Euratom, de un instrument eficient. Acesta trebuie să servească pentru conservarea avansului tehnologic, asigurarea competitivității sale, reducerea dependenței energetice și sporirea eforturilor și cooperării internaționale în domeniul securității, siguranței și neproliferării. Se poate lua în considerare posibilitatea de a elabora noi orientări pentru Euratom.

4.15 Una dintre provocările majore o reprezintă cercetarea referitoare la fuziune. Cel de-al 7-lea Program-cadru de cercetare privind Euratom are un buget de aproximativ 2,75 miliarde EUR, din care aproape două treimi sunt consacrate cercetării din domeniul energiei de fuziune. Această prioritate trebuie să fie încurajată și menținută, pentru că stăpânirea acestei tehnologii ar putea contribui în mod semnificativ la facilitarea gestionării deșeurilor, prin reducerea considerabilă a duratei lor de viață. Lansarea proiectului ITER al Uniunii Europene oferă noi perspective în acest sens.

4.16 În domeniul propulsiei vehiculelor, Uniunea Europeană ar trebui să ia în considerare mașinile hibride, cu propulsie pe bază de energie solară, pile cu combustie și aer comprimat. Și în acest domeniu cercetarea și dezvoltarea progresează, iar un inginer francez a creat un vehicul foarte economic și care poate atinge o viteză de 150 km/h utilizând propulsia cu aer comprimat. Producția acestui vehicul ar trebui să înceapă în câteva luni. Celebra firmă indiană Tata a cumpărat drepturile pentru piața din India.

4.17 În acest context, Comitetul reamintește recomandările sale precedente cu privire la tema resurselor energetice ale Uniunii Europene, care sprijină și stau la baza poziției afirmate în prezentul aviz.

5. Ce fel de instrumente?

5.1 Definirea politicilor și alegerea priorităților sunt elemente esențiale, dar mai sunt necesare și instrumente politice și juridice pentru punerea în aplicare. În acest sens, vor fi suficiente dispozițiile Tratatului de la Lisabona, în cazul în care va fi ratificat, sau va trebui să se meargă mai departe?

5.2 Proclamarea necesității unui spirit de solidaritate pe plan energetic între statele membre este, desigur, un lucru excelent, iar definirea celor patru axe ale acestei politici reprezintă o inovație care nu poate fi decât apreciată, chiar dacă axele în sine nu sunt foarte inovatoare.

5.3 Dar nu putem să nu ne gândim că gravitatea mizelor energetice mondiale ar fi meritat mai mult.

5.4 Chiar dacă, probabil, o politică energetică comună, sprijinită de un cadru instituțional specific, după modelul a ceea ce a fost CECO și a ceea ce este Euratom, nu este încă posibilă, nu a fost Tratatul de la Lisabona prea prudent?

5.5 În cursa mondială a energiei, competitorii au căpătat dimensiuni continentale. Cadrul comunitar conferă mai multă greutate, dar crearea unei autorități specifice, însărcinate mai ales cu o „diplomație” energetică, cu o politică de achiziții, cu definirea și finanțarea programelor-cadru de cercetare și dezvoltare

ar face, probabil, din Europa un actor major, care ar cântări mai mult în marele joc energetic mondial, ceea ce statele membre, luate separat, nu pot face.

5.6 Situația actuală se caracterizează printr-o mare diversitate de abordări naționale, datorate fără îndoială faptului că, după primul șoc petrolier din 1973, fiecare a dorit să își asigure propria aprovizionare cu energie. Sunt numeroase exemple de astfel de dispersii a eforturilor și de diferențe de abordare.

5.7 Pentru a evita un eventual dezacord, care să conducă la o scădere a importanței Europei, este necesară elaborarea unei mari politici energetice europene, strâns corelată cu poziția de lider pe care Europa încearcă să o ocupe în negocierile internaționale din domeniul schimbărilor climatice. O astfel de politică energetică ar trebui să înceapă printr-o strânsă coordonare în cadrul forurilor internaționale precum OMC, ONU, NATO, OCDE, de îndată ce sunt ridicate problemele energetice. Această politică ar trebui să fie însoțită de o coordonare a strategiilor energetice și, mai ales, de crearea unei adevărate politici de achiziții, precum și de o politică a unei interconectări voluntare și nu doar pragmatice a rețelelor. În sfârșit, când va fi cazul, această politică de coordonare, de concertare și de proiecte comune se va putea sprijini pe instituții specifice, care să ajute Europa să răspundă sfidării energetice. Vom avea acest curaj?

Bruxelles, 23 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

ANEXĂ

a avizului Comitetului Economic și Social European

Următorul amendament, care a întrunit cel puțin un sfert din voturi, a fost respins în cursul dezbaterilor:

Punctul 4.11

Se modifică după cum urmează:

„În sfârșit, chestiunea energiei nucleare se va pune în mod inevitabil, iar statele membre sunt singurele care pot să ofere un răspuns. Nu se poate vorbi de o reducere cu 20 % a gazelor cu efect de seră până în 2020 fără a ridica ipoteza eventualității unei relansări a programelor de construcție a centralelor nucleare dintr-o nouă generație.”

Expunere de motive:

Republica Federală Germania, în care, în prezent, se află încă în funcțiune zece centrale nucleare, a realizat un program care prevede reducerea dioxidului de carbon cu aproape 40 %, până în anul 2020, și, în același timp, renunțarea progresivă la energia nucleară. Raportorul (sau CESE) pune sub semnul întrebării seriozitatea acestui program?

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 46 Voturi contra: 103 Abțineri: 27

Avizul Comitetului Economic și Social European privind

- **propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/54/CE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică**
- **propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/55/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale**
- **propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei Agenții pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic**
- **propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică**
- **propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale**

COM(2007) 528 final — 2007/0195 (COD)

COM(2007) 529 final — 2007/0196 (COD)

COM(2007) 530 final — 2007/0197 (COD)

COM(2007) 531 final — 2007/0198 (COD)

COM(2007) 532 final — 2007/0199 (COD)

(2008/C 211/06)

La 18 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 44 alineatul (2) și cu articolele 55 și 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/54/CE privind normele comune pentru piața internă de energie electrică

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/55/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei Agenții pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1775/2005 privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 aprilie 2008. Raportor: dl Cedrone.

În cea de-a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 100 voturi pentru, 4 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și propuneri

1.1 Concluzii

1.1.1 La nivel general, CESE este de acord cu motivele care au determinat Comisia să prezinte al treilea pachet privind energia, chestiune complexă și dificilă din punct de vedere juridic și economic și care a provocat luări de poziție și reacții divergente.

1.1.2 CESE consideră că situația actuală din sectorul energiei nu poate să continue. În urma inițierii procesului de integrare și de liberalizare, a fost parcursă o jumătate din drum, fiind necesară o decizie în privința direcției care trebuie urmată de acum înainte. Liberalizarea pieței energiei a intrat într-o etapă de stagnare care generează costuri ridicate de tranziție, ce ar putea

depăși beneficiile și care sunt cauzate de absența unui cadru de reglementare omogen la nivel european, precum și, în unele cazuri, de absența voinței reale în ceea ce privește liberalizarea și a unei delimitări clare a responsabilităților între diferitele părți implicate. Lipsa de certitudine legislativă poate genera un nivel redus de investiții în acest sector și o concurență slab dezvoltată. Aceasta a creat o piață europeană fragmentată, condusă, în unele cazuri, de fostele monopoluri, motiv pentru care este necesar să se susțină cu fermitate că procesul de liberalizare trebuie să continue într-un mod hotărât.

1.1.3 Aspectele politice: piața unică

1.1.3.1 Elementul fundamental al strategiei care trebuie adoptată îl constituie crearea *pieței unice europene a energiei*. Uniunea

Europeană trebuie să elaboreze o strategie comună pentru a putea acționa rapid și coerent și pentru a avea mai multă greutate în negocierile internaționale. Este esențială cooperarea între statele membre, autoritățile de reglementare și operatorii rețelilor de transport. Trebuie să se treacă la schimbări structurale ce vizează integrarea gestionării și dezvoltării sistemelor la nivel regional. Diferitele state membre trebuie să își împărtășească experiențele, cunoștințele și reglementările, pentru a acționa concertat și pentru a propune (impune) o politică proprie a costurilor în materie de aprovizionare, astfel încât să pună la punct scenariul cel mai competitiv cu putință, care să se materializeze în prețuri mai echitabile, evitându-se speculația financiară. Trebuie să existe mai multă coeziune între statele membre, acestea trebuind să respecte normele stabilite de comun acord, în interesul utilizatorilor/consumatorilor, prin aplicarea, la nivel național, a legislației comunitare asupra căreia au convenit în prealabil.

1.1.4 Aspectele economice

1.1.4.1 În opinia CESE, o concurență loială și reglementată în mod adecvat (lucru pe care propunerea Comisiei nu îl asigură) ar favoriza multiplicarea surselor de energie alternativă și a investițiilor în infrastructura energetică. Aceasta ar antrena, la rândul ei, creșterea productivității întreprinderilor (cum ar fi întreprinderile mici și mijlocii), permițând obținerea unor prețuri echitabile, favorizând transparența și reducând riscurile apariției unor poziții dominante.

1.1.4.2 Unul dintre obiectivele prioritare ale celui de-al treilea pachet legislativ constă în promovarea investițiilor necesare în infrastructura energetică și în asigurarea coordonării lor la nivel european. În ceea ce privește acest aspect, măsurile propuse de Comisie merg în direcția bună. Este necesară totuși garantarea faptului că ele permit efectuarea investițiilor necesare în producție, stimulând încrederea investitorilor. În ceea ce privește dezvoltarea rețelilor, aceste măsuri trebuie să asigure o planificare adecvată, care să ia în considerare toate părțile implicate și să fie realizată la un nivel corespunzător, în conformitate cu termenele stabilite. Este de asemenea nevoie de un control al investițiilor la nivel european (din partea Agenției de cooperare a autorităților de reglementare). Piața relativ rigidă, caracterizată de întreprinderi care operează într-un context de oligopol și de câteva state reticente în a își delega competențele în materie de aprovizionare, pune la încercare încrederea operatorilor și a utilizatorilor, cu blocajul de lichidități care decurge de aici. Acestei situații trebuie să i se pună capăt.

1.1.5 Aspectele sociale

1.1.5.1 Restructurările generate de măsurile din cel de-al treilea pachet vor trebui însoțite de o politică în favoarea ocupării forței de muncă, cu implicarea deplină a sindicatelor și a întreprinderilor, prin intermediul instrumentelor precum „corporate social restructuring” și a amortizorilor sociali prevăzuți la nivel național și european. Este reconfortant să se constate că nu a fost înregistrat niciun efect negativ asupra ocupării forței de muncă în țările care au separat structurile de proprietate la nivelul rețelilor de transport.

1.1.5.2 Chiar dacă protecția grupurilor celor mai slabe și a consumatorilor vulnerabili este și va rămâne de competență strict națională, este esențial ca importanța acestor măsuri la nivel internațional să fie recunoscută de către Comisie. Comisia va trebui să garanteze și controlul punerii în practică a acestora, pentru ca aceste instrumente să respecte premisele obligatorii pentru o piață deschisă și concurențială. Ar trebui introdus conceptul de sărăcie energetică la nivel comunitar (aplicarea unui tarif minim) și ar trebui îndeplinite obligațiile de serviciu public și de interes general prevăzute de directivele în vigoare.

1.1.6 Utilizatorii (întreprinderi și consumatori)

1.1.6.1 O nouă strategie în materie de politici energetice trebuie să fie așadar în măsură să promoveze o concurență reală între întreprinderi, pentru ca utilizatorii să poată alege dintr-un număr cât mai mare de opțiuni. Rețelele de transporturi trebuie să fie accesibile oricui dorește să le utilizeze. În cazul marilor întreprinderi energofage, trebuie să fie instituit un contract european pentru cumpărarea de energie la prețuri uniforme (prețuri comparabile sau „legea prețului unic”), eliminându-se ajutoarele de stat care denaturează concurența. În plus, drepturile acordate de Uniunea Europeană consumatorilor trebuie să fie recunoscute, aceștia trebuind să aibă și libertatea de a își alege furnizorul, la cel mai mic preț posibil.

1.1.7 În cele din urmă, CESE consideră că propunerea Comisiei trebuie să urmărească prevenirea unei acțiuni combinate involuntare (în vederea consolidării unui status quo) a marilor monopoluri, care sunt decise să își păstreze poziția concurențială avantajoasă, și a sindicatelor, care își propun să apere locurile de muncă.

1.2 Propunerile CESE

1.2.1 Piața unică a energiei

1.2.1.1 Pentru a accelera progresul către piața unică a energiei, Comisia trebuie să modifice propunerile prezentate în cadrul celui de-al treilea pachet privind energia, pentru a putea să acționeze autonom la nivel internațional, în special în privința surselor de energie. Pentru aceasta, propunerile de cooperare regională pe care le cuprinde pachetul trebuie considerate etape intermediare în îndeplinirea obiectivului final, adică realizarea pieței unice a energiei. În plus, statele membre trebuie să se străduiască să își integreze piețele de energie electrică, iar operatorii de rețele ar trebui să activeze în mai multe state membre. CESE consideră că propunerea de cooperare regională între operatorii de rețea, care figurează în al treilea pachet, nu trebuie în niciun caz să fie considerată un înlocuitor temporar sau o alternativă la piața unică. Este fundamentală cooperarea la nivel regional, bazată pe disocierea structurilor de proprietate (*ownership unbundling*), între operatorii de rețea care să fie efectiv separați de rețelele de vânzare sau de producție. În vederea verificării coerenței reglementării și a regulilor pieței, ar trebui utilizate și inițiativele regionale recent promovate de către ERGEG (Grupul european de reglementare în domeniul energiei electrice și al gazelor).

1.2.2 Disocierea verticală integrată (unbundling)

1.2.2.1 CESE consideră că, pentru a încuraja investițiile, Comisia Europeană trebuie să privilegieze disocierea structurilor de proprietate (*ownership unbundling*), care este, fără îndoială, preferabilă disocierii funcționale. Aceasta ar spori transparența și încrederea operatorilor, ar îmbunătăți siguranța sistemului și ar permite controlul activităților de monopol, prevenind comportamentele discriminatorii și optimizând utilizarea și întreținerea rețelei.

1.2.2.2 Implicațiile strategice ale proprietății asupra rețelor și necesitatea garantării independenței acestora, în special în relație cu eventualele interese ale țărilor terțe, inclusiv alegerea tipului de proprietate asupra rețelei (publică sau privată) trebuie să facă obiectul unor analize suplimentare aprofundate. Disocierea structurilor de proprietate propusă de Comisie nu implică privatizarea rețelor de transport publice, aflate în prezent în proprietate publică.

1.2.2.3 Nu există, între sectorul energiei electrice și cel al gazului (a se vedea situația din Statele Unite, Danemarca, Țările de Jos, Portugalia, Regatul Unit, Spania și Suedia), diferențe care să justifice un tratament diferit în ceea ce privește disocierea proprietății. Separarea activităților de producție/vânzare de activitatea de transport din punct de vedere al proprietății se dovedește necesară în cele două sectoare. Eventualele comportamente discriminatorii legate de o disociere verticală insuficientă sunt identice. Companiile care vând gaz nu ar trebui să se preocupe de cine îl transportă, ci doar de a trata cu companii de încredere și solide financiar, capabile să vândă acest gaz.

1.2.3 Agenția europeană pentru cooperarea autorităților de reglementare (ACER)

CESE este ferm convins că Agenția europeană pentru cooperarea autorităților de reglementare (ACER) trebuie înzestrată cu competențe crescute pentru:

- a exercita un rol de reglementare autonom și independent;
- a controla operațiunile Asociației europene a operatorilor rețelor de transport al energiei electrice (ENTSO) și a sprijini Comisia, împreună cu ENTSO și cu comitetul permanent pentru piață, în activitatea de concepere a unei liste de reguli necesare pentru elaborarea și aprobarea liniilor directe și codurilor tehnice și comerciale;
- a defini criteriile și a aproba codurile tehnice și comerciale;
- a stabili metodele tarifare și prețurile în ceea ce privește mecanismul de compensare a costurilor suportate de către operatorii rețelei în cadrul tranzitului transfrontalier al energiei electrice;
- a elabora linii directe referitoare la principiile de dezvoltare a rețelei și a aproba planul de investiții pe zece ani, propuse de ENTSO;

— a prezenta sugestii și avize Parlamentului European, Consiliului și Comisiei;

— a consulta operatorii de pe piață;

— a coordona activitatea autorităților naționale;

— a favoriza transparența, inclusiv în privința modalităților de numire a membrilor grupului de conducere.

1.2.4 Autoritățile naționale

1.2.4.1 Autoritățile naționale de reglementare joacă un rol esențial în promovarea concurenței și în punerea corectă în aplicare a directivelor la nivel național, în special în ceea ce privește respectarea normelor utilizării imparțiale a infrastructurii. Este prin urmare necesară armonizarea competențelor și sporirea independenței acestor autorități, în raport cu întreprinderile naționale și cu cele din sectorul energiei, astfel încât să poată fi desfășurată o activitate de supraveghere și de prevenire a oricărui abuz de poziție dominantă. O autoritate de reglementare mai independentă va instaura încrederea în piață și va putea coopera mai activ cu ACER.

1.2.5 Mecanismul de coordonare a operatorilor naționali de rețea (*European Networks of Transmission System Operators — ENTSO*)

1.2.5.1 CESE consideră utilă îmbunătățirea coordonării între operatorii naționali de rețea, pentru a se putea efectua investiții și pentru a îmbunătăți gestionarea infrastructurilor necesare dezvoltării unei rețele europene integrate. Agenția ar trebui să joace un rol mai important decât cel prevăzut, pentru a propune, a elabora, a controla și a aproba codurile, astfel încât interesul public să i se acorde atenția cuvenită. Rolul jucat de ENTSO va trebui să se mențină în limitele capacităților și competențelor proprii. Prin urmare, responsabilitatea elaborării liniilor directe și codurilor ar trebui să revină ACER.

1.2.6 Rețelele europene și investițiile

1.2.6.1 CESE consideră că Uniunea trebuie să anticipeze evoluția viitoare a utilizării rețelor, cu ajutorul unui program de investiții care să vizeze crearea unui sistem de rețele europene publice și/sau private sau reglementate de către Uniune, accesibile tuturor, atât pentru transportul, cât și pentru utilizarea energiei. Pentru aceasta, ar trebui să se garanteze faptul că procedurile de gestionare a interconexiunilor sunt cu adevărat transparente și bazate pe proceduri de piață, permițând astfel intensificarea la maximum a activităților comerciale. Investițiile ar trebui efectuate atunci când aduc beneficii socioeconomice din perspectivă regională, iar actorii de pe piață ar trebui să se implice într-o manieră corespunzătoare în procesul de elaborare a deciziilor privitoare la evoluția codurilor și la planul de investiții pe zece ani.

1.2.7 Democrația și reprezentarea

1.2.7.1 CESE consideră că, în baza dispozițiilor existente sau în curs de elaborare, consumatorii trebuie să fie reprezentați în cadrul consiliului de administrație al Agenției. În ceea ce privește toate celelalte părți interesate (agenți, syndicate, întreprinderi), pe lângă consiliul de administrație, acestea ar putea face parte sau dintr-un consiliu special de control, în așa fel încât activitatea legislativă să se bazeze pe un consens și pe o participare cât mai ample cu putință, chiar de la început, nu doar în etapa finală.

2. Introducere

2.1 Acum aproximativ zece ani, Comisia a început (cu mare întârziere) să facă primii pași către un cadru normativ european pentru o piață unică a energiei electrice și a gazului. Comitetul a avut astfel ocazia să-și prezinte avizul, care exprima pe alocuri o părere diferită de cea a Comisiei, în privința unei probleme care nu a încetat să câștige în importanță și să devină din ce în ce mai controversată.

2.2 Odată cu adoptarea celui de-al treilea pachet de propuneri legislative privind piața electricității și a gazului, Comisia înțelege să completeze revizuirea deja începută, într-un context internațional care a suferit transformări profunde, punând noi probleme tuturor părților în cauză. Propunerile nu întrunesc unanimitatea statelor membre, ceea ce întârzie adoptarea și aplicarea lor și compromite realizarea pieței europene unice a energiei.

2.3 CESE se află în fața unei mari responsabilități: aceea de a formula un aviz asupra unuia dintre dosarele cele mai importante (și mai fierbinți) din ultimii ani, de care depinde nu numai piața energiei, ci și viitorul întreprinderilor europene din acest sector, al consumatorilor europeni și al întreprinderilor din țările terțe.

2.4 CESE apreciază studiul de impact realizat de Comisie, care oferă deja bune indicii privind eficacitatea liberalizării și a unei concurențe loiale (a se vedea textul acestui studiu).

3. Motivele elaborării propunerilor Comisiei

3.1 Garantarea pentru consumatori a unei reale libertăți de alegere a furnizorului, dintr-o ofertă largă, și a posibilității de a beneficia de „avantajele” pe care această alegere „ar trebui” să le presupună. Asigurarea unor condiții mai avantajoase pentru utilizatori ar trebui să reprezinte un obiectiv comun pentru întreprinderile din țările terțe care își desfășoară activitatea în Uniunea Europeană.

3.2 Disocierea dintre activitățile de producție și cele de transport, pe de o parte, și proprietatea și gestionarea rețelelor de transport de energie electrică și de gaz, pe de altă parte. În plus, este propusă o a doua opțiune, aceea a „operatorului de rețea independent”, care permite întreprinderilor integrate vertical să rămână proprietare ale rețelei, cu condiția ca gestionarea capitalului lor fix să fie asigurată de un organism independent sau de o altă întreprindere. Această măsură ar trebui să încurajeze investițiile în infrastructură.

3.3 Adoptarea de măsuri eficiente împotriva fragmentării pieței în funcție de frontierele naționale, a integrării verticale existente și a concentrării puternice a ofertei, care a împiedicat, până acum, instituirea unei concurențe reale și crearea unei piețe unice a energiei.

3.4 Simplificarea schimburilor transfrontaliere, prin crearea unei agenții ad-hoc în scopul asigurării coordonării între autoritățile naționale de reglementare și oferirea acelorași oportunități europene din sector. Acest lucru ar garanta înființarea unei adevărate rețele europene care să garanteze siguranța aprovizionării și diversificarea ofertei. Independența autorităților naționale ar trebui consolidată cu adevărat.

3.5 Sprijinirea colaborării, prin elaborarea de noi reglementări de către operatorii de rețele europene și asigurarea unei cooperări sporite între diferitele piețe naționale, în special în caz de risc privind aprovizionarea.

3.6 Sporirea transparenței prin simplificarea regulilor pieței și prin furnizarea de informații consumatorilor, pentru a „spori” încrederea utilizatorilor față de piață (însă a existat aceasta cu adevărat până acum?).

3.7 Consumatorii să poată beneficia, în anul următor, de drepturi garantate printr-o „cartă” specială (obligatorie) care va trebui să conțină, printre altele, informații privind furnizorii, diferitele opțiuni propuse de către piață, simplificarea practicilor administrative, sărăcia energetică (*fuel poverty*) în funcție de consumul de energie etc. (¹).

4. Propunerile de directivă (energie electrică și gaz)

4.1 Separarea efectivă (juridică și funcțională) a activităților de aprovizionare și de transport al energiei electrice și gazului în toate statele membre, prin intermediul unor sisteme care nu sunt integrate vertical. Acest aspect constituie un element-cheie pentru soluționarea eventualelor conflicte de interese și pentru:

- asigurarea unui nivel corespunzător de investiții, în vederea îmbunătățirii eficacității rețelei de furnizare și de transport, inclusiv o mai bună gestionare a transferurilor transfrontaliere;
- evitarea acordării vreunui privilegiu sau tratament favorabil întreprinderilor și filialelor care fac parte din rețelele de transport și de producție integrate vertical;
- garantarea unui acces corect și transparent la informații pentru toți operatorii de pe piață și nu doar pentru aceia care aparțin unei anumite întreprinderi.

4.2 Crearea unui „operator de rețea independent” (ISO) constituie o soluție în cazul întreprinderilor integrate vertical care refuză să disocieze efectiv structurile de proprietate, în măsura în care aceasta le permite întreprinderilor în cauză să păstreze proprietatea asupra rețelei, dar nu și gestionarea ei. Independența operatorului nu va putea fi garantată decât printr-o reglementare eficientă.

(¹) A se vedea Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Către o Cartă europeană a drepturilor consumatorilor de energie”, CESE 71/2008.

4.2.1 Independența operatorului de rețea se aplică atât întreprinderilor publice, cât și celor private, la fel ca disocierea proprietății rețelei de transport și a sistemelor de producție.

4.2.2 Obiectivul principal constă în a face ca întreprinderile de producție și de furnizare a energiei electrice și a gazului să își desfășoare activitatea complet disociat în toate țările Uniunii Europene.

4.2.3 Directiva propusă prevede derogări temporare de la normelor disocierii proprietății în caz de investiții în infrastructura energetică.

4.3 Disocierea operatorilor rețelei de transport de activitățile de furnizare și producție este prevăzută nu doar la nivel național, ci și pe ansamblul Uniunii Europene. Acest lucru înseamnă că nicio întreprindere producătoare de energie nu poate să gestioneze sau să dețină o rețea de transport într-un alt stat membru. Orice operator care intră în rețea și devine parte a acesteia trebuie să își dovedească independența în raport cu activitățile de furnizare și de producție.

4.4 Disocierea proprietății va trebui să conducă la buna funcționare a pieței și a rețelei, ceea ce va avea ca rezultat final o formare corectă a prețurilor energiei electrice și gazului și o eventuală scădere ulterioară a prețurilor în avantajul consumatorilor și a celor care investesc în acest sector.

4.5 Existența unei autorități de reglementare independente și operaționale este indispensabilă pentru a garanta un comportament adecvat al operatorului de rețea independent, precum și disocierea efectivă a proprietății rețelelor de producție și de furnizare. Autoritățile de reglementare vor trebui să fie independente juridic și funcțional în raport cu orice alt subiect de drept public sau privat și vor trebui să acționeze în mod independent față de interesele pieței. Aceste autorități din diferitele state membre vor trebui să primească puteri depline și vor putea să coopereze între ele pentru:

- a controla respectarea de către diferiții operatori de pe piață a obligațiilor referitoare la transparență;
- a garanta eficacitatea măsurilor de protecție a consumatorilor;
- a verifica buna funcționare a activității de transport al energiei electrice și gazului;
- a controla planurile de investiții ale operatorilor rețelei de transport și a verifica compatibilitatea acestor planuri;
- a controla dacă există abuzuri de piață sau de poziție dominantă care împiedică formarea corectă a prețurilor.

Agențiile externe (Comitetul European al Reglementatorilor de Valori Mobiliare — CESR, Agenția europeană de cooperare a autorităților naționale de reglementare în domeniul energiei) sunt însărcinate să joace un rol consultativ pe lângă Comisie, cu privire la aplicarea normelor menționate.

5. Propunerile de regulament (instituirea Agenției europene de cooperare, accesul la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și accesul la rețelele de transport de gaz natural)

5.1 Consolidarea piețelor interne cu ajutorul normelor și abordărilor comune este un element-cheie al dezvoltării pieței europene a energiei și al efectuării schimburilor transfrontaliere necesare. Se impune o armonizare a normelor existente în diferite țări (de exemplu, normele tehnice pe baza cărora trebuie să opereze întreprinderile de energie electrică, „codurile de rețea”). Actualmente, aceasta nu pare să fi fost încă realizată cu ajutorul ERGEG. Această armonizare nu va putea fi realizată decât de un organism distinct și independent care, dat fiind constrângerile impuse de către articolele tratatului, ar putea lua forma unei agenții.

5.2 Această agenție va trebui în special:

- să îmbunătățească gestionarea situațiilor transnaționale;
- să controleze activitățile operatorilor rețelelor de transport al energiei electrice și gazului;
- să verifice eficacitatea planurilor de investiție pe zece ani prevăzute pentru rețele;
- să vegheze ca cooperarea între operatori să fie eficientă, transparentă și avantajoasă pentru piața internă;
- să ia hotărâri individuale privind anumite aspecte tehnice și cererile de derogare;
- să exercite un rol consultativ privind problemele de reglementare a pieței și să propună orientări în vederea îmbunătățirii practicilor adoptate de autoritățile de reglementare naționale.

5.3 Structura organizatorică va fi realizată după modelul organigramei-tip a agențiilor de reglementare comunitare, acordându-se o atenție sporită adoptării unui sistem care să garanteze independența funcțiilor de reglementare. Pe lângă un consiliu de administrație care să numească directorul agenției, vor putea fi deci create un Consiliu al autorităților de reglementare însărcinat cu toate problemele inerente reglementării și un comitet de recurs care va trebui să se ocupe de apelurile împotriva deciziilor adoptate de agenție. Agenția va putea avea între patruzeci și cincizeci de angajați, iar cheltuielile ei anuale totale se vor situa între șase și șapte milioane EUR, care vor fi acoperite prin subvenții comunitare.

5.4 Comisia are rolul de gardian al tratatelor și de „controlor al controlorului”. Agenția are putere de decizie și libertate de acțiune doar în privința unor probleme tehnice specifice. Hotărârile privind intervențiile în scopul promovării cooperării sau al funcționării corecte a pieței pot fi luate de către Comisie ca răspuns la semnalele furnizate de agenție sau în mod independent.

5.5 O cooperare eficientă între operatorii rețelei de transport este indispensabilă pentru realizarea unei integrări reale a pieței. Actualmente, cooperarea se efectuează exclusiv pe bază de voluntariat și nu a dat rezultate satisfăcătoare, mai ales cu ocazia incidentelor din rețea și a întreruperilor de curent. Integrarea operatorilor de rețea la nivel regional ar permite:

- definirea unui set coerent de coduri tehnice și comerciale valabile la nivel internațional;
- recurgerea la definirea unor coduri tehnice în absența unei cooperări efective între rețele;
- garantarea unui comportament nediscriminatoriu în ceea ce privește gestionarea și dezvoltarea rețelei;
- facilitarea integrării piețelor, ceea ce ar permite convergența prețurilor, reducerea preocupărilor legate de concentrarea pieței și stimularea lichidităților etc.;
- promovarea finanțării și gestionării activităților de cercetare și inovare.

5.6 Este important ca structurile de cooperare ale operatorilor rețelelor de transport să fie pe deplin recunoscute la scară europeană. Vor putea fi utilizate structurile existente, ca GTE și ETSO, sau vor putea fi create noi structuri centrale și permanente, atât pentru probleme de organizare, cât și pentru a dispune de instrumente practice de planificare și gestionare a rețelelor.

6. Observații generale

6.1 Principala problemă a rețelelor, în special a celor de energie electrică, constă nu doar în liberalizare, cât în a face ca întreprinderile și cetățenii să se poată folosi pe deplin de acestea. De exemplu, ar putea fi concepute rețele europene publice sau reglementate de Uniune, accesibile tuturor.

6.2 Ar fi de dorit ca Comisia Europeană să încurajeze investițiile destinate realizării unui sistem de transport absolut inovator, care să permită utilizarea energiei la nivel european, printr-o rețea interactivă inteligentă, asemănătoare cu internetul, care să permită circulația fluxului de energie în ambele sensuri, cu ajutorul unor contoare inteligente.

6.3 Aceasta ar încuraja mult investițiile și ar conduce la crearea de noi locuri de muncă și punerea în practică a vechiului slogan „power to people”: schimburile de energie s-ar face în funcție de nevoile fiecăruia, prin rețelele accesibile tuturor, cu aplicarea unor norme identice în toate țările Uniunii, fără excepție (cum se întâmplă deja în cazul internetului).

6.4 Ar fi posibilă, prin urmare, atât orientarea către o disociere totală în ceea ce privește rețeaua de transport de energie electrică, cât și către alegerea între separare și un „operator de rețea independent”, în ceea ce privește rețelele de gaz.

6.5 Obiectivele urmărite de Comisie [consolidarea autorităților naționale, cooperarea între operatorii de rețele de transport (ISO, TSO), creșterea transparenței pieței etc.] vor putea fi cu greu atinse dacă nu este depășită logica națională în ceea ce privește nu doar rețelele, ci și aprovizionarea, investițiile etc. Acestea sunt singurele măsuri capabile să garanteze un serviciu de o calitate superioară, chiar dacă nu sunt suficiente pentru a menține prețurile la un nivel scăzut.

6.6 Concentrarea rezervelor de petrol în câteva regiuni ale lumii [61,8 % în Orientul Mijlociu, 11,7 % în Europa și Rusia, 9,4 % în Africa, 8,5 % în America de Sud, 5,1 % în America de Nord și 3,5 % în Extremul Orient (F. Profumo, Politehnica din Torino)] ar trebui să îndemne Comisia să practice o politică comună mai hotărâtă atât față de aceste regiuni, cât și în cadrul organizațiilor internaționale în care se încheie acorduri și se iau hotărâri. În caz contrar, liberalizarea ca atare riscă să devină o tentativă înșelătoare și va fi insuficientă pentru limitarea prețurilor, adeseori mărite din cauza monopolurilor care dictează legea, inclusiv în lumea politică.

6.7 Uniunea trebuie să realizeze progrese în materie de reglementare a concurenței și de transparență, dacă dorește ca sistemul economic să fie mai competitiv și mai transparent. Victoriile obținute împotriva Microsoft și Volkswagen constituie un precedent încurajator în privința concurenței, deși aceasta nu este de ajuns. Trebuie să fie prevăzute în același timp măsuri mai eficiente pentru reducerea impactului și consecințelor asupra forței de muncă, pentru adoptarea de măsuri și pentru aprobarea de investiții capabile să dinamizeze economia, pentru crearea de mai multe posibilități pentru lucrători și tineri și, prin urmare, pentru reducerea nevoii de „protecție”. Într-adevăr, dacă ultimele date privind creșterea economică a Europei nu sunt încurajatoare (a se vedea comunicarea Comisiei), aceasta se întâmplă nu numai datorită faptului că moneda euro este puternică, dar și din cauza lipsei de competitivitate a întreprinderilor și a „protecției” de care beneficiază multe dintre ele. Desființarea monopolurilor, inițiată de Actul Unic European trebuie să reușească, întrucât, în caz de eșec, cetățenii consumatori ar avea de suferit în urma dezorganizării și a eventualei reintroduceri a finanțărilor publice pentru menținerea rețelelor, așa cum se întâmplă în transportul feroviar britanic.

6.8 Discutarea măsurilor pachetului nu se poate limita la mediile instituționale sau la specialiști. Comisia și CESE trebuie să orienteze dezbaterile către exterior, aceasta trebuind să fie deschisă, să implice cetățenii-consumatori, lucrătorii și întreprinderile, pentru a evita ca întreprinderile din acest sector, care dețin adeseori monopolul, să fie singurele care influențează hotărârile (de exemplu, ar putea fi creat un „blog” special pentru cetățeni, ar putea fi organizate audieri deschise într-o mare parte a statelor membre, în anumite orașe europene, iar rezultatele ar putea fi prezentate în cadrul unei mari conferințe publice organizate la nivel comunitar). În plus, controlul agențiilor europene de reglementare de către Comisia Europeană ar trebui să aibă și o dimensiune democratică și să fie confirmat de cel efectuat de Parlamentul European.

7. Observații specifice

7.1 Separarea proprietății asupra diferitelor activități ale filierei: activitățile de aprovizionare și de producție de cele de gestionare a rețelei (*ownership unbundling*). Această măsură reprezintă o condiție indispensabilă pentru reducerea obstacolelor în calea intrării pe piață. Obiectivul este acela de a evita ca întreprinderile integrate care exercită mai multe activități în cadrul filierei să poată transfera o parte din costurile activităților liberalizate pe seama activităților reglementate și deci să beneficieze de un avantaj concurențial nemeritat în raport cu întreprinderile care exercită doar activități supuse concurenței. Adoptarea de către statele membre a directivelor privind piața gazului natural și a energiei electrice nu este omogenă, ceea ce permite, în anumite cazuri, crearea de întreprinderi de producție și de furnizare și de întreprinderi de gestionare a rețelelor de transport integrate vertical.

7.2 Întărirea efectivă a prerogativelor autorităților naționale de reglementare. Aceste autorități garantează o administrare neutră a rețelelor și, la nivel mai general, a infrastructurii gestionate în regim de concesiune și joacă un rol esențial în ceea ce privește liberalizarea (transport, furnizare și măsurare în sectorul energiei; transport, furnizare, măsurare, stocare și regazificare în sectorul gazului).

7.3 Rolul hotărâtor al Agenției de cooperare a autorităților de reglementare a energiei în ceea ce privește controlul organismelor naționale independente. Crearea unui organism de reglementare supranațional, însărcinat cu supravegherea gestionării de către diversele țări implicate, ar permite o cooperare bine definită în domeniul reglementării și ar reduce dezechilibrul dintre perspectivele Uniunii Europene în ansamblul ei și cele ale diferitelor țări, în vederea definirii unor soluții orientate către o piață integrată a energiei.

7.4 Instituirea unor operatori de rețea de transport care să fie independenți față de rețeaua de producție și care să coopereze între ei pentru a gestiona eficient problemele de transport. Într-adevăr, operatorii rețelei de transport a unei întreprinderi integrate vertical tind să privilegieze întreprinderile asociate, ceea ce se traduce printr-un serios deficit de informație pentru noii concurenți. Investițiile în cadrul întreprinderilor puternic integrate sunt adeseori denaturate, în măsura în care întreprinderea dominantă nu are niciun interes să îmbunătățească rețeaua, de vreme ce concurenții săi ar fi principali beneficiari ai acestui lucru. O disociere formală și substanțială a operatorilor de rețele de transport ar oferi aceleași garanții de acces la rețea pentru toate întreprinderile de transport și ar permite îmbunătățirile tehnologice necesare care să garanteze o gestionare mai eficientă și, în cele din urmă, prețuri mai scăzute pentru utilizatori.

7.5 Creșterea transparenței și facilitarea accesului pe piațe pentru creșterea lichidității pieței energiei electrice și gazului. Există o lipsă de informare în materie de fiabilitate și oportunități pe piață (între diverșii actori implicați ai filierei). Asimetria accesului la informații constatăată între operatorii istorici și societățile concurente este considerabilă. O mai mare transparență ar reduce la minimum riscurile intrării pe piață a noilor veniți și ar reduce considerabil obstacolele care împiedică accesul pe piață, ar întări încrederea în piețele en gros și prin urmare în semna-

lele în materie de tarife. Este totuși necesară garantarea unei anumite uniformități/corespondențe a informațiilor, care, fără a subestima vreodată importanța confidențialității informațiilor strategice și comerciale ale unei întreprinderi, nu ar permite interpretări vagi care să dăuneze unei veritabile transparențe a pieței.

7.6 Garantarea accesului la informații pentru toți operatorii de pe piață, în scopul instaurării unei anumite încrederi și creării condițiilor unei dezvoltări corespunzătoare. Numeroși operatori nu au decât o încredere limitată în mecanismul formării prețurilor. Contractele de import de gaz sunt stabilite pe baza indicilor de prețuri formați în funcție de o serie de produse derivate din petrol, astfel încât prețurile urmează riguros evoluția piețelor petroliere. Această relație are urmări asupra prețurilor cu ridicata care nu se formează așadar pe baza mecanismului cererii și ofertei de pe piață, în detrimentul garantării aprovizionării (oferta). Fiind vorba despre contracte de import pe termen lung, nu se constată o tendință clară în favoarea mecanismelor de formare a prețurilor pe baza dinamicii pieței.

7.7 Definirea unor cerințe extrem de detaliate pentru a garanta transparența în materie de producție de energie electrică și de gaz. Trebuie oferite informații exacte în ceea ce privește previziunile în materie de cerere și ofertă pe termen scurt. Deoarece aceste cerințe ar trebui respectate de către diferiții producători de energie electrică, este necesară atribuirea de prerogative sporite autorităților naționale de reglementare.

7.8 Crearea de piețe derivate. Instrumentele derivate sunt un instrument eficient de gestionare a riscului în materie de prețuri, precum și un instrument natural de dezvoltare a piețelor de gaz și de energie electrică. Chiar dacă, de ceva vreme, se negociază contracte derivate pe piețele de energie electrică, fie direct, fie indirect, fiind așadar deja întreprinse eforturi ce trebuie continuate într-un mod mai susținut în vederea uniformizării, piața europeană a gazului natural este departe de a fi omogenă. Într-adevăr, dacă liberalizarea este foarte avansată în anumite țări membre, precum Marea Britanie, alte țări, cum este de exemplu Italia, nu au nici măcar o piață la vedere a gazului natural.

7.9 Reglementarea instalațiilor de depozitare, pentru a garanta că stocul disponibil pentru terți este oferit în mod transparent și echitabil, evitându-se acumularea de capacități.

7.10 Criteriile univoce și făcute publice, care definesc când și cum se prevede accesul terților la capacitatea de depozitare oferită pieței.

7.11 Definirea de norme transparente și detaliate privind accesul la terminalele GNL ce vor permite identificarea infrastructurilor care beneficiază de o derogare. Este vorba despre stabilirea de norme adecvate în vederea aplicării procedurii de licitație pentru rezervarea capacității de transport (*open season*). În măsura în care aceasta prevede un mecanism anticipat de rezervare a capacităților, procedura ar putea să nu fie suficientă pentru a garanta o mai mare deschidere a pieței către operatori. Într-adevăr, în cadrul procedurii, prioritatea în materie de alocare a capacităților pe rețeaua de transport națională trebuie să fie oricând acordată întreprinderii care realizează gazoductul

sau terminalul GNL și care beneficiază de o scutire. În plus, procedura de alocare a cotei reziduale de 20 % care privilegiază operatorii ce se angajează să atingă această cotă prin contracte pe termen lung, penalizând astfel piața la vedere și flexibilitatea în materie de furnizare, ar putea constitui o frână în calea dezvoltării concurenței.

7.12 Identificarea de contracte de furnizare bilaterale încheiate pe termen lung în aval și care să fie compatibile cu legislația comunitară în domeniul concurenței. Concurența la nivelul pieței cu amănuntul este foarte limitată. Efectul cumulat al contractelor de lungă durată, al contractelor pe durată nedeterminată, al contractelor cu clauze de reînnoire tacită și cu termene de încetare de lungă durată poate să afecteze grav competitivitatea. Contractele încheiate între clienții industriali și producătorii (istorici) pe termen lung diferă de la o țară la alta. Cu toate acestea, este în creștere cererea privind o ofertă mai concurențială, venită din partea noilor sosiți. Poate fi observată lipsa unei oferte de furnizare la scară europeană, aspect care trebuie examinat cu seriozitate. Nivelul de concurență actual (puțini ofertanți) este absolut nesatisfăcător în anumite state membre caracterizate printr-un nivel ridicat de concentrare (Austria, Belgia). Limitările privind modul de furnizare a gazului către consumatori, împreună cu practicile restrictive ale furnizorilor la punctele de livrare sunt, prin urmare, foarte îngrijorătoare din punctul de vedere al concurenței.

7.13 Încurajarea pieței cu amănuntul de energie electrică și gaz, pentru finalizarea efectivă a procesului de liberalizare. Doar o adevărată piață cu amănuntul va permite cetățenilor UE să profite de efectele concurenței. Aceasta presupune instituirea de norme simplificate de acces pe piață, favorabile micilor producători și distribuitori, încurajându-se astfel lichiditatea pieței și obținerea de prețuri mai competitive. Este esențială asigurarea lichidității pentru a mări încrederea operatorilor față de formarea prețurilor pe piețele de energie electrică și platformele de negociere a gazului. Această operațiune va permite, în special în cazul gazului, slăbirea relației cu produsele petroliere.

7.14 O piață liberalizată a energiei electrice și a gazului joacă un rol-cheie în ceea ce privește sensibilizarea întreprinderilor și

cetățenilor față de formele de consum „inteligent”, în măsură să limiteze și să controleze costurile. Aceasta presupune educarea cetățeanului cu privire la sursele de energie actualmente disponibile și la resursele alternative (energiile regenerabile), pentru ca acesta să înțeleagă importanța vitală a acestui bun, având în vedere raritatea sa actuală. Atât în scopul economisirii energiei, cât și al reducerii costurilor, este indispensabil să i se ofere acestuia contracte care pot fi personalizate în funcție de consumul propriu.

7.15 Va trebui de asemenea ca cetățenii, în calitatea lor de consumatori responsabili, să fie informați cu privire la respectarea normelor de către organismele de reglementare sau în legătură cu eventualele abuzuri, pentru ca aceștia să-și valorifice drepturile mai ales prin intermediul asociațiilor de apărare a consumatorilor.

7.16 Garantarea satisfacerii cererii și în perioadele de vârf. În cazul energiei electrice, se pune problema capacității de producție, a capacității rețelei de transport și a transportului de energie prin rețea. În cazul gazului, trebuie să se vegheze la asigurarea unor capacități suficiente de import și de depozitare. Este totuși bine cunoscut caracterul limitat al capacității de import, în măsura în care transportul capacităților este rezervat de operatorii istorici prin contracte multianuale care pot acoperi uneori perioade ce depășesc douăzeci de ani. Aceasta înseamnă că noile proiecte, precum și proiectele de restructurare/extindere a infrastructurilor pentru energia electrică și gaz (gazoducte) trebuie să progreseze rapid la nivel european, precum și la nivel național. Instalațiile de regazificare dobândesc o importanță de prim rang, ele îndeplinind un rol crucial, mai ales în bazinul mediteranean, prin asigurarea legăturii cu principalele țări producătoare (Libia, Algeria).

7.17 Promovarea solidarității. Statele membre UE trebuie să promoveze, la scară regională și la nivel bilateral, încheierea de acorduri de cooperare, de asistență mutuală și de cooperare reciprocă în cazul în care, din diferite motive, care nu îi sunt imputabile în mod direct, unul dintre aceste state s-ar confrunta cu un deficit energetic.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană

COM(2007) 575 final

(2008/C 211/07)

La 10 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — O politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 aprilie 2008. Raportor: dna Bredima, coraportor: dl Chagas.

În cea de-a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 152 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE apreciază procesul unic de consultare pe marginea Cărții verzi intitulată „O viitoare politică maritimă a Uniunii: o viziune europeană asupra mărilor și oceanelor” și a contribuit în mod activ la acesta prin avizul său relevant și prin participarea la două conferințe ⁽¹⁾.

1.2 Comunicarea pune accent pe importanța factorului uman în cadrul „clusterelor” maritime. CESE își exprimă mulțumirea cu privire la faptul că partenerii sociali (ETF/ECSA ⁽²⁾) au ajuns la un acord cu privire la includerea anumitor prevederi din Convenția OIM privind munca în domeniul maritim din 2006 în dreptul comunitar. De asemenea, CESE dorește să asiste la punerea în aplicare la nivel mondial, cât de curând posibil, a standardelor de muncă în domeniul maritim, care să asigure condiții de concurență echitabile pentru toți navigatorii, în conformitate cu prevederile Convenției. Este la fel de important ca statele membre să ratifice instrumentele internaționale în domeniul pescuitului, inclusiv Convenția OIM ⁽³⁾ privind munca în domeniul pescuitului din 2007.

1.3 CESE susține revizuirea, în strânsă colaborare cu partenerii sociali, a acelor domenii din legislația europeană a muncii care îi exclud pe navigatori și pe pescari și solicită precizări cu privire la certificatul de excelență maritimă. Ar trebui să se examineze posibilitatea introducerii unui certificat de excelență maritimă pentru navigatori, obligatoriu pentru serviciile de transport cu feribotul în interiorul Uniunii Europene și voluntar pentru alte servicii.

1.4 Universitatea plutitoare oferă o experiență maritimă studenților care participă la călătoria organizată de aceasta. Ideea unui campus plutitor pe ocean se încadrează în tendințele generale și ar trebui explorată mai în detaliu de către Comisie, în contextul proiectului de atragere a elevilor valoroși către o carieră maritimă ⁽⁴⁾. Stilul de viață al navigatorilor trebuie să fie urgent luat în discuție și analizat de către partenerii sociali ai UE.

1.5 În ceea ce privește accidentele maritime, politica viitoare a UE ar trebui să aibă în vedere următoarele aspecte:

— Statele costiere ar trebui să-și asume responsabilitățile care le revin în materie de siguranță maritimă și protecția mediului. Acest lucru presupune reguli mai stricte de înregistrare a navelor, vigoare și o rețea de asistență sprijinită prin sisteme de localizare prin satelit și patrulă maritime și aeriene bine echipate.

— Prevenirea accidentelor maritime serioase nu ar trebui să se facă în detrimentul factorului uman, impunându-se navigatorilor responsabilități care nu le revin în mod normal. Aceasta ar trebui să se bazeze pe un sistem integrat, care să reducă posibilitatea comiterii de erori umane (din partea căpitanului sau a echipajului), prin utilizarea de aparatură electronică sigură și îmbunătățiri în materie de design și de echipamente de bord. Pe de altă parte, sistemul juridic maritim ar trebui să repartizeze cu claritate și în mod just responsabilitățile între navigatori, paza de coastă, armatori, serviciile de înregistrare a navelor și autoritățile maritime.

1.6 CESE reamintește faptul că sectorul de transport maritim utilizează combustibil de calitate a doua, deoarece rafinăriile nu oferă combustibil de mai bună calitate. Acesta susține inițiativa la nivel mondial de soluționare a problemei calității combustibilului pentru a realiza un progres în problema emisiilor provenite de la nave.

1.7 Comunicarea și planul de acțiune ignoră gradul înalt de poluare al mărilor cu petrol din cauza activităților ambarcațiunilor de agrement, având în vedere în mod special sensibilitatea statelor costiere în care se desfășoară de obicei aceste activități ⁽⁵⁾. În afară de aceasta, problema poluării mediului marin este agravată de activitățile navelor militare, care ies din domeniul de aplicare a reglementărilor UE.

⁽¹⁾ JO C 168, 20.7.2007, pp. 50-56.

⁽²⁾ ETF: Federația Europeană a Lucrătorilor din Transporturi; ECSA: Asociația Armatorilor din Comunitatea Europeană.

⁽³⁾ OIM: Organizația Internațională a Muncii.

⁽⁴⁾ The Economist, 1.9.2007.

⁽⁵⁾ IMO/FAO/UNESCO-IOC/WMO/WHO/IAEA/UN/UNEP Grupul comun de experți privind aspectele științifice ale protecției mediului marin — GESAMP.

1.8 Contaminarea râurilor și a mărilor (în special Marea Baltică și Marea Neagră) din surse terestre este o problemă în privința căreia eforturile UE ar trebui sporite. Din motive de conformitate politică, aceste probleme ar trebui abordate mai degrabă la nivel multilateral decât la nivel bilateral.

1.9 UE ar trebui să joace un rol primordial pe plan internațional în ceea ce privește abordarea problemelor de mediu. Există posibilități de consolidare a cooperării statelor membre UE în cadrul organizațiilor internaționale, fără a periclita participarea individuală a acestora. Contribuțiile aduse de statele membre UE, pe baza expertizei acestora, în cadrul organizațiilor internaționale, sunt foarte apreciate, și această activitate ar trebui stimulată, nu descurajată.

1.10 În ceea ce privește „spațiul european de transport maritim fără bariere”, CESE recunoaște avantajul creării acestuia ca un spațiu maritim virtual. În acord cu punctul de vedere al CESE, Comunicarea subliniază faptul că acest concept vizează doar simplificarea formalităților administrative și vamale și facilitarea comerțului în cadrul pieței unice europene.

1.11 CESE este de acord cu mesajul simbolic prezent în Cartea verde și în Cartea albastră, conform căruia Europa este și a fost în primul rând o națiune maritimă. Totuși, acesta așteaptă încă măsuri concrete pentru a-l pune în aplicare.

1.12 CESE reamintește rolul pe care îl poate juca în punerea în aplicare a politicilor în domeniul maritim, inclusiv în planificarea spațiului maritim. Acesta poate contribui de asemenea la promovarea identității maritime și a patrimoniului cultural maritim al UE, precum și la sensibilizarea publicului european cu privire la încălzirea globală.

1.13 CESE este de acord cu propunerile referitoare la rețeaua europeană de supraveghere în domeniul maritim și cu sporirea cooperării între serviciile pazei de coastă ale statelor membre. Aceste măsuri vor promova siguranța și securitatea maritimă, controlul zonelor de pescuit, controlul asupra frontierelor externe și protecția mediului marin.

CESE reamintește că este de dorit o abordare coordonată privind acordurile bilaterale cu țările terțe în materie de inspecție a navelor, luându-se în considerare de exigențele sporite în materie de securitate. De asemenea, acesta consideră urgent ca UE să întreprindă acțiuni în ceea ce privește proliferarea cazurilor de furt și piraterie, în special în Asia de Sud-Est și în Africa.

2. Introducere

2.1 Prezenta Comunicare privind o politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană și planul de acțiune aferent, care prevede elaborarea a 29 de acțiuni specifice, ia în conside-

rare opiniile exprimate atât de instituțiile europene competente cât și de părțile interesate.

2.2 Runda de consultări fără precedent lansată pe marginea Cărții verzi s-a încheiat cu un consens general în ceea ce privește necesitatea unei abordări holistice, integrate, intersectoriale, strategice în ceea ce privește mările. Merită susținut argumentul referitor la înlocuirea fragmentării care duce uneori la consecințe nedorite printr-o viziune mai vastă.

2.3 CESE este de acord cu mesajul simbolic prezent în Cartea verde și în Cartea albastră, conform căruia Europa este și a fost în primul rând o națiune maritimă. Toate cele 29 de măsuri din planul de acțiune sunt aprobate în întregime (sub rezerva unor comentarii specifice), dar nu sunt suficiente.

3. Observații generale

3.1 Aspecte privind mediul

3.1.1 CESE acordă o mare importanță păstrării integrității mediului marin și garantării faptului că varietatea activităților umane în mediul marin nu duc la degradarea progresivă a acestuia.

3.1.2 CESE salută planurile Comisei, menționate în cel de-al șaselea Program de acțiune comunitară pentru mediu (6EAP) de a se concentra asupra eficientizării cooperării internaționale, asupra îmbunătățirii integrării politicii, asupra punerii în aplicare a legislației existente și asupra încurajării tehnologiilor de mediu. Accentul ar trebui pus pe punerea în aplicare a Convenției pentru prevenirea poluării de proveniență terestră a mediului marin ⁽⁶⁾.

3.1.3 Acumulările de CO₂ și alte gaze cu efect de seră din atmosferă, rezultate din emisiile excesive, conduc deja la absorbția unei mari cantități de CO₂ de către oceane, proces care, conform previziunilor, va continua. Efectul este creșterea gradului de aciditate a oceanului care afectează, se pare, stabilitatea mediului marin. Cercetările privind acest impact asupra mediului marin trebuie extinse, odată cu cercetările în domeniul dezvoltării unor metode de resorbție a CO₂ care să nu afecteze mediul. În plus, resursele energetice marine vor juca un rol important în diversificarea surselor de energie ale Europei.

3.1.4 Comunicarea ignoră gradul înalt de poluare al mărilor și râurilor cu petrol din cauza activităților ambarcațiunilor de agrement, având în vedere în mod special sensibilitatea statelor costiere în care se desfășoară de obicei aceste activități ⁽⁷⁾. În afară de aceasta, problema poluării mediului marin este agravată de activitățile navelor militare, care nu intră în domeniul de aplicare a normelor UE și care sunt din ce în ce mai dăunătoare pentru mediu și pentru turism.

⁽⁶⁾ Paris, 4.6.1974 astfel cum s-a modificat prin Protocolul din 26.3.1986. Această convenție a fost înlocuită cu Convenția privind protecția mediului marin al Atlanticului de nord-est (OSPAR), adoptată la Paris în septembrie 1992 și intrată în vigoare în martie 1998.

⁽⁷⁾ IMO/FAO/UNESCO-IOC/WMO/WHO/IAEA/UN/UNEP Grupul comun de experți privind aspectele științifice ale protecției mediului marin — GESAMP.

3.1.5 CESE reamintește că sectorul de transport maritim utilizează combustibil de calitate a doua, deoarece rafinările nu oferă combustibil de mai bună calitate. Acesta susține inițiativa la nivel mondial de soluționare a problemei calității combustibilului ⁽⁸⁾ pentru a realiza un progres în problema emisiilor provenite de la nave.

3.1.6 Poluarea mărilor și a aerului din diverse surse deteriorează mediul maritim și are consecințe în plan social, economic și al sănătății. Există suficiente măsuri pentru a controla și a reduce poluarea mărilor de către nave, inclusiv sancționarea poluatorilor, și aceste măsuri ar trebui aplicate în mod riguros. Cu toate acestea, nu există un cadru similar în ceea ce privește poluarea mărilor și a râurilor din alte surse (de exemplu, activități industriale, urbane, agricole). CESE își exprimă preocuparea cu privire la riscurile majore care amenință siguranța turismului de coastă și maritim, care reprezintă cea mai mare industrie maritimă europeană, dacă nu se iau măsuri cuprinzătoare și eficiente. Astfel de acțiuni ar contribui de asemenea la conservarea cantității și diversității speciilor de plante și animale din mediul marin, inclusiv a stocurilor de pește.

3.1.7 CESE subliniază necesitatea urgentă de negociere a unui acord bilateral între UE și țările sud-mediteraneene în cadrul Planului de acțiune al politicii europene de vecinătate. Acordul va garanta co-responsabilizarea țărilor terțe implicate și a statelor membre ale UE în menținerea calității apelor prin controlarea emisiilor de aer și a deversării deșeurilor în râuri (de exemplu în Delta Nilului). Scopul final ar fi conservarea moștenirii comune a Mării Mediterane.

3.2 Aspecte sociale

3.2.1 Comunicarea pune accent pe importanța factorului uman în cadrul „clusterelor” maritime. Pentru stabilirea unui echilibru între dimensiunile economică, socială și de mediu ale unei politici maritime durabile în cadrul planului de acțiune, ar trebui să se acorde importanța cuvenită dimensiunii sociale.

3.2.2 CESE își exprimă mulțumirea cu privire la faptul că partenerii sociali (ETF/ECSA) au ajuns la un acord cu privire la includerea anumitor prevederi din Convenția OIM privind munca în domeniul maritim din 2006 în dreptul comunitar. CESE dorește punerea în aplicare la nivel mondial, cât de curând posibil, a standardelor de muncă în domeniul maritim, care să asigure condiții de concurență echitabile pentru toți navigatorii, în conformitate cu prevederile Convenției. Este la fel de important ca statele membre să ratifice instrumentele internaționale în domeniul pescuitului, inclusiv Convenția OIM privind munca în domeniul pescuitului din 2007.

3.2.3 În ceea ce privește elaborarea unui plan de acțiune privind calificarea navigatorilor din UE, CESE atrage atenția asupra revizuirii Convenției STCW a OMI ⁽⁹⁾, care reglementează

standardele globale de formare și atestare. Toate propunerile UE ar trebui să respecte sistemul OMI/OIM.

3.2.4 CESE susține revizuirea, în strânsă colaborare cu partenerii sociali, a acelor domenii din legislația europeană a muncii care îi exclud pe navigatori și pescari și solicită precizări cu privire la certificatul de excelență maritimă. Ar trebui să se examineze posibilitatea unui certificat de excelență maritimă pentru navigatori, obligatoriu pentru din serviciile de transport cu feribotul în interiorul Uniunii Europene și voluntar pentru alte servicii.

3.2.5 Promovarea carierei de navigator în UE poate fi eficientă doar dacă se investește în standarde de calitate mai înaltă, sporind astfel avantajele competitive ale navigatorilor din UE pe baza calității și nu a costurilor.

3.2.6 Penuria din ce în ce mai pronunțată la nivel global de marinari pricepuți prezintă consecințe alarmante pentru infrastructura de securitate marină a UE și se va adânci în absența unor eforturi concertate în acest sens din partea UE și a statelor membre. Europei îi vor lipsi cunoașterea și experiența necesare pentru activitățile-cheie din domeniul securității maritime (inspecția navelor, supravegherea, legea, asigurarea, controlul traficului naval, acțiuni de salvare, paza de coastă și pilotajul) În plus, centrele de activități maritime se pot fragmenta sau se pot muta în alte regiuni. Acțiunile care se desfășoară în prezent s-au dovedit insuficiente și CESE deplânge faptul că nu există nici o intenție din partea Comisiei de a soluționa această problemă înainte de sfârșitul anului 2009.

3.2.7 CESE își exprimă îngrijorarea față de procentajele mari de eșec școlar în academiile navale din câteva state membre și de rata de abandon în rândul celor care au început deja o carieră de marinar. Vocația maritimă a Uniunii Europene ar putea fi serios compromisă dacă nu se iau măsuri imediate pentru soluționarea actualei crize; ar trebui concepute soluții în contextul unei strategii globale pentru a spori atractivitatea profesiei de marinar. Proiectul de planificare a carierei deja lansat de partenerii sociali (ECSA și ETF) ar trebui dezvoltat. Metodele de „atrageri” către profesia de marinar ar trebui asociate cu măsuri de „reținere”.

3.2.8 Universitatea plutitoare oferă o experiență maritimă studenților care participă la călătoria organizată de aceasta. Ideea unui campus plutitor pe ocean merită să fie examinată de către Comisia Europeană în contextul atragerii elevilor valoroși către o carieră maritimă. La fel, s-ar putea crea în marile porturi europene școli de tip „Harbour school” ⁽¹⁰⁾, în care să li se predea copiilor din ciclul primar și, eventual, din cel secundar, toate disciplinele raportându-le la cunoștințele despre mediul acvatic marin și la vapoare, precum și bazele navigației; acest lucru se poate realiza astfel pe uscat, dar în apropierea mării, ceea ce ar simplifica lucrurile.

⁽⁸⁾ Avizul CESE privind mixul energetic în transporturi (TEN 305), CESE 269/2008, 13.2.2008.

⁽⁹⁾ OMI: Organizația Maritimă Internațională STCW: Convenția Internațională privind Standardele de Instruire, Certificare și Serviciul de Cart.

⁽¹⁰⁾ A se vedea „New York Harbor School”, <http://www.newyorkharborschool.org>.

3.2.9 CESE solicită Comisiei să analizeze cele mai bune practici existente în statele membre la nivelul educației secundare în ceea ce privește atragerea tinerilor pentru o viitoare carieră în domeniul maritim.

3.2.10 În ceea ce privește accidentele maritime, politica viitoare a UE ar trebui să aibă în vedere două aspecte:

- Statele costiere ar trebui să-și asume responsabilitățile care le revin în materie de siguranță maritimă și protecția mediului. Acest lucru presupune reguli mai stricte de înregistrare a navelor, vigilență și o rețea de asistență sprijinită prin sisteme de localizare prin satelit și patrulă maritime și aeriene bine echipate.
- Prevenirea accidentelor serioase pe mare nu ar trebui să se facă în detrimentul factorului uman, impunându-se navigatorilor responsabilități care nu le revin în mod normal. Aceasta ar trebui să se bazeze pe sistem integrat care să reducă posibilitatea comiterii de erori umane (din partea căpitanului sau a echipajului), prin utilizarea de aparatură electronică sigură și îmbunătățiri în materie de proiectare și de echipamente de bord. Sistemul juridic maritim ar trebui să repartizeze cu claritate și în mod just responsabilitățile între navigatori, paza de coastă, armatori, serviciile de înregistrare a navelor și autoritățile maritime.

3.2.11 Navigatorii pot întreprinde acțiuni care depășesc sfera îndatoririlor lor obișnuite în condiții de vreme extreme. După cum a precizat Secretarul General al OMI, „Fenomenele naturale pun uneori navigatorii profesioniști în situații pentru care sunt puțin sau deloc pregătiți. Modul în care aceștia fac față acestor situații sunt proba unui curaj care se cuvine a fi recunoscut și răsplătit”⁽¹⁾. Comisia este invitată să ia în considerare cele de mai sus când va propune măsuri cu privire la accidentele maritime.

3.3 Aspecte economice

3.3.1 Viitoarea comunicare privind politica în domeniul transportului maritim în UE pentru perioada 2008-2018 ar trebui să creeze un cadru adecvat care să atragă investiții în domeniul transportului maritim și să contribuie la consolidarea poziției dominante pe plan mondial a transportului maritim european și a rolului său de catalizator pentru „clusterelor” maritime.

3.3.2 CESE își exprimă mulțumirea cu privire la recunoașterea de către Comisie a necesității elaborării unor norme globale pentru o industrie globală, a importanței reglementărilor maritime internaționale și a susținerii eforturilor în scopul de a găsi soluții la problemele privind reglementarea la nivelul organismelor internaționale (cum ar fi OMI). Într-adevăr, caracterul global al transportului maritim, piața globală a muncii în care se desfășoară activitățile de transport maritim și poziția competi-

tivă a transportului maritim european în cadrul pieței mondiale sunt subiecte care ar trebui luate în discuție.

3.3.3 Trebuie reamintită necesitatea de a spori eficiența serviciilor portuare existente, de a mări capacitatea portuară și de a îmbunătăți legăturile cu hinterlandul.

3.3.4 CESE observă că majoritatea sugestiilor sale au fost luate în considerare în comunicare, cum ar fi îmbunătățirea procesului de ratificare a Convențiilor OMI de către statele membre UE și la nivel internațional, precum și sugestiile privind dezvoltarea porturilor, reducerea nivelului de poluare a aerului provocată de circulația navală, formarea de „clusterelor” multisectoriale și a unei rețele europene de „clusterelor” maritime. A fost recunoscut de asemenea rolul vital al transportului maritim european în comerțul european și internațional și în viața de zi cu zi a cetățenilor europeni.

3.3.5 În ceea ce privește „spațiul european de transport maritim fără bariere”, comunicarea subliniază, în acord cu punctul de vedere al CESE, faptul că acest concept vizează doar crearea unui spațiu maritim virtual în cadrul căruia se va introduce o simplificare a formalităților administrative și vamale și anumite facilități comerciale în cadrul pieței unice a UE. CESE remarcă procesul de consultare lansat de către Comisie cu scopul de a analiza posibile propuneri viitoare de aplicare eficientă a acestui concept.

3.3.6 Acesta consideră că există posibilități de consolidare a cooperării/coordonării statelor membre UE în cadrul organizațiilor internaționale, fără a periclita participarea individuală a acestora. Contribuțiile aduse de statele membre UE, pe baza expertizei acestora, în cadrul organizațiilor internaționale, sunt foarte apreciate, și această activitate ar trebui stimulată, nu descurajată.

3.3.7 CESE sprijină obiectivul ca UE să își exercite influența pe lângă țările terțe în vederea încurajării acestora să aplice și să ratifice convențiile maritime internaționale majore. Controlul de stat al porturilor din Europa ar trebui să verifice respectarea standardelor internaționale sociale și de mediu atât de către navele UE, cât și de către navele țărilor terțe.

4. Comentarii specifice

4.1 Regiunile costiere și insulele

4.1.1 CESE își exprimă satisfacția față de luarea în considerare a propunerilor privind promovarea turismului de coastă și crearea unei baze de date a fondurilor europene acordate regiunilor costiere. Insulele ar trebui să devină o preocupare centrală a UE prin adoptarea următoarelor măsuri:

- îmbunătățirea infrastructurii acestor insule pentru a încuraja turismul maritim;

⁽¹⁾ Premiul OMI pentru acte excepționale de curaj pe mare, 19.11.2007.

- prelungirea sezonului turistic al insulelor (activități culturale, religioase și sportive);
- introducerea, cu finanțare europeană, de noi tehnologii care să îmbunătățească comunicarea între insule și continent;
- crearea de uzine de desalinizare, care să respecte echilibrul mediilor naturale, pentru a face față lipsei apei care va deveni una dintre principalele provocări în regiunea mediteraneană din cauza schimbărilor climatice.

4.2 Oceanul Arctic și relațiile cu țările terțe

4.2.1 CESE salută propunerile privind consolidarea cooperării în materie de gestionare a Mării Mediterane și a Mării Negre, procesul de extindere, politicile europene de vecinătate și dimensiunea nordică.

4.2.2 Aproximativ 20 %-30 % din rezervele nedescoperite de petrol ale planetei se află pe fundul Oceanului Arctic. Înainte de 2015, datorită schimbărilor climatice, căile de transport maritim ale Oceanul Arctic ar putea fi deschise în cea mai mare parte a anului. Deschiderea acestor căi de navigație este atractivă atât din motive de securitate cât și de distanță: de exemplu, ruta Shanghai-Rotterdam este cu o mie de mile mai scurtă prin Oceanul Arctic decât prin canalul Suez. Scurtarea căilor de navigație înseamnă un consum mai redus de combustibil și deci de emisii poluante. CESE observă că, din cauza unor probleme juridice și de mediu care implică mai multe țări, devine imperativ necesară clarificarea legislației internaționale privind gheața marină. În acest context, se așteaptă cu interes raportul referitor la Oceanul Arctic, deoarece va aborda implicațiile geopolitice ale schimbărilor climatice. Ar trebui să se analizeze dinainte posibilul impact asupra mediului determinat de utilizarea acestor noi rute.

4.3 Supravegherea în domeniul maritim

4.3.1 CESE este de acord cu propunerile referitoare la rețeaua europeană de supraveghere în domeniu maritim și cu sporirea cooperării între serviciile pazei de coastă ale statelor membre. Aceste măsuri vor promova siguranța și securitatea maritimă, controlul zonelor de pescuit, controlul asupra granițelor externe și protecția mediului marin.

4.4 Contaminarea mărilor și a râurilor

4.4.1 Contaminarea râurilor și a mărilor (în special a Mării Baltice și a Mării Negre) din surse terestre este o problemă în privința căreia eforturile UE ar trebui să se intensifice în cadrul planului de acțiune. Din motive politice, aceste probleme ar trebui abordate la nivel multilateral mai degrabă decât la nivel bilateral.

4.5 Zonele de pescuit

4.5.1 Având în vedere diminuarea sau dispariția speciilor marine, CESE subliniază importanța raționalizării pescuitului. Există propuneri adecvate în materie de gestiune a pescuitului. Pescuitul fiind una dintre cele mai periculoase profesii ar trebui să se ia mai multe măsuri pentru a cultiva spiritul de siguranță în rândul celor care practică această profesie. În special, este necesară introducerea de măsuri de siguranță pentru navele de

pescuit cu lungimea mai mică de 24 de metri (există o lacună în acest sens în convențiile internaționale și directivele UE). CESE reamintește că necesara conservare a speciilor are consecințe sociale de care trebuie să se țină seama: alegerea pescarilor de a duce o viață pe mare este adesea legată de lipsa de resurse, ceea ce îi poate face chiar și să își pună viața în pericol.

4.5.2 Riscurile fizice și financiare ale profesiei de pescar sunt mari și sunt suficiente pentru a explica penuria de personal din sector. Sunt necesare urgent proiecte și programe UE menite să dezvolte tehnologia vaselor de pescuit. În contextul schimbului de bune practici menite să sporească atractivitatea profesiei de pescar, CESE recomandă o diseminare pe scară largă a „Ghidului pentru prevenirea accidentelor pe mare și pentru siguranța pescarilor”, publicat recent la inițiativa comună a partenerilor sociali europeni Europêche și ETF. La fel de importantă este accelerarea procesului de ratificare de către statele membre a lucrărilor OIM în cadrul Convenției privind pescuitul, adoptată în iunie 2007. Scopul final este ca activitățile de pescuit să devină mai durabile și mai atractive.

4.6 Reciclarea navelor

4.6.1 Într-un Aviz recent privind *Cartea verde privind ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor* — COM(2007) 269 final, CESE și-a exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că „la nivel mondial, există o penurie de instalații de dezmembrare a navelor durabile din punct de vedere social și ecologic”. „Această situație va fi agravată de inflația de vase care vor fi scoase din uz în următorii ani în urma scoaterii din uz a navelor petroliere cu cocă simplă la nivel mondial”⁽¹²⁾. Prin îmbunătățirea echipamentului și a condițiilor de muncă în Asia de Sud, unde se desfășoară cea mai mare parte a reciclării navelor, ar trebui să se ajungă la un standard considerat acceptabil pe plan internațional.

4.6.2 CESE susține progresul la nivel internațional cu privire la dezmembrarea navelor vechi într-un mod eficient, sigur și durabil din punct de vedere a mediului. Este prioritară încheierea unei convenții obligatorii înainte de 2008/2009, iar între timp trebuie să se promoveze orientările OMI. Acest element de referință adoptat la nivel internațional ar impune proprietarilor de nave obligația clară de a oferi detalii cu privire la materialele potențial periculoase aflate pe navele lor și ar stabili standarde minime pentru șantierele de reciclare în privința normelor de siguranță și sănătate și de gestionare a materialelor periculoase.

4.7 Acorduri privind inspecția navelor. Securitatea

4.7.1 Necesitatea sporirii măsurilor de securitate a dus la faptul că mai multe state membre UE au încheiat acorduri bilaterale cu țările terțe privind inspecția navelor. CESE reamintește că este de dorit o abordare coordonată a acestor inițiative de către statele membre precum și o diviziune a muncii coordonată între statele membre ale căror nave aplică aceste reglementări. Ratificarea anticipată a Protocoalelor Convenției de Abrogare a Actelor Ilcite (*Suppression of Unlawful Acts (SUA) Protocols*) de către statele membre UE, care include garanții privind protejarea intereselor comerciale legitime ale operatorilor maritimi și a drepturilor omului pentru marinari.

⁽¹²⁾ Avizul CESE privind *Cartea verde privind ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor* — COM(2007) 269 final, CESE 1117/2007 final — 13.12.2007.

4.7.2 CESE își exprimă preocuparea față de multiplicarea atacurilor asupra vaselor comerciale și proliferarea cazurilor de furt și piraterie, în special în Asia de Sud-Est și în Africa. Este necesară acțiunea urgentă a UE în vederea escortării vaselor comerciale de către forțele navale de apărare în zonele maritime periculoase.

4.8 Utilizarea energiei electrice terestre

4.8.1 Ca o măsură pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră ale navelor acostate, Comisia Europeană propune utilizarea energiei electrice terestre (planul de acțiune). Prin utili-

zarea energiei electrice terestre, navele nu vor mai arde carburant și, prin urmare, nu vor mai emite poluanți (precum SO_x, NO_x, PM) și CO₂.

4.8.2 CESE susține aceste propuneri. Cu toate acestea, atrage atenția asupra următoarelor aspecte: s-ar putea ca o soluție unică să nu fie adaptată tuturor tipurilor de nave; energia electrică terestră ar putea fi produsă de centrale electrice pe bază de carburanți și cărbune, ducând la emiterea unei cantități suplimentare de CO₂ care ar anula beneficiul. De aceea, CESE încurajează Comisia să aibă în vedere considerentele de mai sus pentru a propune o politică adecvată la nivel global.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1172/98 al Consiliului privind datele statistice referitoare la transportul rutier de mărfuri în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei

COM(2007) 778 final — 2007/0269 (COD)

(2008/C 211/08)

La 27 februarie 2008, în conformitate cu articolul 285 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1172/98 al Consiliului privind datele statistice referitoare la transportul rutier de mărfuri în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de a 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul a hotărât să emită un aviz ⁽¹⁾ favorabil cu privire la textul propus, cu 145 voturi pentru, 0 voturi împotrivă și 2 abțineri.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Avizul CESE privind procedura de reglementare cu control se află în faza de pregătire [COM(2007) 741 final, COM(2007) 822 final, COM(2007) 824 final și COM(2008) 71 final].

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor „IMM-uri ecologice și competitive — program de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii în vederea respectării legislației de mediu”

COM(2007) 379 final, SEC(2007) 906, SEC(2007) 907, SEC(2007) 908

(2008/C 211/09)

La 8 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor „IMM-uri ecologice și competitive — program de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii în vederea respectării legislației de mediu”.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 27 martie 2008. Raportor: dl Chiriaco.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 109 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută inițiativa Comisiei de instituire a unui program destinat în mod special sprijinirii întreprinderilor mici și mijlocii și microîntreprinderilor în vederea respectării legislației de mediu, ținând seama de complexitatea acestora și de importanța economică și socială a IMM-urilor în cadrul economiei europene. Cu toate acestea, în acest context, CESE subliniază faptul că trebuie acordată o atenție deosebită microîntreprinderilor, luând în considerare dificultățile structurale care le fac pe acestea mai vulnerabile.

1.2 Conștient de faptul că IMM-urile pot întâmpina dificultăți în a se conforma legislației de mediu, având în vedere complexitatea acesteia, CESE salută elaborarea unor instrumente menite să permită o mai bună înțelegere a ei. Deși, în cursul ultimului deceniu, a sporit atenția acordată aspectului social și mai ales celui de mediu, responsabilitatea socială a întreprinderilor (*Corporate Social Responsibility*) nu este încă percepută de către toate entitățile antreprenoriale ca un factor care antrenează un avantaj competitiv.

1.3 CESE consideră că inițiativa Comisiei de instituire a unui program de sprijinire a IMM-urilor în vederea respectării legislației de mediu reprezintă un prim pas extrem de important.

1.4 CESE consideră că trebuie adoptată o abordare proactivă de către Comisie în ceea ce privește IMM-urile, prin conceperea unui sistem structurat de cooperare a întreprinderilor la nivel teritorial. În acest context, o atenție specială va trebui acordată cooperării transfrontaliere.

1.5 Sunt esențiale în special:

- definirea unicității reglementărilor de mediu, având în vedere complexitatea acestora, uniformizând legislația la nivel național în scopul obținerii unei coerențe juridice sporite;

- simplificarea și ameliorarea cadrului legislativ printre altele printr-o îmbunătățire a calității textelor, din punctul de vedere al simplității și clarității;

- reducerea sarcinilor birocratice și administrative;

- crearea de sisteme sectoriale adaptate de management de mediu, astfel încât acestea să devină mai accesibile IMM-urilor;

- dezvoltarea de competențe, în special prin intermediul organizațiilor IMM-urilor, prin pregătirea unor experți locali care să asigure o asistență profesională IMM-urilor;

- reorganizarea resurselor financiare ale programului, într-un mod mai simplu și mai funcțional;

- îmbunătățirea comunicării și informării, în special în ceea ce privește diseminarea rezultatelor obținute prin bune practici.

2. Sinteza comunicării Comisiei

2.1 Obiectivul comunicării Comisiei este acela de a ajuta întreprinderile mici și mijlocii (IMM) să își utilizeze energia și resursele în mod eficient⁽¹⁾. Această comunicare furnizează așadar un cadru juridic și propune măsuri destinate consolidării politicilor și inițiativelor existente, în conformitate cu caracteristicile specifice ale micilor întreprinderi. În acest scop, Comisia propune elaborarea unui program care să sprijine IMM-urile în aplicarea legislației de mediu. Prin intermediul acestuia, vor putea fi puse la dispoziție resurse financiare destinate unor rețele de sprijin, va fi simplificat accesul la sistemele de management de mediu și va crește gradul de sensibilizare a întreprinderilor în privința chestiunilor de mediu.

⁽¹⁾ COM(2007) 379 final.

2.2 Chiar dacă fiecare întreprindere mică sau mijlocie are maximum 250 de angajați, numărul total al acestor întreprinderi în Uniunea Europeană este de 23 de milioane, ele reprezentând circa 99 % din totalul întreprinderilor și furnizând 57 % din valoarea adăugată a economiei comunitare. Având o contribuție atât de importantă la cifra de afaceri a UE, IMM-urile au un impact considerabil asupra mediului.

2.3 Multe întreprinderi nu conștientizează impactul pe care activitățile lor îl au asupra mediului, cele mai multe dintre acestea considerând că activitățile lor au un impact redus sau nu au nici un impact ecologic. Pe de altă parte, IMM-urile au tendința de a considera că respectă pe deplin legislația în vigoare, atâta vreme cât nu li se atrage atenția. În această situație, activitățile IMM-urilor pot antrena o creștere a riscurilor în ceea ce privește sănătatea și securitatea lucrătorilor și pot constitui, de asemenea, o amenințare considerabilă pentru mediu. În sfârșit, neținând seama în activitățile lor economice de aspectele privitoare la protecția mediului, IMM-urile riscă să piardă avantajele economice legate de o mai bună gestionare a mediului și de eco-inovare.

2.4 Programul propus de Comisie, de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii și a microîntreprinderilor în vederea respectării legislației de mediu, prevede măsuri menite, pe de o parte, să ajute IMM-urile să reducă pe cât posibil impactul asupra mediului al activităților pe care le desfășoară și, pe de altă parte, să faciliteze respectarea legislației în vigoare. Programul își propune să reducă sarcinile pe care le implică respectarea legislației, prin crearea de instrumente și politici care să integreze cerințele de mediu în centrul activităților IMM-urilor.

2.5 Măsurile prezentate în comunicare prevăd și diseminarea de informații destinate în mod special IMM-urilor, promovarea de rețele de sprijin și activități de pregătire menite să dezvolte competențe la nivel local în materie de mediu.

2.6 Programul va fi finanțat din bugetul LIFE+ (5 milioane EUR pentru perioada 2007-2013), fonduri suplimentare urmând să provină din Programul-cadru pentru competitivitate și inovare (PCI) și din fondurile structurale.

2.7 Un site web privind politica de mediu a UE pentru IMM-uri este deja disponibil în șapte limbi, fiind prevăzută publicarea unor ghiduri pe teme ca performanța energetică, emisiile atmosferice, producerea de deșeuri și evacuarea de substanțe poluante în sol și în apă. De asemenea, va fi publicat un manual care va prezenta noile posibilități de finanțare.

2.8 Noua rețea de sprijin pentru întreprinderi și inovare va participa la punerea în practică a programului, începând cu 2008. Alături de alte rețele de sprijin pentru IMM-uri, aceasta va juca un rol important în transpunerea politicilor comunitare de mediu în măsuri operaționale.

2.9 Documentul de lucru al serviciilor Comisiei anexat comunicării prezintă o selecție de studii de caz și de exemple de bună practică aplicate de IMM-uri în Europa și în lume.

3. Observații generale

3.1 CESE salută programul Comisiei, în special în ceea ce privește recunoașterea importanței și valorii IMM-urilor în societatea europeană.

3.2 În acest context, CESE subliniază importanța deciziei Consiliului European de la Feira, din 20 iunie 2000 ⁽²⁾, și adoptarea Cartei europene pentru întreprinderile mici ⁽³⁾, în care se afirmă că „întreprinderile mici sunt coloana vertebrală a economiei europene” și că acestea „reprezintă o sursă esențială de noi locuri de muncă și o pepinieră a ideilor de afaceri”. Printre prioritățile identificate în Cartă se numără consolidarea creșterii și competitivității întreprinderilor, nu numai la nivel local, ci și în cadrul unei piețe globalizate.

3.3 Evaluarea de impact asupra mediului trebuie să facă obiectul unei gestionări integrate din partea întreprinderilor. În consecință, având în vedere că majoritatea IMM-urilor, și în special întreprinderile mici și microîntreprinderile nu aplică în general o politică de mediu, va fi necesară introducerea unei gestionări de mediu integrate, cu asigurarea menținerii la un nivel minim a sarcinilor administrative.

3.4 Primul pas care trebuie făcut este creșterea nivelului de conștientizare a faptului că astfel de practici nu constituie doar un cost suplimentar sau o constrângere, ci și un instrument capabil să îmbunătățească competitivitatea întreprinderii și să creeze valoare adăugată pe termen lung.

3.5 Întreprinderile care reușesc să supravegheze constant randamentul acestor activități, de exemplu prin intermediul unor sisteme de management de mediu, sunt capabile să mărească numărul parametrilor de gestionare supuși controlului, integrând într-un singur plan strategic datele de natură economico-financiară și pe cele privind impactul de natură socială și de mediu ⁽⁴⁾. Astfel, pe lângă avantajele economice și de mediu care rezultă dintr-o utilizare eficientă și rațională a resurselor, este menținută siguranța activității, prin modificarea organizării muncii.

3.6 În consecință, CESE împărtășește ideea necesității adoptării unei strategii pe termen lung care să fie pusă în practică rapid de către statele membre.

4. Observații specifice

Observații referitoare la activitățile propuse în planul de acțiune al Comisiei

4.1 Mai buna legiferare din perspectiva elaborării și aplicării politicilor: în acest context, „mai buna legiferare” presupune o mai mare implicare a IMM-urilor în elaborarea politicilor de

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/fr/ec/00200-r1.f0.htm.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_fr.pdf.

⁽⁴⁾ A se vedea „O analiză comparativă a managementului de mediu, performanței și inovării în cazul IMM-urilor și întreprinderilor mai mari, pornind de la baza de date a OCDE”, Julien Labonne, iulie 2006.

mediu și fundamentarea acestora pe studiul bunelor practici care, dacă sunt identificate și diseminate în mod corespunzător, reprezintă un sprijin eficient în punerea în aplicare a legislației de mediu în cel mai eficient mod posibil din punct de vedere economic. Reducerea sarcinilor administrative și birocratice la nivel comunitar, național și regional, ca și creșterea clarității, nu trebuie avute în vedere doar din perspectiva unor eventuale instrumente legislative noi, dar și în raport cu o posibilă revizuire a legislației existente.

4.2 Elaborarea unor sisteme adaptate și mai accesibile de management de mediu: integrarea politicilor de mediu în alegerile strategice, în scopul creșterii economice și inovării, va permite întreprinderilor nu numai să respecte legislația existentă, ci și să experimenteze noi și bune practici care țin cont atât de libera inițiativă, cât și de constrângerile legale, în vederea satisfacerii cerințelor speciale ale micilor întreprinderi și ale microîntreprinderilor. În special, se impune încurajarea adoptării unor sisteme de management de mediu (de tip EMAS sau ISO). În ceea ce privește EMAS (sistemul comunitar de management de mediu și audit — *European Eco-Management Audit Scheme*), acest obiectiv poate fi îndeplinit de exemplu prin introducerea în regulament a unor prevederi favorabile IMM-urilor, printr-o aplicare care să respecte structura IMM-urilor⁽⁵⁾ și o reducere progresivă a sistemului actual de inspecții și de solicitări de informații din partea întreprinderilor înregistrate. Toate acestea sunt menite să încurajeze IMM-urile să adopte astfel de sisteme, având în vedere că, în prezent, doar în Italia, Germania și Spania se înregistrează în sistem un număr important de întreprinderi. CESE speră ca Comisia să poată ține cont de aceste sugestii, precum și de avizul elaborat de CESE în iulie 2006 în privința schimbărilor climatice și a societății civile⁽⁶⁾, în special în vederea actualei revizuirii a EMAS. În sfârșit, CESE invită Comisia să identifice, în rândul instrumentelor informale și necodificate de la nivel local și regional, elemente utile pentru îmbogățirea sistemelor actuale de management de mediu, în măsura în care doar o implicare directă a IMM-urilor și a asociațiilor acestora la nivel local poate contribui la modificarea situației actuale.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

4.3 Furnizarea unui sprijin financiar direcționat și instituirea unui program financiar multianual: numărul mare de instrumente financiare existente poate provoca confuzie și poate determina o funcționare defectuoasă a acestora. Prin urmare, se așteaptă publicarea cât mai rapidă, după cum a prevăzut Comisia, a unui manual care să prezinte noile posibilități de finanțare a proiectelor ce vizează o mai bună respectare a legislației de mediu de către IMM-uri și o îmbunătățire a performanțelor ecologice ale acestora. În acest context, ar fi de preferat, într-o perspectivă pe termen lung, să se prevadă o singură linie bugetară pentru toate măsurile privitoare la IMM-uri.

4.4 Dezvoltarea competențelor la nivel local în materie de mediu și cu referire la IMM-uri: asistența tehnică destinată IMM-urilor implică prezența unor specialiști în domeniu. În acest scop, este necesară implicarea organizațiilor IMM-urilor de la nivel local, precum și a instituțiilor. Pe de altă parte, trebuie ca nivelul costurilor serviciilor oferite să fie unul moderat, iar IMM-urile trebuie să aibă capacitatea de a pregăti și de a dispune de consultanți interni.

4.5 Îmbunătățirea comunicării și mai buna direcționare a informațiilor: crearea unui site web în mai multe limbi, aflat în legătură cu portalul IMM-urilor⁽⁷⁾, care va trebui să devină principala sursă de informare a rețelelor de sprijin pentru IMM-uri în ceea ce privește problemele referitoare la politica de mediu a UE și la IMM-uri. CESE consideră de importanță fundamentală asigurarea unui acces imediat la informații și a unui contact direct între organele comunitare și IMM-uri.

4.6 CESE se declară de acord cu inițiativa Comisiei de lansare a *Enterprise Europe Network*, o nouă și importantă rețea europeană de sprijinire a întreprinderilor pe teritoriul UE și în afara acestuia. CESE consideră că este esențial ca UE să dezvolte pe mai departe serviciile destinate IMM-urilor, în special în ceea ce privește comerțul și investițiile transfrontaliere, cooperarea tehnologică între IMM-uri și întreprinderile mari, inovarea, cunoașterea resurselor de finanțare ale UE și programele de cercetare pentru IMM-uri.

⁽⁵⁾ Liniile directoare intitulate „Orientări pentru verificatori cu privire la verificările ce trebuie întreprinse în cadrul IMM-urilor și în special în întreprinderile mici și în microîntreprinderi”, Anexa IV la Recomandarea Comisiei din 7 septembrie 2001 privind orientările în vederea punerii în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 761/2001 al Parlamentului European și al Consiliului privind participarea voluntară a organizațiilor la un sistem comunitar de management de mediu și audit (EMAS).

⁽⁶⁾ NAT/310 — „Înfruntarea provocărilor reprezentate de schimbările climatice — rolul societății civile”.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index.htm>.

Avizul Comitetul Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor privind revizuirea Recomandării 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre

COM(2007) 707 final

(2008/C 211/10)

La 14 noiembrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, către Parlamentul European, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor privind revizuirea Recomandării 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 27 martie 2008. Raportor: dl Zbořil.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 voturi pentru, 0 voturi împotrivă și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE împărtășește opinia Comisiei conform căreia cadrul general pentru sistemele de inspecții de mediu din statele membre ar trebui **să rămână sub forma unei recomandări**. Cu toate acestea, recomandarea ar trebui modificată, în vederea îmbunătățirii punerii în practică și a consolidării eficienței acesteia. În domenii de maximă importanță, actele legislative privind activitățile de inspecție, în special amploarea și metodologia acestora, sunt obligatorii din punct de vedere juridic în toate statele membre.

1.2 Pentru ca o recomandare să poată fi aplicată eficient, este fundamental ca aceasta să fie clară și ușor de înțeles. Prin urmare, este esențială o bună definire a **domeniului de aplicare a inspecțiilor de mediu**, luând în considerare problemele constatate.

1.3 **Definirea, clarificarea și uniformizarea terminologiei** joacă un rol capital în armonizarea activităților de inspecție pe teritoriul UE și în aplicarea de condiții egale pentru întreprinderi. În legislația comunitară există multe alte exemple privind utilizarea acestor termeni, iar definițiile pot varia de la un act legislativ la altul. Prin urmare, este necesară o analiză aprofundată a definițiilor termenilor utilizați.

1.4 Pe de altă parte, este absolut necesar **să se stabilească anumite criterii pentru planificarea, efectuarea, monitorizarea și raportarea inspecțiilor**.

1.5 În ceea ce privește **sistemul de gestionare a activităților de inspecție**, ar trebui să se recomande recurgerea la metodele de management moderne. Acestea contribuie la concentrarea activităților de inspecție în domenii decise din punctul de vedere al protecției mediului, la îmbunătățirea planificării și ar putea contribui totodată la îmbunătățirea durabilă a protecției mediului.

1.6 Într-un prim moment, este necesară **uniformizarea accesului la informație**, în conformitate cu legislația comunitară în vigoare. Ar trebui ca informațiile comunicate să ofere o vedere de ansamblu asupra realităților constatate în cadrul inspecțiilor, a măsurilor corective adoptate și a modului de aplicare a acestora.

1.7 Pentru a se consolida cooperarea internațională și a se asigura o mai bună armonizare a standardelor și modului de executare a inspecțiilor, este esențială susținerea proiectului IMPEL și garantarea unei mai bune armonizări a normelor privind inspecțiile și modalitățile de efectuare a acestora.

2. Sinteza documentului Comisiei

2.1 Inspecțiile reprezintă un element important pentru garantarea aplicării și respectării legislației comunitare în materie de mediu. Parlamentul European și Consiliul au adoptat în 2001 Recomandarea 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre ⁽¹⁾.

2.2 Recomandarea conține criterii fără caracter obligatoriu privind planificarea, efectuarea, monitorizarea și raportarea inspecțiilor de mediu. Obiectivul acesteia este să asigure un grad mai ridicat de respectare a legislației comunitare în materie de mediu și să contribuie într-un mod mai coerent la aplicarea acestei legislații în toate statele membre.

2.3 Comisia a întreprins un studiu privind aplicarea acestei recomandări, care va servi drept bază pentru elaborarea unei noi versiuni a recomandării, ce va fi prezentată în 2008.

2.4 Toate statele membre au prezentat rapoarte cu privire la aplicarea recomandării și la experiențele pe care le-au realizat cu punerea în aplicare a acesteia. Trebuie remarcat că procesul de punere în aplicare a recomandării este foarte diferit de la un stat

⁽¹⁾ JO L 118, 27.4.2001, p. 41.

la altul. Se constată că, deși aproape toate statele membre au aplicat cel puțin parțial recomandarea, numai câteva au aplicat-o integral. Există încă diferențe mari între modalitățile de efectuare a inspecțiilor de mediu în Comunitate. Aceste diferențe duc la denaturări ale concurenței între întreprinderi.

2.5 Marile disparități, care trebuie eliminate, sunt prezente în special în domeniile următoare:

2.5.1 Definierea domeniului de aplicare

2.5.1.1 Actualul domeniu de aplicare se axează în principal pe instalațiile industriale și de tratare a deșeurilor și exclude numeroase activități reglementate de legislația comunitară privind mediul. Mai concret, recomandarea nu conține criterii pentru inspectarea transporturilor de deșuri. Transporturile transfrontaliere de deșuri sunt reglementate la nivel UE prin Regulamentul privind transporturile de deșuri ⁽²⁾. Punerea în aplicare a acestui regulament reprezintă o prioritate importantă pentru Comisie.

2.5.1.2 Recomandarea nu conține criterii privind inspectarea siturilor Natura 2000. În consecință, Comisia consideră binevenită crearea rețelei „Green Enforce Network”, care are ca scop încurajarea cooperării și a schimbului de experiență între statele membre pentru a facilita punerea în aplicare a legislației privind natura. În cadrul acestei rețele, se examinează posibilitățile de a contribui la îmbunătățirea inspecțiilor de mediu prin elaborarea de criterii pentru inspecțiile siturilor Natura 2000.

2.5.1.3 Celelalte domenii ale legislației privind mediul, cărora recomandarea nu li se aplică, se referă la înregistrarea și autorizarea produselor chimice (REACH ⁽³⁾), restricționarea anumitor substanțe periculoase în produse (de exemplu, Directiva privind restricțiile de utilizare a anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice ⁽⁴⁾), comerțul cu specii pe cale de dispariție ⁽⁵⁾, precum și activitățile legate de organisme modificate genetic și sistemele bazate pe principiul responsabilității producătorilor.

2.5.2 **Clarificarea definițiilor** Unii termeni utilizați în recomandare au fost interpretați în moduri diferite de către statele membre. Diferitele interpretări pot fi observate în special în ceea ce privește următorii termeni:

⁽²⁾ Regulamentul (CE) nr. 1013/2006 privind transferurile de deșuri, JO L 190, 12.7.2006, p. 1.

⁽³⁾ Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), de înființare a Agenției Europene pentru Produse Chimice, de modificare a Directivei 1999/45/CE și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 793/93 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 1488/94 al Comisiei, precum și a Directivei 76/769/CEE a Consiliului și a Directivei 91/155/CEE, 93/67/CEE, 93/105/CE și 2000/21/CE ale Comisiei, JO L 396, 30.12.2006, p. 1.

⁽⁴⁾ Directiva 2002/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind restricțiile de utilizare a anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice, JO L 37, 13.2.2003, p. 19.

⁽⁵⁾ Regulamentul (CE) nr. 338/97 al Consiliului privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea, JO L 61, 3.3.1997, p. 1.

— inspecție, control, audit;

— autoritate de inspecție;

— plan de inspecție, program de inspecție;

— mecanism transfrontalier;

— inspecții periodice, inspecții excepționale.

2.5.3 **Criterii pentru planificarea, efectuarea, monitorizarea și raportarea inspecțiilor:** obiectivul recomandării este respectarea mai strictă a legislației comunitare în materie de mediu de către instalațiile controlate și atingerea unui nivel ridicat de protecție a mediului. În acest sens, recomandarea stabilește criterii privind planificarea, efectuarea, monitorizarea și raportarea inspecțiilor de mediu.

— *Planificarea inspecțiilor:* recomandarea prevede elaborarea de planuri de inspecție și stabilește criteriile generale ale acestor planuri, precum și conținutul lor minim. Planurile de inspecție ale mai multor state membre nu conțin elemente strategice, ci constau într-o simplă listă de instalații sau sectoare care urmează a fi inspectate într-o anumită perioadă de timp. Planificarea inspecțiilor poate fi îmbunătățită și mai mult în statele membre, care ar putea utiliza la maxim resursele disponibile. Unele state membre au stabilit deja sisteme avansate de planificare a inspecțiilor, recurgând la strategii de gestionare bazate pe factori de risc ⁽⁶⁾.

— *Efectuarea inspecțiilor:* recomandarea prevede ca vizitele să fie efectuate periodic în cadrul inspecțiilor periodice ale autorităților, în cazul reclamațiilor, accidentelor, incidentelor sau al situațiilor de nerespectare, după eliberarea unui permis și înainte de o nouă eliberare, reînnoirea sau modificarea unui permis. Sunt stabilite criterii de efectuare a acestor vizite. Cu toate că între statele membre nu există diferențe importante în materie, ar trebui armonizate practicile și în acest domeniu.

— *Evaluarea planurilor de inspecție:* evaluarea reușitei planurilor de inspecție este considerată un instrument important pentru îmbunătățirea planificării inspecțiilor. Unele state membre au pus în aplicare sisteme avansate de evaluare a planurilor de inspecție. Aceste sisteme le-au ajutat să își stabilească planurile viitoare.

⁽⁶⁾ Un exemplu de o astfel de strategie este sistemul britanic OPRA (Operator and Pollution Risk Appraisal): Evaluarea operatorilor și a riscurilor de poluare.

2.5.4 Raportarea: primul exercițiu de raportare a furnizat o cantitate mare de informații privind punerea în practică și aplicarea recomandării în state membre. Cu toate acestea, informațiile nu pot fi întotdeauna comparate. Pentru a se asigura comparabilitatea datelor, ar trebui elaborat un format clar și uniform pentru un astfel de sistem de raportare.

2.5.5 Accesul la informație: recomandarea prevede ca planurile și rapoartele de inspecție să fie puse la dispoziția publicului, în conformitate cu directivele comunitare în vigoare. Rapoartele au arătat că mai multe state membre nu pun la dispoziția publicului rapoartele și planurile de inspecție. Informațiile privind inspecțiile de mediu sunt reglementate de Directiva 2003/4/CE și, prin urmare, există deja obligația juridică de a difuza informațiile. De asemenea, directiva oferă suficiente motive de derogare pentru a refuza accesul la informații acolo unde trebuie protejate interese superioare. Va fi necesară stabilirea mecanismelor adecvate care să permită exercitarea acestui drept.

2.6 Măsurile viitoare propuse

Comisia consideră că punerea în aplicare incompletă a recomandării dezvăluie necesitatea de a stabili cerințe obligatorii din punct de vedere juridic pentru inspecțiile de mediu. În afară de aceasta, este nevoie să se clarifice criteriile generale pentru inspecțiile de mediu și să se ofere orientări și să se facă schimburi de informații suplimentare cu privire la punerea în aplicare. În consecință, se propun următoarele măsuri:

2.6.1 Revizuirea recomandării: recomandarea ar trebui considerată un cadru general pentru sistemele de inspecții de mediu din statele membre. Aceasta definește criterii de ordin general. Având în vedere natura generală și descriptivă a criteriilor, se pare că nu este necesar ca acestea să fie transformate în constrângeri juridice. Cu toate acestea, pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a recomandării și pentru a-i spori eficiența, aceasta ar trebui modificată.

2.6.2 Cerințe sectoriale privind inspecțiile: pe lângă criteriile generale privind inspecțiile de mediu stabilite în recomandare, actele legislative sectoriale ar trebui să cuprindă cerințe obligatorii din punct de vedere juridic pentru inspectarea anumitor instalații sau activități. Cerințele obligatorii din punct de vedere juridic sunt necesare pentru asigurarea acordării unei priorități politice mai importante inspecțiilor și pentru asigurarea unei mai bune aplicări a legislației de mediu pe întreg teritoriul Comunității. Aceste cerințe sectoriale privind inspecțiile pot veni în completarea recomandării sau se pot referi la instalații sau activități care nu fac obiectul recomandării.

2.6.2.1 În cadrul revizuirii Directivei IPPC ⁽⁷⁾, care face parte din programul legislativ de lucru al Comisiei pentru 2007, și pe baza analizei aplicării acestei legislații, Comisia va avea în vedere

⁽⁷⁾ Directiva 96/61/CE privind prevenirea și controlul poluării.

noi moduri de asigurare a unui cadru de conformitate mai bun, pentru a garanta o mai bună coerență și încredere în inspecțiile efectuate de statele membre asupra instalațiilor IPPC.

2.6.2.2 Comisia ia în considerare posibilitatea propunerii unor norme specifice obligatorii din punct de vedere juridic pentru inspecția transporturilor de deșeuri. Ar trebui definite criterii specifice pentru a se asigura un nivel suficient de calitate și frecvență a inspecțiilor. Pe de altă parte, ar trebui să se asigure o pregătire profesională adecvată și posibilitatea cooperării între autorități.

2.6.3 Elaborarea de orientări și dezvoltarea cooperării între statele membre: IMPEL a desfășurat o serie întreagă de proiecte care au ca scop consolidarea cooperării și încurajarea schimbului de informații între statele membre în ceea ce privește inspecțiile de mediu ⁽⁸⁾. Comisia a sprijinit și a participat activ la aceste proiecte. Toate aceste inițiative au avut un impact pozitiv asupra consolidării inspecțiilor în Comunitate, iar IMPEL ar trebui încurajat să continue aceste proiecte.

3. Observații generale

3.1 CESE salută Comunicarea Comisiei privind revizuirea Recomandării 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre și apreciază eforturile ⁽⁹⁾ de realizare a unui studiu asupra modului de aplicare a acestei recomandări.

3.2 Pentru fiecare stat membru, inspecțiile de mediu constituie un element esențial al puterii executive în domeniul protecției mediului. Este necesar ca aceste inspecții să vegheze la aplicarea atât a politicii naționale în materie de mediu, cât și a principiilor comune ale politicii comunitare în materie de mediu, într-un mod cât mai uniform cu putință, oricare ar fi persoana juridică însărcinată cu efectuarea inspecțiilor într-un anumit stat membru.

3.3 CESE este conștient că este esențial să se asigure un grad mai ridicat de respectare a legislației comunitare de mediu și să se aducă o contribuție mai coerentă la aplicarea acesteia în toate statele membre, astfel încât criteriile minime stabilite și aplicate să ducă în viitor la crearea unor condiții echitabile, în special în domeniul concurenței economice.

3.4 CESE consideră că organizarea unor dezbateri suplimentare privind comunicarea cu părțile interesate va permite obținerea de informații indispensabile în vederea creării unui cadru optim pentru activitățile de inspecție, care să fie atât clar, cât și bine aplicat în toate țările membre.

⁽⁸⁾ Pentru mai multe informații, accesați site-ul IMPEL: <http://ec.europa.eu/environment/life/index.htm> (numai în engleză).

⁽⁹⁾ Document de lucru al serviciilor Comisiei: Raport privind aplicarea Recomandării 2001/331/CE de stabilire a unor criterii minime pentru inspecțiile de mediu în statele membre.

4. Observații specifice

4.1 Pentru ca o recomandare să poată fi aplicată eficient, este fundamental ca aceasta să fie clară și ușor de înțeles. Prin urmare, CESE își exprimă satisfacția în legătură cu inițiativa Comisiei de a atrage atenția asupra acestui aspect.

4.1.1 În opinia CESE, este indispensabil să se definească corespunzător domeniul de aplicare a inspecțiilor de mediu în domeniile problematice, fără însă să se diminueze flexibilitatea sistemului de inspecții sau să fie afectate anumite moduri de abordare naționale specifice. Aceste abordări naționale ar trebui totuși să se aplice numai în măsura în care răspund unor obiective naționale specifice de protecție a mediului.

4.1.2 În cazul în care sunt prevăzute inspecții prin acte legislative comunitare, este necesar ca aceste inspecții să fie prevăzute într-un singur act legislativ, pentru a se evita interpretările divergente.

4.1.3 Conform comunicării Comisiei, definirea, clarificarea și uniformizarea terminologiei joacă un rol capital în armonizarea activităților de inspecție pe teritoriul UE și în aplicarea de condiții echitabile pentru întreprinderi. Pentru o aplicare uniformă a recomandării, este absolut esențială o definiție clară a terminologiei de bază care să permită armonizarea și corelarea cu alte acte legislative.

4.1.4 În această privință, CESE subliniază că în legislația comunitară există multe alte exemple privind utilizarea acestor termeni, iar definițiile pot varia de la un act legislativ la altul. Prin urmare, este necesară o analiză aprofundată a definițiilor termenilor utilizați.

4.2 În plus, CESE consideră că este indispensabilă stabilirea unor criterii pentru planificarea, efectuarea, monitorizarea și raportarea inspecțiilor, păstrându-se un grad de flexibilitate suficient pentru efectuarea activităților de inspecție cu caracter specific. Ar trebui creat un sistem de raportare care să fie cât mai simplu și mai clar cu putință, astfel încât să se obțină date comparabile privind funcționarea sistemelor de inspecție și realizarea obiectivelor menite să asigure o respectare mai riguroasă a legislației de mediu.

4.3 În ceea ce privește sistemul de gestionare a activităților de inspecție, ar trebui să se recomande recurgerea la metodele de management moderne, pe care anumite state le-au folosit cu

bune rezultate vizibile. Acestea contribuie la concentrarea activităților de inspecție în domenii decisive, importante din punctul de vedere al protecției mediului, la îmbunătățirea planificării și ar putea contribui totodată la îmbunătățirea durabilă a protecției mediului.

4.4 CESE susține necesitatea uniformizării accesului la informație în conformitate cu dispozițiile comunitare în vigoare privind respectarea unui nivel specific de acces la informație în statele membre. Ar trebui ca informațiile comunicate să nu afecteze eficiența activităților de inspecție și să ofere o vedere de ansamblu asupra realităților constatate prin inspecții, a măsurilor corective adoptate și a modului de aplicare a acestora.

4.5 CESE împărtășește opinia Comisiei, conform căreia cadrul general pentru sistemele de inspecții de mediu din statele membre ar trebui să se prezinte sub forma unei recomandări. Având în vedere caracterul general și descriptiv al criteriilor, se pare că nu este necesar ca acestea să fie transformate în cerințe obligatorii din punct de vedere juridic. Totuși, pentru a îmbunătăți punerea în aplicare a recomandării și pentru a-i spori eficiența, aceasta ar trebui modificată.

4.6 În afară de aceasta, prezentul aviz se sprijină pe faptul că numeroase acte legislative comunitare în vigoare și în curs de elaborare prevăd condiții și criterii specifice unui anumit domeniu pentru efectuarea inspecțiilor. Actele legislative privind activitățile de inspecție, în special amplexarea și metodologia acestora, sunt obligatorii din punct de vedere juridic în toate statele membre.

4.7 CESE consideră că, pentru a se consolida cooperarea internațională, este esențială susținerea proiectului IMPEL, care a permis elaborarea unui număr mare de documente orientative pentru planificarea și efectuarea inspecțiilor. În afară de aceasta, în cadrul acestui proiect, au avut loc schimburi de informații și de experiență între inspectorii. Activitățile specializate efectuate în cadrul proiectului IMPEL pot avea o contribuție substanțială, în special prin intermediul unor proiecte specifice, pe modelul realizărilor anterioare. Rețeaua IMPEL ar putea juca un rol util în promovarea de acțiuni de formare comună și de dezvoltare profesională. De asemenea, ar fi util să se creeze o unitate centrală de colectare a datelor statistice obținute la scară europeană, precum și instrumente de informare privind inspecțiile și modalitățile de efectuare a acestora în Europa.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind produsele alimentare destinate unei alimentații speciale (reformare)

COM(2008) 3 final — 2008/0003 (COD)

(2008/C 211/11)

La 30 ianuarie 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind produsele alimentare destinate unei alimentații speciale (reformare).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător, iar acesta a făcut deja obiectul avizului său adoptat la 17 septembrie 1986 ⁽¹⁾ și în avizul CESE 848/2004, adoptat la 2 iunie 2004 ⁽²⁾, în cea de a 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul a hotărât, cu 148 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 3 abțineri, să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus și să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentele menționate anterior.

Avizul Comitetului privind procedura de reglementare cu control se află în prezent în curs de elaborare [COM(2007) 741 final, COM(2007) 822 final, COM(2007) 824 final și COM(2008) 71 final].

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind produsele alimentare destinate unei alimentații speciale (JO C 328, 22.12.1986, p. 9).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind produsele alimentare destinate unei alimentații speciale (versiune codificată) — COM(2004) 290 final (JO C 241, 28.9.2004, p. 23).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind adaptarea la procedura de reglementare cu control — propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 338/97 privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei

COM(2008) 104 final — 2008/0042 (COD)

(2008/C 211/12)

La 17 martie 2008, în conformitate cu articolul 175 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Adaptarea la procedura de reglementare cu control — propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 338/97 privind protecția speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător, iar acesta a făcut deja obiectul avizului său adoptat la 26 mai 1992 (*), în cea de a 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul a hotărât, cu 146 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 2 abțineri, să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus și să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentul menționat anterior.

Avizul CESE privind procedura de reglementare cu control se află în faza de pregătire [COM(2007) 741 final, COM(2007) 822 final, COM(2007) 824 final și COM(2008) 71 final].

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Avizul privind propunerea de regulament al Consiliului (CEE) de stabilire a dispozițiilor privind deținerea de specimene ale faunei și florei sălbatice și comerțul cu acestea, JO C 223, 31.8.1992, p. 19.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind adaptarea la procedura de reglementare cu control — propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 79/409/CEE a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice, în ceea ce privește implementarea competențelor de executare conferite Comisiei

COM(2008) 105 final — 2008/0038 (COD)

(2008/C 211/13)

La 10 martie 2008, în conformitate cu articolul 175 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Adaptarea la procedura de reglementare cu control — propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 79/409/CEE a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice, în ceea ce privește implementarea competențelor de executare conferite Comisiei.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător, iar acesta a făcut deja obiectul avizului său anterior adoptat la 25 mai 1977 (*) și în avizul CESE 196/1995, adoptat la 5 septembrie 1994 (**), în cea de a 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul a hotărât, cu 143 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri, să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus și să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentele menționate anterior.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind procedura de reglementare cu control este în curs de elaborare [COM(2007) 741 final, COM(2007) 822 final, COM(2007) 824 final și COM(2008) 71 final].

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Avizul Comitetului Economic și Social privind propunerea de directivă a Consiliului privind conservarea păsărilor JO C 152, 29.6.1977, p. 3.

(**) Avizul privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice (94/C 393/19) — JO C 393, 31.12.1994, p. 93.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 999/2001 (de stabilire a unor reglementări pentru prevenirea, controlul și eradicarea anumitor forme transmisibile de encefalopatie spongiformă) în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei

COM(2008) 53 final — 2008/0030 (COD)

(2008/C 211/14)

La 22 februarie 2008, în conformitate cu articolul 152 alineatul (4) litera (b) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 999/2001 (de stabilire a unor reglementări pentru prevenirea, controlul și eradicarea anumitor forme transmisibile de encefalopatie spongiformă) în ceea ce privește competențele de executare conferite Comisiei.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător, iar acesta a făcut deja obiectul avizului său anterior adoptat la 7 iulie 1999 (*) și în avizul CESE 249/2005, adoptat la 9 martie 2005 (**), în cea de a 444-a sesiune plenară din 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul a hotărât, cu 154 voturi pentru, 0 voturi împotrivă și 2 abțineri, să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus și să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentele menționate anterior.

Avizul Comitetului privind procedura de reglementare cu control este în curs de elaborare [COM(2007) 741 final, COM(2007) 822 final, COM(2007) 824 final și COM(2008) 71 final].

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

(*) Avizul Comitetului Economic și Social privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor reglementări pentru prevenirea și controlul anumitor forme transmisibile de encefalopatie spongiformă — JO C 258, 10 septembrie 1999, p. 19 (versiunea în limba engleză).

(**) Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) 999/2001 de stabilire a unor reglementări pentru prevenirea, controlul și eradicarea anumitor forme transmisibile de encefalopatie spongiformă — COM(2004) 775 final — JO C 234, 22 septembrie 2005, pp. 26-27 (versiunea în limba engleză).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Către principii comune ale flexisecurității: locuri de muncă mai multe și mai bune prin flexibilitate și securitate

COM(2007) 359 final

(2008/C 211/15)

La 27 iunie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Către principii comune ale flexisecurității: locuri de muncă mai multe și mai bune prin flexibilitate și securitate.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 aprilie 2008. Raportor: dl Thomas Janson, coraportor: dl Christian Ardhe.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 147 voturi pentru, 1 vot împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută contribuțiile Parlamentului European, ale Consiliului și ale partenerilor sociali europeni la dezbaterea privind flexicuritatea. Într-o lume aflată în continuă schimbare, este esențial să se discute modul în care echilibrul dintre flexibilitate și securitate la nivelul UE și al statelor membre poate contribui la crearea de locuri de muncă mai multe și mai bune.

1.1.1 CESE a subliniat deja faptul că noțiunea de flexicuritate nu înseamnă reducerea unilaterală și nelegitimă a drepturilor lucrătorilor. Partenerii sociali au solicitat deja statelor membre să revizuiască și, dacă este necesar, să adapteze legislația muncii, sistemele de protecție a locurilor de muncă și, împreună cu partenerii sociali, practica negocierii colective „pentru a asigura un echilibru optim între flexibilitate și securitate în toate raporturile de muncă, pentru a asigura un nivel de securitate adecvat lucrătorilor, indiferent de tipul de contract pe baza căruia sunt angajați, pentru a lupta împotriva segmentării piețelor de muncă”.

1.2 Discuțiile privind flexicuritatea au antrenat, de asemenea, dezbateri în statele membre și acțiuni concertate în unele dintre acestea. Acest fapt subliniază importanța implicării active a partenerilor sociali în dezbateri și în procesul decizional.

1.3 CESE subliniază faptul că flexicuritatea nu poate fi analizată separat de provocările cu care se confruntă Uniunea Europeană. Globalizarea, dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii, provocarea demografică, precum și problemele de mediu influențează piața europeană a forței de muncă. Flexicuritatea ar trebui să facă parte din răspunsul la aceste tendințe și presiuni externe și interne, având ca scop crearea unui echilibru just între lucrători și angajatori.

1.4 CESE consideră că Europa ar trebui să se concentreze asupra capacității sale de inovare, asupra calității ridicate a produselor și serviciilor sale, asupra forței de muncă bine pregă-

tite și asupra modelului social și, în același timp, ar trebui să concureze în domeniul calității cu concurenții săi la nivel mondial. Acest fapt ar trebui să se reflecte în liniile directoare privind ocuparea forței de muncă. CESE dorește să asiste la modificarea acestor linii directoare pe baza discuțiilor privind flexicuritatea și, în special, în ceea ce privește calitatea locurilor de muncă.

1.5 În final, Comitetul face unele recomandări cu privire la punerea în aplicare a flexicurității:

- recomandă Comisiei să țină seama de diferitele contribuții și puncte de vedere privind comunicarea sa și să consulte partenerii sociali din statele membre la toate nivelurile;
- încurajează Comisia să monitorizeze procesul de punere în aplicare și să creeze o platformă pentru schimbul de bune practici care să includă partenerii sociali; susține implicarea activă a partenerilor sociali în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor de flexicuritate în statele membre, în toate etapele acestui proces;
- subliniază importanța încrederii reciproce între actorii implicați;
- subliniază faptul că politicile macroeconomice adecvate care să încurajeze creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, împreună cu un mediu de afaceri favorabil care să realizeze și să susțină întregul potențial de creștere reprezintă importante condiții prealabile pentru buna funcționare a flexicurității; încurajează statele membre și Uniunea Europeană să creeze și să mențină un cadru legal simplu, transparent și previzibil, care să favorizeze adaptabilitatea și să consolideze drepturile salariaților, să asigure respectarea lor și posibilitatea de a fi apărute în justiție și să promoveze, pe tot cuprinsul Uniunii, un cadru juridic stabil pentru negociere colectivă și dialog social, atunci când aceste state pun în aplicare flexicuritatea;

- subliniază că sistemele generale de protecție socială pot îmbunătăți mobilitatea, garantând că lucrătorii nu sunt defavorizați când se confruntă cu schimbări pe plan profesional; respectarea reglementărilor naționale și comunitare privind informarea și consultarea lucrătorilor este importantă pentru anticiparea schimbărilor și atenuarea consecințelor acestora; subliniază importanța alocării de resurse economice pentru flexibilitate, inclusiv pentru ajutorul public și privat acordat salariaților care sunt pe cale să-și schimbe locul de muncă;
- pune accentul pe necesitatea ca toate politicile relevante să se consolideze reciproc;
- dorește o abordare integrată, pe mai multe niveluri; având în vedere caracterul multidimensional al flexibilității, este important să se depună eforturi în vederea integrării diferitelor niveluri politice;
- susține că ar trebui avute în vedere noi riscuri și că, în punerea în aplicare a flexibilității, ar trebui recompensate tranzițiile fără a fi eliminate însă, sistematic, contractele de muncă pe perioadă nedeterminată;
- consideră că Comisia ar trebui să prevadă, în următorii cinci ani, evaluarea practicilor flexibilității în statele membre și, în special, a efectelor acestora asupra nivelului de ocupare a forței de muncă atât în fiecare țară, cât și la nivel comunitar.

2. Context

2.1 Flexibilitatea a fost în permanență luată în discuție încă de la adoptarea primelor linii directoare privind ocuparea forței de muncă. Totuși, dezbaterile actuale au început în ianuarie 2006 cu o ședință informală a Consiliului privind flexibilitatea. Consiliul European de primăvară din 2006 a cerut statelor membre să acorde o atenție specială provocării esențiale a „flexibilității”. La două summituri sociale tripartite, în legătură cu summiturile europene din decembrie 2006 și martie 2007, s-a discutat problema flexibilității. Comisia a publicat o comunicare privind flexibilitatea în iunie 2007, care a fost discutată și prelucrată în Parlamentul European și Consiliu, iar decizia Consiliului a fost adoptată în unanimitate. Mai mult, în octombrie 2007, partenerii sociali au elaborat o analiză comună a provocărilor esențiale cu care se confruntă piețele europene ale forței de muncă, inclusiv recomandări privind flexibilitatea. CESE salută toate contribuțiile și, în special, analiza comună a partenerilor sociali europeni ⁽¹⁾.

2.2 Discuțiile privind flexibilitatea au antrenat, de asemenea, dezbateri în statele membre și, recent, acțiuni concertate în unele dintre acestea. CESE salută aceste discuții și activități, însă subliniază că este esențial ca partenerii sociali să se implice activ în dezbateri și în procesul decizional.

⁽¹⁾ „Provocări esențiale cu care se confruntă piețele europene ale forței de muncă: o analiză comună a partenerilor sociali europeni”, octombrie 2007. URL: http://www.ceep.eu/media/right/publications/key_market_challenges_facing_european_labour_markets.

2.3 Considerând că avizul CESE privind flexibilitatea adoptat în iulie 2007 ⁽²⁾ este încă valabil, prezentul aviz are următoarele obiective:

- prezentarea punctelor de vedere ale CESE cu privire la aspecte importante, pentru a facilita punerea în aplicare a flexibilității în statele membre și a analiza consecințele acesteia asupra politicilor UE;
- menținerea punctelor de vedere ale CESE privind rolul esențial al partenerilor sociali și evidențierea suplimentară a rolului societății civile în acest proces.

3. Punerea în aplicare a flexibilității

3.1 CESE salută diferitele contribuții la dezbaterile privind flexibilitatea. Într-o lume aflată în continuă schimbare, este esențial să se discute modul în care echilibrul dintre flexibilitate și securitate la nivelul UE și al statelor membre poate contribui la crearea de locuri de muncă mai multe și mai bune.

3.2 Provocări pentru piața forței de muncă

3.2.1 Flexibilitatea nu poate fi analizată separat de provocările cu care se confruntă Uniunea Europeană. Globalizarea, dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii și provocarea demografică influențează piața europeană a forței de muncă. CESE ar dori totuși să adauge faptul că provocările legate de mediu pot și ele influența piețele forței de muncă. Flexibilitatea ar trebui să facă parte din răspunsul la aceste tendințe și presiuni externe și interne, urmărind un echilibru corect între progresul social, economic și cel în materie de mediu.

3.2.2 CESE este de părere că provocările legate de mediu vor afecta piețele europene ale forței de muncă. Acest fapt va spori presiunea de a economisi energie și de a introduce sisteme pentru un mediu mai durabil. Însă acestea pot, de asemenea, să accelereze procesul de inovare tehnologică, proces care contribuie la creșterea economică și a nivelului de ocupare a forței de muncă.

3.2.3 Comitetul a observat că schimbările climatice pot accentua dezechilibrele și discrepanțele sociale actuale ⁽³⁾, atât în cadrul UE, cât și în alte părți ale lumii. De asemenea, a remarcat că obiectivul trebuie să constea în a gestiona adaptarea și a realiza atenuarea, fără a produce șomaj și dezechilibru social ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Avizul CESE din 11 iulie 2007 privind flexibilitatea (negocierea colectivă și rolul dialogului social). Raportor: dl Janson (JO C 256, 27.10.2007).

⁽³⁾ A se vedea <http://www.etuc.org/a/3356> *Climate change and employment*

⁽⁴⁾ Avizul CESE din 24 octombrie 2007 privind schimbările climatice și Strategia de la Lisabona. Raportor: dl Ehnmark (NAT/362, JO C 44, 16.2.2008), punctul 1.11.

3.2.4 Globalizarea și integrarea piețelor care rezultă din aceasta afectează piețele europene ale forței de muncă. Modelele de consum, producție și investiții se schimbă. Aceste tendințe nu sunt nici inevitabile, nici imposibil de influențat sau de modelat. Legislația privind sănătatea, siguranța și drepturile lucrătorilor îmbunătățește viața profesională și modelează normele mondiale. Standardele în materie de produse pot spori competitivitatea, acordând atenție adaptabilității întreprinderilor. Cu toate acestea, piețele europene ale forței de muncă vor trebui să se adapteze pentru a face față provocărilor unei lumi globalizate. În multe privințe, Europa a beneficiat de pe urma globalizării. Piața unică a contribuit la crearea în UE de întreprinderi competitive pe plan mondial. În consecință, UE a putut comercializa produse și servicii de cea mai mare valoare.

3.2.5 Globalizarea și schimbările tehnologice nu au subminat creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă în Europa. În perioada 1995-2005, UE a asistat la o creștere netă a ocupării forței de muncă, creându-se 18,5 milioane de locuri de muncă. Numărul de locuri de muncă pierdute din cauza adaptării comerciale este mic în comparație cu rata generală de creare de locuri de muncă în economie. Într-adevăr, deschiderea comercială poate spori posibilitățile de ocupare a forței de muncă, astfel cum au arătat evoluțiile recente din Uniunea Europeană.

3.2.6 Însă globalizarea poate, de asemenea, duce la creșterea vulnerabilității. Întreprinderile sunt expuse la o concurență mai mare. Locurile de muncă anterior considerate protejate sunt acum expuse concurenței internaționale. Servicii care timp de mulți ani au fost considerate locale pot fi acum furnizate în afara granițelor. Restructurările au loc mai frecvent și într-un ritm accelerat. Atunci când lucrătorii care își pierd locul de muncă din cauza evoluției comerciale sunt reangajați, primesc de obicei un salariu mai mic. De aceea mulți consideră că globalizarea înseamnă scăderea veniturilor odată cu mutarea către noi locuri de muncă. De fapt, ponderea salariilor în economie a scăzut. Partenerii sociali au remarcat, de asemenea, că, în comparație cu SUA, UE a creat mai multe locuri de muncă în sectoare cu o mai mică creștere a productivității, în timp ce ocuparea forței de muncă în sectoare cu productivitate ridicată a scăzut ⁽⁵⁾.

3.2.7 Schimbările de pe piața muncii au dus la creșterea ponderii muncii cu fracțiuni de normă și pe perioadă determinată. Este posibil ca aceste tipuri de locuri de muncă să fi contribuit la facilitarea intrării pe piața forței de muncă și la creșterea ratei ocupării forței de muncă în Europa. Însă lucrătorii angajați temporar au tendința de a fi mai puțin productivi, beneficiază de mai puțină formare pe cheltuiela angajatorului ⁽⁶⁾ și sunt mai expuși la accidente de muncă ⁽⁷⁾. Aceștia riscă, de asemenea, să rămână mereu în locuri de muncă temporare. Puțin mai mult de jumătate dintre lucrătorii care au contracte temporare ajung să aibă un contract pe perioadă nedeterminată după 6 ani, față de

mai mult de trei sferturi dintre cei care au început prin contracte pe perioadă nedeterminată ⁽⁸⁾.

3.2.8 Pentru a face față provocărilor demografice, este necesar să se creeze noi servicii și posibilități de angajare în domeniul îngrijirii copiilor și a persoanelor în vârstă, de exemplu. În acest context, este necesar și ca UE să îmbunătățească organizarea muncii, egalitatea de gen și echilibrul între viața profesională și cea privată.

3.2.9 În multe țări ale Uniunii Europene, a existat tendința de a slăbi politica fiscală în perioadele favorabile și de a o înăspri în perioadele mai puțin favorabile ale ciclului economic. Acest lucru s-a întâmplat, în special, în țările mai mari din zona euro. În plus, în mai multe state europene datoria publică rămâne ridicată din cauza îmbătrânirii populației ⁽⁹⁾.

3.3 Strategia de ocupare a forței de muncă și flexicuritatea

3.3.1 Atunci când statele membre vor pune în aplicare politicile de flexicuritate, liniile directe privind ocuparea forței de muncă le vor oferi indicații cu privire la tipul de piață a forței de muncă și de economie pe care Europa ar trebui să îl aibă în vedere. Opinia CESE cu privire la acest aspect este clară: Europa ar trebui să se concentreze asupra capacității sale de inovare, asupra calității ridicate a produselor și serviciilor sale, asupra forței de muncă bine pregătite și asupra modelului său social; aceasta ar trebui să concureze în domeniul calității cu concurenții săi la nivel mondial și nu să intre într-o întrecere pentru cele mai mici salarii și standarde sociale, în care Europa este menită să piardă ⁽¹⁰⁾.

3.3.2 Unele linii directe privind ocuparea forței de muncă ar putea reprezenta fundamentul pentru o discuție asupra flexicurității. CESE ar dori să asiste la schimbarea liniilor directe în urma recomandărilor sale, în special în ceea ce privește calitatea locurilor de muncă, astfel cum a declarat în avizul său privind orientările pentru ocuparea forței de muncă ⁽¹¹⁾.

3.3.3 În mai multe rânduri, CESE a comentat pe marginea procesului revizuit de la Lisabona și a noilor linii directe privind ocuparea forței de muncă ⁽¹²⁾. Comitetul a primit cu interes noua abordare integrată și ciclul multianual, însă a arătat, de asemenea, că:

— în unele domenii, există discrepanțe între liniile directe generale de politică economică și liniile directe privind ocuparea forței de muncă;

⁽⁸⁾ Analiza comună (a se vedea nota de subsol 1).

⁽⁹⁾ Idem.

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE din 13 septembrie 2006 privind calitatea vieții profesionale, productivitatea și ocuparea forței de muncă în contextul globalizării și al provocărilor demografice. Raportor: dna Engelen-Kefer (JO C 318, 23.12.2006), punctul 1.1.

⁽¹¹⁾ „Orientări pentru ocuparea forței de muncă” (SOC/303). Raportor: dl Greif (programat pentru adoptare în martie 2008). Noua serie de orientări pentru ocuparea forței de muncă pentru 2008-2010 propuse de Comisie în decembrie 2007 este identică cu pachetul anterior (2005-2008).

⁽¹²⁾ Avizul CESE din 31 mai 2005 privind liniile directe privind ocuparea forței de muncă: 2005-2008, raportor: dl Malosse (JO C 286, 17.11.2005); Avizul CESE din 17 mai 2006 privind liniile directe privind ocuparea forței de muncă, raportor: dl Greif (JO C 195, 18.8.2006); Avizul CESE din 24 aprilie 2007 privind liniile directe ale politicilor de ocupare a forței de muncă, raportor: dna O'Neill (JO C 168, 20.7.2007).

⁽⁵⁾ A se vedea nota de subsol 1.

⁽⁶⁾ Evaluarea impactului politicilor în domeniul pieței forței de muncă asupra productivității: o abordare a diferențelor (Assessing the impact of labour market policies on productivity: a difference-in-differences approach). Documentele de lucru ale OCDE privind problemele sociale, ocuparea forței de muncă și migrația, nr. 54, 2007. URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/27/20/38797288.pdf> (document disponibil numai în limba engleză).

⁽⁷⁾ Studiul european privind condițiile de muncă (Fundatia europeană pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă).

- succesul depinde înainte de toate de asumarea cu seriozitate a responsabilităților de către statele membre și de punerea în practică efectivă a priorităților stabilite la nivel național de către acestea;
- parlamentele naționale, partenerii sociali și societatea civilă trebuie să se implice cu adevărat în toate etapele coordonării politicii de ocupare a forței de muncă.

3.3.4 CESE a arătat, de asemenea, că unul din factorii-cheie pentru reușita programelor naționale de reformă este implicarea cât se poate de largă a tuturor actorilor sociali relevanți — în special partenerii sociali — în fiecare etapă a procesului, precum și că rolul partenerilor sociali trebuie consolidat⁽¹³⁾. De asemenea, Comitetul ar dori să sublinieze importanța consultării consiliilor economice și sociale naționale în acest cadru.

3.4 Conceptul de flexicuritate

3.4.1 Flexicuritatea poate juca un rol major în atingerea obiectivelor Strategiei de la Lisabona reinnoite, creând un cadru pentru reformele naționale și opțiunile de politică. Cu toate acestea, nici conceptul de flexicuritate, nici componentele acesteia nu sunt noi. Primele linii directoare privind ocuparea forței de muncă, adoptate în contextul strategiei europene de ocupare a forței de muncă din 1998, solicitau deja partenerilor sociali să discute pentru a ajunge la un echilibru între flexibilitate și securitate.

3.4.2 CESE dorește să sublinieze faptul că nu există o soluție unică pentru toți și că proporția adecvată a măsurilor poate varia de la un stat membru la altul. CESE a insistat deja asupra faptului că dezbaterile pe această temă s-a limitat, până în prezent, în principal la flexibilitatea externă în creștere și la modulurile de compensare a acestei creșteri prin consolidarea politicilor în materie de piață a forței de muncă și a dispozițiilor în materie de protecție socială. În schimb, obiectivul ar trebui să fie concentrarea pe alte dimensiuni pentru a îmbunătăți posibilitatea creării de situații avantajoase pentru toți cei implicați⁽¹⁴⁾. Flexicuritatea presupune, de asemenea, stabilirea echilibrului privind drepturile și obligațiile angajatorilor și lucrătorilor, acolo unde este necesară negocierea unor pachete juste și echilibrate⁽¹⁵⁾.

3.4.3 Flexicuritatea este utilizată, printre alții, de către Comisie la evaluarea planurilor naționale de reformă și de către Președinție atunci când se discută provocările de pe piața muncii. Aceasta a devenit un cadru pentru evaluarea piețelor forței de muncă din statele membre. Comisia trebuie să ia în considerare toate evoluțiile și contribuțiile recente. Pentru a evalua diferitele condiții preliminare, adesea foarte complexe, din diversele state membre, este esențială o strânsă cooperare cu părțile interesate respective. Partenerii sociali trebuie consultați înainte ca guvernele să-și prezinte planurile naționale de reformă.

⁽¹³⁾ Avizul CESE din 17 mai 2006 privind liniile directoare privind ocuparea forței de muncă. Raportor: dl Greif (JO C 195, 18.8.2006).

⁽¹⁴⁾ Avizul CESE din 11 iulie 2007 privind flexicuritatea (negocierea colectivă și rolul dialogului social). Raportor: dl Janson (JO C 256, 27.10.2007), punctul 1.1.

⁽¹⁵⁾ Ibid., punctul 4.1.

3.5 Componentele punerii în aplicare a flexicurității

3.5.1 CESE a subliniat deja faptul că noțiunea de flexicuritate nu înseamnă reducerea unilaterală și nelegitimă a drepturilor lucrătorilor, o idee pe care CESE o respinge⁽¹⁶⁾. Partenerii sociali europeni⁽¹⁷⁾ au solicitat statelor membre să revizuiască și, dacă este necesar, să adapteze legislația muncii, sistemele de protecție a locurilor de muncă și, împreună cu partenerii sociali, practica de negociere colectivă pentru:

- „a asigura un echilibru optim între flexibilitate și securitate pentru toate raporturile dintre angajatori și angajați;
- a oferi un nivel de securitate adecvat lucrătorilor angajați cu orice tip de contract pentru a soluționa problema piețelor de muncă segmentate;
- a dezvolta măsuri complementare de securitate a locului de muncă prin promovarea tranziției către locuri de muncă productive și profitabile;
- a spori siguranța juridică și transparența atât pentru angajator, cât și pentru angajați, cu privire la domeniul de aplicare, întinderea și aplicarea legislației muncii;
- a pune în aplicare și a respecta la nivel național principiile și reglementările din directivele sociale europene, inclusiv cele care derivă dintr-un acord-cadru între partenerii sociali europeni, precum și principiile de bază privind tratamentul egal și nediscriminatoriu;
- a promova raporturi stabile între angajator și angajat și practici durabile pe piața forței de muncă;
- a organiza cadrul de dezvoltare a practicilor privind locul de muncă, pentru îmbunătățirea echilibrului dintre viață și muncă, promovând în acest fel utilizarea deplină a potențialului productiv al forței de muncă europene.”

3.5.2 Comitetul este de acord cu importanța strategiilor cuprinzătoare privind învățarea pe tot parcursul vieții și a unor investiții mai mari în resursele umane ca factori fundamentali pentru îndeplinirea Obiectivelor de la Lisabona. Cu toate acestea, cifrele Eurostat arată că nu s-a înregistrat niciun progres sau un progres foarte scăzut în ceea ce privește creșterea gradului de participare a lucrătorilor la învățarea pe tot parcursul vieții. Importanța acesteia pentru îmbunătățirea competențelor lucrătorilor, a oportunităților profesionale și a productivității a fost subliniată în mai multe avize recente ale CESE. Deși au existat multe promisiuni în trecut cu privire la învățarea pe tot parcursul vieții, în practică mai sunt încă multe de făcut de către statele membre și alți actori implicați. În anul 2002, partenerii sociali europeni au căzut de acord asupra unui cadru de acțiuni pentru dezvoltarea competențelor și a calificărilor pe tot parcursul vieții.

⁽¹⁶⁾ Ibid., punctul 1.4.

⁽¹⁷⁾ A se vedea nota de subsol 1.

3.5.3 CESE ar argumenta că sistemele incluzive de protecție socială, combinate cu politici active privind piața forței de muncă îmbunătățesc șansele de găsire a unui loc de muncă adecvat și încurajează inovația și sporirea productivității în industriile vulnerabile, care sunt fundamentale pentru competitivitatea viitoare a Europei. Un element important al flexibilității îl constituie ajutoarele de șomaj cu rate de înlocuire ridicate, care sunt eficiente și orientate către angajare, oferind posibilități suplimentare pentru găsirea unui loc de muncă de calitate, sporind în același timp securitatea locului de muncă. De aceea, nu este vorba numai despre a oferi niveluri de înlocuire „adecvate”, ci și de a asigura menținerea un nivel de trai corespunzător și în același timp durabil, precum și de a face legătura cu strategii de activare și cu servicii de ocupare a forței de muncă de înaltă calitate.

3.5.4 CESE a subliniat anterior importanța egalității de gen ⁽¹⁸⁾. Ar trebui să se pună în aplicare politici care să reconcilieze viața profesională, cea privată și cea familială, precum și măsuri care să permită atât bărbaților, cât și femeilor să-și realizeze potențialul profesional și să devină independenți din punct de vedere economic. CESE încurajează Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați să monitorizeze flexibilitatea din această perspectivă.

3.5.5 Mobilitatea geografică și profesională a lucrătorilor este un instrument necesar pentru asigurarea unor piețe eficiente ale forței de muncă și pentru a atenua discrepanța dintre cererea și oferta de muncă, reducând blocajele din anumite sectoare și profesii. Mobilitatea geografică poate contribui la creșterea convergenței condițiilor de muncă și de viață. În plus, mobilitatea geografică și ocupațională are, de asemenea, un impact semnificativ asupra creșterii și a nivelului ocupării forței de muncă. În ultimii ani, statele membre cu cele mai înalte niveluri generale de mobilitate au înregistrat în același timp o creștere economică puternică și o scădere — uneori semnificativă — a ratei șomajului. Aceasta arată că există o legătură între nivelul de mobilitate și performanțele ridicate la nivel economic și la nivelul pieței forței de muncă.

3.6 Flexibilitatea și diferitele părți interesate

3.6.1 CESE subliniază importanța dialogului social și a implicării active a partenerilor sociali la toate nivelurile relevante în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor de flexibilitate ⁽¹⁹⁾. Astfel cum a arătat CESE în avizul său anterior, consolidarea sistemelor de relații industriale la nivel european și național este esențială pentru orice discuție pe marginea flexibilității.

3.6.2 Flexibilitatea necesită un climat de încredere și de dialog larg între toate părțile interesate, în care acestea sunt pregătite să-și asume responsabilitatea schimbării în vederea elaborării de politici echilibrate din punct de vedere social. Aceasta include, de asemenea, posibilitatea de a monitoriza și a evalua punerea în aplicare, precum și rezultatele politicilor.

⁽¹⁸⁾ Avizul CESE din 11 iulie 2007 privind flexibilitatea (negocierea colectivă și rolul dialogului social). Raportor: dl Janson (JO C 256, 27.10.2007).

⁽¹⁹⁾ Ibid., punctul 4.1.

3.6.3 Societatea civilă joacă, de asemenea, un rol în punerea în aplicare a flexibilității. ONG-urile sociale oferă servicii fundamentale persoanelor supuse riscurilor sau care sunt marginalizate și contribuie la reconcilierea vieții de familie cu cea profesională. Asociațiile educative încurajează și oferă posibilitatea învățării pe tot parcursul vieții pentru adulți. Societatea civilă organizată poate contribui la creșterea calității locurilor de muncă și atenuează provocările cu care se confruntă grupurile cele mai vulnerabile discriminate pe piața europeană a forței de muncă, cum ar fi tinerii, persoanele în vârstă, femeile, migranții și persoanele cu handicap.

4. Recomandări

4.1 CESE solicită Comisiei să țină seama de diferitele contribuții și puncte de vedere privind comunicarea sa, precum și de alte evoluții recente. Statele membre și partenerii sociali la toate nivelurile au, de asemenea, un rol în modelarea noțiunii de flexibilitate atunci când este pusă în aplicare. Acest lucru este esențial deoarece flexibilitatea este utilizată în procesul de evaluare a programelor naționale de reformă ale statelor membre.

4.2 Atunci când statele membre integrează principiile comune în programele lor naționale de reformă, realizând o combinație de politici naționale în conformitate cu practicile și condițiile existente, CESE încurajează Comisia să monitorizeze întregul proces și să stabilească o platformă pentru schimbul de bune practici și analiza comparativă, incluzând în special partenerii sociali, dar și societatea civilă organizată. Așadar, CESE salută înființarea de către Comisie a Misiunii pentru flexibilitate, însărcinată cu informarea.

4.3 CESE sprijină implicarea activă a partenerilor sociali în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor de flexibilitate, în toate etapele procesului. CESE a subliniat anterior necesitatea unui „dialog social susținut și dinamic, în cadrul căruia partenerii sociali participă activ și pot negocia, pot influența și pot să-și asume răspunderea pentru definirea, componentele și evaluarea rezultatelor flexibilității” ⁽²⁰⁾.

4.4 Încrederea reciprocă între toți actorii implicați este foarte importantă. Societatea civilă organizată poate juca un rol important în sporirea încrederii, precum și în sprijinirea celor care se află cel mai departe de piața forței de muncă.

4.5 Politicile macroeconomice adecvate care să încurajeze creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, împreună cu un mediu de afaceri favorabil care să realizeze și să susțină întregul potențial de creștere reprezintă importante condiții prealabile pentru buna funcționare a flexibilității.

⁽²⁰⁾ Avizul CESE din 11 iulie 2007 privind flexibilitatea (negocierea colectivă și rolul dialogului social). Raportor: dl Janson (JO C 256, 27.10.2007), punctul 1.3.

4.6 CESE încurajează statele membre și Uniunea Europeană să creeze și să mențină un cadru legal simplu, transparent și previzibil, care să favorizeze adaptabilitatea și să consolideze drepturile salariaților, să asigure respectarea lor și posibilitatea de a fi apărute în justiție și să promoveze, pe tot cuprinsul Uniunii, un cadru juridic stabil pentru negociere colectivă și dialog social, atunci când aceste state pun în aplicare flexibilitatea. La baza tuturor modelelor de flexibilitate se află o politică capabilă să garanteze un nivel ridicat de protecție socială, asumarea responsabilității de către serviciile publice finanțate corespunzător și un cadru juridic stabil pentru negocierea colectivă și dialogul social. În acest cadru, legislația UE și standardele de muncă ale OIM, fiind transparente și previzibile, reprezintă baze importante.

4.7 Sistemele generale de protecție socială pot îmbunătăți mobilitatea, garantând că lucrătorii nu sunt defavorizați atunci când se confruntă cu schimbări pe plan profesional. Respectarea reglementărilor naționale și comunitare privind informarea și consultarea lucrătorilor este importantă în vederea anticipării schimbărilor și a atenuării consecințelor acestora. CESE a propus, într-un aviz anterior, revizuirea Directivei privind consiliile europene ale lucrătorilor ⁽²¹⁾, iar Comisia a lansat de curând cea de-a doua etapă a consultării, care oferă partenerilor sociali ocazia de a începe negocierile în vederea revizuirii legislației existente. Comitetul încurajează, de asemenea, Consiliul și Comisia să încerce să rezolve problema legislației în curs de adoptare în materie socială.

4.8 CESE subliniază importanța alocării de resurse economice pentru flexibilitate. Punerea în aplicare a flexibilității fără a investi în consolidarea instituțiilor, în politici active în domeniul pieței forței de muncă și în învățarea pe tot parcursul vieții

nu va duce la crearea unei piețe a forței de muncă de înaltă calitate. Aceasta ar include extinderea protecției sociale la locurile de muncă precare. Politicile ar trebui să se concentreze pe integrarea pe piața muncii a femeilor, tinerilor și persoanelor în vârstă. Flexibilitatea ar trebui aplicată printr-o abordare holistică și consecventă. În acest sens, este esențială alocarea de resurse adecvate pentru fondurile europene precum Fondul Social European (FSE) și Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR).

4.9 CESE subliniază faptul că toate politicile relevante ar trebui să se consolideze reciproc. Creșterea economică, locurile de muncă, coeziunea socială și mediul sunt la fel de importante și se susțin reciproc. Creșterea durabilă depinde de aspirații mai înalte cu privire la protecția socială și la îmbunătățirea mediului.

4.10 CESE dorește o abordare integrată, pe mai multe niveluri. Având în vedere caracterul multidimensional al flexibilității, este important să se depună eforturi în vederea integrării diferitelor niveluri ale politicilor. Pentru a îmbunătăți coeziunea economică și socială este nevoie de o politică mai coerentă pentru abordarea acestei probleme, precum și de o interacțiune crescută între diferiții actori și diferitele niveluri.

4.11 CESE argumentează că ar trebui să se țină seama de noile riscuri și că tranzițiile ar trebui recompensate în punerea în aplicare a flexibilității. Globalizarea va spori riscurile pentru lucrători și întreprinderi. Luarea în considerare a acestor noi riscuri este esențială pentru a face față provocării pe care o constituie globalizarea. Promovarea mobilității profesionale într-un mod pozitiv, de înaltă calitate, prin investiția în resursele umane și îmbunătățirea portabilității drepturilor, este de o importanță crucială.

Bruxelles, 22 aprilie 2008.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²¹⁾ Avizul CESE din 13 septembrie 2006 privind consiliile europene ale lucrătorilor: un nou rol în promovarea integrării europene. Raportor: dl Iozia (JO C 318, 23.12.2006).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind combaterea diferenței de remunerare între femei și bărbați

COM(2007) 424 final

(2008/C 211/16)

La 18 iulie 2007, Comisia Europeană, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind combaterea diferenței de remunerare între femei și bărbați.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 aprilie 2008. Raportor: dna KÖSSLER.

În cea de-a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008) Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută voința politică de care dă dovadă Comisia cu privire la continuarea eforturilor pentru combaterea remunerării inegale a femeilor și a bărbaților. Comitetul este de acord cu Comisia că trebuie tratat cu mare seriozitate faptul că nimic nu pare să indice o reducere vizibilă a diferențelor de remunerare. Aceste diferențe persistă în ciuda măsurilor adoptate și a instrumentelor introduse anterior pentru combaterea lor. De aceea, este important ca toate părțile interesate să depună eforturi și să demonstreze o dorință reală de schimbare. Strategia UE pentru creștere și locuri de muncă, care își are baza în Strategia de la Lisabona, reprezintă un instrument important pentru promovarea egalității pe piața forței de muncă și pentru reducerea diferenței de remunerare existente între femei și bărbați. Egalitatea remunerării este o condiție a realizării obiectivelor Strategiei de la Lisabona, a garantării bunăstării cetățenilor și a garantării competitivității Uniunii Europene la nivel global. Viitorul tuturor, femei și bărbați, depinde de aceasta.

1.2 În ceea ce privește lupta pentru salarizare egală, CESE subliniază următoarele recomandări, adresându-se instituțiilor europene, guvernelor statelor membre, organismelor naționale însărcinate cu promovarea egalității de tratament între femei și bărbați și partenerilor sociali.

1.2.1 Comitetul consideră că fiecare stat membru ar trebui să vegheze ca principiul remunerării egale a femeilor și bărbaților pentru muncă egală sau echivalentă, așa cum este acesta exprimat în Directiva 75/117/CEE, să fie aplicat în legislația națională și în negocierile colective.

1.2.2 CESE este de părere că statele membre trebuie să își concentreze eforturile asupra combaterii cauzelor diferențelor de remunerare. Acestea sunt legate de faptul că munca prestată de femei și bărbați este evaluată în mod diferit, că pe piața muncii există o diviziune a muncii în funcție de sex și că bărbații și

femeile au o relație diferită cu viața profesională, iar statutul și poziția lor de putere sunt diferite.

1.2.3 Cu privire la dispozițiile în vigoare este necesar ca:

- acestea să fie aplicate cu adevărat în lupta împotriva discriminării în materie de remunerare;
- posibilitățile legale pentru adoptarea unor măsuri de discriminare pozitivă, în conformitate cu articolul 141 alineatul 4 din Tratatul CE, să fie menținute și, acolo unde este cazul, consolidate, pentru a facilita exercitarea profesiei de către sexul subreprezentat;
- angajatorii să facă evaluări anuale ale salariilor și ale evoluției salariilor pentru a identifica problemele de discriminare de gen din sistemele de clasificare a locurilor de muncă și pentru a aplica soluțiile corespunzătoare, prin elaborarea unui plan pentru promovarea egalității bazat pe reglementări transparente în materie de remunerare;
- statele membre să asigure accesul simplificat la mecanismele de apel și de denunțare a cazurilor de discriminare, iar obligația de a demonstra în fața unei instanțe sau a altei autorități competente că nu s-a produs nici o încălcare a principiului tratamentului egal să revină părâtului, în conformitate cu Directiva 97/80/CE a Consiliului privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe motive de sex ⁽¹⁾.

1.2.4 Cu privire la dispozițiile în vigoare este necesar:

- să se întărească dialogul social și negocierile colective la toate nivelurile, deoarece acestea constituie instrumente indispensabile eliminării diferenței de remunerare între femei și bărbați;
- să se realizeze un studiu detaliat al criteriilor existente de clasificare a locurilor de muncă, a implicațiilor implicite și explicite ale acestora, a evoluției muncii în timp, a disponibilității și a responsabilităților familiale;

⁽¹⁾ Articolul 4: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:014:0006:0008:EN:PDF>.

- să se asigure transparența dispozițiilor privind informarea și audierea salariaților și a reprezentanților acestora în chestiuni legate de salarizare și de evoluție a salariilor pentru femei și bărbați, în cadrul unei întreprinderi sau al unei organizații;
- să se ia măsuri pentru combaterea remunerării diferențiate în funcție de sex;
- să se prevadă posibilitatea unor programe de muncă flexibile.

1.2.5 Întrucât egalitatea pe piața muncii reprezintă cheia pentru eliminarea diferențelor de remunerare între bărbați și femei, este important:

- să fie promovate măsuri pentru facilitarea accesului egal și a participării ambelor sexe pe întreaga piață a forței de muncă, utilizându-se și Fonduri Structurale în acest scop;
- să se ofere copiilor și tinerilor de ambele sexe exemple corespunzătoare, care să promoveze o alegere „netradițională” a profesiei;
- să se realizeze egalitatea atunci când este vorba de participare și de influență în viața profesională;
- să se adopte măsuri comune, puternic interconectate și coerente, care să garanteze un echilibru între viața privată și cea profesională, astfel încât obligațiile familiale să poată fi reconciliate cu activitatea profesională;
- să fie introdus concediu plătit pentru îngrijirea copilului în țările în care nu există în prezent (de exemplu prin adoptarea dispozițiilor care sunt în vigoare în instituțiile UE) și să fie prevăzută posibilitatea prelungirii concediului plătit pentru îngrijirea copilului. Statele membre trebuie să ia măsuri eficiente pentru a ușura accesul, atât bărbaților, cât și femeilor, la posibilitatea de a-și împărți concediul parental, inclusiv printr-un concediu parental obligatoriu pentru bărbați ⁽²⁾;
- să existe instituții de îngrijire a copiilor cuprinzătoare și sprijinite financiar, care să le permită părinților să rămână activi profesional și să scurteze perioadele de întrerupere a activității profesionale, și să fie extinsă oferta de servicii, de calitate și accesibile ca preț, destinate persoanelor dependente și familiilor lor ⁽³⁾;
- să se propună servicii consistente și subvenționate pentru persoanele vârstnice și pentru alte categorii de persoane care au nevoie de îngrijiri.

1.2.6 Mai mult, statele membre trebuie să aibă grijă:

- să se comunice tuturor persoanelor afectate cauzele diferenței de remunerare dintre bărbați și femei și ale discriminării bazate pe sex;

⁽²⁾ Această temă se află pe ordinea de zi a partenerilor sociali europeni, care a fost prezentată în a doua rundă de audiere a partenerilor sociali cu privire la reconcilierea vieții profesionale cu cea privată și de familie.

⁽³⁾ În această privință, CESE reamintește recomandările formulate deja în mai multe rânduri în avize anterioare, cel mai recent fiind Avizul privind orientările pentru politicile de ocupare a forței de muncă (cf. art. 128 din Tratatul CE) (SOC/303), raportor: dl Greif, CESE 282/2008 (SOC/303) (a se vedea în special punctul 2.3).

- să aibă loc un schimb de bune practici și un dialog intens între țări;

- ca cetățenii, în general, precum și reprezentanții salariaților și angajatorilor, ca și cei care lucrează în domeniul juridic să fie informați despre drepturile pe care le are o persoană care se simte discriminată.

1.2.7 Comitetul îndeamnă Institutul European pentru Egalitatea de șanse între Femei și Bărbați să acorde prioritate problemei diferenței de remunerare între femei și bărbați în efectuarea sarcinilor sale.

1.2.8 Comitetul este foarte îngrijorat în legătură cu concluziile Raportului Comisiei privind egalitatea dintre femei și bărbați, din 2008 ⁽⁴⁾. Raportul arată că există o subreprezentare a femeilor în sectoare cruciale pentru dezvoltarea economică, în care remunerațiile sunt mari; prin urmare, o provocare majoră ar fi îmbunătățirea aspectului calitativ al egalității.

1.2.9 Comitetul sprijină, de asemenea, „Platforma Europeană a Femeilor Oameni de știință” ⁽⁵⁾, îndemnând toate părțile interesate de la nivel european și național să acorde o atenție specială femeilor care lucrează în domeniile științei și cercetării. Doar 29 % dintre oamenii de știință și inginerii din UE sunt femei.

1.3 Comitetul își exprimă speranța că, în practică, instituțiile guvernamentale din statele membre și comportamentul elitelor politice vor ilustra în mod exemplar punerea în aplicare a principiilor abordate de prezentul aviz.

1.4 CESE recomandă să se acorde o deosebită atenție influenței mass-media în eliminarea imaginilor stereotipice ale bărbaților și femeilor și în promovarea unei reprezentări mai precise a ambelor sexe, care să reflecte contribuția acestora la societate, în toate sferile sale.

2. Introducere

2.1 Din comunicarea Comisiei rezultă, că în medie în UE, femeile câștigă în continuare cu 15 % mai puțin decât bărbații. Eliminarea remunerării inegale este unul dintre obiectivele principale ale „Foi de parcurs pentru egalitatea dintre femei și bărbați (2006-2010)” ⁽⁶⁾. Chestiunea diferenței de remunerare dintre femei și bărbați depășește cu mult problematica „remunerării egale pentru muncă egală”. Una dintre cauzele principale este legată de modul în care competența femeilor este evaluată în comparație cu cea a bărbaților. Sarcinile de serviciu, pentru care sunt necesare calificări sau experiență comparabile, sunt în general plătite mai prost dacă sunt considerate domenii tipice pentru femei.

⁽⁴⁾ COM(2008) 10 final, 23.1.2008.

⁽⁵⁾ A se vedea www.epws.org.

⁽⁶⁾ Avizul CESE privind egalitatea dintre femei și bărbați: foaie de parcurs 2006-2010, raportor: Grace Attard, JO C 318, 23.12.2006. În acest context trebuie menționate și următoarele avize ale CESE: Avizul privind crearea Institutului European pentru Egalitatea de Șanse dintre Femei și Bărbați din 28.9.2005, raportor: dna Štečková (JO C 24 din 31.1.2006); Avizul privind sărăcia în rândul femeilor din Europa din 29.9.2005, raportor: dna King (JO C 24 din 31.1.2006). Trebuie menționate aici și Carta Confederației Europene a Sindicatelor (CES) privind abordarea integratoare a egalității de șanse pentru femei și bărbați în cadrul sindicatelor, adoptată la Congresul CES din Sevilla, 23 mai 2007, și Manualul Comisiei Europene privind abordarea integratoare a egalității de șanse pentru femei și bărbați în cadrul politicilor de ocupare a forței de muncă, iulie 2007.

2.1.1 Diferența de remunerare este și o expresie a inegalităților existente pe piața forței de muncă, de care sunt afectate în primul rând femeile — în special dificultățile de a reconcilia viața profesională cu viața privată. Femeile recurg la munca cu fracțiune de normă în măsură mai mare și își întrerup cariera mai des, ceea ce le limitează posibilitățile de învățare pe tot parcursul vieții și le împiedică dezvoltarea profesională. De asemenea, femeile continuă să fie mai slab reprezentate în poziții de conducere, iar în ceea ce privește avansările pe scara profesională, femeile întâmpină obstacole și rezistență. Prin urmare carierele femeilor cunosc întreruperi mai dese, decurg mai lent și sunt mai scurte decât ale bărbaților, astfel că femeile realizează un venit mai mic. Statisticile arată că diferența de remunerare crește odată cu vârsta, nivelul de educație și perioada petrecută la aceeași întreprindere. Diferența de remunerare se ridică la peste 30 % la grupa de vârstă între 50 și 59 de ani și la 7 % la tinerii sub 30 de ani. Diferența de remunerare se ridică la 30 % la persoanele cu studii superioare și la 13 % la persoanele cu educație de bază.

2.1.2 În Comunicare se identifică patru domenii de acțiune:

- aplicarea cadrului legislativ existent (examinarea posibilităților de adaptare și de îmbunătățire a aplicării legilor actuale și sensibilizarea opiniei publice în măsură mai mare);
- combaterea diferenței de remunerare, ca o componentă fixă a măsurilor din domeniul politicii de ocupare a forței de muncă a statelor membre (cu ajutorul fondurilor UE, mai ales a Fondului Social European) ⁽⁷⁾;
- promovarea remunerării egale în cadrul întreprinderilor, făcând apel mai ales la responsabilitatea socială a acestora;
- sprijinirea schimbului de bune practici pe întreg teritoriul UE și implicarea partenerilor sociali.

2.1.3 În Comunicare se analizează cauzele diferenței de remunerare și se identifică posibilele acțiuni la nivelul UE. Ideea principală este că se pot întreprinde acțiuni eficiente pentru a combate diferența de remunerare, doar dacă se acționează la toate nivelurile, dacă se reușește implicarea tuturor celor interesați și dacă se au în vedere toate cauzele.

3. Observații generale

3.1 Comitetul este de acord că toate părțile interesate trebuie să se implice pentru reducerea diferențelor de remunerare între femei și bărbați.

3.1.1 Progresele realizate de femei în domeniul educației, cercetării și în cel antreprenorial nu se oglindesc în poziția acestora pe piața forței de muncă. Ponderele populației active a femeilor este mai mică decât a bărbaților (55,7 % în comparație cu 70 %), aceasta fiind mult mai mică în cazul femeilor între 55

și 64 de ani (31,7 %). șomajul în rândul femeilor este mai mare decât în rândul bărbaților (9,7 % față de 7,8 %).

3.1.2 CESE consideră că guvernele naționale, organismele naționale însărcinate cu promovarea egalității și în special partenerii sociali au obligația de a asigura eliminarea diferențelor structurale, care se manifestă sub formă de segregare între diferite ramuri, profesii și tipuri de locuri de muncă, și crearea de sisteme de recompensare a muncii care să reducă diferența de remunerare existentă între femei și bărbați.

3.1.3 Progresele pe care femeile le-au realizat în astfel de domenii importante precum educația și cercetarea nu se oglindesc în salariile și veniturile acestora. Motivul pentru care femeile au un venit mai mic decât bărbații este faptul că femeile își întrerup viața profesională pentru a se dedica copiilor și familiei. Femeile sunt cele care aduc pe lume copii și dedică în mod disproporționat mai mult timp pentru îngrijirea acestora decât bărbații. Concediul de maternitate duce și la scurtarea perioadei de angajare, la mai puțină experiență profesională și posibilități mai reduse de continuare a educației. Cu cât absența din câmpul muncii este mai mare, cu atât evoluția salariului înregistrează pierderi mai mari. Femeile sunt și primele care își asumă responsabilitatea persoanelor vârstnice sau a altor persoane care au nevoie de îngrijiri.

3.1.4 Poziția nefavorabilă a femeilor pe piața forței de muncă, precum și diferențele de venit care decurg din aceasta au efecte și asupra drepturilor de pensie. De aceea, sistemele de pensii trebuie adaptate astfel încât femeile care își întrerup activitatea profesională pe motiv de sarcină sau concediu de creștere a copiilor să nu fie dezavantajate și astfel să se garanteze egalitatea dintre femei și bărbați cu scopul ca pensiile să fie pe termen lung individualizate ⁽⁸⁾. Bărbații și femeile trebuie să împartă responsabilitățile față de familie, iar responsabilitatea parentală asumată nu trebuie să rezulte în condiții de pensie mai puțin favorabile.

4. Observații speciale

4.1 Tratatul de la Roma conținea, încă din 1957, în articolul 119, principiul remunerării egale pentru bărbați și femei pentru muncă egală prestată. Conform acestui articol, care a devenit articolul 141 din Tratat, fiecare stat membru asigură aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin pentru muncă egală sau echivalentă.

4.1.1 Din acest motiv, conform alineatului 4, statele membre pot, în vederea asigurării eficiente a unei egalități depline între bărbați și femei, să mențină sau să adopte măsuri pozitive, pentru a facilita exercitarea unei activități profesionale de către sexul subreprezentat.

⁽⁸⁾ Avizul CESE din 29 noiembrie 2001 privind creșterea economică, fiscalitatea și durabilitatea sistemelor de pensii în UE (JO C 48, 21.2.2002); raportor: dl Byrne, coraportor: dl van Dijk.

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol 3.

4.1.2 Posibilitățile legale pentru adoptarea unor astfel de măsuri de discriminare pozitivă ar trebuie menținute și eventual consolidate, deoarece în pozițiile de conducere există încă mari diferențe între femei și bărbați. În 2000, doar 31 % din posturile superioare erau ocupate de femei; până în 2006, acest procent a crescut doar cu un singur procent la 32 % ⁽⁹⁾.

4.1.3 Directiva 75/117/CEE, adoptată de Consiliu în 1975, prevede principiul remunerării egale pentru bărbați și femei, prin care se înțelege că, în condițiile muncii egale sau echivalente, trebuie eliminate toate formele de discriminare sexuală referitoare la toate aspectele și condițiile de remunerare. Prevederile legale din cele mai multe state membre cu privire la principiul egalității de remunerare, precum și contractele colective se bazează pe aceste dispoziții ale acquis-ului comunitar, care a contribuit astfel la consolidarea situației femeii pe piața forței de muncă.

4.1.4 În conformitate cu articolul 141 din Tratatul CE, prin „remunerație” se înțelege „salariul sau suma obișnuită de bază sau minime, precum și toate celelalte drepturi plătite, direct sau indirect, în numerar sau în natură, de către angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta”.

4.1.5 Reglementările statelor membre referitoare la condițiile egale de angajare și salarizare trebuie formulate mai coerent, pentru a evita discriminarea directă și indirectă a femeii.

4.1.6 În mod evident, legislația în vigoare nu a fost destul de bine aplicată pentru a impune principiul remunerării egale pentru muncă echivalentă. Acest tip de discriminare este greu de demonstrat. Cei afectați nu sunt mereu conștienți de discriminare și/sau pot cu greutate demonstra acest lucru. Comitetul consideră că lucrătorii și reprezentanții acestora trebuie să aibă acces la mijloace eficiente pentru a controla dacă sunt remunerați egal pentru muncă egală sau echivalentă.

4.1.7 Un mod eficient de supraveghere și asigurare a unei salarizări echitabile constă în efectuarea de către angajatori, în cadrul întreprinderilor mijlocii și mari, a unor verificări anuale ale salariilor și ale evoluției salariilor pentru a identifica problemele de discriminare de gen din sistemele de clasificare a locurilor de muncă și pentru a aplica soluțiile corespunzătoare, prin elaborarea unui plan pentru promovarea egalității, inclusiv a unor sisteme de remunerare transparente, care să garanteze că experiența, capacitatea și potențialul tuturor salariaților sunt răsplătite în mod corect. În cazul unei diferențe mari de remunerare între femei și bărbați, ar trebui elaborate planuri privind salarizarea egală care să aibă obiective concrete, cum ar fi reducerea diferenței de remunerare cu 1 % pe an. În toate statele membre, angajatorii ar trebui să prezinte anual lucrătorilor și reprezentanților acestora statistici salariale structurate în funcție de sex.

4.1.8 Lipsa informațiilor sau necunoașterea dispozițiilor în vigoare de către cei afectați reprezintă un obstacol în calea aplicării depline a legislației. În medie, doar una din trei persoane

întrebate a indicat că își cunoaște drepturile în caz de discriminare ⁽¹⁰⁾. În opinia Comitetului, este important ca cetățenii în general, ca și reprezentanții salariaților și angajatorilor, precum și juriștii să fie informați despre situația juridică.

4.1.9 Statele membre trebuie să asigure accesul simplificat la mecanismele de apel și de denunțare a cazurilor de discriminare, iar obligația de a demonstra în fața unei instanțe sau a altei autorități competente că nu s-a produs nici o încălcare a principiului tratamentului egal să revină părâtului (cf. Directivei 97/80/CE).

4.1.10 În ciuda legislației și a contractelor colective, nu a putut fi eliminată diferența de remunerare dintre femei și bărbați. Este astfel clar că diferența de remunerare se datorează și altor factori, de natură psihologică, în unele cazuri și obiectivi în altele, cum ar fi, de exemplu, dificultatea de a reconcilia viața familială cu viața profesională. Este important să se realizeze un echilibru între viața privată și cea profesională. De aceea, Comitetul consideră că lupta pentru salarizare egală trebuie dusă în continuare pe multe fronturi diferite.

4.1.11 Ar trebui să se utilizeze posibilitățile legale pentru luarea în considerare a anumitor clauze sociale în cazul acordării de contracte publice, pentru că astfel pot fi încurajați actorii economici care se angajează să promoveze egalitatea și remunerarea egală dintre femei și bărbați.

4.1.12 Comitetul consideră că administrația guvernamentală din statele membre trebuie să se constituie în exemplu pentru toți ceilalți angajatori, nu numai în ceea ce privește aspectele legate direct de egalitatea dintre femei și bărbați sau de cariera profesională, ci și prin crearea unor soluții în materie de organizare (de exemplu în domeniul flexibilității timpului de lucru), care să reconcilieze viața profesională cu cea familială, sau în materie de politică de formare profesională, care să sprijine egalitatea șanselor profesionale dintre femei și bărbați.

4.1.13 Personalitățile publice, în special responsabilii politici, pot exercita o influență considerabilă în vederea întăririi conștientizării la nivelul societății. Exemplul lor personal, atât în viața profesională, cât și în viața privată, poate duce la rezultate mai bune decât cele pe care le-ar putea obține multe programe de sprijin costisitoare.

4.2 Eliminarea diferenței de remunerare: componentă a politicii de ocupare a forței de muncă a statelor membre

4.2.1 Strategia UE pentru creștere și locuri de muncă, care își are baza în Strategia de la Lisabona, reprezintă un instrument important pentru promovarea egalității pe piața forței de muncă și pentru reducerea diferenței de remunerare existente între femei și bărbați. Comitetul consideră că măsurile pentru facilitarea accesului și participării tuturor persoanelor pe piața forței de muncă sunt importante și, în măsura posibilităților, ar trebui folosite și fonduri structurale în acest scop.

⁽⁹⁾ Eurostat, Studiu comunitar asupra forței de muncă: Personalul din conducerea întreprinderilor din UE — distribuția posturilor în funcție de sex în 2000 și 2006.

⁽¹⁰⁾ Eurobarometru.

4.2.2 Comitetul propune următoarele măsuri:

- asigurarea transparenței sistemelor de clasificare a locurilor de muncă, pe baza unui set de criterii elaborate și aplicate fără nici un fel de discriminare de gen;
- garantarea faptului că diferitele criterii de evaluare țin seama de natura muncii și nu de persoană și nu implică forme potențiale de discriminare;
- promovarea unor opțiuni netradiționale în alegerea profesiei pentru a influența și reduce dezechilibrul de pe piața forței de muncă, obiectivul fiind ca femeile să se decidă pentru profesii în domeniile științifice și tehnice, iar bărbații să aleagă acele meserii care sunt practicate de obicei de femei;
- încurajarea angajatorilor să elaboreze și să pună în aplicare planuri pentru promovarea egalității, însoțite de studii privind salarizarea și să le adapteze la noile situații;
- încurajarea angajatorilor și lucrătorilor să promoveze formarea profesională;
- încurajarea angajatorilor și sindicatelor să introducă mecanisme pentru supravegherea salarizării. În acest proces trebuie aplicate nomenclatorul muncii, procedurile juridice, jurisprudența și clasificarea profesiilor;
- încurajarea și susținerea tendinței ca femeile să poată viza și obține posturi superioare și poziții de conducere în cercetare-dezvoltare, tehnologie și inovare;
- promovarea unui număr tot mai mare de femei la toate nivelurile profesionale în domeniile aflate în creștere, cum ar fi turismul, protecția mediului și reciclarea, telecomunicațiile și biotehnologia;
- promovarea practicilor de management favorabile egalității dintre bărbați și femei;
- includerea în Strategia pentru creștere și locuri de muncă a unui indicator de monitorizare specific, care să permită monitorizarea egalității remunerării la nivel comunitar.

4.3 Comitetul propune următoarele măsuri pentru promovarea egalității în cadrul educației generale și profesionale

- creșterea cotei femeilor și promovarea participării acestora la acțiunile de formare profesională și de adaptare la piața forței de muncă în sectoarele tehnice și informatice (în special la niveluri superioare în domeniul tehnologiei informației);
- promovarea, prin intermediul formării profesionale, a practicii și a altor acțiuni de adaptare la piața forței de muncă, a unei tendințe ca mai mulți bărbați să aleagă profesii în sectorul serviciilor, ca și în cel al sănătății și îngrijirii;

- flexibilizarea ofertei de educare și formare, astfel încât să poată avea acces la aceste programe și femeile din zonele rurale și slab populate;
- crearea pentru femei de posibilități de îmbunătățire a competențelor profesionale, prin activități de formare a personalului în perioadele de concediu de maternitate și imediat după întoarcerea din concediu.

4.4 Comitetul propune următoarele măsuri pentru crearea și îmbunătățirea posibilităților de înființare a întreprinderilor de către femei

- utilizarea fondurilor structurale pentru promovarea înființării de întreprinderi de către femei ⁽¹⁾;
- sensibilizarea personalului de conducere și a consilierilor cu privire la tratamentul egal și încurajarea acestora să țină seama de aspectele legate de egalitate;
- reorientarea și reorganizarea serviciilor de asistență (financiară și tehnică) pentru IMM-uri, pentru a veni în întâmpinarea nevoilor femeilor care doresc să înființeze o întreprindere;
- punerea la dispoziție de credite/sprijin financiar pentru femeile care înființează o întreprindere;
- promovarea unor rețele și organizații pentru femeile întreprinzătoare, precum și a consilierii pentru femei, efectuate de către femei;
- acordarea de sprijin special femeilor care vor să înființeze sau să extindă o întreprindere în sectorul telecomunicațiilor sau al tehnologiei avansate;
- sprijinirea femeilor care promovează sau lansează inițiative în domeniul socioeconomic.

4.5 Trebuie consolidat dreptul femeilor de a desfășura o activitate profesională și de a-și câștiga singure existența. Atât femeile, cât și bărbații ar trebui să poată trăi decent din propriul salariu. Comitetul propune următoarele măsuri pentru facilitarea reconcilierii vieții de familie cu viața profesională

- instituții de îngrijire a copiilor, finanțate de stat, care permit mamei să rămână active profesional și pot scurta perioadele de întrerupere a activității profesionale;
- promovarea formării profesionale a personalului din serviciile de îngrijire și a celui care se ocupă de îngrijirea copilului;

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Spiritul antreprenorial și Strategia Lisabona, raportor: dna Sharma, coraportor: dl Olsson, JO C 44, 16.2.2008.

- să fie introdus concediul plătit pentru îngrijirea copilului în țările în care nu există în prezent (de exemplu prin adoptarea dispozițiilor care sunt în vigoare în instituțiile UE). În afară de aceasta, ar trebui să existe posibilitatea unui concediu mai lung, plătit, pentru îngrijirea copilului. Părinții trebuie să aibă posibilitatea să își împartă concediul pentru creșterea copilului. În cadrul eforturilor în vederea asumării unei mai mari responsabilități de către tați în familie, faptul că o parte a concediului pentru îngrijirea copilului este rezervată tatilor reprezintă un progres important. Stimulentele financiare care să compenseze pierderea venitului ar contribui la mărirea numărului de bărbați care își iau concediu parental (Această temă se află pe ordinea de zi a partenerilor sociali europeni, ordine de zi care a fost prezentată în a doua rundă de audiere a partenerilor sociali cu privire la reconcilierea vieții profesionale cu cea privată și de familie) ⁽¹²⁾;
- crearea de posibilități de muncă la distanță, respectiv de teleworking pentru cei care, din diferite motive, nu pot face naveta, pentru a putea participa la cursuri și accepta un loc de muncă;
- crearea de posibilități de formare pentru reinsertie profesională, printre altele, prin măsuri fiscale. Aceste măsuri de formare ar trebui să fie adresate femeilor care, din cauza concediului de îngrijire a copilului, au lipsit de la servicii pentru o perioadă mai lungă;
- crearea de servicii subvenționate public pentru persoanele vârstnice și pentru persoanele care au nevoie de îngrijiri, astfel încât să li se ofere femeilor posibilitatea participării la viața activă.

4.6 *Comitetul propune următoarele măsuri pentru îmbunătățirea participării și influenței exercitate de femei*

- asigurarea unei proporții echilibrate între femei și bărbați în comitete și organe decizionale;
- implicarea organizațiilor de femei reprezentative și a celor de promovare a egalității în organismele de administrare, în parteneriate și în alte foruri;
- îmbunătățirea posibilităților pentru femei de a ocupa posturi de conducere sau decizionale în organisme cu rol de conducere sau cu rol executiv;
- Femeile trebuie să ocupe permanent în viața profesională o poziție egală, astfel încât să nu fie cerute pe piața forței de muncă doar în perioade de creștere economică și să nu fie afectate primele și cel mai puternic de o recesiune economică;
- Schimbul periodic de idei cu organizațiile care promovează egalitatea.

⁽¹²⁾ În Danemarca, toate întreprinderile sunt obligate prin lege, de la 1 octombrie 2006, să contribuie la un fond național, destinat concediilor pentru îngrijirea copilului. În acest mod, nici o întreprindere nu este dezavantajată din cauza plăților generate de concediile de creștere a copilului și nu există riscul ca părinții aflați în astfel de concedii să devină o povară financiară pentru întreprindere. Un sistem corespunzător există în Islanda unde toți angajatorii și angajații cotizează la un fond de stat pentru concedii de îngrijire a copilului. Acolo a fost introdus un sistem tripartit, conform căruia mama și tatăl primesc fiecare o treime din concediul pentru îngrijirea copilului de nouă luni, iar ultima treime o pot împărți. De la intrarea în vigoare a acestor reguli, aproape 90 % din tații din Islanda iau concediu pentru îngrijirea copilului.

4.7 *Respectarea, de către angajatori, a egalității de remunerare și a responsabilității sociale*

4.7.1 Principiul „Salarii egale pentru muncă egală” este recunoscut în Europa din ce în ce mai mult, chiar dacă nu este de la sine înțeles în toate cele 27 de state membre. Deși Convenția 100 a OIM, care o are o vechime mai mare de 50 de ani (adoptată în 1955), a fost ratificată de toate statele membre și prevede la articolul 2 că „fiecare membru va trebui, prin mijloace adaptate metodelor în vigoare pentru stabilirea indicilor de salarizare, să încurajeze și, în măsura în care aceasta este compatibilă cu metodele respective, să garanteze aplicarea la toți lucrătorii a principiului egalității privind remunerarea între mâna de lucru feminină și cea masculină care prestează muncă de valoare egală”, predomină presupuziția tacită că soția se poate baza pe venitul soțului — un fapt care nu corespunde realității de astăzi. De asemenea, nu este de la sine înțeles și nu este general acceptat faptul că munca echivalentă trebuie remunerată egal. Este extrem de greu de evaluat situația în care munca și profesia sunt echivalente. Câteva cazuri juridice din acest domeniu pot servi drept precedente.

4.7.2 În opinia Comitetului, angajatorii pot contribui prin următoarele măsuri la reducerea diferenței de remunerare:

- Programul de muncă flexibil duce la promovarea egalității pe piața forței de muncă. Munca cu fracțiune de normă poate oferi, în mod voluntar, părinților posibilitatea de a reconcilia viața profesională cu cea de familie. Cu toate acestea, este important și să se dea posibilitatea acestora de a reveni la un loc de muncă cu normă întreagă. Femeilor care lucrează cu fracțiune de normă fără să dorească acest lucru ar trebui să li se ofere posibilitatea de a lucra cu normă întreagă, pentru a putea fi independente din punct de vedere financiar, ceea ce este important, în special, pentru femeile care îngrijesc o altă persoană.
- Timpul dedicat muncii ar trebui structurat astfel încât să poată fi reconciliat cu viața de familie. Diviziunea între femei și bărbați a treburilor casnice și a îngrijirii copiilor trebuie modificată cu timpul, astfel încât bărbații și femeile să își împartă aceste treburi în mod egal. Bărbații trebuie să își asume un rol mai mare în ceea ce privește activitățile de îngrijire necesare în familie și activitățile necesare în gospodărie.
- Ținând seama de modele pentru compararea profesiilor și a domeniilor muncii, se poate crea o bază pentru realizarea unei astfel de evaluări, obținându-se astfel un instrument pentru promovarea principiului remunerării egale. În afară de aceasta trebuie create sisteme de evaluare a muncii cu ajutorul cărora să se poată determina ce munci sunt echivalente și între grupuri de personal diferite. Astfel se poate garanta că, indiferent de gen, pentru o muncă echivalentă se plătește același salariu.
- În cazul în care concediul de creștere a copilului ar fi perceput ca un lucru benefic și această experiență ar fi onorată corespunzător la promovare și salarizare, acest lucru poate contribui la reducerea diferenței de remunerare între femei și bărbați. Cu toate acestea, acest lucru nu trebuie să aducă persoanele fără copii într-o situație inegală sub aspectul salarizării și al posibilităților de avansare în carieră.

- Prin crearea de instituții pentru îngrijirea copiilor, societatea și angajatorii pot contribui la mărirea șanselor femeilor de a obține un loc de muncă și de a avansa profesional.
- Acordând învoire în timpul vacanțelor școlare sau în cazul îmbolnăvirii copiilor, angajatorul poate contribui la facilitarea și îmbunătățirea concilierii vieții de familie și a celei profesionale.
- În statele membre în care dreptul la concediu de paternitate sau de adopție nu este consacrat prin lege, angajatorul poate prezenta soluții și poate deveni un model, asumându-și responsabilitatea socială și oferind astfel de posibilități ⁽¹³⁾.
- În cazul îmbolnăvirii unor membri de familie apropiați, angajatorii ar trebui să aprobe concediu de îngrijire.
- Ar trebui sprijinită participarea femeilor la acțiunile de formare profesională și la programe profesionale.
- Bărbații și femeile însele trebuie să învețe să remarce, să înțeleagă, să evalueze și să utilizeze competențele femeilor.

4.8 Intensificarea schimbului de bune practici în UE și includerea partenerilor sociali

4.8.1 Comitetul consideră că schimbul și promovarea de bune practici și un dialog mai intens între statele membre reprezintă modalități concrete pentru asigurarea succesului. Egalitatea reală și remunerarea echitabilă se obțin numai dacă toate statele membre adoptă măsuri constructive și se angajează hotărât

pentru eliminarea diferenței de remunerare între femei și bărbați. Angajatorilor și organizațiilor salariaților, precum și Institutului European pentru Egalitate între Femei și Bărbați le revine un rol important în îndeplinirea acestui obiectiv.

4.8.2 În cadrul negocierilor salariale, partenerii sociali trebuie să se concentreze pe reducerea diferențelor de venit. Un exemplu concret pentru o astfel de inițiativă de succes îl reprezintă cadrul de acțiune adoptat de partenerii sociali europeni în 2005 pentru egalitatea dintre femei și bărbați, în care chestiunea diferenței de remunerare între sexe figurează printre cele patru priorități ⁽¹⁴⁾.

4.8.3 Sunt necesare mai multe modificări ale statisticilor privind salarizarea pentru a transforma informațiile privind diferențele de remunerare într-o bază mai adecvată pentru decizii. Cauzele diferențelor de remunerare necesită o analiză mai aprofundată, iar partajarea concluziilor poate fi utilizată pentru a expune, a corecta și a preveni discriminarea.

4.8.4 În acest scop, Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă cu sediul la Dublin și Institutul European pentru Egalitate între Femei și Bărbați ar trebui să prezinte statistici comparabile din statele membre privind ponderea femeilor în pozițiile de conducere, atât în sectorul public, cât și privat, precum și statistici privind progresele din statele membre în domeniul salarizării egale pentru muncă egală.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹³⁾ La 1 iulie 2006 a fost promulgată în Suedia o nouă lege privind concediul de creștere a copilului, conform căreia angajatorul nu poate prejudicia un salariat din motive legate de concediul pentru îngrijirea copilului. Conform noii legi, nu se mai pot face acum diferențe între salariații aflați în concediu pentru îngrijirea copilului și ceilalți. În opinia mediatorului însărcinat cu probleme de egalitate, salariații aflați în concediu pentru îngrijirea copilului trebuie să fie tratați ca și cum ar fi prezenți la serviciu. În medie, femeile recurg la concediu pentru îngrijirea copilului pe o perioadă clar mai lungă decât bărbații, astfel că acestea trebuie să renunțe mai des decât bărbații la prime și bonusuri.

⁽¹⁴⁾ Cadrul de acțiune pentru egalitatea între sexe:
http://ec.europa.eu/employment_social/news/2005/mar/gender_equality_en.pdf.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind prevenirea terorismului și a radicalizării violente

(2008/C 211/17)

Într-o scrisoare trimisă la 17 decembrie 2007, dna Margot WALLSTRÖM, vicepreședinte al Comisiei Europene, a solicitat Comitetului Economic și Social European, în conformitate cu dispozițiile articolului 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, să elaboreze un aviz exploratoriu privind

Prevenirea terorismului și a radicalizării violente.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 aprilie 2008. Raportor: dl Retureau, coraportor: dl Cabra de Luna.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 147 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Introducere

1.1 Comisia a solicitat Comitetului să elaboreze un aviz privind prevenirea terorismului și, în special, privind politicile de prevenire a radicalizării violente, intenționând să adopte o comunicare pe această temă în iulie 2008. Principalul obiectiv al comunicării este să identifice politicile, acțiunile și inițiativele care pot fi considerate bune practici în combaterea radicalizării violente. În prezent, se prevede ca în cadrul comunicării să fie abordate teme precum radicalizarea violentă în închisori și în alte locuri vulnerabile sau de recrutare, scrutându-se discursul și ideologia promovate de extremiștii violenți, precum și angajarea și consolidarea societății civile.

1.2 Lumea din perioada de după războiul rece și a globalizării economice a cunoscut o profundă schimbare a raporturilor internaționale de forțe, schimbare care s-a răsfrânt asupra naturii instituțiilor universale, precum Organizația Națiunilor Unite, acestea cunoscând (și recunoscând) o adevărată proliferare de noi entități statale care-și arogă suveranitatea și-și declară adeziunea la dreptul internațional public.

1.3 Mai mult, în unele din aceste noi țări au izbucnit conflicte, regiuni din aceste teritorii sunt ocupate de mișcări armate, iar drepturile omului sunt deseori călcate în picioare.

1.4 Aceste teritorii sau părți din teritorii, slab sau deloc controlate, constituie adăposturi pentru căpeteniile principalelor grupări teroriste, care tind să-și instaleze bazele acolo unde statul de drept și libertățile cetățenești nu mai există.

1.5 Recurgerea la războiul clasic a lăsat să se vadă o anumită ineficiență a luptei împotriva unei amenințări difuze, multiforme, cu structuri dispersate, care manipulează organizații și grupări neoficiale care sunt gata să folosească violența politică și să adere la ideologii politice antidemocratice și integriste.

1.6 De asemenea, lipsa soluționării pașnice a conflictului palestinian și a altor situații de conflict armat pe plan mondial constituie un aspect politic favorabil ideilor extremiste și actelor teroriste la nivel internațional, dar trebuie remarcat că marea majoritate a acțiunilor teroriste sunt comise în contextul unor conflicte interne.

1.7 Fără îndoială, au fost insuficiente eforturile depuse în studierea motivelor și metodelor de recrutare care, după cum arată evenimentele de la 11 septembrie 2001, pot determina cadre de conducere, ingineri sau intelectuali să plănuiască și să execute atentate sinucigașe coordonate și de o amploare care demonstrează un înalt grad de hotărâre, inteligență și pricepere în infiltrarea societăților democratice. Înțelegerea cât mai profundă a resorturilor ideologice și psihologice respective este indispensabilă pentru elaborarea unei contra-strategii adecvate și de același nivel, în plus față de necesarele analize geopolitice și de utilizarea tuturor mijloacelor informative și a schimburilor de informații.

1.8 În contextul unor mijloace de comunicare performante și al mondializării, care au creat o lume globală, în care soluțiile la nivel național nu mai sunt opțiuni eficiente, criza statelor-națiune este însoțită de o criză a dreptului internațional, care nu mai dispune de mijloace disuasive de control și, cu atât mai puțin, de mijloace juridice de intervenție adecvate. Numai Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite dispune de competențe suficiente, dar acestea sunt reduse de utilizarea dreptului de veto de care dispun cinci state membre.

1.9 Cu toate acestea, un sistem multilateral consecvent și revizuit ar putea aborda cu mai multe șanse problemele globale, de natură climatică, economică și socială. Terorismul internațional ar putea fi combătut în mod mai eficient într-un cadru multilateral, care să asigure coordonarea și colaborarea dintre guverne, agenții internaționale (Interpol). Vigilența ONG-urilor în materie de democrație și apărarea drepturilor procedurale și a libertăților cetățenești ar putea contribui, de asemenea, în acest sens.

2. Responsabilitatea Europei — acțiuni prezente și viitoare

2.1 Pentru combaterea eficientă a terorismului la nivelul UE este necesar ca statele membre să adopte o definiție comună a infracțiunii de terorism și să-și armonizeze dreptul penal în materie de incriminare și sancțiuni. Acest proces a fost deja început și prin introducerea mandatului de arestare european, iar Consiliul a adoptat începând cu anii '90 unele decizii-cadru pe această temă.

2.2 După atentatele sângeroase de la 11 septembrie 2001 din Statele Unite ale Americii, s-a realizat, atât pe plan internațional, cât și european și comunitar, o coordonare indispensabilă: Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite colaborează cu Interpol, pentru operațiunile militare cu NATO, cu Consiliul Europei, în special Convenția Europeană contra terorismului, cu OSCE și, în sfârșit, cu Uniunea Europeană și Europol. Au fost dezvoltate forme de cooperare cu Statele Unite ale Americii, cu țările Maghrebului și cu Uniunea Africană, precum și operațiuni ad-hoc de asistență militară, polițienească, financiară, furnizată anumitor țări.

2.3 Atât în cadrul instituțiilor comunitare, cât și al statelor membre, s-a format, la nivelul liderilor politici și al mării majorități a cetățenilor, un consens asupra definiției terorismului și asupra tipurilor de acțiuni legale sau ilegale care nu cad sub incidența acestei definiții. Firește, amenințarea și prefacerile ei trebuie circumscrise foarte riguros, pentru a evita dispersia eforturilor și îngrădirea inutilă a drepturilor și libertăților individuale și colective.

2.4 Cu toate acestea, se poate constata că, mai ales unele țări africane și din Orientul Mijlociu, țări cu guverne autoritare, au tendința de a combate orice formă de opoziție politică, calificând-o drept luptă antiteroristă, fapt care trebuie să preocupe Uniunea și pe membrii săi, care, în unele cazuri, au cu conducătorii acestor țări relații economice, politice și colaborează cu aceștia în plan militar și ar trebui să-și folosească influența pentru a limita aceste abuzuri.

2.5 Cea mai mare provocare pe plan internațional pare să fie problema răspunsului potrivit la amenințările cu care lumea întreagă se confruntă din partea diferitelor mișcări teroriste, la adresa ambasadelor sau a altor „obiective” diverse, în special populația civilă. Din motive geografice, Europa rămâne teritoriul cel mai vulnerabil la amenințarea cu atentatele teroriste.

2.6 Acțiunile teroriste urmăresc să creeze un climat de teamă și de insecuritate și să zdruncine instituțiile democratice. Se cuvine deci ca, în numele securității, să nu se cadă în capcana îngădirii nejustificate a drepturilor omului și a libertăților cetățenești. În țările cele mai amenințate există de câțiva ani situații excepționale de diferite grade de intensitate, iar anumite măsuri pot depăși nivelul indispensabil sau administrabil, de exemplu în domeniul datelor personale ale pasagerilor care traversează Atlanticul, date exagerat de detaliate și care sunt păstrate prea mult timp.

2.7 Monitorizarea rețelilor, supravegherea generală cu ajutorul camerelor video amplasate în locurile publice și în cele private, dar accesibile publicului, politica de control la frontiere, încadrarea demonstrațiilor, controalele corporale amănunțite din aeroporturi, dacă sunt exagerate, pot aduce atingere vieții private, liberei circulații și, în general, tuturor libertăților cetățenești. Acest lucru poate afecta sprijinul cetățenilor pentru politicile antiteroriste, pentru că aceste acțiuni pot apărea ca îndreptate împotriva lor.

2.8 Pătrunderea în viața privată a cetățenilor și înăsprirea controalelor prezintă, de asemenea, riscul (subliniat, deja, în repetate rânduri) de înmulțire a controalelor dirijate împotriva anumitor „minorități vizibile” bine determinate, care se vor simți și mai mult stigmatizate și victime ale discriminărilor de natură etnică sau rasială. Pragul de toleranță a fost deja depășit de mult, ceea ce contribuie la o anumită „radicalizare violentă” a situațiilor de conflict și de înfruntare dintre forțele de poliție sau militare și tinerii din anumite zone urbane ghetoizate, unde se înregistrează și distrugerii de clădiri și de bunuri publice și private.

2.9 Dar aceste violențe urbane, subsumate conceptului de „radicalizare violentă”, considerată ca stadiu premergător terorismului sau chiar ca o formă de terorism în sine, pot conduce la o definire prea largă a infracțiunii de acțiune teroristă sau a tentativei acesteia sau a complicității, incluzând diferite forme de violență care, în ciuda gravității lor, nu au de-a face în mod necesar cu intenția de a comite o infracțiune de natură teroristă, chiar dacă această violență poate provoca distrugerii materiale importante și răni uneori grave.

2.10 Mobilul actului sau al tentativei este esențial pentru a le putea califica drept de natură teroristă.

2.11 În trecutul apropiat și chiar și în prezent s-au manifestat pe teritoriul continentului nostru unele grupări teroriste; violența politică nu are nicio justificare în țările democratice, în care este posibilă înființarea partidelor politice și participarea la alegeri regulate și echitabile, la toate nivelurile de guvernare locală, națională și, în cazul nostru, europeană.

3. Observații generale

3.1 Chiar dacă există un consens asupra definiției terorismului, unele concepte noi pot pune probleme, precum cel al „radicalizării violente”, definit de către Comisie ca fiind „fenomenul prin care anumite persoane care aderă la anumite puncte de vedere, opinii și idei pot fi determinate să comită acte teroriste, așa cum sunt ele definite la articolul 1 din Decizia-cadru” din 2002.

3.2 Aceasta a rezultat și din raportul lui Peter Burgess prezentat PE, în care noul concept de „radicalizare violentă” este pus în legătură cu sprijinirea și recrutarea teroriștilor. Și în acest caz, „problema majoră a definirii radicalizării violente și a prevenirii sale o reprezintă intenția”. De asemenea, radicalizarea este adesea un proces care se poate întinde în timp, pe durata mai multor ani, fapt care lasă timp pentru dialog și procedee de educație, de informare și alte măsuri preventive.

3.3 Terorismul reprezintă deja un element vechi al vieții politice, care utilizează în prezent mijloace de comunicare globale, paradisuri fiscale, posibilitățile oferite de statele cu guvernări slabe sau cele al căror aparat statal s-a prăbușit, în locul acestuia apărând baze și tabere de antrenament. Cu toate acestea, este vorba mai degrabă de o nebuloasă decât de o rețea internațională unică și structurată.

3.4 Cea mai nouă caracteristică a impactului său este dată de acțiunea instantanee și globală a mass-mediei, care retransmite atentate în mod detaliat și vizibil, în imagini și uneori aproape în direct, cu un ecou fără precedent în istorie. Dar libertatea presei împiedică temperarea acestei goane după senzațional, care întărește, *de facto*, efectul de teamă și de insecuritate resimțit de către populațiile civile, asigurând totodată publicitatea pentru atacurile teroriste.

3.5 Internetul constituie un spațiu de comunicare folosit pentru a disemina ideologii care promovează violența și recrutează suporteri sau chiar candidați pentru atentatele sinucigașe, cu ajutorul căruia comunică autorii atentatelor și șefii lor, în vederea răspândirii unor tehnici precum confecționarea bombelor artisanale.

3.6 Cu toate acestea, cu excepția depistării site-urilor web care glorifică terorismul, va fi foarte dificilă monitorizarea comunicărilor dintre anumite grupări, ținând cont de tehnologia actuală de codare și de disimularea informațiilor codate, scrise sau orale.

3.7 Astfel, Comitetul își exprimă îndoiala cu privire la necesitatea înăsprirea măsurilor în curs de a fi întreprinse pentru supravegherea internetului și a comunicării dintre particulari.

3.8 Trebuie să ne fie permis să ne îndoim de faptul că se poate cu adevărat împiedica circulația teroriștilor prin controale de identitate, controlul bagajelor sau a vehiculelor la frontierele rutiere, în aeroporturi, porturi și, mai rar, în autogări sau gări, chiar dacă securizarea documentelor de identitate constituie un bun mijloc de prevenire a falsificării acestora. Dacă este adevărat faptul că aceste măsuri pot îngreuna, în general, într-o anumită măsură mișcările infractorilor, ele complică viața tuturor cetățenilor și, treptat, pot da naștere unui sistem de control al circulației persoanelor, căruia nu-i poate scăpa nimeni: proliferarea sistemelor de supraveghere video, înmulțirea agenților privați de securitate, generalizarea legitimațiilor electronice în instituțiile publice și private, trasabilitatea telefoanelor mobile și alte mijloace de localizare în timp real a persoanelor. Aceste mijloace nu împiedică însă acțiunea comandourilor sinucigașe. Iar dacă nu se iau măsuri democratice pentru a se demonstra că utilizarea acestor tehnologii nu excede ceea ce este strict necesar pentru realizarea obiectivelor, ele creează senzația de stat polițienesc. O soluție la această problemă ar putea fi instituirea unor organe naționale de „supraveghere a supraveghetorilor” și crearea unui grup european de reflecție în acest domeniu și în gestionarea fișierelor conținând date despre persoanele presupuse teroriste.

3.9 Monitorizarea fluxurilor financiare ilegale nu constituie, în principiu, o piedică veritabilă în viața de zi cu zi a cetățenilor și ea permite o supraveghere a practicilor ilegale (trafic de persoane, de arme, de droguri etc.) care generează capitaluri la rândul lor ilegale. Această supraveghere contribuie, pe de o parte, la încetinirea dobândirii mijloacelor legate de violența teroristă și, pe de altă parte, la cunoașterea terenului în care a

prins rădăcini ⁽¹⁾. Este foarte greu însă să se prevină transferurile în numerar sau prin sisteme de corespondenți care plătesc într-o țară sume unui intermediar din altă țară sau operațiuni conduse sau confirmate de către curieri sau prin mesaje codificate. Supravegherea și anchetele pot fi fructuoase mai ales în ce privește strângerea de fonduri pentru organizațiile de binefacere sau umanitare care au legături secrete cu grupări teroriste. Totuși, ar trebui evitată monitorizarea tuturor organizațiilor neguvernamentale sau grevarea acțiunilor umanitare sau de solidarizare și strângerea de subvenții cu bănueli generalizate, care să-i stingherească pe cetățeni și să îngreuneze activitățile organizațiilor din care fac parte, ajungându-se uneori la împiedicarea funcționării programului acestora.

3.10 Schimburile de date între organele de poliție și serviciile de informații se referă la informații extrem de sensibile precum imagini, nume, adrese, amprente digitale și genetice, informații privind apartenența la anumite organizații. În aceste cazuri nu poate exista întotdeauna certitudinea unei garanții efective a protecției vieții private și împotriva erorilor de înregistrare sau de apreciere în/din fișierele VIS, SIS, înregistrările poliției și alte tipuri de fișiere, sau a posibilității persoanelor fișate de a determina corectarea datelor introduse.

3.11 La urma urmei, contribuția esențială a UE o reprezintă armonizarea, cooperarea, diseminarea experiențelor. Eforturile în acest sens trebuie continuate, evitându-se însă redundanța legislativă și a măsurilor speciale, din moment ce există deja legi și instituții create pentru a lupta împotriva crimei organizate sau a infracțiunilor financiare și care își pot extinde competențele la combaterea terorismului.

3.12 Literatura de specialitate confirmă faptul că stările excepționale, chiar de intensitate slabă sau mijlocie, favorizează de regulă o îngrădire a libertăților cetățenești, erodarea garanțiilor statului de drept și suspiciunile în ceea ce îi privește pe străini, pe migranții legali și ilegali și pe solicitanții de azil. Acest fenomen se întâlnește în majoritatea statelor membre. Atmosfera de rasism și xenofobie tinde să se extindă și ar trebui, prin cuvânt și exemplul propriu, ca fluxul acestei mări să fie îndiguit.

3.13 Rolul și funcțiile statelor membre, ale instituțiilor Uniunii, ale agențiilor Europol, Eurojust etc. sunt bine definite, dar înainte de toate trebuie îmbunătățit continuu caracterul operațional al cooperării dintre serviciile de informații și al investigațiilor.

3.14 Văzută astfel, prevenirea violenței radicale și a terorismului presupune cunoașterea mediilor și a ideologiilor care le favorizează, iar acest lucru poate duce la eliminarea ideilor preconcepute și neverificate.

⁽¹⁾ Avizul CESE din 11.5.2005 privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor, inclusiv finanțarea terorismului, raportor: dl Simpson, JO C 267, 27.10.2005, punctele 3.1.8 și 3.2.1.

3.15 Organizarea luptei împotriva terorismului nu se poate realiza decât pe termen lung, pentru că este necesar ca democrația și respectarea libertăților cetățenești să prindă rădăcini sau să poată fi reimplantate în statele slab guvernate sau care nu controlează totalitatea teritoriului și în regimurile autoritare sau dictatoriale.

3.16 Comitetul consideră că acțiunea serviciilor de informații și de investigație polițienească, de obicei discretă, nu trebuie însoțită în mod sistematic de un demers secretos în raport cu cetățenii și reprezentanții lor, atât pe plan național, cât și european. Ar trebui să fie posibilă informarea cetățenilor în același timp cu încurajarea lor de a participa la controlul democratic, independent de context și în forme adecvate, pentru a evita orice derivă a statului de drept.

4. Rolul societății civile în prevenirea terorismului și a radicalizării violente

4.1 Misiunea fundamentală a societății civile

4.1.1 Societatea civilă este principala victimă a terorismului internațional (fie că acesta provine din naționalismul iredentist, din instrumentalizarea fundamentalismului religios sau, pur și simplu, consideră violența un scop în sine). Ea este ținta terorismului care urmărește pedepsirea colectivă și fără discriminare, precum și instaurarea unui climat de teroare generalizată care să forțeze statul să cedeze solicitărilor sale. Însă, după cum semnală Avizul CESE privind participarea societății civile la lupta împotriva crimei organizate și a terorismului⁽²⁾, aceasta este, de asemenea, unul dintre principalii protagoniști ai oricărei strategii de luptă împotriva acestei amenințări, atât în ceea ce privește mecanismele de contracarare a efectelor vizibile, cât și în ceea ce privește cauzele subiacente ale terorismului, fără a uita rolul său cheie în acordarea de asistență victimelor care au suferit consecințele terorismului.

4.1.2 Fără a pierde din vedere rolul primordial al statelor membre și al cadrului instituțional al Uniunii Europene — în special în materie de securitate, apărare, justiție și finanțe — în lupta împotriva simptomelor și efectelor celor mai vizibile ale acestei amenințări (prevenirea actelor teroriste, urmărirea și anihilarea grupărilor teroriste, arestarea, judecarea și condamnarea autorilor actelor de terorism, blocarea canalelor de finanțare etc.), societatea civilă are și ea o misiune fundamentală în acest domeniu, care poate fi rezumată prin următoarele aspecte:

4.1.2.1 Supravegherea activă a luptei împotriva terorismului, pentru ca aceasta să nu depășească niciodată limitele statului de drept și pentru a apăra drepturile omului, valorile, principiile și libertățile care definesc o societate deschisă și democratică.

4.1.2.2 Colaborarea cu autoritățile comunitare și naționale la toate nivelurile acestora în acțiunile de identificare a activităților și actorilor implicați în rețele teroriste (în acest domeniu este deosebit de important rolul entităților financiare și al celor care gestionează serviciile de telecomunicații). Această colaborare trebuie să se întemeieze pe angajamentul reciproc al tuturor părților implicate de a împărtăși informații, capacități și de a depune eforturi comune în vederea atingerii obiectivului comun de anihilare a terorismului.

⁽²⁾ Avizul exploratoriu al CESE din 13.9.2006 privind participarea societății civile la lupta împotriva crimei organizate și a terorismului. Raportori: dl Rodríguez García Caro, dl Pariza Castaños și dl Cabra de Luna (JO C 318, 23.12.2006), punctul 13.

4.1.2.3 Stabilirea de canale de comunicare cu liderii și actorii sociali ai comunităților de referință ale grupărilor teroriste, pentru promovarea eforturilor comune de a condamna și a lipsi de legitimitate discursurile și practicile violente.

4.1.2.4 Schimbul de experiențe și practici, atât între diferiți actori sociali, cât și cu autoritățile naționale și comunitare, pentru izolarea și supravegherea indivizilor și grupurilor susceptibile de a cădea pradă excluderii și radicalizării violente, acordând întotdeauna o deosebită atenție garantării drepturilor și libertăților fundamentale și respectând în mod strict normele statului de drept.

4.1.2.5 Punerea la dispoziție a diferitelor sale abordări (în ceea ce privește procesele de integrare și concepțiile, atitudinile și funcționarea grupurilor cu o importanță deosebită în acest domeniu) pentru programele de formare a personalului de poliție, de pază și al serviciilor de informații, care trebuie să-și asume sarcina principală în lupta împotriva acestei amenințări.

4.1.2.6 Inițierea de programe-pilot care să concentreze eforturile în locurile cele mai expuse alienării, radicalizării și recrutării (inchisori, lăcașuri de cult, școli, suburbii, centre publice de apeluri internaționale, instituții de telecomunicații etc.) și care să vizeze evitarea excluderii, radicalizării și condamnării indivizilor sau grupurilor din motive de clasă socială, sex, etnie sau religie.

4.2 Integrarea ca abordare preventivă. Propuneri concrete

4.2.1 În orice caz, misiunea societății civile devine primordială atunci când se iau în considerare cauzele subiacente care alcătuiesc un mediu prielnic pentru violența teroristă. Chiar dacă niciuna dintre posibilele cauze identificate în acest context nu poate justifica vreun tip de violență, multe dintre deviațiile teroriste pot fi explicate ca puncte finale ale proceselor de alienare, radicalizare și recrutare alimentate de inegalitățile orizontale dintre grupuri în interiorul aceluiași teritoriu, de fenomenele de excludere și discriminare (socială, politică sau economică) și de standardele duble aplicate în judecarea acțiunilor diferiților actori. Prin urmare, integrarea reprezintă elementul central al oricărei strategii de mare amploare cu abordare preventivă, care trebuie să vizeze următoarele obiective:

4.2.2 Promovarea sistemelor de învățământ (formale sau informale) orientate către eliminarea stereotipurilor negative și către încurajarea toleranței și a conviețuirii pe baza unor valori comune, având ca punct principal de referință drepturile omului (ceea ce implică, printre altele, revizuirea textelor școlare actuale, cu scopul de a reformula stereotipurile conflictuale și de a promova toleranța și pedagogia multiculturală).

4.2.3 Ajungerea la un acord (inclusiv prin coduri de conduită) cu mass-media pentru a nu găzdui discursuri sau declarații care ar putea încuraja excluderea, rasismul sau xenofobia. Respectând în același timp pe deplin libertatea presei și libertatea de exprimare, trebuie încurajate produsele mediatice și abordările care diseminează valorile comune pe parcursul istoriei, precum și avantajele bogăției multiculturale într-o lume globalizată.

4.2.4 Difuzarea, prin intermediul campaniilor publice, a mesajelor și abordărilor incluzive care să ajute la clarificarea și înlocuirea unor concepte eronate (nu „terorism islamic”, ci „terorism internațional”; nu „asimilare”, ci „integrare”) sau a unor imagini inadecvate (nu „imigranți”, ci „cetățeni”) care accentuează divizarea și favorizează conflictele.

4.2.5 Contribuția la conștientizarea importanței considerării drepturilor omului ca fiind baza esențială a conviețuirii într-o societate multiculturală. În acest context, societatea civilă organizată trebuie să fie forța motrice în crearea unei societăți în care toți membrii să beneficieze de aceleași drepturi (sociale, politice și economice) și să își asume aceleași obligații.

4.2.6 Promovarea înființării de platforme sociale, în care să fie reprezentați actori din diverse comunități din fiecare țară și care să susțină crearea unor mecanisme de incluziune și de soluționare pașnică a diferendelor.

4.2.7 Identificarea și sprijinirea liderilor și organizațiilor civile care reprezintă alte comunități pe teritoriul UE, ca interlocutori privilegiați în apropierea de persoane provenind din alte culturi, cu obiectivul principal de a căuta dialogul și colaborarea cu aceștia pentru a elimina potențialele cauze ale alienării și radicalizării în rândurile anumitor membri ai acestor comunități.

4.2.8 Elaborarea de programe specifice menite să împiedice radicalizarea potențialilor simpatizanți ai ideilor și practicilor teroriste în locurile obișnuite de recrutare (închisori, lăcașuri de cult etc.), programe orientate către integrarea socială și crearea de locuri de muncă.

4.2.9 Abordarea cooperării descentralizate din această perspectivă, atât la nivel național, cât și la nivel comunitar (profitând de existența cadrelor deja stabilite, precum Parteneriatul euro-mediterranean, politica europeană de vecinătate sau cadrul care reunește țările ACP). Valorificând vastul potențial al politicilor de cooperare pentru dezvoltare, acest lucru implică elaborarea proiectelor de cooperare la fața locului cu actori care, chiar dacă se definesc după criterii religioase sau naționaliste, resping în mod categoric violența ca metodă de acțiune.

4.2.10 Sporirea semnificativă, în interiorul UE și în contextul relațiilor cu țări extracomunitare, a numărului și a bugetului programelor de schimb destinate formatorilor, elevilor, jurnaliștilor, organizațiilor de întreprinzători și celor sindicale, apărătorilor drepturilor omului, membrilor organizațiilor neguvernamentale, acordând o atenție deosebită necesității de a îmbunătăți egalitatea de gen. Cunoașterea personală și schimbul de experiențe și de puncte de vedere sunt metode prioritare pentru eliminarea stereotipurilor negative și pentru construirea unui viitor comun într-un secol destinat a fi multicultural ⁽³⁾. În acest context este deosebit de recomandabil să se valorifice și să se consolideze caracteristicile CESE pentru a explora, pe căile sale

active de contact și colaborare cu organisme extracomunitare, noi forme de acțiune menite să evite radicalizarea anumitor grupuri sau indivizi.

4.2.11 Promovarea apariției și consolidării platformelor de participare incluzivă a populației (fie aceasta autohtonă sau străină), întemeiate pe bazele transversale ale reprezentării cetățenești, în locul celor cu profil naționalist sau religios.

4.2.12 Încurajarea activităților de cercetare, atât în centrele și institutele specializate de pe teritoriul UE, cât și în colaborare cu cele din țări care prezintă un interes special pentru această temă. Trebuie să se acorde o importanță specială susținerii acelor proiecte și studii care vizează o mai bună cunoaștere a proceselor care pot conduce la alienare, recrutare și radicalizare violentă, precum și a relațiilor dintre diferitele variabile aflate în joc.

4.3 Asistența acordată victimelor

4.3.1 În ultimul rând, dar nu mai puțin important, asistența acordată victimelor directe ale actelor teroriste trebuie să reprezinte o parte fundamentală într-o abordare globală în care societatea civilă însăși își asumă rolul în lupta împotriva amenințării teroriste. Pentru a evita uitarea și marginalizarea socială a victimelor, sunt prioritare următoarele acțiuni:

4.3.2 Militarea pentru recunoașterea deplină a tuturor drepturilor victimelor (inclusiv compensațiile financiare datorate) prejudiciate de orice tip de acțiune teroristă, atât pe teritoriul național, cât și în afara acestuia.

4.3.3 Crearea de mecanisme sociale de sprijin (fizic, psihologic sau economic) care să ajute la depășirea traumei și să evite apariția discursurilor acuzatoare sau vădit rasiste sau xenofobe.

4.3.4 Mobilizarea voinței politice a guvernelor naționale respective și a UE pentru a stabili baze consensuale pentru recunoașterea acestor persoane și pentru a le acorda asistență și protecție.

4.4 Persoanele ca prioritate a securității și prevenirii: politici auxiliare

4.4.1 În esență, dacă se recunoaște că oamenii reprezintă principala valoare a oricărui stat și, prin extensie, a UE, principiile securității umane, consolidării păcii și prevenirii conflictelor violente conduc la necesitatea următoarelor acțiuni:

4.4.2 Elaborarea de strategii și depunerea de eforturi multilaterale pentru a asigura un nivel decent de bunăstare și de securitate persoanelor care împart același teritoriu și vecinilor acestora, înțelegând că prin promovarea dezvoltării și securității acestora se garantează dezvoltarea și securitatea proprie.

⁽³⁾ Avizul CESE din 20.4.2006 privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al dialogului intercultural (2008), raportor: dna Cser (JO C 185, 8.8.2006).

4.4.3 Reducerea până la eliminare a inegalităților dintre grupuri și țări, ca modalitate principală de promovare a securității tuturor. Baza comună a conviețuirii și a slăbirii amenințării teroriste o constituie, încă o dată, respectarea deplină a drepturilor omului și consolidarea unui mediu democratic, cu garanția libertății religioase, într-un cadru de separare a afacerilor publice. Acest lucru implică, de asemenea, respingerea spațiilor sociale care există în afara legii (spațiile izolate din punct de vedere juridic sau ghetourile întemeiate pe obiceiuri sunt inacceptabile din această perspectivă).

4.4.4 Conștientizarea faptului că securitatea nu poate fi atinsă cu prețul libertății, al reducerii cadrului de drepturi specific unei societăți deschise și democratice sau al aplicării unor măsuri antiteroriste similare celor ale părții adverse.

4.4.5 Recunoașterea faptului că o abordare de felul celei necesare în lupta împotriva terorismului — în mod obligatoriu multidisciplinară, multidimensională și pe termen lung — poate da rezultate numai dacă dispune de un buget specific și adecvat, care să reunească eforturile naționale și comunitare.

4.5 Parteneriatele public-privat

4.5.1 Amenințarea teroristă este difuză, permanentă și globală. Nimeni nu este ferit de consecințele acesteia, iar profilul și metodele sale sunt în continuă schimbare. Aceste lucruri, împreună cu ideea că nu s-a reușit încă elaborarea unei strategii adecvate de combatere a terorismului, determină necesitatea de a reexamina în mod constant analizele, evaluările și metodele utilizate pentru a-i face față. Este un efort care implică toate părțile, atât guvernele și organele comunitare, cât și societatea civilă în ansamblul său. În cadrul acestui exercițiu, prin definiție

integrator, se impune, de asemenea, necesitatea explorării potențialului parteneriatelor public-privat (fără însă ca acest lucru să presupună privatizarea contraproductivă a securității și apărării), în serviciul unui obiectiv comun: bunăstarea și securitatea tuturor ⁽⁴⁾. Merită semnalate următoarele elemente fundamentale ale acestei abordări:

4.5.2 Necesitatea elaborării unui glosar de termeni care să permită, atât la nivelul discursului, cât și al acțiunii, atingerea unui consens cu privire la conceptele care vor orienta lucrările viitoare ale tuturor părților și actorilor implicați.

4.5.3 Controlul democratic asupra strategiei de combatere a terorismului la toate nivelurile și în toate formele acesteia.

4.5.4 Conștientizarea importanței pe care o au politicile externe ale statelor membre — și PESC/PESA la nivel comunitar — și politicile naționale și comunitare de cooperare pentru dezvoltare în prevenirea terorismului și împiedicarea radicalizării potențialilor teroriști.

4.5.5 Necesitatea imperioasă de a obține un buget adecvat și constant pentru toate programele și acțiunile menționate în prezentul aviz.

4.5.6 Necesitatea de a deschide (sau de a menține, după caz) canale de comunicare și colaborare cu actorii și organismele cu profil social, politic și economic, atât din interiorul Uniunii, cât și din afara acesteia, având în vedere imposibilitatea de a garanta în mod unilateral reușita în lupta împotriva acestei amenințări, precum și avantajele pe care le oferă coordonarea eforturilor în vederea elaborării de strategii de acțiune coerente și constante.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ Conform Avizului exploratoriu al CESE din 13.9.2006 privind participarea societății civile la lupta împotriva crimei organizate și a terorismului, raportori: dl Rodríguez García Caro, dl Pariza Castaños și dl Cabra de Luna (JO C 318, 23.12.2006), punctul 13.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind cotele de TVA altele decât cotele standard de TVA

COM(2007) 380 final — SEC(2007) 910

(2008/C 211/18)

La 5 iulie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind cotele de TVA altele decât cotele standard de TVA.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 28 martie 2008. Raportor: dl Burani.

În cea de-a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 112 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE întâmpină favorabil inițiativa Comisiei de a pune bazele unei dezbateri politice în cadrul PE și al Consiliului, care să evidențieze principiile acceptate de comun acord privind acordarea unor derogări de la regimul TVA. Fiind vorba despre un proces cu clare conotații politice, data-limită de la sfârșitul lui 2010, prevăzută pentru adoptarea de noi reguli, este pe deplin realistă.

1.2 Scopul inițial al adoptării regimului TVA era crearea premiselor unei **armonizări fiscale** care să permită buna funcționare a pieței interne: numeroasele modificări aduse de-a lungul timpului, dar mai ales scutirile și derogările, **au acționat totuși în sens contrar**, iar încercarea de uniformizare a derogărilor trebuie considerată acțiunea optimă în aceste împrejurări.

1.3 Derogările sunt aplicate în fiecare stat membru pe baza unor criterii fiscale, combinate cu **preocupări de natură politică și socială**. Acestea sunt acceptate atunci când nu au impact transfrontalier sau corespund unor criterii consolidate ale politicii comunitare. În ceea ce-l privește, CESE consideră că aceste criterii trebuie respectate, fiind însă necesară o examinare în special — dar nu exclusiv — din punctul de vedere al contribuției lor la o politică de **redistribuire a veniturilor**.

1.4 O atenție specială ar trebui acordată, pe parcursul discuțiilor, **serviciilor locale care nu pot fi furnizate la distanță** și care, în consecință, nu au un impact direct asupra pieței interne: o categorie ce include numeroase activități a căror utilitate economică și socială este de necontestat, dar sunt **controverse în numeroase privințe** sau se pretează la aprecieri diferite: activități meșteșugărești, servicii prestate de restaurante, servicii sanitare publice și private, sectoare care întrebunțează intensiv mână de lucru necalificată, cărți și ziare.

1.5 CESE atrage atenția asupra necesității de a se acorda scutiri pe baza unui criteriu de diferențiere a cheltuielilor între **grupurile cu venituri modeste și cele cu venituri mai ridicate**: o distincție greu de făcut. Amintește însă mai ales faptul că scutirile trebuie să se conformeze unor **criterii de transparență**

și să țină cont de costurile pe care le antrenează **normele imprecise sau generice pentru administrațiile fiscale și pentru întreprinderi**, costuri care, în cele din urmă, sunt suportate de consumatorii finali.

1.6 O atenție specială trebuie acordată **subvențiilor directe ca opțiune alternativă la TVA redusă**: o opțiune pe care Comisia o promovează fără a adopta totuși o poziție. CESE consideră că alternativa aceasta trebuie privită cu mare prudență și adoptată cu parcimonie, doar în cazurile în care este greu să se recurgă la alte soluții. În orice caz, subvențiile nu ar trebui să se mai prezinte vreodată sub formă de ajutoare de stat.

2. Introducere

2.1 Regimul cotelor TVA se bazează, prin natura sa, pe un sistem complex; creat în 1977 ca regim „provizoriu” ⁽¹⁾, acesta poartă și azi — după treizeci de ani! — aceeași denumire. În timp, acest regim a suferit nenumărate modificări, ca urmare a adaptărilor la situații conjuncturale sau de durată, a unor motive de natură politică, a evoluțiilor pieței interne sau a extinderilor.

2.2 Comisia a întreprins acțiunea necesară de simplificare a activității administrațiilor și a actorilor economici prin **„Directiva TVA” ⁽²⁾ din 2006**, care a pus ordine în legislație și constituie în practică „textul unic” în acest domeniu. Principiile pe care se bazează această nouă directivă sunt cele originare, din 1977, parțial revăzute în 1992: în general, **cota standard minimă** este de 15 % ⁽³⁾, iar impozitul se aplică, în principiu, la locul de origine. Se prevăd însă derogări și excepții: cota standard poate fi redusă, iar unele bunuri sau servicii pot fi impozitate la locul de destinație.

⁽¹⁾ Un regim „definitiv” ar trebui să prevadă, în mod logic, impozitarea la locul de destinație sau, mai bine zis, la locul de consum. La acel moment, diverse tipuri de obstacole au împiedicat o aplicare generalizată, iar aceste obstacole persistă și în prezent.

⁽²⁾ Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO L 347, 11.12.2006).

⁽³⁾ Articolele 96 și 97 din Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO L 347, 11.12.2006); niciodată nu s-a stabilit o cotă maximă.

2.3 Potrivit normelor, statele membre pot aplica una sau două cote reduse de TVA, dar numai bunurilor și serviciilor menționate în anexele la Directiva TVA ⁽⁴⁾. Toate statele membre, cu excepția parțială a Danemarcei, utilizează această posibilitate, dar în măsuri diferite și aplicată la diferite bunuri sau servicii, dintre cele permise. O astfel de conduită inconsecventă se îndepărtează de punerea în aplicare a principiilor de coordonare necesare pentru buna funcționare a pieței unice. Comisia își propune să lanseze acum către **Consiliu și Parlamentul European „o invitație la dezbatere politică”** — cu participarea CESE, al cărui aviz a fost solicitat — pentru a se ajunge la un acord între statele membre cu privire la **o nouă arhitectură a cotelor reduse de TVA**.

2.3.1 Practic, este vorba de **revizuirea întregii structuri** a derogărilor speciale și temporare care au fost deja acordate, primele — statelor membre care au aderat de mai mult timp, celelalte — grupului „noilor” state membre, reconstruindu-se astfel o structură care să țină cont de obiectivele integrate logicii pieței interne. Acesta nu este un proces simplu: va trebui să se găsească **un echilibru — pe baze comune** — între toate necesitățile de natură politică, economică și socială, care — în timp — au justificat derogările și excluderile, aplicate ulterior de fiecare stat membru, conform propriilor exigențe. Comisia nu-și face iluzii cu privire la dificultățile demersului respectiv: se așteaptă, de fapt, ca procesul de consultare să nu poată duce la **o nouă reglementare înainte de sfârșitul anului 2010**.

2.4 Un pas preliminar, necesar pentru a pune toate statele membre pe picior de egalitate în materie de derogări, a fost făcut odată cu propunerea de directivă care prelungește **derogările temporare acordate noilor state membre** ⁽⁵⁾ până la 31 decembrie 2010. Motivația propunerii aprobate la 20 decembrie 2007 constă în regimul diferit al derogărilor aflat în vigoare: statele membre care au aderat mai demult beneficiază de derogări fără termen-limită, în timp ce acelea ale noilor state membre au expirat la sfârșitul lui 2007. Prelungirea acordată la 20 decembrie 2007 pentru cele din urmă pune toate părțile pe picior de egalitate, cel puțin până la sfârșitul lui 2010; aceasta este data la care Comisia speră ca Parlamentul European și Consiliul să fi ajuns la un acord cu privire la adoptarea unui regim **stabil și unitar al cotelor de TVA altele decât cota standard**.

2.5 Comunicarea ce face obiectul prezentului aviz își propune să pună **bazele unei „dezbateri politice”** în cadrul Parlamentului European și al Consiliului, în măsură să conducă la **principii acceptate de comun acord**, care să permită redactarea unor propuneri normative cu **șanse mari de a fi bine-primate**. Având în vedere experiența trecutului și a prezentului, Comisia este precaută în mod justificat în afirmațiile sale și realistă cu privire la deciziile care trebuie luate: așteaptă să primească semnale. Așadar, comunicarea Comisiei se limitează la prezentarea echilibrată a tuturor **elementelor utile evaluării și formulării unei opinii**, inspirându-se din principiile consolidate ale pieței unice și ale Strategiei de la Lisabona, dar fără adoptarea unei poziții definitive. CESE consideră această inițiativă drept una decisivă pentru viitorul pieței interne în domeniul

fiscal: o ocazie unică, al cărei succes va depinde de simțul de răspundere și de bunăvoința factorilor de decizie.

3. Sinteza comunicării

3.1 Comunicarea reia, pe scurt, un **studiu al Copenhagen Economics**, care a examinat, în numele Comisiei și la cererea Consiliului și a Parlamentului, impactul cotelor reduse de TVA și al derogărilor aferente, concentrându-se în special asupra **aspectelor sociale** (distribuirea veniturilor) și a **costurilor** sistemului. CESE felicită Comisia în mod deosebit pentru calitatea documentului pe care l-a elaborat pe baza studiului respectiv. Într-adevăr, nu există elemente trecute cu vederea și nici unghiuri moarte: dezbateră care va urma se poate baza pe toate elementele necesare pentru formularea unei opinii.

3.2 În introducere, Comisia își expune obiectivul, care este acela de: „a asigura oportunități egale pentru statele membre, mai multă transparență, coerență și, în mod special, o bună funcționare a pieței interne; aceasta se poate realiza, de exemplu, prin eliminarea unor obstacole care afectează activitățile economice transfrontaliere și prin reducerea costurilor aferente respectării legislației generate de cotele de TVA” ⁽⁶⁾.

3.3 În mod concret și cu trimitere la studiul efectuat de *Copenhagen Economics*, Comisia subliniază că, **din punct de vedere strict economic**, soluția cea mai rațională ar fi cea a unei **cote de TVA unice**: aceasta ar duce la reducerea costurilor de funcționare pentru administrații și întreprinderi și — teoretic — la reducerea denaturărilor concurenței. Însă, ca orice normă rigidă, cota unică riscă să nu se potrivească întotdeauna la orice situație, deci ar fi necesară o anumită doză de flexibilitate: acesta este principiul aflat la baza **cotei reduse**.

3.4 Aplicarea cotei reduse de TVA corespunde unor criterii economice, dar se inspiră și din criterii sociale și politice: exemplele includ serviciile cu utilizare intensivă a forței de muncă (în special necalificată) și serviciile prestate la nivel local, dacă nu au un efect important asupra traficului transfrontalier. Sursa de inspirație a acestor criterii este următoarea: cotele reduse (deci și prețurile ținute „în frâu”) ar duce la creșterea productivității și a ocupării forței de muncă: oamenii ar fi mai înclinați să recurgă la prestatorii de servicii profesionale, scăzând astfel ponderea activităților gospodărești de tipul *do-it-yourself*, motiv pentru care ar cheltui mai puțini bani care să ia drumul economiei subterane.

3.5 Lista completă a bunurilor și serviciilor care beneficiază de cote reduse de TVA (articolul 98 din Directiva TVA) face parte din anexa III la directiva respectivă; cât privește **serviciile ce presupun utilizarea intensivă a forței de muncă**, acestea trebuie să răspundă (articolul 107) la trei criterii: în plus față de cele menționate la punctul anterior, trebuie să fie vorba de **servicii furnizate în mare măsură direct consumatorilor finali** și de servicii **de natură locală, care nu pot duce la denaturări ale concurenței**. În privința **mărfurilor** și a serviciilor „normale”, criteriile sunt mai puțin explicite, dar chiar din lista acestora

⁽⁴⁾ Cf. articolele 98-101 și anexa III la directivă.

⁽⁵⁾ Propunerea de directivă COM(2007) 381 final și Avizul CESE 1467/2007 privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE în ceea ce privește anumite dispoziții temporare referitoare la cotele taxei pe valoarea adăugată (JO C 44, 16.2.2008, p. 120).

⁽⁶⁾ Comunicarea COM(2007) 380 final, în capitolul „Introducere”.

reies în mod evident motivele „de natură socială” subiacente: este vorba de fapt de produse alimentare, produse farmaceutice, apă, publicații, servicii TV etc. Comitetul își rezervă dreptul de a comenta mai jos aceste aspecte (a se vedea punctul 4.12).

3.6 Comisia comentează unul dintre argumentele aduse de obicei în favoarea cotelor reduse de TVA, și anume cel potrivit căruia acestea ar răspunde unor criterii ale unei **mai mari echități sociale**, în măsura în care ar îmbunătăți distribuirea veniturilor în favoarea celor defavorizați. Studiul și, se pare, chiar și Comisia pun anumite **condiții** pentru acceptarea acestui argument: cotele reduse au un real efect distributiv numai dacă partea de cheltuieli dedicată consumului bunurilor „favorite” este stabilă în timp și duce la o situație de **reală diferențiere între grupurile cu venituri reduse și cele cu venituri mari**. În plus, Comunicarea subliniază că există diferențe clare de la o țară la alta și că gradul de eficiență a cotelor reduse de TVA are legătură cu măsura în care variază veniturile de la o clasă socială la alta.

3.7 Un alt aspect important este cel al **costurilor sistemului**: cotele de TVA altele decât cele standard presupun pentru întreprinderi și autoritățile fiscale sarcini administrative sporite, în special în cazul în care aplicarea acestora dă naștere la interpretări, situație care aproape constituie norma.

3.8 Citând studiul, Comisia nu pune în discuție în mod explicit sistemul cotelor reduse, dar se întreabă dacă **instrumentele politice administrative** nu ar fi mai adecvate obiectivelor urmărite de statele membre. De fapt, menționează ca alternativă sau ca una dintre posibilități **un sistem de subvenții directe**, care ar duce la atingerea acelorași obiective, dar cu costuri mai mici. Acest sistem ar putea fi conceput astfel încât să evite recidive negative la nivelul UE, ar garanta o mai mare transparență și ar fi mai puțin costisitor pentru bugetele statelor membre. Cu toate acestea, se observă că subvențiile directe s-ar putea dovedi un avantaj discutabil pentru întreprinderi: acordarea subvențiilor ar putea avea caracter aleatoriu și temporar, în funcție de nevoile bugetului de stat sau de orientările politice de moment.

3.9 Comisia pare să acorde o importanță deosebită acestor ultime alternative sau, în orice caz, *oricărei* alternative la sistemul cotelor reduse: aceasta, de fapt, **„recomandă ca statele membre să examineze cu atenție toate opțiunile disponibile”**. Fără a da impresia că adoptă o poziție, Comisia observă că **„deseori, alte instrumente sunt mai eficiente și mai puțin costisitoare pentru bugetul de stat decât cotele reduse de TVA**, iar acest lucru ar trebui avut în vedere în procesul de luare a deciziilor”.

4. Observații și comentarii

4.1 Comisia merită felicitată pentru rigoarea și echilibrul comunicării sale. Pentru CESE constituie un motiv de deosebită satisfacție faptul că **a găsit confirmarea unora dintre pozițiile exprimate deja anterior**, care vor fi reluate în comentariile de

mai jos. În primul rând, cu privire la cele prezentate la punctul 3.9 de mai sus, Comitetul amintește faptul că și-a exprimat **nedumerirea față de sistemul de derogări** cu ocazia avizului său privind Directiva TVA (?): spunea la vremea aceea că „nu rezultă că ar exista o voință [a statelor membre] de a examina derogările ... cu scopul de a le elimina”. Această poziție a CESE este în prezent confirmată și întărită de studiul pertinent al *Copenhagen Economics* și împărtășită, se pare, de Comisie. Cu toate acestea, este limpede că, fără o schimbare de orientare a statelor membre, **ipotezele unor soluții alternative** rămân, la acest moment, simple ipoteze.

4.2 TVA-ul este, prin natura sa, un impozit complicat, greu de aplicat, face obiectul evaziunii pe scară largă, iar aplicarea sa este costisitoare pentru statele membre și pentru întreprinderi (?). Mai mult decât atât, **nu-și atinge scopul inițial**, acela de a **crea un regim definitiv de armonizare fiscală**. Trebuie totuși observat că armonizarea fiscală nu este un scop în sine, ci o condiție necesară pentru **buna funcționare a pieței interne**. În orice caz, acestea erau intențiile autorilor săi, menționate de Comisie în comunicarea sa din ianuarie 1993. Comitetul consideră că acest document reprezintă o piatră de hotar în istoria evoluției TVA și subliniază cu regret faptul că nu i s-a dat curs (cu excepția acceptării cotei minime de 15 %) din cauza opoziției unora dintre statele membre. Nici astăzi nu s-a schimbat această situație: încercarea Comisiei de a pune ordine cel puțin în sectorul derogărilor este cu siguranță binevenită, dar, în același timp, constituie o dovadă a **neputinței de a merge înainte pe calea armonizării fiscale la nivel comunitar**. Comisia nu poate fi făcută răspunzătoare în mod obiectiv pentru această situație, dar nici statele membre, sau nu numai ele: **problema fundamentală constă în structura însăși a TVA-ului** ca „regim temporar”, așa cum se va explica în continuare.

4.3 În definitiv, este necesar să se înțeleagă și să se accepte pentru încă mult timp ideea că TVA-ul, în accepția curentă, corespunde în statele membre unor criterii preponderent fiscale, combinate cu preocupări de natură politică și socială, ceea ce duce la aplicarea unei rate reduse ori puțin mai ridicate decât cea minimă. Așadar, la nivel comunitar, armonizarea este doar o aspirație, care nu are acoperire în realitate iar comunicarea supusă examinării reprezintă o încercare de remediere parțială, și anume **armonizarea cotelor reduse de TVA, cel puțin pentru activitățile care au un impact transfrontalier sau răspund unor criterii ale politicilor comunitare deja acceptate**. Opinia CESE în această privință este că factorii de decizie ar trebui să fie conștienți de faptul că, dacă unul dintre obiectivele cotei de TVA reduse este acela de a se efectua o redistribuire a veniturilor, obiectivul respectiv trebuie să își găsească ecou în realitate. Cu alte cuvinte, orice reducere de impozit trebuie să fie analizată cu maximă atenție, pentru a se stabili cu certitudine dacă **într-adevăr** corespunde unui criteriu social sau are alte scopuri, nu tocmai avuabile. Alte condiții de care trebuie să se

(?) A se vedea Avizul CESE privind propunerea de directivă a Consiliului privind sistemul comun de taxă pe valoarea adăugată (reformare) (JO C 74, 23.2.2005, p. 21).

(8) A se vedea, în acest sens, Avizul CESE privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 77/388/CEE în scopul simplificării obligațiilor în materie de taxă pe valoarea adăugată și propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1789/2003 în scopul introducerii unor modalități de cooperare administrativă în cadrul sistemului de birou unic și al procedurii de rambursare a taxei pe valoarea adăugată (JO C 267, 27.10.2005, p. 45).

țină cont sunt **simplificarea aplicării și transparența normelor** — două cerințe care fac viața întreprinderilor mai ușoară și, în plus, permit autorităților fiscale efectuarea unor controale mai simple și mai ieftine.

4.4 Anexa III la Directiva TVA cuprinde o listă de 18 categorii cărora li se aplică cota redusă de TVA; fiecare stat membru are posibilitatea de a alege categoriile, de a efectua eliminări în cadrul acestora și de a stabili cuantumul reducerii. Comunicarea supusă examinării invită statele membre „să analizeze produsele și serviciile propuse în vederea aplicării unor cote reduse, pentru a stabili nivelul distorsiunilor care pot fi generate de aplicarea — facultativă — a unor cote reduse acestor produse și servicii și pentru a decide dacă astfel de distorsiuni sunt acceptabile” ⁽⁹⁾. În contextul mai larg al comunicării, acest mesaj nu pare a reprezenta o invitație la extinderea listei de asemenea bunuri și servicii, ci, mai degrabă, se sugerează contrariul. Oricum CESE se opune în mod explicit unei extinderi a categoriilor de bunuri și servicii la care să se aplice cota redusă de TVA: dacă se dorește să se continue — cel puțin la modul ideal, pentru moment — în direcția armonizării, invitația ar trebui să se refere mai curând la scurtarea, nu la lungirea listei cuprinse în anexa III.

4.5 Orientarea Comisiei poate fi împărtășită la nivel global: mirajul unui regim „definitiv” fiind dat uitării — ori lăsat deoparte pentru încă mult timp — una dintre priorități este de a acorda statelor membre o mai mare autonomie în stabilirea cotelor reduse pentru **serviciile locale care nu pot fi furnizate la distanță**. Comisia subliniază că aceste servicii „nu afectează funcționarea pieței interne”: nu este vorba atât de pragmatism, cât de recunoașterea **imperativelor politice și sociale care stau la baza acordării de scuturi**.

4.6 Trebuie totuși să se analizeze cu atenție afirmațiile care pot da naștere la generalizări simpliste: dacă impozitarea activităților locale nu afectează funcționarea pieței interne, atunci **toate bunurile sau serviciile produse și consumate local ar trebui să facă obiectul unei impozitări stabilite la nivel local**: un principiu care ar submina în întregime bazele înseși ale Directivei TVA. Cu siguranță, Comisia nu intenționează nici să stabilească, nici să accepte un astfel de principiu.

4.7 Intrând în detaliile aspectelor menționate de Comisie, afirmația potrivit căreia recurgerea la cote reduse poate genera avantaje în sectoare selectate cu atenție, crescând **productivitatea generală**, deci și PIB-ul, merită unele comentarii. Din această categorie fac parte **serviciile prestate local**: o reducere a cotei TVA i-ar convinge pe consumatori să petreacă mai puțin timp desfășurând activități în gospodărie (de tipul *do-it-yourself*) și să dedice astfel mai mult timp activităților profesionale. Însă este cazul să privim realitatea în față: activitățile de tipul *do-it-yourself* reprezintă un mod de ocupare a timpului liber, sunt utile nu numai din punct de vedere social, ci și benefice pentru familii din punct de vedere economic, deci merită încurajate. Pe de altă parte, e posibil ca o reducere a cotelor să ducă la majorarea încasărilor fiscale, dar numai pentru acel segment al ocupațiilor casnice care poate fi înlocuit cu intervenția firmelor

plătitoare de TVA; nu se poate ști în ce măsură se va face transferul către sectorul muncii la negru. Cu siguranță, economia subterană sau „gri”, — ca și evaziunea, de altfel — nu va ieși la lumină pentru simplul motiv că beneficiază de TVA redus. Pentru o astfel de reușită sunt necesare cu totul alte măsuri.

4.8 O atenție specială se acordă **serviciilor prestate de restaurante**, care — potrivit Comisiei — se află într-o situație nu tocmai clar definită sau, mai bine zis, controversată. Pe de o parte se observă că acestea sunt dedicate în principal consumului intern, dar, pe de altă parte, este recunoscut faptul că au o importanță deosebită în cadrul politicilor de turism din anumite țări, precum și pentru toți locuitorii din zonele de frontieră. Nu va fi ușor să se ajungă la un acord asupra acestui punct, așa cum s-a văzut și în trecut: potrivit Comitetului, **ar fi necesară o decizie de natură pur politică** în această privință. Orice alte argumente de natură economică sau fiscală riscă să ducă la prelungirea discuțiilor la infinit: nimeni nu va renunța la propriile puncte de vedere, din motive temeinice de politică internă.

4.9 Tot cu privire la servicii prestate la nivel local, Comitetul atrage atenția asupra sectorului care riscă să devină subiectul unei dezbateri importante, și anume cel al **serviciilor sanitare publice și private**, care deja pot beneficia, în anumite condiții, de cote reduse de TVA ⁽¹⁰⁾. Se observă tendința în creștere a cetățenilor din unele state membre de a profita de serviciile publice de asistență medicală și chirurgie din alte țări, pe care, pe bună dreptate sau în mod nejustificat, le consideră mai eficiente. Acest fenomen nu are mare legătură cu fiscalitatea; în scopuri fiscale, este mai pertinentă, în schimb, opțiunea de a recurge, în alte țări, la **serviciile prestate de clinici și de cabinete private**. Diferența semnificativă dintre tarifele practicate în diverse state membre, în special în anumite sectoare ale sistemului de sănătate, duce la o deturnare a pacienților unei piețe naționale către alte țări. Specificul „local” al acestor servicii este deci în plin proces de estompare și mai degrabă este pe cale să capete, în cazul anumitor servicii și țări, o conotație transnațională. În acest domeniu nu se pot face distincții nete și nici generalizări: riscul de polemică este deci major.

4.9.1 Se va ajunge la un acord în măsura în care se va găsi echilibrul între exigențe nu doar diferite, ci chiar opuse: pe de o parte, datorită caracterului vădit social al protecției sănătății, ar fi recomandată includerea acestor servicii printre cele care beneficiază de o cotă redusă de TVA, pe de altă parte s-ar putea aduce în discuție chestiuni legate de concurență. Decizia finală ar trebui să țină seama de dreptul cetățeanului de a-și îngriji sănătatea la cel mai mic preț pentru bugetul familiei; cu alte cuvinte, **interesul cetățeanului/consumatorului ar trebui să fie considerat prioritar față de principiile concurenței**.

4.10 Controversată este și aplicarea cotei reduse de TVA la **sectoarele cu utilizare intensivă a forței de muncă necalificate**. Studiul citat de Comisie face observația că această măsură poate duce la o creștere permanentă a ocupării forței de muncă,

⁽⁹⁾ A se vedea Comunicarea COM(2007) 380 final punctul 3.3, „Imperativele pieței interne”, al doilea paragraf.

⁽¹⁰⁾ Paragrafele 15 și 17 din anexa III la Directiva TVA.

dar „după toate aparențele, limitată”, ceea ce este, probabil, adevărat. Și în acest caz luarea unei decizii se dovedește a fi dificilă: sectoarele de acest tip (construcții, lucrări de reabilitare a căilor rutiere, servicii de salubritate, piețe etc.) răspund, în general, unei cereri lipsite de flexibilitate, deci o reducere a cotelor de TVA ar avea, în ceea ce le privește, doar o influență foarte mică asupra ocupării forței de muncă. Pe de altă parte, în aceste sectoare sunt mai frecvente cazurile de angajare „la negru” a muncitorilor necalificați. O reducere a cotei de TVA ar contribui în mod sigur la diminuarea costurilor pentru întreprinderi, dar rămâne întrebarea dacă acestea i-ar corespunde o reducere a prețurilor și o creștere „reală” a ocupării forței de muncă.

4.11 În general, Comisia atrage atenția asupra faptului că eficacitatea cotelor reduse de TVA se confirmă numai când cheltuielile pentru bunuri și servicii sunt constante în timp și diferențiază net grupurile cu venituri reduse de cele cu venituri mari. Aceste diferențe sunt mai pronunțate în sectorul serviciilor de alimentație și confecții și în cel al construcțiilor: există diferențe notabile de la o țară la alta; adeseori însă diferențele cele mai evidente — și cele mai nedrepte din punct de vedere social — se află în interiorul statelor membre. CESE atrage atenția asupra faptului că în diferite state membre cota redusă de TVA se aplică pe categorii, fără a se ține cont de faptul că, în cadrul multora dintre acestea, figurează produse destinate maselor largi de consumatori, dar și produse de lux, al căror preț este de câteva ori mai mare decât al celor dintâi. Rămâne de actualitate întrebarea cum și pe ce criterii se pot impozita în mod diferit bunuri sau servicii care au aceeași denumire, dar sunt de fapt destinate, în funcție de preț și calitate, unor categorii sociale diferite. Se ridică și problema modului în care se pot trasa linii de demarcație clare, care să reziste schimbărilor de conjunctură ale modei, și a respectării acestora, fără a fi necesară instituirea de controale costisitoare și complicate. Mai trebuie să se ia în considerare, în cele din urmă, problema fraudelor, care se pot produce în toate sectoarele, cu precădere în cele două menționate anterior: denumirile stricte și amănunțite sunt în favoarea acestora, în timp ce controlul este greu de efectuat. CESE atrage atenția asupra faptului că trebuie aplicate criterii de departajare pe baza unor considerații cu caracter social: cu alte cuvinte, cotele reduse ar trebui să contribuie la politica socială de redistribuire a veniturilor sau, în cazul în care nu sunt posibile opțiunile alternative descrise la punctul 4.15, de sprijinire a unor importante programe sociale. Însă, în orice caz, trebuie asigurată transparența față de propriii cetățeni și de celelalte state membre.

4.11.1 Aceeași observație s-ar putea face și cu privire la **cărți și ziare**, categorie în care uneori sunt incluse, alături de publicații cu impact social, și lucrări fără valoare educativă sau de divertisment ori care, mai grav, sunt în afara sau la limita legii ori a moralei comune. Deși dificile, distincțiile par necesare și, în orice caz, justificate în termeni de transparență democratică.

4.12 În cele din urmă, Comisia ia notă de faptul că aplicarea unor cote diferite de TVA presupune **costuri semnificative pentru întreprinderi și pentru autoritățile fiscale**: este vorba despre o observație evidentă. Comitetul ar prefera să se invoce mai curând argumentul creșterii costurilor, având în vedere că,

în domeniul fiscal, TVA, prin natura sa, este de departe cel mai costisitor de aplicat și de colectat. Această constatare a fost deja subliniată și este evocată în prezent de CESE ⁽¹¹⁾, care totodată invită statele membre să facă publică suma netă a încasărilor din TVA la bugetele lor, după deducerea părții destinate bugetului comunitar și a cheltuielilor de gestionare, de încasare, de control și de combatere a evaziunii fiscale. Recomandă Comisiei să-și asume această invitație în virtutea principiului transparenței și să reflecteze asupra necesității demarării unui **studiu cu privire la un sistem fiscal alternativ** ⁽¹²⁾. Este de dorit ca eventuala reconsiderare a acestui subiect, în ansamblul lui, să fie întemeiată și pe rezultatele — care ar putea fi surprinzătoare — referitoare la **beneficiile pentru fisc**: odată trase „adevăratele” concluzii, nu este deloc imposibil ca autoritățile fiscale să ia ele însele o inițiativă în acest sens.

4.13 Cu toate acestea, chestiunea aflată acum în dezbatere este doar cea secundară, cu privire la creșterea costurilor „pentru întreprinderi și autoritățile fiscale” și se referă la cheltuielile administrative și contabile aferente aplicării — și interpretării — regulilor care se abat de la normele standard. Comitetul atrage atenția asupra faptului că orice creștere a costurilor pentru întreprinderi se transferă asupra consumatorului final, de aceea ar trebui examinat — pentru fiecare caz în parte — dacă și în ce măsură aplicarea unei cote reduse de TVA duce realmente la un beneficiu pentru cetățeni. În prezent marea majoritate a cazurilor — foarte numeroase — de contencios se datorează **clasificărilor generice** și, în consecință, interpretărilor controversate, intervențiilor consilierilor, inspecțiilor: ar trebui așadar ca noile norme să fie concepute și în funcție de economicitatea punerii lor în aplicare.

4.14 Deocamdată, sistemul cotelor reduse, deși costisitor, este singurul care poate fi folosit; dar, întrucât însăși Comisia l-a definit ca fiind „rigid și incoerent” ⁽¹³⁾, Comitetul speră că discuțiile politice dintre Consiliu și Parlamentul European vor duce la decizii comune, care să reflecte în mod cert **principiile pieței interne, cu respectarea neabătută a exigențelor**

⁽¹¹⁾ Acest aspect a fost abordat mai întâi în Avizul CESE privind combaterea fraudelor fiscale pe piața unică (JO C 268, 19.9.2000, p. 45) și în continuare, în mai multe rânduri (ultima dată, în ordine cronologică, în Avizul CESE privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 77/388 în vederea simplificării obligațiilor în materie de taxă pe valoarea adăugată și privind propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1798/2003 privind cooperarea administrativă în cadrul sistemului de birou unic și al procedurii de rambursare a taxei pe valoarea adăugată (JO C 267, 27.10.2005, p. 45), bineînțeles fără a se ajunge la vreun rezultat.

⁽¹²⁾ CESE a atras atenția, încă din 2000, și în această privință, în avizul menționat la nota de subsol precedentă, și a continuat să atragă atenția într-o serie de avize ulterioare. În legătură cu acest subiect, Comitetul și-a exprimat Avizul privind propunerea de directivă a Consiliului privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (reformare) (JO C 74, 23.3.2005, p. 21).

⁽¹³⁾ A se vedea, în acest sens, Avizul CESE privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 77/388/CEE în scopul simplificării obligațiilor în materie de taxă pe valoarea adăugată și propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1789/2003 privind cooperarea administrativă în cadrul sistemului de birou unic și al procedurii de rambursare a taxei pe valoarea adăugată (JO C 267, 27.10.2005, p. 45).

cetățenilor/consumatorilor, ale societăților și ale administrațiilor fiscale.

4.15 Cât privește opțiunile alternative la cotele reduse de TVA, Comisia pune întrebarea dacă acestea nu ar putea fi înlocuite cu subvenții directe: un instrument politic mai eficient, mai transparent și mai puțin costisitor. Comitetul consideră că soluțiile alternative cu caracter național sunt o cale de urmat în unele situații speciale și pentru intervale scurte de timp, cu condiția să fie evitată orice măsură cu caracteristici de ajutor de stat. Totuși, orice fel de soluție cu caracter național, ca alternativă la derogările de la cotele TVA, ar trebui să fie stabilită pe

baza unor criterii de transparență, ținând cont de faptul că, în orice caz, ar constitui o ulterioară **îndepărtare de la obiectivele pieței unice**.

4.16 În cele din urmă, ca o completare la numeroasele sale avize în materie, Comitetul reiterează o sugestie de bun simț și transparență: **eliminarea cuvântului „provizoriu” din denumirea regimului TVA actual**. Acest adjectiv — aflat încă în uz după treizeci de ani și fără perspective pe termen mediu de a deveni „definitiv” — produce confuzie și afectează credibilitatea regulilor UE, justificând, dacă mai era nevoie, vechiul adagiu potrivit căruia „nimic nu e mai definitiv decât provizoriul”.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind strategia pentru regiunile ultraperiferice: realizări și perspective

COM(2007) 507 *final*

(2008/C 211/19)

La 21 septembrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Strategia pentru regiunile ultraperiferice: realizări și perspective.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 28 martie 2008. Raportor: dl Coupeau.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Introducere

1.1 Articolul 299 alineatul (2) din Tratatul CE permite recunoașterea specificității regiunilor ultraperiferice (denumite în continuare RUP), ceea ce face posibilă păstrarea caracteristicilor acestora și diminuarea constrângerilor la care sunt supuse.

1.2 Cele șapte regiuni care au statutul de ultraperiferice sunt: Comunitatea autonomă spaniolă a Insulelor Canare, cele două regiuni autonome portugheze (Azore și Madeira) și cele patru departamente franceze (Guadelupa, Guyana, Martinica și Réunion).

1.3 Din 1989, aceste regiuni beneficiază de un program specific, care vizează sprijinirea măsurilor de dezvoltare socio-economică în vederea unei mai bune convergențe cu restul Uniunii Europene.

1.4 În comunicarea sa din 12 septembrie 2007, „Strategie pentru regiunile ultraperiferice: realizări și perspective”, Comisia a lansat o consultare publică pentru a primi părerile tuturor părților interesate în ceea ce privește politica sa privind RUP, date fiind provocările majore cărora RUP vor trebui să le facă față în viitor. Prezentul aviz al CESE răspunde acestei consultări.

1.5 CESE consideră că politicile financiare destinate RUP au avut un anumit număr de efecte benefice, dar că persistă încă dificultăți structurale care trebuie să fie rezolvate. De aceea, CESE consideră că este necesar ca aceste politici să fie consolidate pe viitor.

1.6 CESE constată că, pentru RUP, posibilitatea de a avea acces la teritoriul și piața UE constituie o problemă permanentă, având în vedere depărtarea, izolarea (cu excepția Guyanei) și particularitățile geografice și structurale ale acestor regiuni.

1.7 CESE constată că poziționarea RUP aproape de zonele de influență ale Mercosur, Africii de Vest, Africii de Sud și Caraibilor conferă Europei o dimensiune mondială. Comitetul constată că poziționarea RUP în diferite oceane conferă Europei o zonă economică exclusivă de 25 de milioane de km², cu bogății și resurse care nu au fost calculate încă.

1.8 CESE constată, de asemenea, că statutul de „ultraperiferice” dăunează competitivității:

- nu se pot realiza economii de scară din cauză că piețele sunt mici;
- resursele naturale precum petrolul, gazele și mineralele sunt puține;
- dezvoltarea economică a RUP este slab diversificată, deoarece aceasta depinde în mare parte de turism, agricultură și pescuit;
- având în vedere dimensiunea redusă a piețelor, există o tendință spre concentrarea întreprinderilor, ceea ce duce la o situație de monopol sau oligopol, care dăunează competitivității.

1.9 CESE consideră că grupul interservicii consacrat RUP în cadrul Comisiei trebuie păstrat și chiar consolidat, pentru a permite sporirea eficacității politicilor europene.

2. Analiza sectoarelor de activitate din RUP și recomandări

2.1 Turismul

2.1.1 Sectorul turismului constituie un segment important în economia RUP, respectiv singurul factor de creștere economică.

2.2 Insulele Canare au știut să dezvolte un turism atractiv și diversificat, cu un număr de turiști care se ridică la peste zece milioane pe an. Și Madeira a putut să-și dezvolte turismul, sporindu-și considerabil capacitatea de primire. Pentru Antile și Réunion, acest sector este important, rămânând însă foarte fragil. Beneficiind de caracteristici naturale excepționale și de o climă remarcabilă, RUP au putut dezvolta un turism de calitate. Însă acest fapt a dus la creșterea dependenței economice, ceea ce reprezintă un risc care nu poate fi neglijat, date fiind fluctuațiile puternice ale cererii din domeniul turismului, în funcție de climă, ratele de schimb ale euro, situația sanitară etc.

2.3 CESE consideră că este urgent să se dezvolte un logo „RUP” și să se comunice pe marginea acestuia, promovându-se aceste regiuni în toate țările europene sau chiar și în alte țări apropiate de RUP, pentru a se diversifica și spori calitatea și durabilitatea turismului.

2.4 Actorii din domeniul turismului vor trebui să-și intensifice contribuția practicilor durabile, ținând seama de protejarea resurselor naturale, și să se consulte cu toți actorii locali pentru a determina criterii bune de dezvoltare. Sensibilizarea RUP în privința durabilității este certă, însă ea trebuie însoțită de o politică elaborată de actorii locali, cu sprijinul financiar european.

2.5 Agricultură

2.5.1 CESE constată că sectorul agricol este un sector tradițional și continuă să fie un pilon important al RUP, în pofida

diminuării contribuției sale la valoarea adăugată. Acest sector constituie o sursă primordială de locuri de muncă, trebuind deci să fie protejat neapărat sau chiar dezvoltat:

- dintre RUP, regiunea insulelor Azore este cea care are cel mai pronunțat caracter agricol, cu 24 % din locurile de muncă (creșterea animalelor, dar și cultivarea sfeclii, a tutunului etc.). Pescuitul este un sector strategic orientat către export, în special al tonului, dar care s-a aflat în scădere în ultimul timp;
- trebuie amintit că în RUP se produc și:
 - banane (Insulele Canare, Madeira, Martinica, Guadelupa);
 - trestie-de-zahăr (Réunion, Guadelupa, Martinica);
 - fructe tropicale (Réunion, Guyana);
 - flori tropicale (Antile);
 - băuturi (Madeira, Insulele Canare, Martinica, Guadelupa).

2.5.2 Trebuie subliniat că, în aceste domenii, concurența din partea țărilor terțe este puternică, ceea ce ar putea explica parțial pierderea de valoare adăugată.

2.5.3 Se pot deosebi două tipuri de agricultură: agricultura de proximitate și agricultura pentru export. Aceste două tipuri de agricultură sunt adeseori opuse, însă se pot dovedi și complementare. CESE consideră că trebuie neapărat ca distribuitorii locali să facă eforturi pentru a promova agricultura de proximitate.

2.5.4 În privința agriculturii pentru export, CESE dorește o campanie de promovare a produselor din RUP și etichetarea specială a acestor produse, având în vedere că ele corespund standardelor europene, standarde exigente în materie socială, de mediu și sanitară.

2.5.5 CESE consideră că este urgent ca UE să-și consolideze politica de supraveghere a produselor provenind din țări terțe, pentru a evita epizootiile și alte contaminări vegetale, în scopul protejării exploatarea agricole.

2.5.6 CESE propune o oarecare complementaritate între produsele provenind din țări terțe și produsele din RUP, cu condiția ca:

- acest lucru să nu pericliteze exploatarea locale,
- acest lucru să permită creșterea nivelului de trai al populațiilor din țările terțe,
- să existe o instanță de concertare, care să permită un cadru de dezvoltare durabilă.

2.5.7 CESE constată handicapurile naturale ale RUP enumerate mai sus și dorește să mențină politica de compensare a acestor handicapuri.

2.5.8 CESE este îngrijorat de gestionarea fondului fiuciar în anumite RUP, deoarece va trebui ca zonele agricole să fie protejate. Va trebui ca autoritățile europene să incite autoritățile locale să clasifice zonele care trebuie protejate și zonele care trebuie urbanizate într-un cadru de dezvoltare durabilă.

2.5.9 În RUP, biodiversitatea este importantă, reprezentând un atu economic sigur; în opinia CESE, ar fi necesară o politică ambițioasă, dotată cu fonduri adecvate pentru menținerea unei rețele agricole importante și a unor practici care respectă ecosistemele.

2.6 Pescuitul

2.6.1 Sector important pentru RUP, pescuitul va ridica probleme de gestionare a resurselor piscicole. Va trebui gândită o altă sursă de aprovizionare cu pește, ca de exemplu acvacultura marină.

2.6.2 În acest domeniu, activitatea de cercetare și elaborarea de politici adaptate ar trebui să dea naștere unor soluții pentru menținerea aprovizionării cu pește. Experiențe mai mult sau mai puțin pozitive au permis asigurarea continuității sectorului pescuitului.

2.6.3 Sectorul acvaculturii se află în faza de tatonare, însă este bine implantat în Insulele Canare și Réunion. CESE reamintește experiența pozitivă a Guyanei în ceea ce privește creșterea creveților.

2.6.4 Poziția geografică a RUP permite Uniunii Europene să dispună de un domeniu maritim vast (oceanele Indian și Atlantic, Marea Caraibilor), permițându-i Europei să dețină o biodiversitate halieutică remarcabilă. CESE consideră că gestionarea spațiilor marine trebuie să se realizeze în funcție de fiecare bazin maritim în parte, deoarece situația Oceanului Indian nu este la fel ca situația Oceanului Atlantic. Gestionarea diferențiată ar trebui să țină seama și de realitatea resurselor piscicole.

2.7 Comerțul și distribuția

2.7.1 Sectorul comerțului este un sector important pentru RUP. Acest sector este însă dependent de importurile statelor membre; consumul este susținut de populația locală, însă acesta variază în funcție de prezența turiștilor.

2.7.2 CESE consideră că ar fi necesară dezvoltarea unui comerț de proximitate, care să propună o varietate de produse și un serviciu adaptat localnicilor și turiștilor.

2.8 Concurența și întreprinderile

2.8.1 Într-o regiune ultraperiferică, o întreprindere mică se poate regăsi rapid în situație de monopol, având în vedere dimensiunea limitată a pieței locale. Astfel, noțiunea importantă de mare întreprindere se traduce în RUP printr-o întreprindere de dimensiuni modeste, după standardele Europei continentale, ceea ce face să nu existe economii de scară în aceste regiuni.

2.8.2 CESE consideră că este necesar să se consolideze transparența piețelor și să se favorizeze concurența între întreprinderi.

2.8.3 Noțiunea de costuri suplimentare suportate de RUP este, în general, greu de definit. Lista neexhaustivă a costurilor suplimentare include:

- costuri suplimentare rezultate din transportul maritim și aerian al bunurilor și materialelor;

- călătoriile de afaceri între continent și RUP sunt destul de complicate, din cauza lipsei de legături directe, a orarelor, a numărului redus de zboruri și a costurilor ridicate, date fiind distanța și dublul caracter insular;

- costuri de stocare mai ridicate, din cauza lipsei de legături maritime și aeriene;

- costuri de recrutare mai ridicate, deoarece personalul cu o formare profesională mai redusă are o productivitate mai slabă și necesită formare în cadrul întreprinderii;

- costuri de transport mai ridicate, personal care trebuie format, necesitatea de a dispune de o capacitate de stocare suplimentară față de întreprinderile din Europa continentală — necesitatea de a avea o capacitate de finanțare mai mare și, prin urmare, competitivitate mai redusă;

- costuri de instalare mai ridicate din cauza importului de materiale.

2.8.4 CESE consideră că politicile europene trebuie să țină seama de aceste costuri suplimentare și să încerce să remedieze situația, pentru a atenua cât mai mult aceste costuri suplimentare.

2.9 Energia

2.9.1 Raritatea sau lipsa surselor clasice de energie și dependența energetică față de exterior constituie vulnerabilități structurale ale economiilor RUP. Cu toate acestea, RUP posedă o largă paletă de posibilități de dezvoltare a energiei din surse regenerabile.

2.9.2 CESE constată că energia constituie o problemă recurentă în aceste regiuni, dar că există numeroase oportunități precum energia solară, geotermia, energia marină și eoliană.

2.9.3 În aceste regiuni, există și o oarecare dificultate în gestionarea deșeurilor — potențiale surse de energie. Printr-o politică de diversitate energetică, ar putea fi rezolvată și problema salubrității publice.

- majoritatea regiunilor sunt situate în zone de climă tropicală, având posibilitatea de a capta această energie;

- anumite regiuni se află în zone vulcanice, având posibilitatea de a exploata geotermia;

- beneficiind de apropierea față de ocean, se pot dezvolta sisteme bazate pe energia marină;

- existența deșeurilor ar putea constitui o sursă de energie.

2.9.4 CESE consideră că diversificarea surselor de energie trebuie să fie un obiectiv pe termen lung și să dispună de un stimulent financiar.

2.10 Cercetarea și dezvoltarea

2.10.1 Noile tehnologii ale informației și comunicațiilor trebuie să se dezvolte pentru a anula izolarea și pentru a crea noi oportunități economice pentru dezvoltarea întreprinderilor din RUP.

2.10.2 Trebuie să fie dezvoltată cercetarea în sectoarele atât tradiționale, cât și netradiționale, pentru a găsi soluții la problemele RUP.

2.10.3 CESE consideră că mărirea capacității de primire a centrelor de cercetare în aceste regiuni ar putea avea implicații foarte pozitive. În plus, acest aspect ar reprezenta pentru economia RUP o diversificare care nu poate fi neglijată.

2.11 Importanța dezvoltării și diversificării economiilor regionale

2.11.1 Se constată mari inegalități de dezvoltare între RUP; în afara câtorva inițiative, noile sectoare sunt foarte slab implantate în RUP și nu constituie în niciun caz o alternativă la sectorul tradițional.

2.11.2 Trebuie subliniat rolul primordial al sectorului public (administrația europeană, centrală și regională, întreprinderile publice, universitățile și centrele de cercetare) ca motor al activității; trebuie notat, de asemenea, că, în RUP, centrele universitare sunt importante și că este deci primordial ca ele să fie păstrate. CESE sugerează crearea unei burse europene de studii pentru a atrage studenți de diferite naționalități.

2.11.3 Întreprinderile locale nu dispun de capacitate de investiții, suferind prin urmare de o mare dependență față de ajutoarele comunitare pentru realizarea de proiecte în alte sectoare decât în sectoarele tradiționale.

2.11.4 Costurile suplimentare limitează capacitatea de finanțare a întreprinderilor. CESE consideră că este indispensabilă elaborarea unei politici de finanțare pentru a ajuta întreprinderile să-și dezvolte activitățile. CESE dorește, de asemenea, să stimuleze o politică de creare de întreprinderi, facilitând accesul la capitalul de risc, pentru a sprijini astfel realizarea de proiecte care ar aduce valoare adăugată RUP.

2.12 Condițiile de viață

2.12.1 CESE propune să se țină seama de particularitățile RUP pentru ca, pe termen lung și în mod coerent, politica să poată fi adaptată. Trebuie să se îmbunătățească atractivitatea regiunilor și orașelor, îmbunătățindu-se accesibilitatea și promovându-se cercetarea și inovarea, inclusiv noile tehnologii ale informației și comunicațiilor.

2.12.2 CESE consideră că în aceste regiuni trebuie favorizat dialogul social și că politicile europene trebuie să țină seama de acest aspect în cadrul viitoarelor obiective în privința RUP.

2.12.3 Trebuie să fie create mai multe locuri de muncă de o mai bună calitate, atrăgând un număr mai mare de persoane pe piața forței de muncă sau promovând crearea de întreprinderi, îmbunătățind capacitatea de adaptare a lucrătorilor și a întreprinderilor și sporind investițiile.

2.12.4 Guvernele regionale și locale, care au responsabilitatea aplicării politicilor privind RUP, au uneori tendința de a omite îmbunătățirea coeziunii sociale; pentru CESE, coeziunea socială și teritorială reprezintă o prioritate și trebuie luată în considerare.

2.12.5 Politicile europene trebuie să țină seama de aceste obiective și să elaboreze o politică de acțiune pentru a realiza

dezvoltarea economică. Într-o primă fază, CESE dorește o politică de îmbunătățire a accesibilității regiunilor ultraperiferice:

- printr-o deservire mai bună, la prețuri mai atractive, prin deschiderea pieței transporturilor, îmbunătățirea locurilor de tranzit (porturi și aeroporturi), raționalizarea logisticii transporturilor, compensarea poziției îndepărtate;

- prin dezvoltarea sectoarelor tradiționale cu ajutorul unor activități promoționale și prin formarea lucrătorilor.

2.12.6 CESE este sensibil la particularitățile RUP și dorește îmbunătățirea condițiilor de muncă, ridicarea nivelului de trai prin intermediul unei politici ambițioase, care să atenueze handicapurile și să lase loc creării de valoare adăugată.

2.12.7 Trebuie notat că serviciile publice de interes general constituie una din problemele principale cu care se confruntă persoanele rezidente în RUP. CESE consideră că politicile comunitare în favoarea RUP trebuie să țină seama de faptul că, pentru a se putea obține progresul convergenței, trebuie consolidată coeziunea socială, prin îmbunătățirea calității serviciilor publice.

2.13 Cooperarea transfrontalieră

2.13.1 CESE consideră că este necesar să existe o cooperare transfrontalieră dinamică cu alte ansambluri regionale din afara Uniunii Europene, pentru a identifica sinergii comune în vederea dezvoltării acestor zone și cu condiția ca autoritățile locale din RUP să fie asociate.

2.13.2 CESE dorește să primească o expertiză completă asupra acestor cooperări transfrontaliere, deoarece estimează că se pot găsi soluții, însă dorește ca aceste cooperări să fie stabilite cu precauție, pentru a nu se crea alte probleme.

2.14 Sistemul fiscal

2.14.1 RUP au regimuri economice și fiscale specifice, figurând printre sistemele admise în cadrul UE. CESE consideră că menținerea regimurilor economice și fiscale specifice constituie o cale indispensabilă de a ajuta RUP să depășească dificultățile structurale întâmpinate.

2.15 Politica de coeziune

2.15.1 Coeziunea economică, socială și teritorială reprezintă unul dintre principalele obiective europene care vor trebui consolidate în viitor. CESE consideră că politicile europene în privința RUP trebuie să vizeze consolidarea coeziunii, astfel încât întreaga populație să aibă acces la o mai bună calitate a vieții.

2.15.2 Politica de coeziune trebuie să permită modernizarea și dezvoltarea întreprinderilor, precum și crearea de noi întreprinderi pentru tineri. În acest sens, inovația constituie o prioritate pentru crearea de noi oportunități și promovarea cercetării și a centrelor de formare în relație cu mediul de afaceri.

2.15.3 Pentru consolidarea coeziunii, trebuie să se încurajeze dezvoltarea economică și să se îmbunătățească calitatea locurilor de muncă, a salariilor și a serviciilor publice.

2.15.4 RUP pot juca un rol considerabil în dezvoltarea regională, deoarece reprezintă platforme europene foarte importante pentru întreprinderi. RUP pot fi, de asemenea, un model regional în vederea dezvoltării participării societății civile și o referință la nivel mondial în termeni de model social.

2.16 Consolidarea Planului de acțiune privind vecinătatea extinsă

2.16.1 Poziția geografică a RUP le permite acestora să aibă un parteneriat privilegiat cu celelalte regiuni din spațiul lor geografic apropiat. Cu toate acestea, această politică va mai trebui consolidată, deoarece nu este aplicată suficient și este lipsită de consistență. CESE reamintește că acest parteneriat nu trebuie să se facă numai în colaborare cu teritoriile europene de pe continent și la inițiativa acestora, ci trebuie să se ia măsuri care stimulează mai buna cunoaștere reciprocă a acestor spații.

2.17 Acordurile de parteneriat economic (APE)

2.17.1 Acordurile de parteneriat economic pot fi o oportunitate pentru dezvoltarea RUP, însă, pentru aceasta, ar trebui ca aceste viitoare acorduri să fie studiate și să existe o expertiză fiabilă. APE trebuie să țină seama de interesele tuturor părților interesate.

2.17.2 CESE consideră că aceste acorduri trebuie să faciliteze participarea partenerilor sociali și a societății civile, atât în RUP, cât și în țările terțe.

2.17.3 CESE recomandă ca între RUP și ACP să aibă loc schimburi și un dialog în vederea creării de sinergii, pentru dezvoltarea economică a tuturor.

2.18 Fluxurile de migrație

2.18.1 Uniunea Europeană este în prezent în curs de a elabora o politică comună de imigrație care să țină seama de

situația demografică, de piețele forței de muncă și de cooperarea cu țările de origine. Fluxurile de migrație reprezintă o problemă acută pentru RUP. RUP ar avea nevoie de un dispozitiv pentru a reduce fluxurile ilegale și/sau nereglementate. În consecință, o politică europeană în domeniul migrației trebuie să aibă în vedere în mod corespunzător nevoile speciale ale RUP și să ofere soluții durabile la problemele acestora.

2.18.2 Pentru a înțelege mai bine această tematică și pentru a găsi soluții pentru fenomenele de migrație, va trebui să se realizeze un studiu de impact.

2.18.3 CESE consideră că politica europeană de imigrație trebuie să fie mai ambițioasă, pentru a gestiona imigrația prin intermediul unei legislații comune și al unor proceduri transparente. Pentru RUP, Europa trebuie să poată facilita imigrația, ținând cont de evoluția demografică a pieței forței de muncă.

2.18.4 Având în vedere evoluția demografică în Europa, se va înregistra o creștere a fluxurilor de migrație. Dată fiind situația lor, RUP trebuie să facă față problemelor rezultate din imigrația nereglementată și au nevoie, pentru aceasta, de solidaritatea UE. Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene trebuie să-și intensifice activitățile în RUP.

2.19 Extinderea numărului RUP

2.19.1 Anumite state membre, în special Franța și Țările de Jos, au în vedere în prezent extinderea numărului RUP. Creșterea numărului RUP necesită o decizie favorabilă a Consiliului. CESE subliniază însă că, pentru a asigura o mai bună integrare a RUP existente și noi, UE va trebui să le acorde un buget mai mare.

Bruxelles, 22 aprilie 2008.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind libertatea de asociere în țările partenere mediteraneene

(2008/C 211/20)

La 16 februarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz cu privire la

Libertatea de asociere în țările partenere mediteraneene.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 22 februarie 2008. Raportor: dl Preciado.

În cea de a 444-a sesiune plenară care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 99 voturi, 0 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Respectarea libertății de asociere este menționată în mod explicit printre angajamentele asumate de guvernele semnatare ale Declarației de la Barcelona din noiembrie 1995, care a instituit Parteneriatul euro-mediteranean.

Acordurile de asociere încheiate între UE și fiecare dintre țările partenere mediteraneene (TPM ⁽¹⁾) conțin o clauză care prevede că „respectarea principiilor democratice și a drepturilor fundamentale reprezintă unul din elementele esențiale ale acordurilor de asociere”.

Planurile de acțiune inițiate de Uniunea Europeană împreună cu TPM în cadrul politicii europene de vecinătate introduse în 2004 includ, de asemenea, referințe la „buna guvernare” și promovarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”.

1.2 Cu toate acestea, situația reală din TPM indică (în grade diferite) faptul că libertatea de asociere nu este garantată și că dezvoltarea societății civile este împiedicată de obstacole politice și administrative care pot varia de la neautorizarea constituirii unei asociații, în unele cazuri, până la interdicere sau suspendare, în altele.

Asociațiile recunoscute din punct de vedere legal întâmpină de asemenea dificultăți în funcționarea normală, în special din cauza interdicțiilor sau restricțiilor impuse de autorități privind accesul la ajutoarele financiare provenite din cooperarea internațională.

1.3 Constituirea de grupuri sociale liber asociate în diferite sectoare ale societății civile (lucrători, angajatori, agricultori, economie socială, femei, tineri, consumatori etc.) reprezintă o condiție indispensabilă pentru procesul de democratizare a țărilor partenere mediteraneene. Parteneriatul euro-mediteranean, bine concretizat în plan economic prin acordurile de asociere ale UE cu TPM, trebuie completat în plan social și democratic. În acest scop, este necesară participarea societății civile organizate.

1.4 Sindicatele, la diferite niveluri de organizare, se confruntă cu intervenții din partea puterii politice care limitează protecția

reprezentanților lucrătorilor în ceea ce privește exercitarea drepturilor lor, inclusiv dreptul la grevă.

1.5 Printre deficiențele acțiunilor de asociere patronală și sindicală, trebuie semnalată slaba dezvoltare a dialogului și a cooperării sociale. Acest dialog bipartit sau tripartit este mai puțin dezvoltat în țările din Orientul Mijlociu decât în cele din Maghreb.

1.6 CESE solicită Comisiei Europene respectarea angajamentelor de democratizare din cadrul Parteneriatului euro-mediteranean, al acordurilor de asociere și al planurilor de acțiune incluse în politica de vecinătate. De asemenea, Comisia trebuie să semnaleze guvernelor în cauză că asociațiile nu pot face obiectul unei măsuri de dizolvare sau suspendare administrativă, dacă aceasta nu se bazează pe o procedură juridică echitabilă.

1.7 De asemenea, CESE solicită Comisiei să obțină garanții din partea TPM că membrii și responsabili asociațiilor nu vor fi privați de libertate ca urmare a exercitării funcțiilor asociative legitime.

1.8 CESE solicită Comisiei Europene ca rapoartele strategice pentru fiecare țară, care stabilesc cadrul de cooperare comunitară impus de planurile de acțiune, să fie elaborate luând în considerare stadiul atins de guvernele țărilor partenere în domeniul libertății de asociere și al drepturilor umane.

Această solicitare se bazează, de asemenea, pe articolul 1 (parteneriat politic și securitate) din programul de acțiune comunitară 2005-2010 pentru zona mediteraneană, în care se stabilesc următoarele obiective: promovarea participării civice, creșterea implicării femeilor, garantarea libertății de exprimare și de asociere, promovarea rolului societății civile, precum și punerea în aplicare a convențiilor internaționale.

1.9 CESE invită Comisia Europeană să solicite participarea societății civile din TPM la monitorizarea acordurilor de asociere și a planurilor de acțiune.

1.10 CESE intenționează să propună Adunării Parlamentare Euro-mediteraneene, în care are statut de observator, să aducă la cunoștința parlamentelor țărilor partenere necesitatea de a-și reforma legislația care limitează libertatea de asociere.

⁽¹⁾ Maroc, Algeria, Tunisia, Egipt, Iordania, Israel, Teritoriile Palestine, Liban, Siria, Turcia, Mauritania și Albania (Mauritania și Albania fac parte din Procesul Barcelona din decembrie 2007).

1.11 CESE (în colaborare cu rețelele Euromed ale angajatorilor, ale sindicatelor, ale economiei sociale și altele) va putea elabora periodic rapoarte detaliate cu privire la situația libertății de asociere și a drepturilor umane în TPM, pe care le va transmite Comisiei Europene și Parlamentului European. Prezentul aviz va fi dezbătut la următorul Summit al consiliilor economice și sociale și al instituțiilor similare, care va avea loc în Maroc în 2008, iar opiniile și informațiile obținute cu această ocazie vor servi la această monitorizare.

1.12 CESE își va continua lucrările de susținere a constituirii de organe instituționale de consultare a societății civile în TPM (consilii economice și sociale sau organizații similare) și de reactivare a celor care există deja în Liban și Iordania și va recomanda ca aceste organe să fie alcătuite din organizații reprezentative ale diferitelor sectoare civile și să dispună de resursele necesare pentru o funcționare independentă și eficientă.

1.13 CESE reafirmă necesitatea de a consolida poziția femeii în societate și în special în activitățile asociative din țările partenere, în conformitate cu importanțele recomandări din Avizul privind promovarea spiritului antreprenorial al femeilor în regiunea Euromed ⁽²⁾.

În acest context, subliniază, de asemenea, importanța concluziilor conferinței ministeriale euro-mediterraneene ⁽³⁾, în care se susține promovarea reprezentării și participării femeii la funcțiile de decizie economică, în special în asociațiile angajatorilor, ale sindicatelor și ale altor structuri socio-economice.

1.14 CESE va susține întâlnirile și dialogul între organizațiile patronale (UMCE) și sindicale (Forumul sindical) și dezvoltarea acestora, precum și a altor rețele și organizații de dimensiuni euro-mediterraneene ale societății civile, precum Rețeaua euro-mediterraneană a economiei sociale (ESMED) sau organizațiile de femei.

2. Fundamentele libertății de asociere pentru îndeplinirea obiectivelor de democratizare ale Procesului Barcelona

2.1 Necesitatea prezentului aviz se explică prin deficiențele semnalate de concluziile primului Summit Euromed al șefilor de stat și de guvern (noiembrie 2005), în ceea ce privește rolul societății civile. De asemenea, avizul constituie o dezvoltare a declarațiilor finale ale ultimelor summituri euro-mediterraneene ale consiliilor economice și sociale și ale instituțiilor similare (Amman, noiembrie 2005; Ljubljana, noiembrie 2006; Atena, octombrie 2007). Obiectivul acestui aviz din proprie inițiativă este de a contribui la exercitarea deplină a drepturilor de asociere în țările partenere din sudul bazinului mediteranean.

2.2 Printre angajamentele asumate de țările semnatare ale Declarației de la Barcelona se numără următoarele:

- acționarea în conformitate cu Carta Organizației Națiunilor Unite și cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și cu alte prevederi ale dreptului internațional, în special cu cele derivate din instrumentele regionale și internaționale din care fac parte aceste țări;
- consolidarea statului de drept și a democrației în sistemele politice ale acestora, recunoscând în același timp dreptul fiecăreia dintre ele de a-și alege și a-și structura în mod liber propriile sisteme politice, socioculturale, economice și juridice;
- respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și garantarea exercitării efective și legitime a acestor drepturi și libertăți, inclusiv libertatea de exprimare, libertatea de asociere în scopuri pașnice și libertatea de gândire, de conștiință și de religie, cu titlu individual sau între membrii aceluiași grup, fără nici o discriminare pe motiv de rasă, naționalitate, limbă, religie sau sex.

2.3 Primul Summit euro-mediterranean al șefilor de stat și de guvern (Barcelona, 2005), organizat pentru a evalua primii zece ani ai procesului Euromed, a fost apreciat în termeni pozitivi, deoarece cuprindea câteva progrese față de Declarația din 1995 și noi dispoziții referitoare la dezvoltarea rolului societății civile. Însă aspectele referitoare la democrație și la drepturile omului au continuat să reprezinte o puternică sursă de îngrijorare, așa cum s-a declarat chiar în cadrul summitului.

2.4 De aceea, participanții la summitul din 2005 s-au angajat să extindă pluralismul politic și participarea pentru a include toți cetățenii, în special femeile și tinerii, prin promovarea unui cadru politic competitiv, cu alegeri corecte și libere și cu progrese în vederea descentralizării și a îmbunătățirii gestionării publice.

2.5 La rândul său, Comisia Europeană a recunoscut în mod implicit progresele insuficiente în domeniul drepturilor omului atunci când, în comunicarea sa către Consiliu și Parlament ⁽⁴⁾, a inclus acest domeniu printre cele trei teme prioritare pentru regiunea mediteraneană și, de asemenea, pentru intensificarea relațiilor dintre Uniunea Europeană și țările partenere, subliniind, în primul rând, obiectivul „consolidării drepturilor omului și a democrației”. CESE împărtășește această opinie a Comisiei și consideră absolut necesară deschiderea și consolidarea proceselor democratice în TPM.

2.6 Raportul din 2004 ⁽⁵⁾ al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) include printre principalele recomandări o tranziție progresivă către o guvernare mai reprezentativă, a cărei primă etapă ar trebui să constea în „eliberarea forțelor societății civile și permiterea exercitării celor trei libertăți fundamentale, și anume libertatea de opinie, libertatea de exprimare și libertatea de asociere”.

⁽⁴⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European din 12 aprilie 2005, „A zecea aniversare a Parteneriatului euro-mediterranean: program de lucru pentru a răspunde provocărilor din următorii cinci ani”, COM(2005) 139 final.

⁽⁵⁾ Raportul privind dezvoltarea umană în lumea arabă. PNUD (aprilie 2005).

⁽²⁾ REX/233 — CESE 1004/2007.

⁽³⁾ Istanbul, 14 și 15 decembrie 2006.

În acest sens și pentru a facilita participarea femeilor la toate aspectele vieții publice din TPM, este important să se introducă modificări în legislație, în special în ceea ce privește legile referitoare la „statutul personal”, care să le permită acestora să ia decizii în mod liber în exercitarea libertăților fundamentale.

2.7 Declarațiile finale ale ultimelor două summituri ale consiliilor economice și sociale și ale instituțiilor similare au abordat aspecte strâns legate de tema principală a prezentului aviz din proprie inițiativă.

2.8 Participanții la reuniunea din 2006 de la Ljubljana au remarcat necesitatea de a consolida dialogul și cooperarea între guverne și agenții neguvernamentale în regiunea Euromed, în special asociațiile de femei și tineri și organizațiile socioprofesioniste. În acest sens, în Declarația finală se propunea ca Președinția slovenă a Consiliului Uniunii Europene (primul semestru al anului 2008) să organizeze o conferință tripartită privind progresele în domeniul dialogului social.

2.9 Declarația finală a ultimului Summit al consiliilor economice și sociale și al instituțiilor similare (Atena, 15 și 16 octombrie 2007) cuprindea câteva referințe semnificative: a) solicitarea monitorizării periodice a implicării societății civile în elaborarea și aplicarea planurilor naționale de acțiune, propunându-se ca instrument pentru această monitorizare consiliile economice și sociale și instituțiile similare; b) solicitarea de resurse, sprijin și recunoaștere pentru CES-uri pentru a se putea exprima în mod independent și angajamentul acestora de a se deschide către reprezentanții societății civile care nu fac parte din rândul lor; c) solicitarea explicită a respectării libertății de asociere pentru facilitarea dialogului societății civile (punctul 12).

3. Situația libertății de asociere în țările partenere mediteraneene

3.1 Securitatea și menținerea păcii sunt fundamentale pentru crearea unui mediu favorabil desfășurării procesului de democratizare în majoritatea țărilor partenere mediteraneene.

Situația dramatică din teritoriile palestiniene, războiul din Irak și intensificarea extremismului și a terorismului au avut un impact extrem de nociv asupra consolidării libertăților. Unele guverne au utilizat riscurile sau amenințările exterioare ca pretext pentru a justifica întârzierea în punerea în aplicare a reformelor de democratizare. Această situație a provocat, în anumite țări, un regres în ceea ce privește libertățile individuale și dreptul de asociere.

3.2 Garantarea exercitării drepturilor omului este, fără îndoială, o condiție indispensabilă pentru realizarea obiectivelor de democratizare declarate. Libertatea de asociere, promovarea și dezvoltarea asociațiilor servesc intereselor diverselor sectoare și reprezintă elemente-cheie pentru dezvoltarea Parteneriatului euro-mediteranean, și în special pentru participarea la acesta a societății civile și a diferitelor sale grupări.

3.3 Este necesar să reafirmăm că dreptul la libera asociere cuprinde drepturile de a se afilia sau a se asocia, de a forma și

de a-și retrage adeziunea la grupuri, asociații și societăți de diferite tipuri. Necesită neimplicarea statului în constituirea și activitățile asociațiilor care funcționează în conformitate cu legea. De asemenea, necesită susținere din partea statului, prin crearea și menținerea unui mediu favorabil exercitării dreptului la liberă asociere.

3.4 Dreptul la asociere nu poate fi disociat de celelalte drepturi civice și politice, precum libertatea de exprimare și de opinie și dreptul la libera circulație sau la azil. La rândul său, dezvoltarea societății civile va contribui la introducerea sau la consolidarea unor sisteme politice mai pluraliste.

3.5 În majoritatea TPM există o contradicție între convențiile internaționale (care garantează dreptul la liberă asociere) semnate de guvernele acestora și legislația națională, precum și între textele cu caracter legislativ internaționale și naționale pe de o parte și modul în care se aplică în realitate, pe de altă parte. Cu excepția câtorva țări, constituirea de asociații și exercitarea activităților acestora sunt supuse diverselor restricții, în scopul (sau sub pretextul) de a proteja securitatea și unitatea națională.

3.6 Sub pretextul reglementării se limitează (și uneori chiar se interzice) prin lege dreptul la grevă, dreptul de a organiza și participa la întruniri publice sau dreptul de a constitui asociații. Puternica centralizare a puterii executive, o caracteristică generală a sistemelor politice din țările partenere mediteraneene, determină un control excesiv al asociațiilor.

3.7 Toleranța, controlul sau represiunea sunt cele trei formule (uneori combinate) utilizate de autorități în relațiile cu asociațiile. În unele țări există un nivel acceptabil de libertate de asociere, limitată numai în cazuri punctuale și specifice. În altele este permisă activitatea asociațiilor independente, însă acestea sunt supuse presiunilor prin intermediul controalelor administrative și financiare. De asemenea, există state în care sunt permise numai asociațiile progovernamentale.

3.8 Intervenția și controlul au un impact negativ asupra diferitelor etape din existența unei asociații, începând din momentul promovării sale și până în momentul dizolvării. Atunci când înființarea de asociații este selectivă sau discreționară, aceste asociații sunt adesea rezervate persoanelor apropiate puterii și, în general, reprezintă surse de corupție. Când dizolvarea poate fi impusă arbitrar, asociațiile acționează timid și nu își dezvoltă complet potențialul.

3.9 Există trei tipuri de asociații care, din diferite motive, sunt supravegheate în mod special: pe de o parte, asociațiile islamice fundamentaliste, din teama de a nu încuraja islamismul politic extremist, care a devenit în unele țări principala forță de opoziție legală sau clandestină; pe de altă parte, asociațiile de apărare a drepturilor omului, pentru că uneori înglobează sectoare politice alternative; de asemenea sindicatele, pentru că, în unele cazuri, constituie organizații de masă care pot pune sub semnul întrebării politica economică și socială a unui stat și pentru că au strânse legături cu organizații și instituții internaționale.

3.10 În ciuda restricțiilor semnalate, trebuie precizat că nivelul libertăților referitoare la dreptul de asociere nu este același în toate țările partenere. În multe dintre aceste state este posibilă, deși cu dificultate, înființarea de organizații autonome ale salariaților, lucrătorilor independenți, angajatorilor, femeilor, tinerilor, agricultorilor etc.

4. Situația și caracteristicile principalelor asociații în țările partenere mediteraneene

4.1 Organizațiile tradiționale reprezentând lucrătorii, agricultorii, angajatorii, economia socială și alte activități diverse sunt răspândite în toate aceste țări, deși sunt relativ slabe și supuse restricțiilor semnalate mai sus.

4.2 Un alt tip de asociații sunt cele de caritate și de asistență socială, care se ocupă de categoriile defavorizate, oferindu-le în principal servicii pe bază comunitară, religioasă, regională, tribală sau familială. În unele cazuri, aceste asociații s-au transformat în adevărate servicii sociale organizate.

4.3 Mai târziu, în anii 1990, au apărut alte forme asociative, în domeniul protecției mediului sau al culturii, care nu s-au limitat la a oferi soluții paliative pentru deficiențele statului, ci au încercat să se asocieze la lucrările publice sau de stat prin propuneri de stimulare și chiar de acțiune. Aceste noi asociații sunt adesea privite cu suspiciune și se confruntă cu obstacole din partea sistemelor administrative și politice.

4.4 Alte asociații importante sunt cele interesate de cauze precum drepturile omului, drepturile femeii, apărarea drepturilor minorităților și consolidarea democrației în general.

4.5 Situația pieței forțelor de muncă și a relațiilor de muncă în TPM a fost abordată pe larg în cadrul ultimului summit al consiliilor economice și sociale, prin intermediul raportului comun prezentat de CES-ul spaniol. Câteva dintre aprecierile acestuia sunt incluse în următoarele patru puncte.

4.6 Principiul libertății sindicale este consacrat de constituțiile TPM. În ultimii ani s-au înregistrat progrese în ratificarea convențiilor sociale fundamentale ale OIM, însă nu se poate afirma același lucru despre transpunerea lor în legislația națională. Comitetul pentru libertăți sindicale al OIM, însărcinat cu examinarea reclamațiilor înaintate de organizațiile sindicale sau patronale împotriva guvernelor pe motivul încălcării libertății sindicale, a înregistrat diverse reclamații provenite din TPM, cele mai multe provenind din Maroc și Turcia ⁽⁶⁾.

4.7 În ceea ce privește organizațiile sindicale, există diferite modele, în funcție de țară. În unele există un sindicat unic obligatoriu (monopol), în altele uniunea este voluntară (sindicat unitar), în timp ce în alte țări există o largă varietate de organizații sindicale. Se observă, de asemenea, o accentuată depen-

dență funcțională a organizațiilor sindicale de puterea politică în general.

4.8 Pe de altă parte, nu există o legislație de reglementare clară și bine definită cu privire la reprezentativitatea în cadrul organizațiilor sindicale și patronale, lăsându-se o marjă amplă de manevră puterii discreționare a autorităților politice.

4.9 Majoritatea organizațiilor sindicale din TPM sunt afiliate la nivel internațional și își coordonează activitățile cu sindicatele europene prin intermediul Forumului sindical Euromed. Acest forum este alcătuit din Confederația europeană a sindicatelor (CES), Confederația sindicală internațională (CSI), Confederația internațională a sindicatelor arabe (CISA) și Uniunea sindicală a lucrătorilor din Maghrebul arab (USTMA). Printre obiectivele forumului se numără dezvoltarea cooperării nord-sud și apărarea și promovarea intereselor lucrătorilor în cadrul Procesului Barcelona.

4.10 Asociațiile patronale sunt larg răspândite în toate TPM și în general nu se confruntă cu atâtea restricții legale, politice sau administrative în exercitarea funcției lor reprezentative. Asociațiile patronale sectoriale sunt cele mai numeroase și, în majoritatea țărilor, au fost înființate progresiv confederații interprofesionale. Pe lângă asociațiile patronale, trebuie semnalat rolul important al camerelor de comerț din țările partenere mediteraneene.

Pluralismul asociațiilor patronale este mai dezvoltat decât cel al asociațiilor sindicale. Organizațiile din fiecare țară se pot grupa într-o singură confederație patronală, ca în Tunisia, de exemplu, unde UTICA ⁽⁷⁾ reunește toate sectoarele economice cu excepția agriculturii. În alte țări există mai multe organizații, ca în cazul Marocului, unde există trei organizații patronale ⁽⁸⁾.

4.11 Organizațiile patronale din unsprezece țări partenere ⁽⁹⁾ (și din Malta) formează Uniunea mediteraneană a confederațiilor de întreprinderi (UMCE), cu sediul la Tunis, care urmărește să stabilească o cooperare instituționalizată între organizațiile socioprofesionale și să contribuie la instituirea unei zone de liber schimb euro-mediteraneene.

4.12 Economia socială în diversele sale forme (cooperative, societăți mutuale, asociații de dezvoltare), în cadrul căreia este angajată o mare parte a populației din TPM, are un rol decisiv în creșterea economică și ocuparea forței de muncă, în special în IMM-uri și microîntreprinderi, precum și în prestarea de servicii sociale.

4.13 Activitățile de asociere în sectoarele economiei sociale nu sunt supuse în principiu restricțiilor pe motive politice, însă sunt și ele afectate de controalele administrative semnalate în cazul celorlalte asociații. Această formă de asociere este răspândită în special în rândul cooperativele agricole din țări precum Maroc, Palestina, Turcia, Egipt și Israel.

⁽⁷⁾ Uniunea tunisiană a industriei, comerțului și artizanatului.

⁽⁸⁾ Uniunea marocană a agriculturii; Uniunea generală a industriei și comerțului; Confederația generală a întreprinderilor din Maroc.

⁽⁹⁾ CGEA — Algeria, OEB — Cipru, FEI — Egipt, MAI — Israel, JCI — Iordania, ALI — Liban, MFOI — Malta, CGEM — Maroc, PFI — Palestina, FSCC-CCI — Siria, UTICA — Tunisia, TUSIAD-TISK — Turcia.

⁽⁶⁾ Deocamdată, de chestiunea drepturilor sindicale în Turcia se ocupă Comitetul consultativ mixt UE-Turcia.

4.14 Diversele grupări — partenerii sociali și socioprofesionali, organizațiile de mediu, asociațiile familiale și de consumatori, asociațiile economiei sociale etc. — încearcă să joace un rol activ în aplicarea politicilor de parteneriat și de vecinătate, așa cum se precizează în recentul raport de informare adoptat de CESE ⁽¹⁰⁾.

4.15 În anul 2000 a fost înființată la Madrid Rețeaua euro-mediteraneană a economiei sociale (ESMED), la care participă în prezent organizații din Franța, Grecia, Italia, Portugalia, Spania,

Maroc și Tunisia. ESMED a luat parte la diverse lucrări și forumuri ale CESE și ale Parteneriatului euro-mediteranean.

4.16 Deși se confruntă cu aceleași dificultăți menționate în cazul altor grupări, organizațiile neguvernamentale și alte asociații de promovare socială joacă de asemenea un rol semnificativ, în special în apărarea drepturilor omului. Activitatea acestora este de asemenea foarte vizibilă în îndeplinirea obiectivelor Procesului Barcelona. Platforma neguvernamentală Euromed, constituită în 2005, cuprinde numeroase rețele și ONG-uri, printre care și Rețeaua euro-mediteraneană pentru drepturile omului.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ REX/223 — CESE 504/2007 „Participarea societății civile la nivel local la punerea în aplicare a planurilor de acțiune privind politica europeană de vecinătate în perspectiva unei dezvoltări echilibrate și durabile”.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind negocierile privind noi acorduri comerciale — poziția CESE

(2008/C 211/21)

În sesiunea plenară din 26 septembrie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul(2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz cu privire la

„Negocierile privind noi acorduri comerciale — poziția CESE”.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 aprilie 2008. Raportor: dl Peel. Coraportor: dna Pichenot.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 101 voturi pentru, 6 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul salută reafirmarea de către Comisie a angajamentului său general în favoarea liberalizării comerțului multilateral. Recunoaște că orientarea către o agendă bilaterală a CE este determinată de absența progresului agendei multilaterale.

1.2 Comitetul apreciază că acordurile bilaterale trebuie considerate compatibile cu multilateralismul, pe care în cele din urmă chiar îl consolidează. Câștigurile obținute prin cooperare bilaterală pot stimula procesul multilateral. Așa cum afirmă Comisia Europeană, prosperitatea noastră depinde de comerț.

1.3 Cu toate acestea, Comitetul subliniază că trebuie să existe o modificare calitativă în abordarea acestei noi serii de negocieri: încercarea de a repeta pur și simplu la nivel bilateral politicile care nu au reușit la nivel multilateral este insuficientă.

1.4 Abordarea bilaterală face posibilă respectarea diferențelor regionale și naționale într-o măsură mai mare decât acordurile multilaterale, care, prin natura lor, urmează o abordare mai largă.

1.5 Prin urmare, Comitetul salută călduros inițiativa DG Comerț de a solicita sprijinul Comitetului pentru a aborda negocierile privind noi acorduri comerciale ale UE, astfel cum este prevăzut în Comunicarea Comisiei „Europa globală” din octombrie 2006.

1.6 Comitetul își reafirmă obiectivul fundamental, și anume de a menține și dezvolta, ca partener deplin al Comisiei Europene, o capacitate de cooperare și de reacție semnificativă în numele societății civile în activitățile viitoare desfășurate împreună cu Comisia și alte instituții UE importante.

1.7 Comitetul salută această ocazie de a sprijini scopul Comisiei de asigurare a unui nivel mai înalt de monitorizare și de transparență în negocieri și de extindere și dezvoltare a colaborării cu societatea civilă în acele țări și regiuni ale lumii implicate în negocieri.

1.8 Comitetul consideră că în domeniul monitorizării are capacitatea de a juca un rol activ, datorită structurii sale. Experiența îi conferă Comitetului în special capacitatea de a identifica adevărații parteneri potențiali din alte țări.

1.9 Comitetul remarcă faptul că, în cazul de față, Comisia solicită observații și cooperare în ceea ce privește totalitatea negocierilor propuse, dar observă totodată gama foarte largă de subiecte și de preocupări pe care aceste negocieri urmează să le abordeze, la multe dintre acestea făcându-se trimitere în textul prezentului aviz. Prin urmare, Comitetul recomandă insistent ca mai multe dintre aceste subiecte specifice să fie analizate în continuare, mai detaliat, în avize separate elaborate în viitorul apropiat, de exemplu în legătură cu munca decentă și accesul pe piață.

1.10 Comitetul salută în special reluarea considerațiilor sociale și de mediu în nota Comisiei de prezentare a negocierilor, observând în acest sens că dezvoltarea durabilă cuprinde considerente economice, sociale și de mediu. Însă Comitetul remarcă și faptul că numeroase subiecte legate în primul rând de economie cuprind aspecte privitoare la societatea civilă, nu în ultimul rând aspecte care afectează libera circulație a persoanelor.

1.11 În această abordare bilaterală, Comitetul consideră că este esențial să se adopte o bază de drepturi fundamentale și universale, înscrise în standardele OIM. De asemenea, Comitetul consideră că aceste standarde trebuie utilizate pentru a promova definiții funcționale și reciproc acceptabile ale muncii decente.

2. Context — importanța comerțului

2.1 Comerțul se află la baza relațiilor internaționale. Interacțiunile dintre țări se produc la mai multe niveluri, în special prin:

- interacțiuni geopolitice și militare;
- legături comerciale și economice;

- organizații de „conducere necoercitivă”: permanente, ca de exemplu Organizația Mondială a Comerțului (OMC), ONU și agențiile sale, inclusiv Organizația Internațională a Muncii (OIM), Fondul Monetar Internațional (FMI) și Banca Mondială, și temporare, mai ales cele care vizează problemele legate de mediu/dezvoltarea durabilă și schimbările climatice (Rio, Kyoto), toate acestea fiind create pentru a servi interese globale comune;
- legături sportive, culturale și/sau istorice și
- contactele cu societatea civilă, de o importanță majoră pentru CESE.

Dintre toate acestea, comerțul oferă cele mai eficiente, complexe și de durată mijloace de construire a relațiilor între state și regiuni, din care se vor dezvolta cu ușurință alte relații și alte legături.

2.2 Comerțul și investițiile internaționale sunt într-adevăr vectorii principali de dezvoltare economică a Europei și a dimensiunii externe a competitivității sale. Așa cum afirmă Comunicarea Comisiei „Europa globală”, „prosperitatea noastră depinde de comerț”. Este de asemenea important ca, în materie de comerț, Comisia să aibă competență deplină, chiar dacă în multe alte domenii ale relațiilor internaționale poate avea numai aspirații politice. Cu toate acestea, răspunderea Comisiei în acest caz rămâne un motiv de preocupare și va continua să necesite monitorizare pe măsură ce avansează negocierile.

2.3 Încurajarea comerțului, tarifele mai scăzute și eliminarea altor bariere comerciale și investiționale sunt deseori considerate ca având o importanță decisivă în obținerea unei acceptări pe scară largă a aspectelor pozitive și benefice ale globalizării. Acum, când economiile emergente majore, ca Brazilia, China și India — toate incluse în noua strategie a Comisiei — adoptă practici comerciale mai permissive, ritmul globalizării crește exponențial. Legăturile economice mai strânse, prin intensificarea comerțului, permit ca legăturile culturale și, important mai ales pentru CESE, contactele la nivelul societății civile să fie considerabil întărite. Sunt mulți cei care cred că aceste legături vor promova și vor încuraja acceptarea și dezvoltarea celor mai bune practici în materie de protecție a mediului și de promovare a dezvoltării durabile, precum și adoptarea unor standarde mai înalte în domeniul social și al ocupării forței de muncă. Acesta nu este încă un rezultat sigur: Comitetul consideră că va fi necesară o monitorizare atentă, prin implicarea directă a societății civile.

2.4 Comitetul acordă o importanță fundamentală rolului societății civile în mecanismele de punere în aplicare și de monitorizare a acelor aspecte ale acordurilor care se leagă de dezvoltarea durabilă. Recunoaștem avantajele care se obțin din dialogul bazat pe cooperare în promovarea unei atmosfere de încredere între parteneri, deoarece acesta este singurul mod de abordare a subiectelor sensibile implicate.

2.5 CESE salută includerea în mandatul de negociere a noilor acorduri a importanței orientări care stipulează că acestea trebuie să urmărească promovarea respectului pentru dezvoltarea durabilă (în special standardele sociale și de mediu). Acest

mandat trebuie analizat în contextul unor probleme globale majore: schimbările climatice, Obiectivele Mileniului, reducerea sărăciei, standardele de muncă decentă și cele de sănătate (în special standardele alimentare).

2.6 Comitetul recomandă relansarea, în cadrul societății civile, a dezbaterii privind preferințele colective care stau la baza modelului european de economie socială de piață. În negocierile bilaterale, Europa trebuie să arate clar că își susține preferințele colective în ceea ce privește temele sociale, precum și în domeniul siguranței alimentelor și în cel al mediului. Acest punct de vedere este confirmat de comunicarea Comisiei din octombrie 2007: „Este necesar ca Uniunea Europeană să ia măsuri astfel încât țările terțe să le ofere exportatorilor și investitorilor noștri niveluri de deschidere proporționale, iar normele noastre de bază nu trebuie să ne compromită capacitatea de a ne urmări interesele sau de a ne păstra standardele riguroase privind produsele, pentru a proteja sănătatea, securitatea, mediul și consumatorii.”.

2.7 Comisia anunță că, în următoarele luni, va prezenta idei noi pentru a face față acestor sfidări fundamentale, idei bazate pe angajamentul UE de a deschide piețele și de a asigura o concurență loială. În consecință, Comitetul consideră că este aproape imperativ să se accelereze încheierea acestor acorduri bilaterale, cu un triplu obiectiv politic — protecție, echitate și reciprocitate —, astfel încât să se deschidă drumul unei noi generații de acorduri.

3. Comunicarea Comisiei intitulată „Europa globală” — o schimbare majoră în politica comercială a UE

3.1 Aprobarea de către Consiliul de Miniștri, în aprilie 2007, a Comunicării Comisiei „Europa globală concurează pe plan mondial” este un eveniment cu semnificație globală. Uniunea Europeană este unul dintre cei mai importanți parteneri comerciali mondiali, reprezentând procente de 26 % din sectorul serviciilor și respectiv 17,5 % din sectorul mărfurilor din comerțul mondial (cifrele UE25 — 2005 CE). Reconfirmând, în același timp, angajamentului UE față de multilateralism, strategia Comisiei promovează o nouă generație de acorduri comerciale bilaterale și regionale și urmărește eliminarea barierelor netarifare și de reglementare.

3.2 Acest nou cadru este rezultatul cert al absenței progreselor practice în Runda de la Doha pentru dezvoltare. În această situație, trebuie salutat ca o afirmare a intenției de a continua agenda de liberalizare. Comisia subliniază în mod corect că aceste cadru nu înlocuiește multilateralismul, ci reprezintă o modalitate de a menține sistemul în activitate. Comitetul salută această abordare. Concluziile Runderi de la Doha rămân o necesitate politică cu caracter strategic.

3.3 Cu toate acestea, comunicarea Comisiei reprezintă o schimbare majoră a direcției politicii comerciale a UE, prima de acest fel din 1999 până în prezent. Comitetul a salutat deja comunicarea ⁽¹⁾, nu în ultimul rând pentru reafirmarea angajamentului Comisiei de a dezvolta comerțul și a atașamentului UE față de multilateralism. Este important ca acordurile bilaterale să nu afecteze multilateralismul.

⁽¹⁾ Avizul Malosse din mai 2007 (REX/228 — CESE 136/2007 fin).

3.4 Astfel, acestea ar trebui să se limiteze la a oferi sprijin abordării multilaterale și trebuie să fie considerate compatibile cu multilateralismul, pe care în cele din urmă chiar îl consolidează. Într-adevăr, Comisia consideră că eventualele câștiguri obținute din procesul bilateral pot stimula procesul multilateral, datorită dezbaterilor mai aprofundate și a alinierii mai riguroase a pozițiilor rezultate din abordările bilaterale.

3.5 Precizăm că profesorul Patrick Messerlin a semnalat cu multă claritate complexitatea acestei chestiuni ⁽²⁾. Resursele umane sunt deficitare într-o asemenea măsură în unele state mici și configurații regionale încât abordarea multilaterală sau bilaterală constituie o opțiune dură și decisivă.

3.6 În consecință, este esențial să se negocieze de către Comisie acorduri de liber schimb despre care să se poată demonstra că produc valoare adăugată reală. Abordarea bilaterală face posibilă respectarea diferențelor regionale și naționale într-o măsură mai mare decât acordurile multilaterale, care prin natura lor urmează o abordare mai largă. În acest sens, luăm notă și de accentul clar care se pune pe cele trei principale „probleme de la Singapore”, și anume concurența, investițiile și achizițiile publice, pe care Comisia le are în vedere prin negocierile propuse pentru acordurile de liber schimb, deși UE a abandonat aceste teme în negocierile din cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha.

3.7 Cu toate acestea, Comitetul subliniază că trebuie să existe o modificare calitativă în abordarea acestei noi serii de negocieri: încercarea de a repeta pur și simplu la nivel bilateral politicile care nu au reușit la nivel multilateral este insuficientă.

3.8 UE trebuie să accepte faptul că, în fiecare caz, partenerul de negociere va dori să acționeze într-un ritm și într-un mod conform cu propriile tradiții. Există numeroase diferențe culturale între Europa și Asia în multe regiuni și este necesar ca acestea să fie respectate. În rândul membrilor ASEAN, există de asemenea alte diferențe semnificative, în special în ceea ce privește nivelurile de dezvoltare. UE nu poate să își difuzeze standardele fără negocieri.

4. Recomandări generale pentru viitoarele acorduri de liber schimb

4.1 Comisia a stabilit atât o serie de acorduri de liber schimb esențiale, cât și alte negocieri comerciale pe care dorește să le promoveze, împreună cu o serie de domenii-cheie de negociere, inclusiv barierele tehnice și netarifare și „problemele de la Singapore”, prin intermediul cărora intenționează să își dezvolte și să își consolideze „agenda de competitivitate” pentru politica comercială. Negocierile ar trebui să fie cât mai extinse posibil, însă contradicțiile evidente și standardele incompatibile între acorduri trebuie evitate cu orice preț. CESE va urmări respectarea unor orientări clare atât în acordurile de liber schimb prevăzute, cât și în alte negocieri care vor urma probabil în alte domenii.

4.2 **Bariere tehnice în calea comerțului:** în numeroase state, aceste bariere constituie acum un impediment mai mare

pentru desfășurarea comerțului și creșterea economică și creează mai multe dificultăți pentru accesul pe piață decât barierele tarifare (cu atât mai mult cu cât multe țări în curs de dezvoltare au redus unilateral tarifele, pentru a dezvolta comerțul și investițiile). În acest sens, standardele, în special în domeniul sănătății oamenilor, animalelor și plantelor, ajung periodic o temă litigioasă importantă, în special pentru că UE menține unele dintre cele mai înalte standarde din lume, adesea percepute de alții ca fiind protecționism „ascuns”. UE trebuie să fie pregătită să intensifice formarea și construcția capacității instituționale deja disponibile și să valorifice pe toate căile succesele programelor existente de asistență tehnică comercială.

4.3 **Barierele tarifare** vor constitui o problemă majoră în fiecare dintre cele trei negocieri-cheie, cu Coreea, India și ASEAN. India, în special, practică tarife foarte mari, susținute de alte taxe, respectiv, taxa adițională și taxa adițională suplimentară, cu un tarif total de 550 % pentru anumite produse. Lipsa armonizării este una dintre problemele cu care se confruntă țările ASEAN, în care se aplică o gamă întreagă de cote tarifare, precum și sisteme de taxe și accize discriminatorii ⁽³⁾.

4.4 Negocierile privind eliminarea a cât mai multe dintre **barierele netarifare** vor constitui elemente importante ale agendei, deși, în acest context, problemele de bază vor fi legate de birocrăția excesivă, de nivelul opresiv al reglementărilor locale, de lipsa unui loc de muncă alternativ pentru excedentul de funcționari și, posibil, chiar de corupție. OMC estimează, de exemplu, că 93 % din importurile în India se confruntă cu cel puțin un tip de barieră netarifară, în comparație cu doar 22 % în cazul Braziliei ⁽⁴⁾. Barierele netarifare sunt ridicate și în țările ASEAN, dar și în acest caz, limitele variază semnificativ (de exemplu, acestea afectează 31 % din importurile indoneziene, în comparație cu doar 2 % pentru Singapore). Pentru Coreea, procentul este de 25 %.

4.5 **Criteriile economice trebuie să predomină** — piețele actuale și cele viitoare trebuie să constituie un element fundamental de definire a viitoarelor acorduri de liber schimb.

4.6 Practic, **toate bunurile și serviciile** trebuie să fie incluse, adică cel puțin 90 % din schimbul de mărfuri: articolul XXIV al GATT menționează că „restricțiile trebuie” eliminate „între membrii unui acord de liber schimb”. Va fi necesar să se admită unele excepții, în special acolo unde poate fi implicat nivelul de subzistență al agriculturii. Totuși, această restricție nu poate fi aplicată în domeniul **serviciilor**, în cazul cărora incluziunea optimă este decisivă. În acest caz, sunt în joc câștiguri enorme pentru fiecare parte la negociere — posibil cel mai ușor de cuantificat în termeni comerciali. Desigur, circulația liberă a capitalului și a finanțelor va avea o importanță-cheie dacă se dorește ca toate părțile implicate să aibă beneficii maxime. Cu toate acestea, apar probleme majore legate de mobilitatea populației, în special în „modulele” 3 și 4. Rezolvarea cu succes a acestor probleme este o provocare, în special garantarea unui acces mai larg în diferite state membre al specialiștilor din partea

⁽²⁾ Jan Tumlrir Policy Essay (ECIPE, 2007).

⁽³⁾ CBI Briefing Paper, martie 2007.

⁽⁴⁾ OMC „Market access: Unfinished Business — Post Uruguay round Inventory”, 2003 („Accesul la piețe, o acțiune nefinalizată — inventarul post-runda Uruguay”).

fiecărui partener comercial în parte. Societatea civilă va dori să monitorizeze îndeaproape progresele și punerea în aplicare a soluțiilor în acest domeniu. Se apreciază că, pentru toate părțile implicate, unele sectoare sunt mai sensibile decât altele, însă acordurile contradictorii sau incompatibile cu oricare dintre celelalte acorduri, deja încheiate, trebuie evitate cu orice preț. Cu toate acestea, CESE susține intenția Comisiei de a lucra pornind de la o listă pozitivă, ca și în cazul negocierilor din cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha, prin opoziție cu abordarea prin liste negative adoptată de Statele Unite.

4.7 UE ar trebui să promoveze **dimensiunea internațională a pieței interne**, în special pentru a încuraja o integrare economică sporită oriunde acest lucru este benefic, cum ar fi în cazul standardelor de contabilitate, mai ales pentru asigurarea unor condiții egale de concurență.

4.8 Toate acordurile de liber schimb vor necesita atât **clauze de protecție, cât și un mecanism de soluționare a litigiilor**, precum și o procedură de monitorizare a agendei sociale. Comitetul recomandă punerea în funcțiune a unui mecanism de soluționare rapidă a disputelor non-tarifare. **Acesta ar urma să fie un mecanism bilateral menit să ofere conciliere printr-un sistem flexibil, în sensul experienței Uniunii Europene cu rețeaua internă „Solvit”**. CESE a adus deja în discuție chestiunea monitorizării unei astfel de agende sociale în contextul acordurilor bilaterale și a propus înființarea unor „observatoare bilaterale comune” ⁽⁵⁾.

5. Recomandări pentru viitoarele acorduri comerciale: aspectele sociale și de mediu ⁽⁶⁾

5.1 Comitetul salută în mod special faptul că, în comunicare, se exprimă în mod clar importanța justiției sociale, afirmându-se că „trebuie să avem în vedere și posibilele efecte negative ale deschiderii pieței asupra unor regiuni și angajați, în special a celor mai puțin calificați”. Comunicarea subliniază, de asemenea, amenințarea pe care o reprezintă schimbările climatice și menționează în acest context energia și biodiversitatea.

5.2 În Runda Uruguay, Comisia Europeană a susținut o clauză socială pentru comerțul mondial, însă o astfel de inițiativă a fost abandonată, în special din cauza opoziției țărilor în curs de dezvoltare, care au văzut în acest tip de condiționalitate un potențial protecționism deghizat.

5.3 Preocuparea pentru „dumping-ul social” — utilizarea salariilor și a costurilor sociale reduse în mod artificial pentru exercitarea unei concurențe „neloiale” — a persistat totuși în UE. Punctul de vedere al CESE ⁽⁷⁾ în special este că zonele de liber schimb existente în țări cu care sunt în curs negocieri bilaterale nu trebuie să opereze în nici un caz în afara limitelor fixate prin legislația națională (privind chestiunile sociale și de mediu).

Acestea reprezintă adevărate cazuri de dumping social și de mediu. Acordurile negociate trebuie să garanteze că nici o întreprindere, prin intermediul subcontractării, nu poate fixa obiective la un nivel mai scăzut decât cel menționat în legislația națională sau în convențiile fundamentale ale OIM.

5.4 Toate negocierile bilaterale vor trebui fundamentate pe sistemul alcătuit din angajamentele internaționale majore: declarația OIM din 1998, Summitul dezvoltării durabile din 2005, precum și angajamentele luate în cadrul Obiectivelor Mileniului pentru reducerea sărăciei și declarația ministerială din 2006 privind munca decentă.

5.5 În ciuda sensibilității subiectului și a lipsei de progrese în adoptarea acestei agende sociale pe cale multilaterală, prin intermediul OMC, CESE îndeamnă Comisia să reflecteze la modul în care această problemă poate fi urmărită bilateral. Într-adevăr, așa cum s-a afirmat deja, o abordare bilaterală poate fi mai eficientă în realizarea scopului Comisiei, pentru că asigură un dialog mai amplu și mai direct, care ține seama de diferențele de dezvoltare.

5.6 Din ce în ce mai mulți cetățeni europeni își pun întrebări despre viitorul Europei în contextul globalizării. În ceea ce o privește, Comisia încearcă să definească „interesul european”, după cum o ilustrează raportul de sinteză privind Strategia de la Lisabona din decembrie 2007. Comisia insistă asupra dimensiunii externe ⁽⁸⁾ și observă că devine din ce în ce mai necesar să vegheze la existența unor condiții egale la nivel internațional.

Pentru a consolida dimensiunea externă a Strategiei de la Lisabona, combinând apărarea cu deschiderea legitimă a interesului european, Comisia anunță că va aprofunda și va raționaliza dialogul cu țările terțe, punând mai clar accentul pe chestiunile de interes reciproc, cum ar fi accesul la piețe, convergența reglementărilor, migrația și schimbările climatice. În fiecare an, va adopta un raport unic privind accesul la piețe, menționând acele țări și sectoare în care continuă să existe obstacole importante. Comitetul dorește ca societatea civilă din Europa și din țările partenere să fie implicată în negocieri. Aceasta ar trebui să redea vizibilitatea și coerența politicilor Uniunii în materie de comerț, relații externe și ajutoare pentru dezvoltare.

5.7 În prezent și pentru negocierile comerciale în curs, Comitetul consideră că fundamentul capitolului dezvoltare durabilă (aspecte sociale, de mediu, privind drepturile omului și buna guvernare) îl constituie cele 27 de convenții deja identificate ⁽⁹⁾ de sistemul în vigoare al SPG Plus. Scopul este de a face din acest fundament un punct de referință comun. Ratificarea, aplicarea și monitorizarea celor 27 de convenții internaționale trebuie să formeze pragul minim la discutarea capitolului privind dezvoltarea durabilă pentru negocierile deschise cu țările din Asia ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ A se vedea REX/182, „Dimensiunea socială a globalizării”.

⁽⁶⁾ Avizul „Provocările și șansele Uniunii Europene în contextul globalizării”, raportor: dl Malosse, 31 mai 2007.

⁽⁷⁾ Responsabilitatea socială a întreprinderilor, dna Evelyne Pichenot, decembrie 2006.

⁽⁸⁾ Comunicarea Comisiei din 11 decembrie 2007, evaluare și sinteză a Strategiei de la Lisabona.

⁽⁹⁾ Lista în anexă.

⁽¹⁰⁾ Tabelul prezintă ratificarea convențiilor internaționale de către țările asiatice.

5.8 Ținând seama de nivelul inegal de dezvoltare al țărilor asiatice implicate și de capacitatea lor administrativă de aplicare eficientă, Comitetul recomandă o evaluare de la caz la caz a acestei situații și o asistență financiară adaptată la necesitățile acestora de recuperare a decalajelor. Pe de altă parte, acest fundament nu este decât un punct de plecare, care poate fi completat prin angajamente mai puternice în cazul țărilor mai dezvoltate, cum este Coreea de Sud.

5.9 În acest scop, acordurile de liber schimb trebuie sprijinite prin acorduri de cooperare care să ofere o asistență financiară corespunzătoare pentru a se ajunge la nivelul standardelor internaționale. Acest nivel de angajare financiară influențează puternic rigoarea cerințelor, în special în domeniul mediului. Asistența tehnică va fi cu atât mai eficientă cu cât va fi mai strâns legată de rezultatele obținute în punerea în aplicare a anumitor convenții. Prin acordarea de finanțări, monitorizarea angajamentelor poate servi drept stimulent pentru progresul social.

5.10 Asistența tehnică va cuprinde și înființarea sau consolidarea unor instituții locale sau regionale destinate supravegherii punerii în aplicare (de exemplu, un inspectorat pentru protecția muncii, o agenție de supraveghere a utilizării pesticidelor etc.). Comitetul insistă în mod special asupra necesității de a încredința mecanismele bilaterale de monitorizare unor instituții locale sau regionale care au capacitatea de a își asuma în mod eficient monitorizarea pe întreg teritoriul a producătorilor și aplicarea de sancțiuni în caz de încălcare a normelor. Un adevărat acces la piețele publice presupune și o integrare mai avansată a comunităților teritoriale în sistemul de monitorizare și de punere în aplicare a acordurilor.

5.11 Comitetul solicită ca studiile de impact în domeniile social și ecologic să fie disponibile pentru fiecare țară de la primele faze ale negocierilor, pentru a oferi negociatorilor o perspectivă obiectivă asupra posibilităților și dificultăților de a ajunge la un compromis realist cu o țară sau alta. Este preferabil să fie încetinit procesul de negociere pentru a garanta un rezultat de calitate, care să țină seama de studiile de impact în curs, care vor permite societății civile să aprecieze pe deplin transparent progresele și să evalueze asistența financiară necesară pentru atingerea celor mai bune obiective sociale sau de mediu.

5.12 Pentru multe țări, reducerea tarifelor vamale înseamnă pierderea unor venituri care sunt utilizate la finanțarea serviciilor publice. Această problemă complexă merită studiată în continuare. În consecință, acordurile de liber schimb nu ar trebui să includă nici o propunere sau măsură care ar afecta direct sau indirect funcționarea serviciilor publice.

6. O abordare dinamică a muncii decente în acordurile comerciale ale Uniunii Europene

6.1 Comitetul consideră că munca decentă, astfel cum este definită de OIM, trebuie să devină o referință prioritară în schimburile comerciale la nivel european și global. Este un concept recunoscut pe plan internațional de angajatori, de

lucrători și de state. Garanția unei munci decente — cuprinzând ocuparea forței de muncă, respectarea drepturilor la locul de muncă, dialogul social și protecția socială — este indispensabilă pentru reducerea sărăciei și inițierea unui progres global ⁽¹¹⁾.

6.2 Comitetele de monitorizare a acordurilor de liber schimb trebuie să consolideze procedurile de dialog deja existente, în special atunci când un acord de parteneriat a instituit o structură de dialog privind „ocuparea forței de muncă și afacerile sociale”.

6.3 CESE consideră că progresele în materie de standarde sociale ar trebui să fie parte din abordarea dezvoltării durabile enunțate în mandatul său. În 1996, s-a convenit că este necesar ca activitatea comună a OIM și OMC să fie consolidată. În 2007, această voință de apropiere s-a concretizat într-un raport comun privind ocuparea forței de muncă și schimburile comerciale și urmează să se continue cu un studiu privind sectorul informal. Comitetul recomandă Uniunii Europene să țină seama de intervențiile Organizației Internaționale al Muncii la nivel regional pentru a evalua efectul integrării comerțului asupra muncii decente și asupra modului de formulare a politicilor din domeniul ocupării forței de muncă, protecției sociale și al condițiilor de lucru. Atrage atenția negociatorilor asupra importanței definirii unor indicatori compatibili cu agenda muncii decente.

6.4 În etapa actuală a negocierii, Comitetul consideră indispensabilă ratificarea ⁽¹²⁾ și punerea adecvată în practică a celor 8 convenții fundamentale (sub rezerva verificării de către un grup de lucru mixt, OMC/OIM); totodată, dorește să fie luate în considerare celelalte patru convenții prioritare privind sănătatea și securitatea la locul de muncă și privind inspecția de protecție a muncii și încurajează ratificarea unui număr cât mai mare de convenții relevante pentru țările implicate, fără a aduce atingere principiului diferențierii.

6.5 Comitetul recomandă ca negocierile în vederea încheierii de noi acorduri comerciale să fie însoțite de instituirea unui program național pentru muncă decentă. CESE încurajează țările din Asia implicate să solicite asistența OIM pentru un diagnostic tripartit și promovează recunoașterea acestui plan de către ansamblul instituțiilor internaționale. Comitetul dorește să integreze tema negocierilor bilaterale în comunicarea privind monitorizarea în domeniul muncii decente, prevăzută pentru 2008.

6.6 Apoi, în etapa de monitorizare a acordului, Comitetul solicită ca UE și statele membre să își aducă sprijinul financiar ca donatori pentru punerea în aplicare a planurilor naționale pentru muncă decentă. În rapoartele anuale de țară, UE ar trebui să acorde o importanță specială exercitării drepturilor sindicale și recomandărilor Comisiei pentru condiții de muncă a OIM.

⁽¹¹⁾ Avizul privind dimensiunea socială a globalizării, raportori: dl Etty și dna Hornung-Draus.

⁽¹²⁾ Tabelul privind procesul de ratificare în Asia se găsește în anexă.

6.7 În mecanismul de monitorizare, Comitetul consideră că partenerii sociali din plan local și regional trebuie să fie solicitați să contribuie la analizele de impact. Recomandă instituirea unor structuri sectoriale pentru a analiza cu competență dificultățile specifice cu care se confruntă fiecare sector.

7. Drepturile de proprietate intelectuală și punerea în aplicare a acestora

7.1 CESE salută accentul pus în comunicare pe consolidarea dispozițiilor DPI prin intermediul mijloacelor subliniate, incluzând în special sprijinirea IMM-urilor și a altor organizații implicate în schimburi comerciale cu țările cu economie emergentă. Dezvoltarea strategiei UE pentru protejarea drepturilor de proprietate intelectuală și consolidarea activității de punere în aplicare a acestora este esențială dacă se dorește ca UE să reușească să reducă încălcările DPI și producerea și exportul de bunuri falsificate. Aplicarea riguroasă a legii este esențială în acest caz. Acordul TRIP (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală) trebuie aplicat integral de partenerii din acordurile de liber schimb; astfel, un obiectiv principal al UE în încheierea acordurilor de liber schimb ar trebui să fie nu încheierea unor acorduri complet noi, ci obținerea unor angajamente solide de aplicare concretă a legislației privind DPI, împreună cu măsuri suficiente de control și cu măsurarea rezultatelor obținute. Capacitatea și abilitățile de cercetare și dezvoltare ale Europei, atât de bine subliniate în Strategia de la Lisabona, vor constitui un factor semnificativ în menținerea competitivității UE într-o lume în care provocările economice puternice vor veni din ce în ce mai mult din afara Europei.

7.2 În combaterea contrafacerilor, Comitetul încurajează negociatorii, în special în cazul Indiei, să discute măsuri de protejare a consumatorilor împotriva riscurilor legate de contrafacere. Monitorizarea acordului trebuie să cuprindă un comitet mixt UE-India în domeniul contrafacerilor (așa cum există pentru China) ⁽¹³⁾.

7.3 Dat fiind că India este angajată în procesul de la Heiligendamm (lansat în iunie 2007) între G8 și cinci state cu economie emergentă pentru un dialog structurat privind promovarea inovării și protecția drepturilor de proprietate intelectuală și pentru societatea civilă, este util să se țină seama în negocierile bilaterale de monitorizarea acestui proces.

8. Reguli de origine

8.1 Cumularea de *origine* între partenerii UE în acordurile de liber schimb ar trebui permisă, iar regulile de *origine* ar trebui armonizate pentru a facilita comerțul cu partenerii din acordurile de liber schimb. Lipsa cumulării și diferențele între regulile de *origine* pentru comerțul multilateral („reguli nepreferențiale”) și pentru zonele de liber schimb („reguli preferențiale”) reprezintă o dificultate pentru operatorii economici care doresc să beneficieze la maximum de tarifele mai scăzute din acordurile de liber schimb. În prezent, mulți importatori europeni preferă să plătească întreaga taxă vamală nepreferențială decât taxa mai scăzută din acordurile de liber schimb, pentru a evita posibilele penalități pentru acceptarea certificatelor de origine incertă. În

astfel de cazuri, acordurile de liber schimb nu reușesc să își atingă scopul de a extinde schimburile comerciale.

9. Piețele de achiziții publice, normele de investiție și concurență în străinătate

9.1 În ciuda preocupărilor exprimate anterior cu privire la Agenda de dezvoltare de la Doha și la momentul oportun pentru reintroducerea „problemelor de la Singapore”, CESE salută propunerile detaliate ale Comisiei în ceea ce privește deschiderea unor piețe de achiziții publice — descrise din ce în ce mai mult ca guvernamentale — în străinătate, a unor norme de investiții, de concurență și de acordare a ajutoarelor de stat, date fiind practicile restrictive din aceste domenii ale multor parteneri comerciali importanți ai UE. Astfel cum s-a afirmat deja, pentru ca acordurile de liber schimb să aibă sens, ele trebuie să confere valoare adăugată.

9.2 CESE ia notă de existența unui grup de lucru al OMC pentru **achiziții publice**, care permite țărilor cu atitudini similare să facă un progres consensual privind achizițiile publice, în conformitate cu prevederile OMC, în acest fel dându-se posibilitatea de a avansa fără a se face presiuni asupra statelor pentru a merge dincolo de ceea ce acestea consideră că pot face sau pot suporta. Acesta ar putea constitui un model de evoluție în domeniul bilateral.

9.3 Achizițiile publice reprezintă, așa cum s-a declarat, un domeniu „de un potențial semnificativ încă nefolosit pentru exportatorii UE”. Achizițiile publice sunt în special importante pentru exportatorii din UE din multe sectoare ale piețelor emergente. Având exemplul stabilit de acordurile comerciale deja existente ale UE cu Chile, considerăm, prin urmare, standardele aprobate în Acordul de achiziții publice din 1994 ca fiind nivelul minim care ar trebui menținut, cu UE oferind asistență tehnică și pentru „dezvoltarea capacităților” celorlalte părți implicate, dacă este necesară conformarea cu acordul. Ținem să menționăm că SUA dorește să atingă acest obiectiv în negocierile sale, iar noi acceptăm asigurările date de Comisie că acesta reprezintă de asemenea obiectivul UE. Suntem convinși că acest lucru nu va fi ușor de atins, mai ales în cazul Indiei, unde competența revine nivelului statal și nu celui federal.

9.4 În aceeași măsură, îmbunătățirea condițiilor de **investiții** în țările terțe va avea un rol important în asigurarea progresului atât în UE, cât și în „țările de destinație”. Mulți, dacă nu majoritatea partenerilor comerciali principali ai UE mențin un grad înalt de protecție împotriva investițiilor străine directe prin reguli discriminatorii, norme de autorizare care presupun costuri administrative/birocratice majore, pe lângă faptul că există foarte multe domenii care sunt, parțial sau în întregime, inaccesibile investițiilor europene, în special în sectorul serviciilor (servicii bancare, financiare, de asigurări, juridice, de telecomunicații, de distribuție cu amănuntul, precum și în transporturi). Cheia negocierilor o constituie eliminarea restricțiilor inutile și garantarea transparenței negocierilor și a procesului care se desfășoară ulterior, precum și garantarea corectitudinii, rapidității și eficienței procedurii de autorizare din cadrul acordului de liber schimb. Menționăm că modelul american de acord de liber schimb utilizat în negocieri implică o abordare cuprinzătoare, inclusiv protecția investitorului.

⁽¹³⁾ A se vedea și Avizul INT/390 privind diferitele măsuri politice, altele decât finanțarea adecvată, care ar putea contribui la creșterea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, raportor: dl Cappellini.

9.5 Salutăm dorința UE de a include câteva dispoziții privind **concurența** în negocierea acordurilor de liber schimb. Multe dintre problemele legate de investiții și facilitarea schimburilor comerciale își au originea în absența unor regimuri de concurență adecvate în țările respective, care împiedică și denaturează comerțul global, iar investițiile sunt adeseori afectate de denaturările pieței provocate de absența normelor de concurență (sau de o gravă deficiență în punerea în aplicare a acestora). Toate acestea rămân teme fundamentale ale guvernantei globale. Ambele acorduri existente cu Africa de Sud și cu Chile stipulează cooperarea între Comisie și autoritatea locală pentru concurență. Comisia ar trebui să își propună să includă astfel de dispoziții în acordurile de liber schimb, deși va fi un lucru dificil de realizat (cu posibila excepție a Coreei de Sud).

9.6 Reinnoirea accentului pus de Comisie pe **strategia de acces pe piață** este binevenită, împreună cu angajamentul de a concentra resursele în țările-cheie și de a stabili priorități clare cu privire la eliminarea barierelor netarifare și a altor bariere în țările prioritare.

9.7 CESE remarcă faptul că, în prezent, UE revizuieste activ **instrumentele de apărare a comerțului**. Comitetul apreciază că instrumentele de apărare a comerțului trebuie să continue să joace un rol de protecție, inclusiv în acordurile bilaterale (măsuri antidumping, antisubvenție, măsuri de salvagardare).

10. Facilitarea comerțului

10.1 Cea de-a patra „problemă de la Singapore” este încă parte integrantă a Agendei de la Doha și este menționată în comunicare. Se pare că proiectul de text al OMC privind facilitarea comerțului este aproape de a obține acordul părților. Este necesară o perioadă mai lungă de timp pentru stabilirea standardelor de bază pentru gestionarea la graniță/vamă a schimburilor comerciale din lume și pentru reducerea riscurilor de intervenție guvernamentală imprevizibilă. Un astfel de acord ar trebui să includă proceduri accelerate și simplificate de control și vămuire a mărfurilor, proceduri de acțiune judiciară și de apel, de publicare a reglementărilor comerciale, de reducere la minimum a taxelor și a cheltuielilor și, mai ales, proceduri de înființare a unui „ghișeu unic” — cu alte cuvinte, o utilizare intensificată exponențial a tehnologiei informatice pentru procedurile vamale. Chiar și numai acest lucru ar elimina o cantitate considerabilă de muncă dublă, de costuri și de timp, în special acolo unde mai multe departamente publice diferite necesită informații practic identice. Acest lucru va avea o importanță aparte în negocierile cu India. Potrivit Băncii Mondiale⁽¹⁴⁾, perioada medie de exportare a bunurilor din India este de zece zile (7 zile din Brazilia) și perioada medie de importare a bunurilor în India este de 41 de zile (comparativ cu 24 de zile pentru Brazilia). De asemenea, constatăm diferența mare între membrii ASEAN, în special între Singapore și Thailanda. Recomandăm Comisiei să facă toate eforturile necesare pentru a încheia un astfel de acord, chiar dacă negocierile din cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha ar urma să se blocheze complet. Acest lucru ar trebui, la rândul său, să conducă spre standarde mai înalte prin proceduri vamale mai simple, mai eficiente și mai accesibile din punct de vedere financiar.

⁽¹⁴⁾ Banca Mondială, „Doing Business 2007”, septembrie 2006.

10.2 Un beneficiu-cheie al unui astfel de acord va fi resimțit de țările fără ieșire la mare, unde procedurile transparente bazate pe tehnologia informatică vor ajuta la eliminarea pierderilor și a întârzierilor pe perioada în care mărfurile traversează o țară terță în drumul spre sau dinspre port.

10.3 Întreprinderile mici sunt cele mai expuse la costuri vamale și deseori nu ating masa critică necesară (în termeni de economii de scară, volum de vânzări, rețele de distribuție, capacități de transport etc.) pentru a face față costurilor vamale ridicate rezultate din întârzieri administrative, corupție și alți factori, ceea ce conduce la pierderea unor piețe potențiale. În special IMM-urile din UE ar beneficia în urma unui acord de facilitare a comerțului. Pe termen scurt, IMM-urile ar putea câștiga mai mult dintr-un acord ambițios de facilitare a comerțului decât din reducerea tarifelor.

10.4 Indiferent de progresele făcute în negocierile din cadrul Agendei de dezvoltare de la Doha, CESE dorește ca un accent la fel de puternic ca accentul pus pe „problemele de la Singapore” să se pună și pe facilitarea comerțului în cadrul negocierilor actuale privind acordurile de liber schimb.

10.5 CESE remarcă succesul programelor TRTA ale Comisiei, care au contribuit efectiv la capacitatea țărilor în curs de dezvoltare de a corespunde cerințelor pentru a deveni membre OMC și de a își spori capacitatea de a răspunde cerințelor, atât ca exportatori de mărfuri și servicii către UE, cât și ca destinatari ai investițiilor UE. Astfel de programe pot angaja expertiza tehnică a altor organisme internaționale sub egida ONU (de exemplu ONUDI, OMPI, CIC), care pot îmbunătăți profilul UE și pot genera cooperare între instituțiile internaționale. Acest lucru va deveni deosebit de semnificativ, dacă țările cele mai puțin dezvoltate din ASEAN se vor implica mai mult, și va fi relevant pentru progresul în America Latină.

11. Rolul societății civile

11.1 Comitetul salută scopul Comisiei de a asigura un nivel mai înalt de monitorizare și transparență a negocierilor și de a își extinde și dezvolta colaborarea cu societatea civilă din celelalte țări și regiuni implicate în negocieri. În domeniul monitorizării, Comitetul poate juca un rol activ, datorită structurii sale. Experiența îi dă posibilitatea să identifice potențiali parteneri eficienți în țări terțe. Reciproc, implicarea îi va ajuta pe aceștia să-și consolideze rolul pe plan autohton.

11.2 Pentru negocierea acordurilor de asociere economică (EPA), Comitetul este mandatat, în temeiul Acordului de la Cotonou, să organizeze consultări și întâlniri cu grupurile de interese economice și sociale din cadrul ACP, mandat extins în 2003 pentru a cuprinde și monitorizarea negocierilor, la cererea comisarului pentru comerț din acea vreme (dl Lamy). Cu participarea activă a negociatorilor CE, Comitetul de monitorizare ACP-UE a avut două reuniuni anuale, seminare regionale o dată sau de două ori pe an și conferințe generale la Bruxelles, cu delegați din toate țările ACP. În urma consultărilor, EPA a acceptat

pentru Caraibe atât includerea unui capitol social și de mediu, cât și crearea unui comitet consultativ al societății civile, responsabil cu monitorizarea punerii în aplicare a EPA și revizuirea tuturor aspectelor sale economice, sociale și de mediu.

11.3 În ceea ce privește acordurile de asociere propuse cu regiunile central-americe și andine, s-a instituit încă din 1999 un dialog periodic cu reprezentanții ai societății civile organizate din America Latină și Caraibe, a cincea reuniune urmând să se desfășoare în aprilie 2008. Acest dialog a fost instituit pentru a da posibilitatea societății civile să contribuie la summiturile bienale UE-America Latină. De asemenea, Comitetul are contacte extinse cu Forumul economic și social consultativ MERCOSUR, Consiliul consultativ andin pentru muncă, Consiliul consultativ andin pentru afaceri și Comitetul consultativ al societății civile pentru sistemul de integrare al Americii Latine.

11.4 Comitetul participă și la Mesele rotunde UE-China și UE-India, în ambele formând delegația UE. Prima Masă rotundă a fost creată în 2001, cea de-a doua, în iunie 2007. Ambele se întrunesc de două ori pe an și activitatea ambelor a primit deja recunoașterea summiturilor anuale. În plus, Comitetul are contacte la nivelul societății civile cu CES naționale atât din Coreea de Sud, cât și din Thailanda, prin Asociația Internațională a Consiliilor Economice și Sociale și a Instituțiilor Similare (AICESIS).

11.5 Prin urmare, Comitetul se așteaptă să coopereze la organizarea unor reuniuni consultative periodice cu societatea civilă la nivel regional cu privire la negocierile comerciale, utilizându-și contactele regionale extinse și experiența acumulată în monitorizarea negocierilor pentru acordurile de asociere economică. Comitetul propune să organizeze ateliere sau alte reuniuni periodice pentru a consulta grupurile de interese economice și sociale din țările și regiunile respective, prin intermediul unor mese rotunde, după caz. Negociatorii din UE (și partenerii lor) ar urma să fie invitați să prezinte situația curentă a negocierilor și să primească feedback din partea reprezentanților societății civile europene și din țări terțe. În plus, Comitetul ar putea completa activitățile CE prin facilitarea participării unor reprezentanți europeni și ai țărilor terțe la procesul, aflat în curs, de

studiere a impactului asupra durabilității și prin asigurarea accesului electronic la toate contactele din societatea civilă din țările și regiunile respective.

11.6 Comitetul ar trebui să acorde atenție organismelor și procedurilor utilizabile pentru a monitoriza chestiunile sensibile legate de dezvoltarea durabilă. Comitetul consideră că dialogul bilateral periodic ar trebui să se bazeze pe recomandările rezultate din diferitele mecanisme care funcționează în temeiul celor 27 de convenții internaționale citate anterior, la punctul 5.7, în special ținând seama de observațiile societății civile sau evaluând constatările clasificărilor nefinanciare organizate pe țări de Banca Mondială sau de agențiile de rating. Societatea civilă trebuie, de asemenea, să organizeze o evaluare preliminară a diferitelor mecanisme de monitorizare implicate.

11.7 Pentru Coreea, Comitetul recomandă să se utilizeze rapoartele periodice ale OCDE, în special în legătură cu moratoriul semnat cu partenerii sociali până în 2010.

11.8 Definită ca o variantă a dezvoltării durabile la nivel de întreprindere, responsabilitatea socială a întreprinderilor poate contribui, pe baze voluntare, la punerea în aplicare a angajamentelor sociale și de mediu cuprinse în noile acorduri comerciale. Acest demers se va sprijini în special pe cele aproximativ 50 de acorduri-cadru internaționale deja negociate în mari întreprinderi, deseori de origine europeană. Aceste acorduri reprezintă un aport la munca decentă prin dialogul social exemplar desfășurat în filialele din aceste țări partenere, și constituie un plus de atractivitate pentru mâna de lucru calificată de pe plan local. În afară de aceasta, luarea în considerare a angajamentelor de responsabilitate socială de către marile întreprinderi multinaționale sau de filialele lor dintr-un anumit sector de producție constituie un factor de impulsie pentru întregul lanț de creare a valorii economice (furnizori și subcontractanți), în special în țările mari cu economie emergentă, cum este China. Comitetul recomandă înscrierea pe agenda comitetului de monitorizare a unui acord comercial privind chestiunea aplicării etichetelor sociale și de mediu, pentru a oferi informații de calitate consumatorilor și a răspunde nevoii de trasabilitate.

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei „Parteneriat pentru comunicarea privind Europa”

COM(2007) 568 final și anexa COM(2007) 569 final

(2008/C 211/22)

La 3 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei „Parteneriat pentru comunicarea privind Europa”.

În temeiul articolului 20 din Regulamentul de Procedură, Comitetul Economic și Social European a numit-o pe dna Van Turnhout raportor general.

În cea de a 444-a sesiune plenară, care a avut loc la 22 și 23 aprilie 2008 (ședința din 22 aprilie 2008), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 92 voturi pentru, 12 voturi împotriva și 26 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul reiterează solicitarea adresată Comisiei de a aborda direct problema absenței unui temei juridic pentru politica de comunicare. Recunoscând însă obstacolele legale și politice, Comitetul nu se opune unui acord interinstituțional între Consiliu, Parlamentul European și Comisie. Comitetul va urmări, în măsura posibilului, intențiile prezentate într-un astfel de acord.

1.2 Comitetul atrage din nou atenția asupra unei duble probleme de resurse: lipsa de fonduri și o procedură birocratică exasperant de complicată pentru obținerea acestora. Comitetul solicită Comisiei să eficientizeze procedurile pentru atribuirea de ajutoare financiare și să includă organismele consultative precum CESE în viitoarele contracte-cadru, ca de exemplu cele privind serviciile audiovizuale, EBS și sondajele de opinie.

1.3 Comitetul salută ideea unui parteneriat pentru comunicare integrat și coerent, care să favorizeze implicarea cetățenilor europeni și dezvoltarea unui sfere publice europene. Pentru a comunica cu cetățenii, este nevoie de (i) un set simplu și atractiv de mesaje și de o viziune clară cu care cetățenii să se poată identifica și de (ii) un plan și instrumente adecvate de comunicare. Elaborarea unui plan de lucru anual pe baza unor priorități selectate de UE în materie de comunicare poate fi utilă în acest sens. Dacă beneficiază de resursele adecvate, CESE este dispus și dornic să colaboreze cu celelalte instituții, recunoscând că UE nu înseamnă doar Bruxelles și că trebuie să „acționeze local”.

1.4 CESE acordă o importanță deosebită reprezentării sale în Grupul interinstituțional pentru informare. Addendumul care a fost adăugat după publicarea Cărții albe la Protocolul de cooperare dintre Comisia Europeană și Comitetul Economic și Social European, semnat la 31 mai 2007, oferă un cadru excelent pentru implicarea activă, prin intermediul Caselor Europei ale Comisiei Europene și ale Parlamentului European din statele membre, a celor 344 de membri ai CESE în activități naționale și regionale. Comisia este încurajată ca, atunci când comunică cu societatea civilă, să recunoască rolul de punte pe care Comitetul

il poate juca între instituțiile UE și societatea civilă organizată. Comitetul consideră că poate aduce valoare adăugată și participarea activă a membrilor săi în Rețeaua-pilot de informare online propusă. Comitetul este gata să formeze și să mențină contacte cu punctele de contact cu societatea civilă propuse din cadrul departamentelor Comisiei și alte rețele relevante, cum ar fi punctele de contact ale CESE din cadrul reprezentanțelor CE și al centrelor Europe Direct. Ca urmare, Comitetul încurajează Comisia să ia în considerare extinderea sprijinului pentru aceste rețele, ca de exemplu Europe Direct și Team Europe Speakers.

2. Expunere de motive

2.1 Comunicarea Comisiei Europene [COM(2007) 568 final] „Parteneriat pentru comunicarea privind Europa” a fost adoptată la 3 octombrie 2007. Acesta a fost al patrulea document adoptat de Comisia Europeană care se referă la chestiuni de comunicare. Celelalte trei au fost: i) Cartea albă a Comisiei Europene privind o politică de comunicare europeană [COM(2006) 35 final], adoptată la 1 februarie 2006; ii) un plan intern de acțiune [SEC(2005) 985 final], adoptat la 20 iulie 2005 și iii) Comunicarea „Perioada de reflecție și perioada ulterioară: planul D pentru democrație, dialog și dezbatere” [COM(2005) 494 final], adoptată la 13 octombrie 2005.

2.2 „Parteneriatul pentru cooperarea privind Europa” subliniază importanța crucială a cooperării interinstituționale în materie de comunicare cu privire la chestiuni legate de UE și stabilește condițiile prealabile ale unui politici de comunicare reușite, bazate pe parteneriat cu actorii politici, economici și sociali majori la toate nivelurile. În aceeași zi, Comisia a adoptat — așa cum se enunță la punctul 1.2 și în conformitate cu o rezoluție a Parlamentului European privind politica de comunicare europeană — și o propunere de acord interinstituțional [COM(2007) 569 final] referitor la „Parteneriatul pentru comunicarea privind Europa”. Scopul acesteia era de a consolida angajamentul tuturor instituțiilor UE în favoarea unui număr de priorități anuale de comunicare ale UE care să implice statele membre interesate. Recunoscând autonomia și responsabilitățile

diferite ale fiecărei instituții UE, acordul interinstituțional evidențiază necesitatea și valoarea adăugată a unei mai bune coordonări în materie de comunicare cu privire la chestiuni legate de UE. În acest scop, oferă și un cadru coerent de acțiune. Având în vedere importanța deosebită a anului 2008 pentru procesul de ratificare a Tratatului de la Lisabona în statele membre și în vederea pregătirii alegerilor europene din 2009, Comisia invită Comitetul Economic și Social European să își exprime punctul de vedere cu privire la comunicare.

2.3 Comitetul Economic și Social European a adoptat, la rândul său, trei avize recente în domeniul comunicării, primul privind „Perioada de reflecție: structură, teme și cadru pentru o evaluare a dezbaterii despre Uniunea Europeană” (CESE 1249/2005⁽¹⁾), adoptat la 26 octombrie 2005 și adresat Parlamentului European, al doilea privind Comunicarea Comisiei „Planul D” (CESE 1499/2005⁽²⁾), adoptat la 14 decembrie 2005. Ambele avize au propus o serie de recomandări operaționale. Al treilea aviz CESE se referea la Cartea albă a Comisiei Europene privind o politică de comunicare europeană [COM(972) 2006 final⁽³⁾], fiind adoptat la 6 iulie 2006. Acest din urmă aviz solicită Comisiei să abordeze direct problema absenței unui temei juridic pentru politica de comunicare și sprijină o cooperare interinstituțională îmbunătățită, care să pună accentul pe o abordare descentralizată.

2.4 Așadar, prezentul aviz privind Comunicarea „Parteneriat pentru comunicarea privind Europa” nu ar trebui să abordeze domenii pe care Comitetul le-a tratat deja sau pe care le tratează în prezent. Ar trebui mai degrabă să abordeze cele trei teme de bază identificate în Comunicare. Acestea sunt:

- implicarea cetățenilor,
- dezvoltarea unei sfere publice europene și
- consolidarea metodei parteneriatului (incluzând propunerea de acord interinstituțional privind comunicarea).

2.5 Pe lângă cele trei avize ale Comitetului menționate mai sus și Comunicarea „Parteneriat pentru comunicarea privind Europa”, prezentul aviz se bazează pe mai multe surse suplimentare:

- rezumatul dezbaterilor care au avut loc în sesiunile plenare ale CESE începând cu iunie 2005;
- rezumatul diverselor discuții care s-au desfășurat în Grupul pentru comunicare al CESE;
- Rezoluția Comitetului „Contribuția la Consiliul European din 21-22 iunie 2007 — Foaie de parcurs pentru procesul constituțional”, adoptată la 30 mai 2007 (CESE 640/2007);
- recomandările conținute în Declarația de la Roma a tinerilor din 25 martie 2007, redactată cu ocazia celebrării celei de-a 50-a aniversări a Tratatului de la Roma;

- participarea Comitetului la cele șase proiecte din cadrul Planului D, cofinanțate de Comisie;
- concluziile Conferinței factorilor interesați intitulată „Europa ta, părerea ta”, organizată de CESE la Dublin, la 18 octombrie 2007 și
- concluziile seminarului destinat atașailor de presă ai CESE „Comunicarea privind Europa: ce rol dorește să joace societatea civilă?”, organizat la Bruxelles, la 12 noiembrie 2007.

2.6 Prezentul aviz privind Comunicarea „Parteneriat privind comunicarea despre Europa” este împărțit în trei secțiuni, în conformitate cu chestiunile identificate în documentul Comisiei, și se limitează la câteva chestiuni-cheie în fiecare secțiune.

3. Observații generale

3.1 Implicarea cetățenilor

3.1.1 În domeniul comunicării privind Europa, rolul societății civile este esențial. Cadrul reînnoit al Planului D își propune să implice numeroși parteneri în dezvoltarea Uniunii Europene, inclusiv organizații neguvernamentale, asociații profesionale și un număr crescut de întreprinderi care doresc să afle mai mult despre Europa, despre politicile, programele și procedurile sale. CESE sprijină Declarația Forumului Tineretului European de la Roma, care solicită ca UE să garanteze creșterea bugetului de finanțare a organizațiilor neguvernamentale ca furnizori primari de educație non-formală și promotori ai participării cetățenești, ai drepturilor omului și ai democrației.

3.1.2 Comitetul sprijină pe deplin o abordare multilingvistică a comunicării. Comunicarea se va desfășura în numărul de limbi corespunzător și totodată se va folosi un limbaj simplu. Acest lucru a fost afirmat cu claritate la seminarul organizat de CESE pentru atașaii de presă, în noiembrie 2007.

3.1.3 CESE a afirmat deseori că UE nu înseamnă numai Bruxelles. Astfel, CESE a sprijinit prin acțiunile sale conceptul de „acțiune locală”. Comitetul salută călduros inițiativa Comisiei de a înființa puncte de contact CESE în toate reprezentanțele CE. Aceasta este urmarea logică a semnării addendum-ului la protocolul de cooperare între cele două instituții. Addendum-ul va servi ca bază pentru dezvoltarea permanentă a relațiilor profesionale interinstituționale. CESE are 344 de membri răspândiți în toate cele 27 de state membre UE. Aceștia provin din diferite organizații naționale, reprezentând cele trei grupuri ale Comitetului. Membrii cunosc realitățile naționale și regionale, dar și punctul de vedere european, ca urmare a activității lor în Comitet. Reprezentanțele CE și Birourile de informare ale Parlamentului European ar trebui să utilizeze aceste resurse valoroase. O primă și interesantă provocare pentru punctele de contact CESE ar fi să ia inițiative alături de membri CESE în ceea ce privește a 50-a aniversare a CESE, în mai 2008.

⁽¹⁾ JO C 28, 3.2.2006, pp. 42-46.

⁽²⁾ JO C 65, 17.3.2006, pp. 92-93.

⁽³⁾ JO C 309, 16.12.2006, pp. 115-119.

3.1.4 În acest context, numeroasele rețele înființate pe întreg teritoriul european constituie elemente importante ale efortului de comunicare privind Europa la nivel local. Centrele de informare Europe Direct, de exemplu, ar trebui să comunice politicile europene luând în considerare toate instituțiile UE. CESE este dornic să contribuie cu expertiză la aceste rețele, oferind materiale informative și formare, după caz. Comisia ar trebui să revizuiască sprijinul financiar relativ limitat acordat acestor rețele. Cu mai multe resurse și o abordare mai diferențiată din partea Comisiei, centrele ar putea sprijini mai eficient ambiția de „a acționa local”. În afară de aceasta, Comisia și Parlamentul European ar trebui să reflecteze la modul în care să fie implicată rețeaua de agenții europene, răspândite pe întreg teritoriul european, în efortul comunitar de comunicare. În sfârșit, CESE a învățat din experiență că inițiativele din sfera culturii mobilizează interesul cetățenilor și servesc drept vehicule eficiente de promovare a ideilor europene.

3.1.5 Consultarea lansată de Comisie în Cartea albă a arătat că societatea civilă solicită cu hotărâre să fie implicată mai profund în dosarele europene. CESE dorește să pună în evidență că, la seminarul pentru atașatii de presă pe care l-a organizat în noiembrie 2007, a propus ca, pentru consultare, să fie utilizate structurile și rețelele existente și să nu se creeze de fiecare dată altele noi. CESE, ca reprezentant al societății civile organizate din Europa, are aici un rol foarte important, iar celelalte instituții europene trebuie să recunoască acest lucru.

3.1.6 CESE este de acord cu Comisia în ceea ce privește faptul că educația și formarea pentru o cetățenie activă sunt responsabilitatea statelor membre. CESE constată că drepturile și obligațiile cetățenilor europeni figurează în mai puțin de jumătate dintre programele școlare din statele membre UE. Forumul Tineretului CESE de la Dublin, din octombrie 2007, a confirmat că, dacă li se oferă posibilitatea, cetățenii se angajează în discuții pe teme europene. Un element important îl constituie educația și studierea UE în programa școlară. Seminarul a solicitat intensificarea participării tineretului în procesul decizional. UE are toate posibilitățile pentru a promova mai eficient activitățile voluntare și schimbul de programe, fără să afecteze identitățile naționale. CESE solicită să se ia inițiative concrete în acest domeniu.

4.1.7 CESE salută inițiative precum „Spring Day Europe” și „Back to School” („Primăvara europeană” și „Înapoi la școală”). Comitetul încurajează Comisia să reflecteze la modul în care ar putea implica mai mult în aceste eforturi rețelele locale și regionale existente. Aceste eforturi ar trebui să includă toate nivelurile școlare, inclusiv nivelul primar.

3.2 Crearea unei sfere publice europene

3.2.1 Comisia subliniază importanța obținerii de rezultate în aplicarea politicilor sale, acesta fiind cel mai bun mod de a asigura sprijinul public pentru Proiectul European. Comunicarea limitată care însoțește ratificarea Tratatului de reformă de la

Lisabona pare că merge în sens contrar ideii de sferă publică europeană. În rezoluția sa din mai 2007, adresată Consiliului European din iunie 2007, CESE a solicitat să se recunoască importanța democrației participative, în special cerând instituțiilor europene să mențină un dialog transparent și regulat cu organizațiile societății civile și cu cetățenii europeni.

3.2.2 CESE împărtășește ambiția Comisiei și a Parlamentului European de a crește nivelul de participare la alegerile din 2009 pentru Parlamentul European. Acest lucru poate fi stimulat prin aplicarea ideilor avansate de Comisie cu privire la stabilirea, de comun acord, a unor priorități comune de comunicare. CESE este dornic să lucreze pentru realizarea unor astfel de obiective comune. UE are nevoie de un adevărat proiect de fond, cu care cetățenii să se poată identifica. De asemenea, este necesar ca orice obiectiv european să includă aspectul social și al ocupării forței de muncă, iar CESE deține, în acest sens, poziția ideală. Buna comunicare trebuie întotdeauna să se bazeze pe un plan clar și bine definit, care să ofere valoare adăugată pentru cetățenii europeni. La scară mai redusă, membrii CESE ar trebui invitați să participe la inițiativa Comisiei privind Rețelele pilot de informare pe internet (RPI).

3.2.3 Mijloacele de comunicare audiovizuale reprezintă cel mai puternic instrument de comunicare, iar cele mai mari instituții, cum sunt Comisia și Parlamentul European, au acces la astfel de instrumente. Desigur, trebuie să se vegheze la libertatea editorială a operatorilor atunci când se încheie contracte cu furnizorii de servicii în cadrul EBS (*Europe by Satellite*) sau de servicii online prin internet. La încheierea contractelor, Comisia este încurajată să reflecteze la modul în care ar putea deschide calea și altor instituții și organe UE, pentru a asigura o comunicare echilibrată, având totodată în vedere că procedurile administrative pentru deschiderea unor contracte-cadru sunt împovărătoare pentru organele consultative și alte organe ale UE. De asemenea, Comisia ar putea să ia măsuri pentru a se crea sinergiile corespunzătoare, atât în comunicarea cu media, cât și în identificarea domeniilor politice care ar trebui să facă subiectul unor sondaje de opinie.

3.3 Consolidarea metodei parteneriatului

3.3.1 CESE sprijină pe deplin metoda parteneriatului promovată de Comisia Europeană. Aceasta cuprinde nu numai instituțiile europene, ci și statele membre, politicienii și factorii de decizie de la nivel național și local care trebuie să-și asume deciziile pe care le iau la nivelul UE. CESE salută colaborarea în rețea cu directori de comunicare de la nivel național și solicită creșterea sinergiei cu organizațiile societății civile și resursele lor în materie. CESE are o astfel de platformă prin rețeaua atașatilor săi de presă. De asemenea, trebuie spus că majoritatea statelor membre au consilii economice și sociale naționale și că membrii CESE au legături bune cu organizațiile-gazdă din țările proprii. Aceasta este o rețea puternică, în care CESE ca instituție poate fi un partener important pentru alte instituții.

3.3.2 Comitetul este pe deplin angajat în activitatea Grupului interinstituțional pentru informare (GII), în care are rol de observator. CESE dorește să evidențieze importanța, la nivel tehnic, a unei bune pregătiri a acestor ședințe. CESE are și o problemă practică legată de participare, deoarece ședințele GII sunt întotdeauna organizate la Strasbourg și se desfășoară în paralel cu ședințele Biroului și ședințele plenare ale CESE de la Bruxelles. CESE ar dori mutarea ședințelor GII, pentru a permite participarea CESE la cel mai înalt nivel posibil. CESE salută politica ușilor deschise a Grupului de lucru pentru informare al Consiliului și își exprimă speranța ca această posibilitate oferită să rămână valabilă și în continuare, astfel încât să permită și participarea CESE la modelarea politicii de comunicare a UE.

3.3.3 Deși a încurajat în trecut ideea de a institui un temei juridic adecvat pentru comunicare, CESE ia notă de propunerea de instituire a unui acord instituțional privind comunicarea între Comisie, Parlamentul European și Consiliu. În ceea ce îl privește, Comitetul continuă să își actualizeze și să își pună în aplicare planul strategic de comunicare, în special printr-o revizuire permanentă a instrumentelor de comunicare și a modului de utilizare a acestora și prin explorarea unor metode inovatoare. În cadrul priorităților sale de comunicare, CESE ia în considerare

obiectivele de comunicare promovate de Comisie. CESE solicită ca aceste obiective să fie clare, focalizate, relevante pentru cetățeni și limitate ca număr.

3.3.4 CESE sprijină subvențiile acordate în cadrul inițiativei Planul D și continuă să sublinieze importanța unor proceduri administrative mai transparente și mai puțin birocratice, care să permită tuturor organizațiilor societății civile să se angajeze în proiecte. CESE așteaptă continuarea Planului D, denumită „Debate Europe”, anunțată de Comisie.

4. Reluarea recomandărilor anterioare ale Comitetului

4.1 Comitetul reamintește recomandările sale anterioare adresate Comisiei (în contextul comunicării), și anume: în anexa la Avizul din octombrie 2005 „Perioada de reflecție: structură, teme și cadrul de evaluare a dezbaterii privind Uniunea Europeană” (CESE 1249/2005); în Avizul din decembrie 2005 privind contribuția Comisiei la perioada de reflecție și dincolo de aceasta: Planul D pentru democrație, dialog și dezbateri (CESE 1499/2005) și în Avizul din iulie 2006 privind Cartea albă privind o politică de comunicare europeană (CESE 972/2006).

Bruxelles, 22 aprilie 2008

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS
